

PT 9736

.B48G4

Carleton College Library.

SCANDINAVIAN SECTION. 388

Class 839.7

No. 36

Accession 8117

PRESENTED BY

Friends in Scandinavia

117

$$\begin{array}{r} 839.7 \\ \hline 36 \end{array}$$

388

Georg Bogislaus Stael v. Holstein.

Romantiserad teckning

från

Svenska fångarnes vistande i Ryssland under
Carl XII:s tid,

af

Bolander, Sophie.
" **S—e —der.**

Göteborg.

På C. F. Arwidssons Förlag.

PT9736

B48G4

1 - JUN 7 -

Copy

1 Kapitlet.

Hvarje tid af utomordentliga händelser och ansträngningar framkallar också utomordentliga karakterer och handlingar. Det synes som om Försynen understundom skakade sin vredes åskor öfver folken, för att ur dess förnedring och förödmjukelser kalla de ädlare krafterna till en verksamhet, som, det förutan, splittrad på de vanliga lefnadsförhållandenas bestyr, skulle lemnat menskligheten utan de lysande exemplen på frukten af de frön, som slumra i dess sköte, och hvilka alltid måste utgöra dess stolthet och blifva en väckelse till ett allmännare medvetande af dess förmågor och bestämmelse. Carl den tolfte's tid tycks för Sverge haft en sådan betydelse. Den nästan tjuugåriga krutexplosionen af hans regering, hvilken förödde, eller åt en neslig fångenskap offerade så oerhörda skaror af tappra män, sönderbröt riket i dess fogningar och regeringsmakten i dess grundvalar, samt omtöcknade nationen med en bedöfvande luftkrets, framkallade dock män af de skönaste fosterländska dygder, den varmaste känsla för pligt och ära, och det mest obetvingliga mod till uppoffringar och försakelser för det allmännas väl. Endast den förbländande glansen af hjeltens egna, underbara bedrifter, kunde sätta alla andra i skuggan. Men sedan nya tänkesätt framkallat nya synpunkter för dessas betraktande och bedömande, stannar man med ett mera förtjent erkännande vid de namn, som från denna tid möta oss som klara stjernor på de svenska minnenas himmel. Ett bland dessa är *Georg Bogislaus Stael von Holstein*.

Det fordrades visserligen en bredare och lifligare pensel än den vår förmåga sätter oss i handen, för att som sig borde återgifva hans bild och till den knyta de händelser af romantiskt element, hvarmed verkligheten så frikostigt riktat hans bana; men då dessa äro af den natur att de sjelfva påkalla sitt intresse, så hoppas vi att detta måtte ersätta svagheten i teckningen och hos läsaren uppkalla en benägen skonsamhet för de bri-

ster, som alltför tydligen komma att gifva sig sjelfva tillkänna.

Under det kung Carl med sin armé låg i Polen, sysselsatt med dess thronangelägenheter, begagnade sig czar Petter af sin säkerhet för hjeltens ankomst, för att genom anfall och inkräkningar af de svenska gränsprovinserna söka en ersättning för de förluster han lidit, och hämnas den fläck, som nederlagen mot svenskarne satt på hans vapen. Han kände alltför väl sin fiendes orubbliga ihärdighet i sina en gång begynta företag samt hans ridderliga oegennyttan, för att frukta en öfverrumpling af honom, innan han bringat polska stridigheterna och konungavallet till slut, och den trygghet han deraf fattade, ökade hans djerfhet och hans planer.

Sedan den tappra Löschern måst afstå herraväldet på Pejussjön — hvarvid han offrade sitt lif, i det han, sedan Rysarne tagit och till stort antal bestigit hans skepp, sprängde detsamma i luften — voro Dorpt och Narva de smakbitar, som begärligast brunno den ryska örnen i ögonen. Narva hade icke sedan fyra år gått czar Petter ur minnet. Det var icke blott en eröfring från de svenska att göra, det var en fläck att utplåna, ett förloradt rykte att återvinna, en skymf att hämna.

Under det belägringsarbetena med all ifver bedrefvos mot dessa begge städer, reste czaren slitigt från det ena stället till det andra, för att taga arbetena i ögonsigte och med sin närvaro påskynda deras fortgång.

Då han en dag, i denna afsigt, färdades mellan förutnämnda platser, och icke befann sig långt ifrån ryska fältlägret för Narva, sprängde en rysk officer emot hans vagn, och öfverlemnade honom ett bref, hvilket nyss blifvit annammadt från en svensk soldat, som råkat falla i Ryssarnes händer. Czaren läste utanskriften. Den var till generalmajor Schlippenbach, som med sin truppstyrka låg några mil derifrån mot Reval till. Det stränga herrskaranletet ljusnade. Den breda pannans veck jemnade sig, de blåa ögonen tindrade under de neddragna ögonbrynen och de starka, vanligen något hårdt sammanpressade, läpparne drogo sig till ett leende af belåtenhet, under det han satte tummen mot sigillet för att bryta det.

— Om förlåtelse, ers majestät! — sade hans granne i vagnen, en ung ståtlig man, som tillochmed vågade visa en rörelse, för att hålla den allsmäktiga handen tillbaka, då han såg den färdig att verkställa den alltför tydliga afsigten.

— Hvad nu, Menzikoff? — sade czaren — Hvad ha vi här att besinna oss på?

— En annan method, ers majestät, torde vara rådligare.

Czaren hejdade sig härvid, lemnade brevet till gunstlingen och sade:

— Du torde ha rätt! Försigtighet skadar aldrig. Använd du din method!

Med en pennknif, den Menzikoff tog upp och värmdde i askan af czarens tobakspipa, genomskar han förseglingen så fint, att sigillet knappast tog märke deraf. Derpå lemnade han det i sin herres hand.

Det var från befälhafvarn i Narva, generalmajor Horn, och innehöll begäran om en hjälpsändning, till förstärkning af de trupper han hade till stadens försvar.

Då czaren läst brevet föll han i djupa tankar, hvarur han dock efter några ögonblick återkom. — Det är godt! — sade han, med en mine af omisskännelig belåtenhet. — Stora fördelar kunna dragas af denna upptäckt! Tack för rådet, Alexander! Men nu återstår dig att hopfoga sigillet så, att det ej väcker några misstankar. Utan denna sida af din konst, skulle den första endast vara af half nytta för mig. Gör ditt bästa! — tillade han, i det han lade Menzikoff brevet i handen.

— Jag hoppas att kunna förevisa ers majestät det till dess belåtenhet.

— Det är bra! Men kan du också skaffa mig en man, passande för ett ömtåligt värf?

— Har icke ers majestät krafter nog att välja på? Det behöfs ju blott att befalla.

— Bah! Det gifves punkter, der också monarkernas befallningar bli utan verkan. Eller säg mig! hvem kan befalla fram fintlighet och trohet? Och det är likväl *begge* dessa egenskaper jag fordrar hos det subjekt, som skulle passa för min plan.

— Ers majestät har fullkomligt rätt, hvad den förra egenskapen beträffar. Den tycks vår Herre ha tagit under sitt eget herravälde, för att dermed vilja visa, att han håller sin makt något förmer än furstars; men hvad den sednare åter angår, har han, med guldets, lemnat företrädesrätten att skapa den, åt sina medtäflare på jorden.

— Att *köpa* den, menar ni, grefve. Godt! Men kan icke sjelfva det guld, hvarmed jag ville uppväga den, bli dess förrädare? Du skall veta, saken är betänklig, ty det är en *svensk* jag måste vinna; och svenskarnes blinda kärlek och tro mot deras konung är så stor, att den ofta kommit mig att afundas hans ståndpunkt bland regenter.

— En svensk, säger ers majestät. Och tillåtes det mig fråga, i hvad afsigt?

— För att framlemna detta bref i dess egares hand, utan att väcka hans misstankar att det under vägen förirrat sig i vår eller någon annans.

— Om så är, vågar jag hemställa — sade Menzikoff — om icke ers majestät skall finna skäl uti att pröfva några svenska soldater af Narvas besättning, hvilka för få dagar sedan antråffades under ett provianteringståg och grepos af en trupp ryttare från vårt läger, hvilka, i samma ärende, påträffade dem?

— Denna underrättelse föreföll czaren ganska angenäm; med sitt föga förtroende till andras omdöme och sin vana att allt sjelf se och pröfva, befallde han vid framkomsten till ryska lägret att de svenska fångarne skulle föras fram för honom. Dessa voro tre högvexta, bredaxlade män från Dalarne, med lemmar, som i sina starka former påminte om deras hembygds jernhaltiga natur, liksom deras ögon om dess blåa, klara sjöar. De voro alla tre bröder, såsom ock likheten dem emellan utvisade; alla voro de vackra karlar, och ingendera öfver tjugufem år. Czaren, som feke bar någon prydnad, hvilken förrådde hans höga rang, hvarom han dessutom befallt en fullkomlig tystlåenhet, frågade dem huru de befunno sig i sin fångenskap.

— Hå, — svarade den äldste af dem; — än har fälle ingen nöd gått på oss. Men så är det icke långt lidet, och de våra ha inte behöft oss än.

— Czaren är en mild och nådig herre, som icke vill att krigstångarne skola illa behandlas.

— Skam den som tror på'n! — svarade densamme, som först börjat taga ordet, och strök dervid det långa ljusa håret ur pannan, hvarvid denna visade en hög, vacker hvälfning.

— Hvad heter du, min gosse? — frågade czaren med samma vänlighet som förut, liksom svaret icke rört honom.

— Kristoffer Rask.

— Och de der begge kamraterna äro dina bröder?

— Sven och Jerker, ja.

— Dugtiga gossar, som det synes. Som jag sagt er, är czaren en mild och nådig herre, och lemnar aldrig en tjänst o-belönad. Nu är det så, att han önskade en tillförlitlig person för ett uppdrag till svenskarne, och skulle kanhända finna någon bland er villig att åtaga sig det?

Bröderna sågo på hvarandra med betydelsefulla blickar, hvar på Kristoffer svarade:

— Om czaren har rätta ärender till de våra, kan han skicka sitt eget folk, hvarom icke äro vi för goda att löpa.

— Men han kan tvinga er! — återtog häftigt Petter, hvars lynne icke kunde uthärda detta trygga motstånd. — J ären i hans våld, och om en af er vägrar eller bedrager honom i åtljdnaden af hans befallningar, skall han veta att utkräfva det på hans bröder.

— Säg du din czar, att de svenske icke äro vane att låta skrämma sig-

— Karlar! utropade czaren och gick med knuten hand emot de trenne bröderna, under det hans ögon gnistrade och hela hans gestalt antog denna herrskarekarakter, för hvars imposanta verkan han sett tusende darra. — Och om czaren sjelf i detta ögonblick stode framför er och fordrade lydriad, eller uttalade er dödsdom? Besinnen er på svaret!

— Lefve kung Carl och det gamla Dalarnes tro! — utropade de tre bröderna på en gång, såsom rörde af samma anda.

Czaren vände sig om och skar tänderna. — Nu känner jag gåtan till din oöfvervinnerlighet, broder Carl! — sade han vid sig sjelf, under det han med bortvändt ansigte stödde sig mot sin värja. Sedan han några ögonblick besinnat sig, visade han sig med ett upplarnadt ansigte och sade:

— J ären fria! Gån, vänden tillbaka till edra kamrater och sägen dem hvad som händt er! Sägen dem att czar Petter sjelf velat pröfva kung Carls tappra folk, och att han vet värdera mod och ståndaktighet hos gemene man, så väl som hos officeren. Mod och ståndaktighet tillsammans alstra den tapperhet, som utgör krigarns ära och tillvinner honom hans monarks bevågenhet. Se här — och han lade en dukat i handen på hvardera af bröderna, — ett bevis på mitt välbehag för dessa egen-skaper. J hafven nu lärt er inse om den monark, som er kung kallar sin fiende, förstår att värdera soldatens förtjenster. Farväl gossar! Jag skall låta föra er genom våra förposter och gifva er en ledsagare, hvilken skall visa er en väg, der ni ej behöfven frukta att stöta på mina soldater. Uppfyllen alltid er pligt lika troget som ni nyss gjort, och påminnen er städse czar Petters nåd mot eder!

— Tack, czar Petter, tack! Vi ska' inte göra skam åt din goda tanke om oss, det ska' de förb—de ryssarne få erfara, hvar vi träffa på dem!

Med denna ärligt gifna försäkran lemnade de czaren.

3 Kapitlet.

Nu blefvo order gifna att inga ryssar fingo visa sig i den rigtning, der de frigifne fångarne skulle draga fram, och en omväg blef dem visad, som förde dem mot den sidan till, der Schlippenback låg. De hade icke gått långt, när de på denna väg uppnådde en liten skogsdunge, hvarifrån de fingo höra en jemmerklagan såsom af en, den der kämpade med dödens qual. Våra bröder kände sig i en alltför glad och lycklig sinnesstämning, att icke ha ett öppet hjerta för ett lidande, som drabbade deras like och i nästa ögonblick kunde bli deras eget. De stannade och lyssnade. Den klagande rösten kom inifrån skogen och tycktes med hvarje utstött rop bli allt svagare och svagare. De gingo åt det håll, hvarifrån den hördes komma och blefvo snart varse en soldat, nästan utplundrad inpå bara kroppen. De klädespersedlar han ännu egde qvar voro dock af svenska arméens. De voro alla, i ordets fullaste bemärkelse, genomdruckna af blod, och rundt omkring platsen der han låg var gräset nedtrampadt och blodbestänkt. Allt tycktes visa att här föregått en strid, der den döende dukat under för öfvermakten. Vid ljudet af de annalkandes steg slog han upp ögonen. Sedan han en stund stirrat på dem, tycktes han bemöda sig att frambringa några artikulerade ljud. Då detta likväl icke ville lyckas, gjorde han några tecken, såsom för att de skulle undersöka hans ena stöfvel. De afdrogo den och funno mellan de dubbla läderbottnarne ett bref. Vid dess åsyn tycktes den olycklige samla sina sista krafter, för att uttalala namnet "Schlippenback", hvarvid han med handen visade åt den trakt, der han låg kantonerad.

— Vi förstå dig, kamrat! Brevet skall till general Schlippenback? — sade Kristoffer Rask.

Den döende gjorde en jakande åtbörd.

Och så sannt Gud hjälper oss, — sade den ärlige dalkarlen, — skall det också komma honom i händer! Men först kamrat, måste vi försöka hvad vi kunna göra för att lindra dina plågor.

De tvenne af bröderna började straxt en åverkan på de kringstående unga träden, för att af deras grenar sammanfläta en bår, på hvilken de kunde föra sin förmenade kamrat med sig, under det den tredje stannade hos honom för att aftvätta den redan hårdt fastklibbade blodet; men vid minsta vidrörande, fördubblade den lidande sina matta jemmerrop och frampustade med den ynkligaste ton i verlden orden — dö, dö! —

Slutligen förstummades hans röst och han drog ett par djupa andetag. I detsamma hördes ljudet af hästtraf på något afstånd, hvilket tvingade våra trogna soldater att öfvergifva detta ställe innan de hunnit nedgräfvä den döde, och söka sin egen säkerhet, för att kunna uppfylla sitt löfte och frambära brevet, hvilket de, af dess hemlighetsfulla gömställe, slutade till vara af högsta vikt. De öfvergåfvo därför genast platsen, drogo sig längre in åt skogen, och togo en motsatt väg till den de hittills följt, emedan de nu ställde sin kosa till Schlippenbachs kvarter. Emellertid hade de icke hunnit längre än att de förlorat ur sigte det olyckliga stället, innan det förmenta offret, som de der efterlemnadt, reste sig upp, afklädde den blodiga drägten och kröp åter in i det ryska skinnnet, hvarpå det i sällskap med sina medspelande kamrater — de ankommande ryttarne — återvände, att på behörig ort aflemna underrättelse om det lyckade putset, och uppbära sin rikliga belöning därför. Denna var också ganska väl förtjent, emedan den fintlige bedragaren låtit utgjuta sitt blod för sitt värf — nemligen genom en ganska grundlig åderlåtning, hvilken åstadkom den erforderliga grad af blekhet och mattighet som hans rol kräfde.

Emellertid hade czar Petter, den sluge människokännaren, icke misstagit sig i sina uträkningar. I sin godmodiga rättfärdighet voro våra trenne bröder långtifrån att misstänka något bedrägeri, och med sitt trogna sinne trotsade de faror och trötthet för att skyndsamligen framlemna brevet till dess egare. Ingenting kunde vara trovärdigare än förloppet af det äfventyr som bringat dem det i händer, och hvilket de berättade med all den sannolikhet, hvaraf de sjelfva voro narrade.

Som dessa bröder tillhörde en liten kärntrupp, som vid mer än ett tillfälle varit använd, der lika mycken trohet som tapperhet varit af nöden, förefanns intet skäl att betvifla deras utsago eller sätta någon misstänka till värn mot den utlaggda snaran.

Otålig att lära känna innehållet af ett bref, som så underbart blifvit räddadt för att hinna sin bestämmelse, och anande vigten deraf, bröt generalen det, utan att granska förseglingens beskaffenhet, och hade han än gjort det, skulle det gömställe, hvarifrån bröderna hemtat det lätt förklarats ett antagligt skäl till det obetydliga märke det bar efter dess förutnämnda behandling.

Innan vi för läsaren vidare redogöra för följderna af den list czaren på detta håll använde, torde vi böra gifva ett nytt uppslag af händelserna, för att ådagalägga hela vidden af den skarp-

sinnighet, som genom förräderi förstod att vinna hvad dess fienders tapperhet visste att genom andra medel tillbakadrifva.

Under det Horn såg de ryska befästningsarbetena mot Narva pådrivas med en ifver, som icke lemnade något tvifvel om allvaret i afsigterna mot denna stad, räknade han med otålighet dagarna till dess den begärda undsättningen skulle hinna ankomma, på det han skulle kunna göra ett utfall mot fienderna och förstöra deras verk, då ändtligen den ofterlängtade stunden tycktes vara nära.

En morgon, helt bittida, hörde han, till sin obeskrifliga glädje, den stilla rymdens vågor från fjerran tillföra hans öra ljudet af den svenska dubbla lösen. Svaret lät ej vänta på sig från Narvas murar; och med skottens eko, som länge rullade öfver nejden, uppstämdes från stadens nyvaknade innevånare tusende glädjerop öfver de väntades ankomst.

Spänningen blef starkare, och hoppet och oron klappade ännu lifligare i hvarje hjerta, då underrättelsen, med löpeldens fart började sprida sig derom, att utposterna från höjderna af vallarne tyckte sig förmärka en stark oro i fiendernas läger. Med kikare i handen ilade Horn att öfvertyga sig om verkliga förhållandet, och vid den fulla dager, som den uppgående solen nu bredde öfver trakten, upptäckte han att ryssarne slagit ner tälten i sitt läger, och att bland dem rådde en rörelse, som tillkännagaf förberedelsen till en drabbning.

Innan kort började kanonerna dundra och salvor af handgevär att smattra genom luften. Intet tvifvel var för handen att ju de svenske och ryske kommit i fejd. Denna tycktes bli allt allvarsammare, i det skotten föllo tätare och krutröken insvepte stridsplatsen i allt tjockare moln.

Då skickade Horn öfverste Morath i spetsen för ett par sqvadroner af Åbo dubbleringskavalleri, samt kapten Lode med en liten infanteristyrka att understödja de ankommande. Öfverstens hjerta klappade af lust och fröjd i det han sprängde fram mot det ställe der striden stod. Att få tumla om på fältet öga mot öga med faran och döden, att få bjuda spetsen åt en förhatad fiende, hvars öfverlägsna styrka svenskarne genom sitt mod och sin tapperhet voro vane att förakta och rätt grundligen tukta, var för den genom garnisonslifvet uttröttade krigarn ett vederqvickande nöje.

Det dröjde icke länge, innan han trodde sig finna att lyckan redan förklarar sig för de svenske, i det han såg den blåa skaran i ryggen på de flyende ryssarne, hvilka den, snart sagdt, trampade på hälarne vid det hinder som genom en bred jord-

vall motte deras flykt. Åsynen af sina förmodade landsmäns seger gjöt ny olja i den stridslåga, hvaraf vi sett vår kække öfverste brinna. I ett ögonblick kommenderade han: Halt! kastade om sin stridshäst och talade med väldig stämman till sin trupp: — De våra ha redan segrat! Men låtom oss hjälpa dem att ännu på flykten nedgöra våra fiender och betrygga deras återtåg för all öfverrumpling af dessas öfverlägsna antal! Framåt gossar! Lefve kung Karl och hans tappra svenskar! — Efter dessa ord, och under ett jublande: Hurra! — tumlade han åter om sin häst. Efter några minuters sporrsträck befann han sig, med sina tvenne sqvadroner, midt inne bland sina förmenade svenska krigsbröder, då dessa plötsligen, såsom förklädda ryssar, vände sig emot honom, och i förening med deras nyss förföljda, låtsade fiender omringade och angrepo honom på alla sidor.

Det skulle blifva alltför bedrägligt att, om än i de mattaste drag, teckna taflan af det, i ordets hela bemärkelse taget, slagande, som czaren här beredt de intet ondt anande svenskarne. *) Krafterna hos de begge kämpande partierna voro alltför olika, för att någon fråga om stridens utgång skulle kunna ega rum. Hvarken de sistnämndas förbittring öfver det upptäckta bedrägeriet, eller känslan af deras förtviflade belägenhet förmådde jemka förhållandet deraf. Den intensiva öfvervigten af deras hugg förlorade sig mot massan af dem, hvaraf de, så att säga, öfverspolades. De kämpade såsom midt i en öfversvämmande ocean af fiender. Lode, som lyckligtvis i tid upptäckte förräderiet, för att rädda sin lilla trupp från sina olyckliga kamraters öde, återvände till Horn med berättelsen om hvad som förefallit och det vittnesbördet, att den slukande öfvermakten *allenast* förmått besegra svenskarne.

3 Kapitlet.

En afton satt *Georg Bogislaus Stael von Holstein*, kapten vid De la Gardies värfvade regemente — hvilket då var bland de trupper, som stodo under Schlippenbachs öfverbefäl — i sitt kvarter, då hans vän, regementspastor Hysing, inträdde. Stael, ehuru af den grad vi anført, hade ännu icke fyllt sina tjugo år. Befordringarne gingo fort denna tiden, då kulorna beständigt ren-

*) Historiskt.

sade i de svenska krigarnes leder, och de oupphörliga fejderna jemnt kräfde nya friska krafter i de förlorades ställe. Karakteren mognar hastigt under inflytandet af sådane förhållanden, som taga människans förmågor i anspråk för stora värk. Det är icke tiden, det är spännkraften af hennes vilja och uppfattningen af hennes pligters betydelse, som göra henne skicklig för sådane. Detta var händelsen äfven med Stael von Holstein. Oaktadt sina nitton år, var han mera man än yngling.

Innan vi vidare gå att införa läsaren i det samtal, som emellan de begge vännerna — såsom vi nyss benämnt Stael och Hysing — uppstod, torde vi böra erinra derom, att det gifves menniskor, som trifvas förträffligt tillsammans, just på grund af deras olika individualitet, och som finna sin lust i att alltid drabba ihop för förfäktandet af skilda meningar. Till dessa hörde de begge ifrågavarande vännerna. De kunde icke fem minuter vara tillsammans utan att tvista, men icke en dag åtskilda utan att sakna hvarann. De voro annars inga grälmakare ex professo, men de älskade att pröfva sina meningar mot hvarandras, som flinta och stål, ofta blott för att deraf få gnistor att framspringa. De fäktade, som med boll på floretten, utan afsigt att gifva, likasom utan fruktan att erhålla sår.

— Se så, min kapten! — sade pastorn, sedan han tändt sin pipa och slagit sig ned i den stoppade karmstolen, hvilken såsom rummets högsäte, Stael afstod åt sin gäst, i det han sjelf satte sig på en trädstol — Nu har då Polen fått sig en konung under påtryck af våra bajonetter. Stanislaus är vald.

— Verkligen! — utropade Stael och sprang upp, som träffad af en elektrisk gnista.

— Underrättelserna äro nyss anlända till general Schlippenbach derom. Jag träffade just på ögonblicket en af hans adjutanter, som med samma kurir hade bref från en släkting, som berättat allt. Kung Carl har fått allt efter sin vilja. Som jag visste det skulle glädja er, begaf jag mig hit att berätta det.

— Tack, hedersvän! Förb—dt qvickt af er! — Derpå tog Stael sin värja, gjorde honnörstecket och utropade: — Lefve kung Carl och de svenskes ära!

— Mätte de blott icke öfverlefva sig! — sade pastorn.

Utän att låna örat till denna anmärkning, återtog Stael: “Konung Carl är i alla fall den verkliga regenten, ehuru hans storhet försmått att bära kronans tecken dertill. Hvilket exempel löst ädelmod!”

— Jag väntade mig just denna förtjustning! Den kunde ej vara mindre.

— Ni torde dock få medge, kära Hysing, att tillämpningen af den läran: "det är sällare gifva än taga," ej kan förtjena en högre beundran, än då frågan är om kronor.

— Det är väl sannt! Jag förnekar icke kung Carls storhet i detta, som i många andra afseenden; men er förtjusning kan jag icke dela.

— Och hvarför, om jag får fråga?

— Emedan denna krona skall suga blod, kanhända ert och tusende andras. Hvarje ny framgång kungen vinner, hvarje stegrad grad af beundran han väcker, blir endast nytt bränsle till den ärelystnads brand, som fattat honom. Jag fruktar, jag fruktar

— Men kung Carl fruktar intet, och lyckan står den djerfve bi.

— De som gripa till svärd, skola med svärd förgås.

— Men kung Carl har icke gripit det, innan han af sina grannars trolöshet blef tvungen dertill; och sedan han en gång fattat det, blir det hans storhet och hans ära, att han icke lägger ner det, innan han tuktat dem. Under sådane förhållanden, min kära Hysing, kan man ju betrakta det som en kastoskofvel, hvarmed vår Herre vill bortrensa det ondas makt på jorden, och skilja hvetet ifrån agnarne i tvistemålens säd mellan de store. Och nog har han valt sig en lika rättträdig och ädel som stark och mäktig hand, då han valt kung Carls!

— Men tror ni icke, att huru mäktig denna hand i dag än är, den i morgon skall bryta både sig och sitt svärd? Eller försök, min kapten, ni som i dag just tycks vilja slå mig med er bibelsprängda lärdom, att uppställa kungens horoskop efter de stjernor, som blicka emot oss i ordets klarhet! Står icke der skrifvet: "De fridsamme skola besitta jorden!" Hvad blir nu den negativa sidan af denna sats? — — Det går aldrig väl! Men hade icke enväldet, det satans påfundet, kommit öfver oss, hade vi i rättan tid kunnat sätta en damm mot unge kungens smak för vågstycken.

— Der ha vi er åter på den gamla trafven! Men tänk efter, kära Hysing, om ni, i fall ni varit kung, skulle hafva åtnöjt er med en half makt?

— Det säger jag visst icke, emedan den gamla satanas lever i mitt, som i hvarje annat människohjerta, och öfverallt talar samma högmodets språk. Maktbegäret, *maktbegäret*, säger jag, är hans a och o, begynnelsen och ändan af allt hvad han har att fresta människan med. Men inte är detta begär

bättre därför, att det skulle kunna locka mig att falla för dess retelse?

— Men har icke Gud själf gifvit oss exempel af det enväldiga regeringssättets rättmätighet, i det han *ensam* styrer hela världen?

— Nu är ni rent förb—d, kapten! utbrast pastorn, som i fältlifvet lärt sig att icke så noga väga på en ed — Det är som sig bör för Gud, just *emedan* han är *Gud*. Men har ni icke så pass qvar i minnet af er första religionshistoria, att ni vet, att det just var människans öfverdådiga begär att likna honom, som blef skulden till hennes förderf?

— Utan alla bibliska exempel och bevisningsgrunder, hvarpå jag naturligtvis måste komma till korta med er, säger oss sjelfva sunda förnuftet, att ju större makt monarken har, ju lättare kan han verkställa de planer som hans snille, hans hjerta och hans kärlek till sitt folk ingifva honom . . .

— Men också dem som föreskrifvas af hans fel och svagheter, afbröt Hysing. Låtom oss komma i håg att han är människa, människa såsom ni och jag. Detta ord, min vän, inbegriper en inskränkning i fullkomlighetens förmögenheter och egenskaper, som borde finna sig bittert parodierad genom en obehindrad makt att visa sig i sina naturliga dimensioner.

— Vet ni hvad, min kära pastor, om jag vore i vår konungs ställe, skulle jag i detta ögonblick använda min makt för att — afsätta er.

— Afsätta mig? — utropade Hysing, spratt upp och ställde sig i en nästan hotande ställning emot Stael von Holstein — Afsätta mig, säger ni! Och hvarför? För det jag vågar hysa en öfvertygelse, den jag kan försvara med Guds ord, i trots af människors irringar? Ha, ni ville kanhända att jag skulle vara prest för att smeka de sednare och förråda den förre.

— Bevare mig Gud! Det är icke från ert prestembete, det är från er befattning af Kung Carls olycksprofet jag ville entlediga er.

— Kung Carls olycksprofet, — upprepade Hysing med ett blidkadt och leende ansigte — Det är sannt, att jag icke älskar enväldsmakten, emedan jag ifrån min barndom hört den fördömmas såsom skadlig och olycksbringande, och min egen eftertanke säger mig att den är naturvidrig bland människor, skapade af samma kött och blod; men icke har jag därför profeterat olycka åt konungen? Skulle jag verkligen våga mig på djupet som profet, så . . .

— Så? — — Fullfölj, min kära pastor! Som ni ser, har jag slängt pipan f—i våld för att vara alldeles obehindrad att egna er min uppmärksamhet. Låt höra!

— Utan beroende af band eller lagar är alltid fara värdt att menliga passionerna skola under sitt fria lopp, liksom lavinen, vexa från ett snökorn till ett berg, som slutligen krossar allt under sin massa. Om detta också blir händelsen med kungens äre- och stridslustnad, om det bringar honom till det öfverdådet att en vacker dag vilja, liksom Jakob, brottas med Gud, så blir det väl landets barn som få lida svedan af hans brutna höft. Ser ni, det är vid dessas lott som min egentliga fruktan stannar, och det med så mycket större skäl som de verkligen hafva sig sjelfva att tacka för de lidanden och faror, de redan erfårit och hvaraf de kunna hotas.

— Huru, min bästa pastor, alltså icke enväldet, ert förhatliga envælde? Ni föreställer er då verkligen icke, att allt ondt kommer derifrån och skall på det hemsökas?

— Vet ni kapten, hur jag föreställer mig att det tillgick då enväldsmakten upprättades i vårt af ålder fria land?

— Nej, i sanning, om icke på det sättet, att Gud en gång fann för godt att lägga makten odelad i den starkaste och rättvisaste handen.

— För ingen del! Det var alls icke vår Herre som hade med den saken att göra. Tvert om, var det herr Lucifer, som en gång i forna dagar tog sig för, att med afundens fackla i ena handen och dumhetens bindel i den andra ge sig in i det gamla goda Svea land. Den förra utkastade han bland de höga, den sednare lade han öfver ögonen på de låga. De förra blefvo nu hvarandras inbördes fiender, hvilka nedtrampade hvarandra, på det hvar och en sjelf måtte klifva högst upp; de sednare deremot trodde sig vara så blinda, att de icke kunde leda sig rätt mellan knutarne af sina egna hem. I detta tillstånd af split, sjelfviskhet och försöfning gjorde de sig alla färdiga för det ok, som i dag kan styra men i morgon förtrycka dem. Men ser ni, "dermed någon syndar dermed varder han plågad", och det är denna dom som står fruktansvärd öfver folket.

— Svenska folket har dock namnet för sig att vara ett tapert och ädelt folk, och med en konung, som deras, har det en ärorik framtid.

— Det der är ett smicker, hvarvid det snart blir så insödf, att det knappast tror sig ha något mera att eftersträfv. Låt bli att upprepa det! Det lemna inga goda frön efter sig!

— I dag är ni riktigt vresig, kära Hysing! Men det är en olägenhet, som det enformiga garnisonslivet har med sig. Vore vi i Kung Carls läger och ni på öppna fältet, under Guds fria himmel, inför en församling under vapen, finge hålla tacksägelsepredikningar för lyckligt vunna segrar och finge höra våra kanoner dundra sin musik till vårt: "O Gud vi lofve dig!" — då vet jag, att ert hjerta skulle slå lika varmt för svenska kungen och svenska folket som någonsin mitt.

Innan Hysing hann anförä en motsägelse häremot, inträdde en korporal med ett bref i handen till Stael.

Det var en order till denne att genast med sitt kompani begifva sig till Narva.

Vid underrättelsen härom drog Hysing en djup suck och sade:

— Jaså! Det torde då bli långt innan vi härnäst få drabba ihop. Ni torde dessförinnan få farligare anfall att uthärda. Men det är icke värdt att tala om farligheter med er. Hundrafemtio man, säger ni, och ni skall med dessa passera trakter, som hvimla af Ryssar."

Men på denna tid, då svenskarne vore vane att ådagalägga under af tapperhet, att finna sin lust i företagens äfventyrlighet och misströsta om — ingenting, på denna tid, säge vi, och med sitt hjerta så på rätta stället som Stael von Holstein hade det, lät man icke förskräcka sig af några svårigheter eller hejda sitt mod med betraktandet af deras oöfsvinnerlighet. Det gällde blott att gripa sig an och gå löst på sjelfva omöjligheterna.

Med glädt mod började Stael sina beredelser till afmarschen, som skulle ske följande morgonen. Med en tår i ögat skakade Hysing hans hand och sade: "Det blir tomt efter er, mycket tomt, ty nu har jag ingen som jag kommer så bra öfverens att gråla med, som med er."

Knappast hade morgonrodnaden börjat färga östra horisonten, innan den lilla skaran stod uppställd på en fri plan i byn — hvar man i sitt led, med muskötén på armen och sin packning på ryggen — och framför denna de trenne bröderna Rask, hvilka, sedan de fullgjort sitt ärende med brefvet, blefvo uppdragne att visa den afgående hjälpsändningen samma väg som de nyss följt. Nu trädde Hysing fram och höll en innerlig och varm bön, af hvilken dock ett och annat ord dränktes i den rörelse, som pressade hans bröst, men hos hans åhörare ersattes af de känslor och den djupa andakt han hos dem förstått uppkalla. Derpå uppstämades i den rena, klara morgonluften, såsom med, en röst ur etthundrafemtio hjertan: "Med oss är Gud, hvart-

hån vi gå“, m. m. Sedan trumhvirflarne, som efterföljde hvarje vers, bortdött efter psalmens slut, närmade sig pastorn Stael skakade hans hand och sade: “Gud vare med eder! Få se när jag härnäst får låna er min tienst. Emellertid skall jag dagligen bedja för er hos Honom, som råder öfver segren och alla lyckans skiften.“

Stael besvarade hjertligt denna helsning; svängde derpå sin värja och kommanderade: Marsch! Framåt! — Trummorna röredes och truppen satte sig i sin jemna taktmässiga gång: ett tu, ett tu! Allt var ordning och lugn, mod och förhoppning. Hur långt var icke hvarje tanke inom denna lilla trupp skild från föreställningen om det bedrägeri, för hvilket äfven den skulle bli ett offer.

Vid den list ezaren uppfunnit för att begagna sig af den svenska troheten till de svenskes eget förderf, hade han med sin vanliga slughet tagit med i beräkningen, att den begärda förstärkningen borde taga samma väg som brefbärrarne, och hvilken af dem ansågs som säker. I denna förmodan tog han alltså sina mått och steg.

Emellertid marscherade svenskarne raskt fram, under det deras unge anförare höll dem vid friskt och muntert mod. Trenne dagar hade de tillryggalagt vägen efter deras ledsagares anvisningar, utan att träffa några spår af ryssarne, då Stael började tänka på nödvändigheten att styra kosan ännu längre åt vester, för att säkrare undvika de till höger lägrade fienderna. Solen började sjunka emot horisonten och Stael föreslog sina soldater att begagna nattens skymning, för att så mycket säkrare kunna undkomma fienden. Alla jakade villigt härtill, och glömde sin trötthet vid sin kaptens förslag. Tyst och oförskräckt trampade de sin stig, som nu ledde dem in i en temligen djup skog. Ännu var allt stilla och omisstänkt, och hoppet att lyckligen kringgå sina fiender och med nästa dagsgryning helsa Narvas murar friskt i hvarje bröst, då plötsligen, vid en liten öppning i skogen, en skara kosacker, till ungefär dubbelt antal mot svenskarne, rusade fram och anföll dem. Genast formerade svenskarne linie, och med samma häftighet som gnistan kastad i krutet förvandlar sig till en alltförstörande låga, upplammade nu en strid på lif och död.

Redan stod hoppet om seger klart och lysande för Stael och hans lilla trupp, då de plötsligen sågo sig anfallne äfven i ryggen, och på alla sidor omringade af framstörtande kosacker, som tycktes haft sina gömställen bakom hvarje träd. Som en ringmur slöto de sig omkring sina offer och fyllde ögonblickligt lue-

korna efter sina stupade kamrater. Det var icke värdt för svenskarne att kämpa för lifvet. För att behålla det måste de skänka det åt fångenskapen; i annat fall gällde blott att sälja det så dyrt som möjligt. Detta blef ock det sista hopplösa beslutet. Slagtingen blef förfärlig. Förtvivlans mod eldade den ena sidan och vissheten om en slutlig seger genom antalet öfverlägsenhet den andra. Stridsplatsen, hvarifrån ingen utgång var tänkbar för Stael och hans krigare, enär hela skogen var som späckad af fiender — var öfverhöljad af döde. Stael von Holstein såg sin lilla styrka nästan man för man huggas ned. Bröderna Rask hade alla stupat, sedan de, hvar för sig, ärligt löst sitt löfte till czaren. Ännu stod Stael som ett lejon med ständigt lyftad klinga, från hvars hugg döden oupphörligt slog ned; ännu hade ingen af de talrika kosackerna vågat sig in på lifvet på honom, tills de slutligen genom de glesnade lederna kastade sig som blodtörstiga hundar öfver ett utmattadt villebråd. På en gång öfvermannade de honom, vred honom värjan ur handen och grepo honom som sin fånge.

Med detta råa barbari, som icke vördar öfverlägsenheten längre än den inger fruktan, slog nu hans vilda besegrare ett rep om hans armar, hvarpå tvenne ridande kosacker förde honom så bunden, under smädelser och hån, ja till och med under hugg och slag, mellan sig till ryska lägret*).

Vi lemna här vår hjelte för att uppsöka en annan af de många denna tid alstrade, nemligen den redan omtalade generalmajoren Horn, Narvas försvarare, som genom czarens dubbla list icke allenast gick miste om den förstärkning han hoppades vinna, utan äfven såsom vi sett ledit betydlig förlust på de krafter han dessförinnan hade emot sina fiender.

4 Kapitlet.

Med förloradt hopp på undsättning, hänvisad till inga andra hjälpmedel än sitt mod och sin ståndaktighet, samt dertill med det friskt blödande såret i sitt hjerta af en öm, älskande makas förlust, och med sex små moderlösa barn under sina ögon, på hvilkas rätt till hans faderliga omvårdnad fosterlandsplogterna strängt inkräktade, såg Horn med hvarje dag och timma den af-

*) Historiskt.

görande krisen nalkas, som väntade denna honom anförtrödda stad och fäste. På alla sidor derom hade ryssarne uppkastat vallar, hvilka de nu började starkt bestycka. Alla mått och steg tillkännagåfvo att belägringen skulle taga sin början. Det dröjde icke heller länge innan de ryska kanonerna började spela mot staden.

Tider af gemensam fara och känslan af gemensamma behof nedslå alla skiljemurar menniskor emellan och förbrödra dem i inbördes anda och tjenstaktighet. Detta visade sig här i all sin obestriddliga sanning. Liksom alla hjertan rigtades mot samma önskningars mål, rigtades också alla händer till samma verk. Sida vid sida arbetade borgare och soldater — synnerligast nattetid, då de voro fredade för kulorna — på iståndsättandet af de skadade murarne, understödjande hvarandra med täflande iver. Horns öga bevakade allt, och hans varma fosterländska nit var den elektriska gnista, som med mod och hopp lopp genom hela kedjan af de arbetandes hjertan.

Trenne dagar hade skjutningen emot staden fortfarit. Bryggan mellan denna och den gent öfver floden liggande fästningen Ivanogorod var förstörd. Af de fyra starka bastionerna, Honoré, Gloria, Fama och Viktoria, hade tvenne lidit betydliga skador; men ännu var modet friskt hos stadens försvarare och föresatsen att icke gifva sig oförsvagad.

Då inträffade en olycka, egnad att nedslå det starkaste sinne. Med ett förfärligt dån nedramlade, nemligen, den förstnämnde af de nyss namngifna bastionerna, med bröstvärn, batterier, m. m. och lemnade icke allenast muren öppen, utan igenfyllde också grafven inunder*).

Vid denna händelse stannade Horn en stund såsom träffad af modlöshetens domning, men det var blott ett ögonblicks bedöfnings, hvarur hans starka, fosterlandsälskande själ uppsvingade sig med fördubblad spänstighet.

— Kamrater! — utropade han sedan han samlat soldaterna och borgarne på stadens torg. — Den Gud, som råder öfver krigets och fredens skiften har skickat oss ett nytt eldprof att fresta våra krafter på. Men låtom oss icke fälla modet! Han ser bäst hvad vi förmå. Skola vi falla, låtom oss icke göra det af feghet, utan under ansträngningarne att försvara oss, på det vi ur våra grafvar må lära våra efterkommande hur svenske män veta att dö!

*) Historiskt.

— Lefve kung Karl och vår kommandant! — blef det enhälliga svaret på detta tal, under det tusen hattar svingades mot höjden och tusende ansigten uppklarnade under en återvändande förtröstansfull sinnesstämning.

Emellertid, och under det ännu alla hjertan voro varma af de ord Horn talat, visade sig, under den hvita parlamentärflagans skyddande tecken, ett bud utanför stadsportarne. Det blef insläppt och aflemnade till befälhafvaren ett bref. Det var ifrån ryska fältmarskalken Ogilvi och innehöll en uppfordran till Horn att uppgifva staden. "Ryssarne hade," hette det bland annat, "redan kommit så långt med belägringsarbetena, att man snart kunde företaga en allmän stormning, och till lycka för deras seger hade Gud låtit bastionen Honoré rasa. Dessutom hade man, af några fångar, som man tagit från staden, fått veta, att der rådde en kännbar brist på alla nödiga lifsmedel, liksom på friskt manskap. Czaren ville därför, af kärlek för alla tappra soldater, ännu en gång uppfordra staden att gifva sig och tillika låta kommandanten veta, att han ingen nåd hade att hoppas, om han ej genast och på ögonblicket antog detta tillbud, utan i stället lät det komma an på en stormning, o. s. v."

Förslaget var begrundansvärdt och de omständigheter, hvarunder det skedde, i högsta grad vådliga. Det var icke fråga om att skona sig sjelf, utan en fästnings hela besättning och en stads alla innevånare. På ena sidan låg ansvaret för att åt fienden öfverlemna en plats, som kunde bevaras, på andra för allt det spilda blod och de skoningslösa lidanden, som ett fruktlöst motstånd skulle kosta.

Tvenne dagar slets Horn mellan tvenne stridiga makter, som begge kämpade med lika rätt att behålla segren, tills han slutligen, förlitande sig på besättningens och borgarnes oförskräckta mod och lifliga sinnesstämning, gaf gehöret åt den röst, som fann den starkaste genklangen inom hans eget bröst.

Han skref då till Ogilvi: "att han lät den återopade mildheten mot fångar och besegrade fiender, hvarför czaren bland andra nationer skulle gjort sig känd, gerna gälla för hvad den kunde; men att hvad uppfordringen af fästningen angick, på grund deraf att bastionen rasat och att staden hade brist på lefnadsmedel, så ville han blott säga, att han sjelf, liksom både soldater och borgare, ännu hoppades att kung Karls segerlycka skulle stå hans redliga kämpar bi; och att ingen sådan brist förefanns, som kunde urskulda kommandanten, om han öfverlemnade fästningen. Derfor ville han och hans redliga sven-

skar, genom Guds nåd, med oförskräckt mod fylla sin pligt, så, som de äro det skyldiga inför Gud och sin konung, samt deras ärliga namn inför världen det fordrar; hvilket han också hoppades skulle bli väl ansedt af czaren sjelf, såsom den der med sin gunst omfattar alla rättskaffens krigare.“

Detta svar undertecknade Horn i Narva, såsom i en fästning, hvilken af kung Karls förfäder blifvit intagen och borde bevaras åt hans sednaste efterkommande.

Att detta svar framkallade en fördubblad förbittring i anfaller mot staden, torde läsaren lätt föreställa sig. De ofantliga krafterna å ryssarnes sida, hvilka oupphörligen, liksom ur en outtömlig reservoir, ersatte allt hvad som stupade, lemnade svenskarne ingen tid att återställa de skador, som stund från stund tillfogades dem. Bomber regnade öfver staden och antände på flera ställen, under det de genomskjutna murarne gjorde allt svagare motstånd för kulorna. Slutligen, och efter en allmän stormning, blefvo ryssarne herrar öfver staden.

Då sista skymten af hopp om räddning försvunnit, och hvarje ögonblick hotade med fiendens inträngande och stadens uppgifvande åt det rysliga öde som vanligen åtföljer ett så hårdnackadt försvar, hade Horn, under en trogen tjenares vakt, låtit föra sina barn till den kyrka, som förvarade hans hustrus stoft, i hopp att ställets helgedom skulle lemna dem ett säkert skydd och Gud och deras moders ande vaka öfver deras räddning. Då nu de segrande fienderna från alla sidor började instörta i staden och, lika uthungrade vilddjur, teckna hvarje sitt spår med mord, förödelse och plundring, drog sig Horn med en liten trupp, som ännu icke vikit från hans sida, mot denna punkt. Det var också hög tid, emedan kyrkans yttre prakt redan ditlockat en hop roflystna soldater med hopp om rikt byte. Horn fattade post utanför hufvudingången. Den som följt hans nit i försvaret af hans konungs murar, skall lätt kunna föreställa sig honom i försvaret af den punkt, som utgjorde hans saknads, hans kärleks och hans förhoppningars helgedom. Hans kamp var icke en människas, den liknade mer ett uppretadt lejons. Man vid man stupade vid hans sida, men med ryggen emot kyrkporten försvarade han den ännu. I denna ställning fick han inifrån kyrkan höra några genomträngande skri af röster, som voro honom välbekanta, och i nästa minut såg han sin hustrus lik utkastad genom ett fönster, samt, under hån och spe, släpas ned mot floden och dränkas i dess vågor *).

*) Historiskt.

Under det Horn försvarat kyrkans ingång från en sida, hade man från en annan inslagit någon af sidodörrarne, och på detta sätt inkommit samt verkställt det plundringsdåd, som isade Horn af fasa.

Vid åsynen deraf kände han sin arm förlamad och beröfvad all kraft till vidare motstånd. I denna belägenhet blef han öfvermannad af en del ryssar, under det en annan obehindradt inträngde äfven genom denna port i kyrkan — och skulle han otvifvelaktigt, i ordets fullaste bemärkelse, blifvit styckad af deras hugg, om icke en rysk officer, af, som det syntes, hög rang, i samma ögonblick sprängt fram och i czarens namn befallt soldaterna upphöra med alla oordningar.

Den råa hopen lydde väl på denna befallning, men under ett doft knot och med åtbörder, som tycktes tillkännagifva, att den vid första tillfälle ämnade hålla sig skadeslös för hvad lydningen nu aftvang den.

Emellertid vände sig den ryska officeren till Horn, och tillsporde honom, på fransyska, hvar man skulle träffa svenska befälhafvaren öfver staden.

— På den plats, der hans sista pligt kallat honom, och den är här, — svarade Horn.

— Hvad! — sade officeren. — Jag skulle då i er se den hjeltomodige försvararen af denna stad?

— Som sådan har jag ingen högre förtjenst att tillskrifva mig, än den ringaste af mina soldater.

— Allt nog! Ni är generalmajor Horn?

— Densamme.

— Ni är czarens krigsfånge. Er värja, general!

I stället att genast åtlyda, knöt Horn krampaktigt handen om värjfastet, med en nästan utmanande åtbörd.

— Ni torde påminna er — sade ryssen — att allt motstånd här vore en barnlek. — Derpå gaf han befallning åt de honom åtföljande officerarne att vara ansvarige för Horns person, till dess czarens befallningar rörande honom hunnos inhämtas.

— Om ni är far, eller ert hjerta är mäktigt af några ömmare känslor, så beskydda mina barn! — sade Horn och visade in åt kyrkan.

I detsamma hördes rop af späda röster derinifrån. — Barmhertige Gud! Kanske mördar man de oskyldiga och jag kan ej försvara dem. Jag är fånge! — Ack, för hvilket pris skulle ej Horn i detta ögonblick velat tillbyta sig vildens rättighet i ödemarken — rättigheten att fritt röra sig och handla efter naturens heligaste instinkter!

— Var lugn! General Tschammer lofvar er att skydda eller hämna edra barn! — sade den ryska officeren och störtade in i kyrkan, under det hans adjutanter bortförde Horn.

Det var också hög tid att sätta en damm för de gräsligheter, som förehades inom sjelfva helgedomens murar. Hånnet och grymheten tycktes här hafva räckt hvarandra handen, för att viltna om menniskonaturens möjliga förnedring under de vilda djurens ståndpunkt. Altarstegen voro nedsölade af blod, och innanför disken syntes en stympad människa uppspetsad på några bajonetter. Det var Horns tjenare, hvilken haft vård om barnen. Vid denna syn ryste Tschammer af fasa och vrede, och styrde sina steg åt den del af kyrkan, derifrån han hörde blandade ljud af barnarösters snyftningar och grofva soldateder komma. Der, i ett plundradt grafkor, bland spillror af söndertrampade vapensköldar och krossade marmorreliefer, fann han sex små barn, hvilka han lätt förmodade vara Horns. Några af dem hade krupit ner i den toma likkistan, hvarur de nyss sett sin mors lik uppräckas och plundras på de dyrbarheter, som smyckat det, samt gömt sina små hufvuden i lemningarne af hennes sveptyg. Från detta heliga gömställe, der den barnsliga instinkten dref dem att söka modersvingens sista skygd, hade en soldat ryckt upp det minsta af barnen, en liten tvåårig gosse, för att på spetsen af sin bajonett plantera honom vid ingången till detta vanhelgade rum. Vid åsynen af det öde, som ämnades deras lilla broder, hade alla barnen uppgifvit det rop, som nått Horns öron. Antingen djerfvare än de öfriga, eller starkare genom driften af sitt kärleksfulla hjerta, hade det äldsta, Ingeborg, sprungit till, knäppt sina små händer om den till mordet lyftade armen, hängt sig med hela sin tyngd dervid, och således hejdat våldets verkställande. Öfverraskad af detta oväntade motstånd, hade soldaten för ett ögonblick hållit sin hand tillbaka, hvarvid Ingeborg störtat till hans knän, för att beveka honom till mensklighet. Det var under detta uppskof Tschammer inträdde, och med ett enda ord gjorde slut på det förfärliga uppträdet.

Ingeborg Horn var då tio år gammal. Hon var en af dessa naturer, som redan i knoppen förråda den rang, som den blifvande blomman skall intaga i täflingen om skönhetsens pris. Hon var en blondin af de finaste former, och med en fullkomlighet i alla proportioner, som vid hennes år är ganska sällsynt, och antyder en natur af särdeles ädel daning och lyckliga anlag.

Sedan Tschammer ryckt den lilla gossen ur hans mördares hand och återgifvit honom åt sin förebedjande syster, ilade han att upplyfta de andra barnen från deras gömställe, hvarvid idel

små englahufvuden af skönhet och oskuld blickade upp emot honom, med ögon och miner, som tycktes säga: "Rädda oss, rädda oss!"

Med nöje erfor generalen, att barnen, såsom ofta var fallet inom de förnämre familjerna, på den tiden, lärt fransyskan såsom sitt modersmål, hvarigenom han kunde tilltala dem och erhålla de upplysningar han åstundade. Sedan han ställt dem tillfreds och lofvat dem sitt beskydd, fattade han sjelf Ingeborg vid handen, och befallde de nyss så mordiska soldaterna, att på sina armar taga de andra barnen, och, åtföljande honom, bära dem till hans kvarter.

Med barndomens lyckliga lätthet, att ombyta intryck efter stundens vaxlingar, glömde de små snart sin öfverståndna fara och förfaran. Den militäriska rörelsen på gatorna, de inryckande regementerna, de svenska vakternas aflösande af ryska, de jemnt ankommande och affärdade ordonnancerna, m. m., sysselsatte innan kort deras hela uppmärksamhet. De öfverlemnade sig åt betraktandet af denna brokiga och hvimlande taffla, med så mycken sorglöshet och så liten eftertanka, att de logo åt de fiendtliga soldaternas honnör åt deras nye beskyddare med samma fågnad och fryntlighet, som nyss förut åt den de voro vane se bevisas deras fader. Endast Ingeborg kunde icke förmå sig att dela sina syskons återtagna glädtighet. Gråtögd och med beklämdt hjerta satt hon vid ett fönster, i det rum som blifvit dem anvisadt, och sökte, att i den böljande mängden, som uppfyllde gatan, upptäcka en skymt af sin fader. Timma efter timma gäckade hennes hopp, men utan att uttömma hennes fålamod.

Emellertid hade Horn, sedan han från den plats der vi sist lemnade honom, blifvit förd i säkerhet under god bevakning, fått befallning att inställa sig för czarens ögon. Huru det i sjelfva verket var beskaffadt med den aktning denne hyste för tappra män, fick Horn nu bittert erfara, då han efter att hårdt och skymfligt ha blifvit tilltalad, hörde befallning gifvas, att "fången skulle inspärras och strängt förvaras i något mörkt underjordiskt fängelse."

Ingeborg satt ännu vid fönstret, blickande utåt gatan och aftorkande de framträngande tårarne, som emellanåt hindrade henne att klart urskilja föremålen, då Horn, beledsagad af en underofficer och tvenne soldater, som under sitt rusiga öfvermod, stundom med gevärskolfvarne lät, honom rätt eftertryckligt erfara den fruktansvärda naturen hos den råa öfvermakten, gick förbi.

Vid åsynen af detta ovärdiga behandlingssätt och det djupa bekymmer, som hvilade på hennes fars bleka panna, var Ingeborgs hjerta nära att brista. Utan att säga ett ord, hvarken till sina syskon eller den fremmande omgifningen, åt hvilken hon var anförtrodd, och af hvilken hon lyckligtvis i detta ögonblick fann sig obehagad, ilade hon ut ur rummet och ner på gatan. Fadren hade redan passerat huset, då hon kom ned. Hon kunde icke upphinna honom och vågade icke tillropa honom; men styrkan af den barnsliga kärleken lät hos henne icke besegra sig af dessa hinder. På afstånd följde hon honom i spåren, för att erfara hvarthän man skulle föra honom och hvad hans öde skulle blifva. Hon tänkte härvid icke på den fara som omgaf henne i den förvirring som öfverallt rådde, emedan hon hade sin far för ögonen, och hon, i hans närhet, aldrig erfarit hvad det är att känna fruktan.

Narva utgjordes på den tiden af tvenne städer med dubbla befästningar, nemligen den gamla och nya staden. Inom den förstnämndas murar låg slottet. Hit, till detta välbekanta ställe, såg Ingeborg sin fader föras; men icke för att der intaga sin vanliga bostad, med dess bekvämligheter och prydliga anordningar, utan för att instängas i ett mörkt, underjordiskt fängelse, ur hvilket en fuktig, unken luft utströmmade, då dörren dertill öppnades.

För att icke förlora honom ur sigte hade Ingeborg påskyndat sina steg, och hann till stället just då han af sina grymma vaktare blef inskuffad i den eländiga kulan. Vid denna anblick uppgaf hon ropet: »min far!»

Denna röst på detta ställe var som en engels stämma för Horns öra. — »Mitt barn!» utropade han och i nästa ögonblick kände han sin dotters armar lindas om hans hals, kände hennes varma andedrägt öfver sin kind och hörde hennes snyftningar tolka de kärleksfulla känslorna af hennes hjerta.

— Är det en dröm? Är det min Ingeborg, eller har Gud sändt mig en engel i min dotters hamn, att beskydda mig i detta näste? — sade Horn.

Tryckande sig hårdt intill hans sida, och slående sina armar kring honom, öfvertygade hon honom snart om verkligheten af sin närvaro. Hon berättade honom nu både hvad som händt henne och hennes syskon, sedan de sist träffat sin fader, samt den afsigt som förmått henne att infinna sig här.

Det uppehåll som Ingeborgs mellankomst gjort i den skyndsamma verkställigheten af fångens inspärrande, hade emellertid väckt soldaternas otålighet. Under några väldiga eder och ho-

telser på en illa rådbråkad svenska, men med utseende af att tro sig imponera genom sitt värde öfver språket, befallde den ene af soldaterna Ingeborg att lemna sin far, och fattade henne der-vid i armen, såsom för att förtydliga sin mening.

— Nej, låt mig stanna! Det är min far, och jag vill dela lidandet och eländet med honom!

Horn tryckte henne ännu en gång till sitt bröst, kysste hennes panna och sade: — Det kan icke få ske, mitt barn. Men var lugn för din fader! Han lider för sin pligt och sitt fädernesland. Det är mannens lott och mannens ära. Lär dig att älska ett fosterland, hvilket i honom egt en klanderfri försvarare, och måtte du en dag förstå, att det för sin välfärd lika väl behöfver ädla qvinnor som ädla män!

Nu ryckte soldaterna Ingeborg ur Horns armar. Det var någonting obeskrifligt hjertslitande i denna skilsmessa, som nödvändigheten föreskref och kärleken motsatte sig. Men soldaterna hade endast hjerta för den inkräkting, som ett uppehåll i tjensten gjorde på deras rätt till delaktigheten i det sjelfsvåld, hvar till den vunna segern berättigade dem likasåväl som deras kamrater.

Då Horn besinnade faran för sin dotter att ensam, utan ögonmärket af hans ledande fotspår, vända tillbaka, genomströmmades han af en hemsk oro. Den englavakt, som följer barndomen på oskuldens vägar, tycktes honom här tvifvelaktig, midt ibland en förvildad människomassas tygellösa oordningar. Det enda medel, hvarigenom han kunde betrygga henne, visade sig för honom i försöket att afvinna rofylstnaden hvad han förgäfvets skulle begårt af menskligheten. Han vände sig därför till den af soldaterna som låtit höra sin kännedom i svenskan, lade Ingeborgs hand, tillika med några dukater i hans, och sade: — Till general Tschammers kvarter. — Derpå kysste han ännu en gång sin dotter och hviskade: — Måtte Herran beskydda dig, och gudsfruktan, mod och ståndaktighet bli ditt hjertas och din lefnads prydnad! —

Sedan Horns fängelse — der han i tolf dagars tid kvarhölls, utan annan spis än vatten och bröd, och utan att få hemta ett enda andedrag frisk luft — *) blifvit väl igenbomadt, permitterades soldaterna, hvarpå underofficeren aflemnade nycklarne på behörig ort.

Emellertid följde Ingeborg sin ledsagare, visande honom vägen, emedan hon kände den vida bättre, såsom bekant med

*) Historiskt.

alla stadens delar. Då de kommo på vindbryggan öfver grafven, som omgaf gamla stadens murar, och skilde denna från den utomkring ligande nya staden, der Tschammer hade sitt kvarter, omgafs hennes följesven af en hop kamrater, i hvilka hon igenkände bödlarne från kyrkan. De åtbörder som åtföljde den glädje, hvaraf de nu syntes intagne, och den förtrolighet de visade, ingaf Ingeborg nästan lika mycken fruktan som hon erfarit vid deras grymhet. Det handlade ej heller om någonting mindre, än att bjuda sin påträffade värdige kamrat med sig på en våldgästning, den de hade i sinnet att företaga, i en källare, der de vädrat upp en särdeles kostlig och välsmakande laddning för deras törstande strupar.

Lockad och dragen af en så oemotståndlig frestelse, utgjöt sig Ingeborgs ledsagare i harm öfver att vara hindrad af "den f—de flickbytingen" från att ögonblickligen kunna efterkomma kallelsen.

— Hvad f—! — utbröt under ett bredt, rått skratt en af soldaterna i hopen — har du fått på ordena att vara barnpiga för våra fienders ungar? En hygglig kommendering, min själ!

— Bytingen skall föras till general Tschammer.

— För tusan! Det är just en af de ungarne, som generalen nyss ryckte oss ur klorna — sade en annan af soldaterna, i det han skarpt fästade sina ögon på Ingeborg. — Men hur f— har generalen kommit att lemna henne åt dig?

— Generalen, säger du! Åh nej, det är af hennes egen far hon är mig anförtrodd.

— Af hennes far — — Vid S:t Niklas! En större åsna har aldrig stått i ledet än du. Hvilka förpligtelser har väl du att motsvara hennes fars förtroende?

— Jag har fått min hederliga betalning.

— Bra för dig, min gosse lilla! Soldater behöfver sina extra rationer. Gör dig fort fri och ledig.

— Om flickan träffar generalen och sqvallrar ur skolan blir jag olycklig; ty det går lätt för honom att få reda på mig, såsom en af dem som förde hennes fader i sitt fångelse.

— Sqvallra, säger du! Hvem f— behöfver utsätta sig för sqvaller? På hufve't med henne i grafven! Der är djupt nog för att dränka kattungar.

Det vexer en giftig blomma i Indien, om hvilken man berättar, att om dess skugga faller på ett sofvande barn, öppnar det aldrig mer sina ögon för ljuset. Utan att sätta tro till en bokstaflig sanning deraf, kan väl ingen förneka att den rena bar-

nasjalen är en sensitiva, hvilken, om än omedveten af den fiendtliga handens närhet, erfar intrycket deraf. Ehuru Ingeborg icke förstod ett ord af det språk som talades af soldaterna, erfor hon dock en oro, som man kunde kalla dödsångest under det samtal, som vi anförde. Hennes ledsagare kände att hennes hand började darra i hans, och att hennes svigtande knän ej längre ville uppehålla henne: detta, jemte åsynen af hennes dödsbleka ansigte, ingaf honom ett slags känsla af medlidande, som kom honom att vackla i beslutet att efterfölja uppmaningen.

Då kamraten såg hans vankelmod, utbrast han med ett hänskratt:

— Du står der, min själ, så gudsnådelig, som väntade du att S:t Niklas skulle komma ner och tvätta dig ren af dina synder i ekelut. Men vänta lär du få! Stå inte och gapa längre, utan gör dig af med flickungen, annars gå vi och tömma vinfaten dig förutan. Välj hvilketdera!

— Valet är icke svårt, men...

— Mod till saken, menar du. Anfakta dig, din kruka! Ser du, så går det till! Och med dessa ord tog han Ingeborg på sina armar och lyftade henne öfver bröstvärdet.

Ingeborg uppgaf ett rop.

— Pip i h—te, f—de skrikhals! Fick jag icke makt med dig i kyrkan, skall det åtminstone ske nu! — Men i detsamma hejdade han sig och ställde ned flickan på bryggan, ty ett porträtt, hvilket Ingeborg i en briljanterad infattning bar vid en guldkedja, såsom minne af sin mor, och hvilket glidit fram på hennes bröst, föll honom nu i ögonen. — För dj—! Guld är inte gjordt att kasta i sjön heller. Det är vårt byte! — utropade han och slet kedjan från hennes hals.

Men i samma ögonblick rycktes denna honom ur handen, hvarvid ett så väldigt slag rigtades på hans öra, att han föll öfver bröstvärdet hufvudstupa den väg han ämnat Ingeborg.

I den uppträdande räddaren och hämnaren igenfinna vi kaptan Stael von Holstein, hvilken, tillika med de andra, i de förutnämnda förrådiska träffningarne tagna fångarna, efter Narvas intagande fördes dit att der förvaras, och vid passerandet af bron varseblifvit soldatens tillämnade våld. Åsynen deraf var till den grad upprörande för hans känsla, att han, utan all tanke på sin egen belägenhet och de möjliga följderna af sitt steg, ögonblickligt, och innan ännu den honom beledsagande vakten hann att sansa sig, expedierat hvad både till räddning och hämnd fordrades.

Tilldragelsen underlät icke att göra uppseende, och bland den hop, som, oaktadt den allmänna förvirringen, fängslades deraf, befann sig en borgare, som åtog sig att föra dottern till stadens tappre och älskade försvare i säkerhet, skulle det också ske på bekostnad af hans eget lif.

Innan vi avsluta detta kapitel och i ett nästföljande föra läsaren en ny tid och nya händelser till möte, torde vi med några ord böra göra honom underrättad om det öde, som drabbade de vid Narva blifna fångarne. Detta blef i allmänhet mindre svårt än man föreställer sig. Kung Carls segrande framfart i Polen, och den förbländande öfverlägsenhet, hvarmed han der uppträdde som hämnare och skiljedomare för konungar och stater, och den lycka som följde hans äfventyrliga framfart, öfvade på czar Petter en fruktan, som bjöd honom att behandla den öfvervinnerlige hjeltens fångne krigare så, att han ingenting skulle ha' att befara af en återfallande vedergällning. De blefvo alla förda till Moskau och, med undantag af Horn, som äfven der blef förvarad i ett föga hyggligare fängelse, än det i hvilket vi sett honom inneslutas i Narva, bemötta på ett sätt, hvilket, om de icke varit fångar, ej lemnat något öfrigt att önska. Flera af dem blefvo genom sitt ädla väsende och sina intagande umgängesgåfvor införda i de bästa sällskapskretsar.

5 Kapitlet.

Trenne år hade förflutit efter Narvas öfvergång och Horns tillfångatagande, då kung Carl, saknande denna tappra krigare, började underhandlingar om hans utvexling. De lyckades, och ändtligen såg sig Horn efter sina långa lidanden nära den stund då han åter skulle känna sig fri och i tillfälle att ånyo börja ett lif i verksamhet för det kall, som sysselsatte och livvade hans själ.

Emellertid voro hans barn ännu under Tschammers beskydd. Som en man af ära hade han vördat det löfte han gifvit deras fader, och som en man af hjerta hade de arma barnens värnlöshet rört hans medlidande.

Tschammer var en man i sina bästa år, föga öfver trettio-talet, och af detta djerfva och trotsiga lynne, som af faran gör en lek och af sin egen styrka sin aldrig irrande tillförsigts säkra ankargrund; dertill egde han denna fasthet och bestämdhet

i karakteren, som alltid kastar en glans af storhet på dess yta, äfven om grunden just icke skulle tåla en granskning efter de moraliska principernas måttstock.

Dessa egenskaper, i förening med ett stort sinne för planer, en skarp blick och mycken praktisk användbarhet samt ett ovanligt vackert, ädelt och imponerande utseende, hade gjort honom till en af czarens mest omtyckta och ombetrodda gunstlingar.

Genom ett öfverdådigt och stormande lefnadssätt, hade han tidigt slösat bort största delen af sin ofantliga förmögenhet och dertill fördjupat sig i skulder, som hotade att uppsluka den återstående. Ur denna bedröfliga belägenhet hade han vid tjugofem års ålder räddat sig genom att gifta sig med en rik furstinna, hvilken dock, hvad hennes år beträflade, väl kunnat vara hans moder, och hvars alla öfriga egenskaper voro af den beskaffenhet, att de, utan guldets allt öfverskylande kraft, varit värda sin plats i lithanien. Som hans ständiga vistande i kriget emellertid befriade honom från det husliga lifvets pligter, lade han de nyss nämnda förhållandena just icke med något tryckande allvar på sinnet, utan lät sin kära gemål lefva och regera i den anda och med den makt hon behagade på sitt fursliga gods Gortschin, under det han alltid fann förevändningar att afstyra hennes förslag, dels att komma och hälsa på honom i lägret, dels att han skulle utverka för sig czarens tillåtelse att få återvända någon tid att förfriska sig i det husliga lifvets sköte.

Utan barn och utan hopp att erhålla några sådana, hade furstinnan i sin ensamhet tagit till sig en sin släkting, furst Gagarins moderlösa dotter, Nathalia, hvilken blott var ett år äldre än Ingeborg Horn. Till sällskap åt henne hade Tschammer skickat denna sednare jemte hennes ett år yngre syster, Ebba, att uppfostras, under det han lemnade de andra barnen, med hvilka han icke ville belasta sin gemål, åt en för deras ålder mera passande vård.

Emellertid blef Horns första omsorg, sedan han kommit ur sitt fängelse, att uppsöka Tschammer, som vid denna tid med czaren uppehöll sig i Moskau, för att återbegära sina barn och aflägga sin tacksamhet för det beskydd han lemnat dem. Tschammer, som nyss haft ett bref från sin hustru, deri hon ånyo med sin ömhet hotat, att komma och uppsöka honom i Moskau, om han vore hindrad att resa till Gortschin, emedan hon icke kunde uthärda en längre skiljsmessa, under det hon visste honom vara henne så nära, fann ett gynnande tillfälle att på samma

gång uppfylla sin gemåls åstundan och förkorta det pligtskyldiga återseendets stunder, genom att sjelf åtaga sig ärendet att hemta Horns barn.

I denna afsigt begaf han sig, åtföljd af sin adjutant, åstad att träffa sin furstinna. Han hade icke sett henne på flera år, och fruktade verkligen, till följe af den excentriska värma hvarmed hon uttryckte sin längtan och otålighet efter honom, för mötets lycksaliga ögonblick.

För att emellertid smickra henne med något sken af motsvarande värma och delade känslor, steg han vid början af slottsparken ur sin vagn, för att, skjutande gent genom denna, hinna i förväg fram till slottet, för hvilket ändamåls vinnande kusken dessutom fick sig anbefalldt att taga en liten omväg och köra ganska långsamt. Åsynen af parkens lummiga grönska och de storartade utsigter, som der och hvar öppnade sig för ögat, togo snart med fångslande makt hans uppmärksamhet i anspråk; som dagen dertill var tryckande varm, och den inre driften ganska sval, så verkade detta allt återhållande på hans yttre människas rörelsefart, så att han icke allenast saktade sin gång, utan slog sig också ned på en bänk under en ek, hvarifrån en förtjusande naturtafla log hans blickar till möte. Här hade han emellertid icke länge sutit, innan han fick höra ljudet af tvenne unga röster samt ett sakta prasslande i gräset såsom af lätta steg. Han såg åt sidan och blef i sitt granskap varse tvenne unga flickor, som kommo att slå sig ner helt nära honom, i skuggan af några låga buskar, under det de företogo sig att binda kransar. Det behag hyarmed de utsträckte sina små hvita händer efter blomorna, som vexte omkring dem, och flätade dem i sina kransar, samt deras samtal väckte hans uppmärksamhet.

— Hvem skall din krans tillhöra, Ingeborg? — frågade den ena.

— Jag vet icke, — svarade en mild, vemodig stämman — hur det kommer sig, men då jag knyter en krans, tänker jag alltid på en krigare. Fast det nu är trenne år sedan, stå ännu scenerna i Narva så lifligt för mig, att det stundom är som om de fattade mig med verklighetens hela makt.

— Jag minnes dem också, men blott som en dröm — sade den första.

— Ännu tycker jag mig ofta se vår räddare i kyrkan, så klart, så tydligt, som om han åter stode framför mig. Och vår far sedan — ack! aldrig kan jag glömma hans löde! Vår staccars fader!

— Ack, hvad de ryssarne äro grymma, som så kunde plåga honom, och som ville mörda vår lille broder!

— Det var en ryslig stund innan vår beskyddare kom. Aldrig kan det gå ur mitt minne hur jag darrade i alla leder! Tänk om icke Gud sändt oss honom. Hvad skulle det då hänt oss! Vet du, Ebba, det förefaller mig stundom, som om jag blott finge träffa honom, skulle vår faders räddning följa.

— Hur så? Kan han lösa honom ur sitt fängelse?

— Icke han, utan czaren! Men ser du, generalen förmår mycket hos honom, som du hör furstinnan alla dagar tala om, och dertill är han ädel och god; om vi bönfälla hos honom . . .

— Tror du verkligen det skulle hjälpa?

— Jag vet icke! Men mina minnen af honom säga mig, att han skulle göra allt hvad han förmådde. Han tilltalade oss så vänligt då han tog oss i sitt våld, han log så mildt emot oss, att jag just af hans läppar kunde vänta mig få höra vår faders frigifvelse.

— Om det vore så, skulle jag längta lika så mycket som sjelfva furstinnan efter hans återkomst. Men hvad du bundit långt på din krans och hvad dina blommor äro vackra! Säg, skola vi springa bort till forssen och kasta dem begge i vattnet, då de blifvit färdiga, för att se hur de hvita hvirflarne rycka dem med sig och hur de lösslitna blommorna och bladen sedan dyka upp och simma fram nedanför i lugnvattnet?

— Nej, Ebba! Den der förstörelsen roar mig inte. På en värjspets eller . . . — tigande och tankfull fortfor hon att binda. Då hon kort derpå slutat sin krans, uppreste hon sig och vände sig åt sidan, då hon blef varse Tschammer.

För att icke jaga henne på flykten eller förlora någon af de intagande vexlingar, som från hennes själs liflighet spredo sig öfver hennes ansigte, låtsade han, stödjande sig emot ekens väldiga stam, som om sömnen öfverraskat honom och halfslutit hans ögon. Ingeborg hejdade sig vid hans åsyn och betraktade honom; derpå hviskade hon: — Det är han; det är vår beskyddare! Nu vet jag hvarför jag knutit min krans! Kasta din i strömmen om du vill, men min kommer icke dit!

Hon tycktes besinna sig ett ögonblick. — Nej, icke på hans värja, — fortfor hon i det hon närmade sig honom; — ty den har han dragit mot svenskar, men här, — och hon nedlade kransen för hans fot, — här vill jag af tacksamhet lägga den, att trampas och vissna.

Så återsåg Tschammer det barn, han för trenne år sedan räddat undan ett förfärligt öde och som sedan åtnjutit hans be-

skydd — väl ännu barn i hjertlighet och konstlöshet, men med det väsende, den tanke- och känslorigtning, som bebådade den nära brytningen till en fullare utveckling. Det mjuka behagliga sättet af hennes personlighet, den värma, med hvilken hon talade om det beskydd han lemnat henne, och den strålande glansen af hennes uttrycksfulla ansigte, allt verkade ganska angenämt på generalen och det så mycket mer, som det bortjagade den obehagliga sinnesstämning, hvori han kort förut befunnit sig och framkallade intryck, som han under närvarande förhållande ingalunda väntade sig. Han lutade sig ned, nästan på samma gång som Ingeborg, upptog kransen innan den knappast hunnit beröra jorden, satte den på hennes panna och sade: — Jag förstår bättre blommornas värde, mitt barn. Här skola de väl fördunklas af en skönare glans, men det är dem bättre att förblekna i solljuset än i stoftet. — Och med dessa ord tryckte han en kyss på Ingeborgs kind.

Under detta hade generalen emellertid alldeles förglömt ändamålet med sin promenad, och icke allenast gifvit vagnen, med sin adjutant, tid att anlända till slottet, utan äfven sin gemål att komma honom till inötes. Furstinnan, hvilken, som vi funnit, egde en omåttlig ömhet för sin man, ilade genast vid underrättelsen om hans ankomst och den väg han tagit genom parken, för att kasta sig i hans armar.

Omgifven af ett halft dussin knähundar och med ett ungefär lika antal kammarfröknar — af hvilka naturligtvis ingen enda fick öfverlysa furstinnan sjelf i ungdom eller behag — och i en drägt som till hälften var en amasons, till hälften en sultaninnas, men i begge egenskaperna lika litet fördelaktig för hennes ålder och utseende, anlände hon just i det ögonblick generalen tryckte sin kyss på Ingeborgs kind.

Begge stannade liksom vid anblicken af ett Gorgonhufvud. Om furstinnans åsyn i alla händelser skulle frammanat en dräpande jernförelse, blef detta så mycket mera fallet vid den mine hon satte på sig.

— Jaså! min fröken! — sade hon till Ingeborg med en hotande skärpa i röst och blick — ni förstår er redan på att spela idyllens scener. Ha, ha, ha! Ni måste behålla er krans! Den klär er förträffligt! Är det icke så i dina ögon, min dyra make. Se så, gå nu hem och mata min gröna papegoja! Hon ropade ert namn just då jag gick bort.

Sedan hon med dessa ord affärdat Ingeborg, hängde hon sig med återseendets hela förtjusningskraft vid Tschammers arm, och lät honom snart sagdt, bokstafligen släpa sig tillbaka till

slottet, under det hon slitigt späckade sitt tal till honom med de ömma epitheter "min älskade, min dyre, min återvunne make".

Hos qvinnan är det en egenhet att kunna förlåta mannen, synnerligast *sin man*, allt, under det hon aldrig förlåter en med-syster, synnerligast aldrig en medtäffarinna, något. Furstinnan Tschammer var, såsom läsaren redan vet, en person af alltför underordnade karaktersegenskaper, för att härifrån göra något undantag.

Från den stund vi omtalat intog Ingeborg, oaktadt sin ålder och den oskuld i känslor och tankar som hela hennes väsen afspeglade, samt det barnsliga förhållande, hvori hon kunde betraktas till generalen, en medtäffarinnas plats i furstinnans ögon, och fick snart som sådan nog tydliga prof på hennes hat och bitterhet.

Vid middagsbordet inträdde furstinnans hofnarr, en dverg af ett vidrigt utseende, i salen, med en herdedrägt under sin narr-kåpa och en krans af blommor kring pannan. Tschammer rynkade ögonbrynen; furstinnan log under det hennes ögon med gröngul glans spelade mellan honom och Ingeborg, för att erfara hvilket intryck denna sinnrika hämd skulle åstadkomma.

Ingeborg gjorde ovilkorligen en rörelse för att rycka kransen från sitt hufvud.

— Min fröken! — sade furstinnan med isande köld. — Jag är icke van att upprepa mina befallningar två gånger.

— Låt icke genera er af att vi bära enahanda prydnader! — sade narren. — De blifva ändå alltid beviset på en vunnen hyllning.

Furstinnan, som såg det obehagliga intryck hvarmed hennes man kämpade, anmärkte hviskande, under det hon lutade sig fram emot honom, med ett leende, hvilket hon sökte göra så intagande som möjligt: — Ni får ursägta, min dyra make, om denna lilla människas fria språk skulle såra er, ty så obetydlig han är, har han dock en ganska skarp blick.

— Ni menar utan tvifvel *tunga*, min nådiga, och den skulle i sanning vara af en ohjelpig slö halt, om den icke skulle skärpas genom den dagliga slipningen af edra sinnrika uppmuntringar, — svarade generalen med en mine, som om han ville säga en stor artighet.

Ingeborg kämpade emellertid med en rörelse, som pressade henne tårar i ögat och narren sade: — För Guds skuld vackra fröken, låt det icke bekomma er något att vi äro prydda på samma sätt. Ser ni, det bevisar ingenting för vår likhet, utan blott

för människotyckenas olikhet. Om icke dårskapen fann sina gynnare, skulle endast skönheten och förtjensten gå bekransade på jorden; och då skulle de få hela narrskaran till sina oförsönliga fiender.

— Inga dumheter i dag, Naddin! — sade furstinnan. — Min gemåls återkomst skall endast stämma alla sinnen till glädighet och munterhet.

— Jag ber er låta den stackars människan i fred få skjuta fram de små gnistor förnuft, som naturen ännu bibehållit vid lif i hans hjerna, — svarade Tschammer.

— Dumheter och förnuft, det är ju blott tvenne olika tungors namn på samma sak? Men se fröken dånar. Hon tål icke den förstärkta lukten af de dubbla kransarne.

Med dessa ord närmade sig dvergen Ingeborg, som blek och maktlös sjunkit tillbaka på sin stol, med afsigt att lyfta kransen af hennes panna, men furstinnan befallde honom afstå derifrån.

Naddin lydde, men aftog i stället sin, och kastade den ut genom det öppna fönstret.

— Naddin, — sade furstinnan. — När har jag lemnat en olydnad ohämnad?

— Aldrig, tack vare ert ädla hjerta! — sade narren.

— Har du glömt att jag har ett Siberien för din lilla varrelse, i östra tornets svala ödsliga hvalf.

— Visst icke, furstinna. Ni har det ändå mycket närmare till hands.

— Huru?

— Det finnes ett Siberien i hvarje kallt människohjerta.

— Hvad menar du?

— Narren har ingen mening. Det är just hans lycka, annars vågade han aldrig tala ut sanningen.

— Naddin, — återtog furstinnan. — Du har blifvit dum och ledsam; du tröttar mig, i stället att roa mig; detta tillika med din nyss visade olydnad måste afhjelpas. Jag skall låta försöka hvad en liten knutning kan åstadkomma.

— Knuta mig? — sade Naddin, och hans ansigte förvreds till det hiskligaste uttryck af fruktan.

— Ha, ha, ha! — skrattade furstinnan. — Experimentet börjar redan visa sin verkan, och skall säkert sluta med att fullkomligt lyckas.

Ända hittills hade generalen åhört denna scen, som alltför lifligt förnyade bekantskapen med hans makas karakter och lynne, under tystnad och med sammanpressade läppar, under det

han stundom betraktat Ingeborg, hvars ansigte uttryckte en stark kamp mot upprörda känslor; men längre förmådde han icke qväfva sin ovilja, utan afbröt: — Förlåt mig, min furstinnan, om jag vågar utbe mig er uppmärksamhet för ett annat ämne än detta, hvilket ni, som det tyckes mig, kunde hänvisa till er slottsfogde! Jag har redan alltför länge dröjt att förklara er anledningen till min ankomst.

Vid ordet *anledning* skiftade furstinnan färg. — Jag trodde icke, min general, att man behöfde *förklara* sina *anledningar*, hvarför man efter flera års bortovaro besöker sin gemål. Men jag kommer ihåg, att ni lefvat i läger och på slagtfältet, der man bland sina skyldigheter icke erinras om den, att smickra en makas känslor.

— Ingeborg Horn — återtog generalen och höjde sitt glas. — Denna skål är för din faders återvunna frihet! Innan kort skall du sluta honom i dina armar och vara honom följaktig till fäderneslandet. Mitt ärende hit är, att förkunna dig detta och, såsom ansvarig för din och din systers personer, återföra eder till Moskau, der friheten väntar eder.

— Ja så, detta är *ert ärende*? Man skulle kunna tro, min dyra gemål, att ni kommer från den svenska kungens skola.

Men Tschammer låtsade icke hafva öra för dessa sin gemåls små anfall. Ingeborg låg för hans fötter, hon omfamnade hans knän, hon tryckte hans händer till sina läppar, och det var honom som om han på spetsen af ett isberg kände dalens milda luft kringsväfva sig, och dess blomsterdoft smeka hans sinnen.

Så snart man lemnat bordet gjordes anstalterna för återresan. Då Ingeborg skulle sätta sig i vagnen, såg hon Naddin nedkomma på borggården, ledd af en slotts-knekt och darrande i alla sina lemmar. Hon förstod hvad det gällde; och vid denna ömkeliga syn sprang hon fram och lade sin börs, med några dukater i, i dvergens hand och sade: — Stackars Naddin! Jag kan icke mer, men jag beklagar dig!

6 Kapitlet.

Återseendets glädje och hoppet att åter få tillhöra hvarandra, voro emellertid för Horn och hans barn af kort varaktighet. Dagen före deras tillämnade afresa lät czaren gifva den först-

nämnde tillkänna, att de svenska qvinnor och barn, som under kriget blifvit fångne, icke förr än vid en allmän fred kunde bekomma sin frihet utan genom särskilt lösen.

Det var ett förfärligt slag för Horn, att efter så många års lidanden och saknad af hvad hans hjerta hade dyrbarast i lifvet, se hoppet om dess återvinnande försvinna i sjelfva dess uppgång. Att med den skyndsamhet som erfordrades — emedan hans afresa till Petersburg, der ett svenskt fartyg väntade på att öfverföra honom till fäderneslandet, var bestämd till påföljande dag — förskaffa en lösesumma af den betydighet som man troligen skulle utsätta för hans barn, var icke tänkbart i en belägenhet som icke erbjöd några ögonblickliga resurser. Försänkt i det smärtfullaste bekymmer, satt han midt ibland sina barn, hvilka han förgäflves sökte trösta i sorgen öfver den nya skilsmessa som hotade dem, då några af hans fångna landsmän ankommo för att lyckönska honom till hans befrielse, och med honom sända bref och helsningar till hemmavarande anhöriga och vänner. Bland dessa var äfven Stael von Holstein.

Den djupa sorg, som stod att läsa i Horns ansigte, och hvilken man tyckte borde vara så fremmande för honom i ett ögonblick, då man ansåg honom gå ersättningen till möte för de många lidanden har uthärdat, framkallade hos alla en stor förundran och tysta gissningar, dem Horn likväl snart skingrade, i det han helt enkelt och med sin vanliga öppenhet berättade anledningen till sin billiga bedröfvelse.

På allas ansigten visade sig uttrycket af ett sannt och varmt deltagande; men Stael var den som först uttalade det i ord och bröt den tystnad, som bestörtningen öfver generalens berättelse åstadkommit.

— Förlåt, herr general — sade han — att jag vågar framkasta ett förslag till er! Men tillåt mig fråga, om ni icke erbjudit czaren ert hedersord såsom borgen för utbetalningen af edra barns lösesumma.

— Mitt hedersord? — — Ni förstår då icke, att czaren vill fatta tillfället att visa mig, det han ännu kommer ihåg motståndet vid Narva?

— Det är icke möjligt! Trenne års tid till besinning och pröfning måste tvertom lärt honom att rättvisa de förtjenster, ni dervid inlade, och kanhända skulle han tillochmed med glädje omfatta tillfället att visa er sin aktning.

— Det är den oerfarna åldrens lyckliga lott, att se alla förhållanden i ljus och tro alla människohjertan om godt; men dessa bli, ty värr, ej såsom asbesten renare i pröfningen af den

ungdomliga hänförelsens låga. Om han icke med hätskhet fäst sig vid detta minne, skulle han väl allt jemt qvarhållit mig i fängelse, eller skulle han låtit mig fatta hoppet om mina barns befrielse, för att sedan släcka det?

— Välan! Så vet jag ännu ett medel! Vi, fångar, skola sammanskjuta allt hvad vi ega qvar af dyrbarheter, såsom ur, ringar, m. m., samt hvad vi hafva af mynt, och hvad som fattas i lösesumman skola vi en för alla och alla för en, med lif och ära garantera honom. Man säger om czaren, att han har en stor och ädel karakter, och om så är, vill jag väl se om han kan vägra en sådan borgen.

— Och hvem skall tillbjuda honom den? Ser ni, unge man, omkring regenterna står en mur af vaksamma lycksökare, som kallt undantränga allt, som möjligen kan missbaga dem, och tror ni icke att ert ädla uppsåt här skulle finna sitt motstånd?

Vid denna invändning tycktes Stael ett ögonblick förstummad, då Ingeborg, som hittills sutit obemärkt bland sina syskon i ett hörn af rummet, sprang upp och ropade: — Jag vet hvem som skall föra eder talan inför czaren. Hvem vill följa mig, och jag skall visa honom den rätta mannen?

Stael såg förundrad på den unga flickan, som visade så mycken rådighet. Ingeborg kände igen sin räddare, och slog blygsamt ned sitt öga, som fruktade hon, att obehörigt hafva inblandat sig i hans tal, men detta var blott ett ögonblicks öfvergående tvekan, ty i det nästa sprang hon upp, fattade hans hand och sade: Det var ni som räddade mitt lif. Jag vet att ni är både tapper och ädelmodig. Följ mig!

— Mitt barn, hvad ämnar du? — frågade Horn.

— Ack, min far, fråga icke, men lita på min förtröstan! Jag vet hvem som kan förmå czaren att skänka dina barn åt din kärlek tillbaka, och som ej skall vägra att bönfälla om deras befrielse inför honom.

Horn såg förvånad på sin dotter, af hvilken han icke väntat så mycken beslutsamhet.

— Herr general, sade Stael, jag tror knappast att der er unga dotter skulle uppträda som förespråkarinna, något afslag vore att frukta. Der våra bemödanden kunna äfventyra motstånd, skall *hon* besegra alla hinder, och jag vågar bedja er icke lemna obegagnad en utväg, som torde vara föreskrifven af en högre ingifvelse.

— Välan, min kapten! Om ni vill åtaga er att blifva hennes ledsagare, så är jag säker om att jag har intet att frukta,

men ganska mycket att hoppas af den klokhed och värma, hvar med mina intressen skola behandlas.

Stael tryckte Horns hand, tog derpå Ingeborgs mellan sina och sade: — Framgången kan icke uteblifva, då en engel leder stegen.

Det var till Tschammer Ingeborg förde Stael; det var hos honom hon bönföll om bemedling hos monarken för framställandet och understödandet af förslaget om utlösningen för henne och hennes syskon; till hans hjerta hon vädjade om deltagande för den smärta, som vägde så tung på hennes fader vid hans förnyade förlust af sina barn, och för den som krossade henne sjelf vid en skiljsmessa, som beröfvade henne hvad hon hade kärast i lifvet.

Tschammer tycktes åhöra henne med godhet; hans ansigte uttryckte vänlighet, hans öga hvilade oafvändt på hennes sköna, af tårar öfversvämmade ansigte och han tvekade icke en minut om löftet, att uppfylla hennes begäran, hvarjemte han bad henne, att *nu* och *alltid* vara förvissad om det varma hjerta han hyste för uppfyllandet af alla hennes önskningar och det nit han hos czaren ville använda för deras framgång.

Lifvad af den tacksamhet och det hopp dessa löften ingåfvo henne, skyndade hon, vid Staels hand, att meddela dem åt sin fader och sina syskon, för att äfven invagga dem i de ljuflva känslor, de hos henne uppväckt, men hvilka dock blefvo af så kort varaktighet, och så bittert måste afbrytas.

På aftonen kom general Tschammer sjelf och begärde att få tala med Ingeborg. Ehuru hans mine visst icke bar stämpeln af någon särdeles ledsnad, förekom det henne dock vid hans första anblick, som hade hennes förhoppningar ingenting att af honom vinna, och denna förkänsla, som tillhör det oförklarliga i menniskonaturen, befann sig endast alltför mycket grundfäst vid förhållandenas sanning, genom det som han kom att förkunna henne.

Detta innehöll, icke allenast att czaren vägrat låna örat till de förslag Tschammer haft att framställa, utan ock att han förklarar sig icke mera vilja höra talas om någon utlösning af Horns barn, innan den allmänna freden tvang honom, att, på folkrettens grund, bevilja dem samma frihet, som de öfriga fångarne.

Oaktadt han sökte framställa denna underrättelse med all möjlig skonsamhet, verkade den likväl förkrossande på Ingeborg. Hon älskade icke allenast sin fader, med ett barns hjerta, hon vördade, hon tillbad honom, såsom ett väsende af högre ord-

ning. Hans ömhet som fader, hans älskvardhet som menniska, hans anseende som krigare, hans lidande i fångenskapen, allt hade stegrad hennes barnsliga kärlek till enthusiasm, och låtit henne i återföreningen, efter en så lång och saknadsfull skiljmes-sa finna en sällhet, hvilken ingen annan känsla ännu bestred. det uteslutande herraväldet öfver hennes hjerta.

Vid åsynen af den smärta, som hans underrättelse åstadkom hos Ingeborg, närmade sig Tschammer henne med en blandning af den förtrolighet man visar barnet och den af aktningen föreskrifna tillbakadragenhet, som den till ungdom öfvergångna barn-åldern hos flickan ålägger mannen, och sade, i det han tryckte hennes hand: — Det kostar er så mycken sorg, att nödgas ånyo skiljas vid er fader?

— Ack, min Gud! och ni kan göra mig denna fråga! Min far, min far! Man rycker bort mitt halfva hjerta, och — — utan hopp om återseende! Det är förfärligt! . . . Att förlora hvad man högst älskar — — o, ni kan icke föreställa er hur det kännes här — och hon lade handen på sitt bröst.

— Hvem måste icke billiga dessa känslor af den barnsliga kärleken? — sade Tschammer med en lågande blick på hennes uttrycksfulla ansigte. — Jag önskar, jag *begår icke* att intaga *dens* plats i ert hjerta, som nu afpressar er så bittra och dock så sköna tårar, men jag ber er räkna mig såsom den, hos hvilken ni hädanefter alltid skall finna ett varmt deltagande, ett säkert stöd, en vän, som aldrig skall underlåta att bevaka er sällhets fordringar, som . . . Utan detta och utan hoppet, att lindrigare än någon annan kunna meddela er czarens afslående svar, skulle jag hafva afbördat denna pligt till någon annan. Ni bör alltså icke finna er ensam, öfvergifven, icke bortryckt ert halfva hjerta, så länge ni eger en vän qvar, med de känslor *jag* hyser för er.

Ingeborg ville kyssa hans hand, men han afhöll henne derifrån och sade: — Icke så! Ni är icke mera ett barn!

— Jag är det *nu* inför er, mera än någonsin. Då czaren rycker oss från vår fader, är det er godhet allena, som icke vill lemna oss faderlösa.

— Var lugn, sköna Ingeborg, och räkna på att i mig finna ert allt. — Tschammer ville vid dessa ord trycka hennes hand hårdare i sin, men Ingeborg drog sig hastigt från honom och sade:

— Jag skall alltid föreställa mig er såsom min ädelmodige beskyddare; men ack, *begår icke* att jag skall älska er så som man blott kan älska en fader.

— *Så* — visst icke! — sade Tschammer med ett förstulet leende. — Icke begär jag att göra intrång i den barnsliga kärlek ni med så mycken rätt egnar en fader sådan som eder. Men låtom oss icke ännu tala om detta! Räkna mig blott som den, hvilken ni alltid skall finna lycklig genom att befrämja er sällhet, och tro, att då den dag kommer, som skall inviga er i ungdomens lysande tidskifte, fröjder skola uppstå för er, hvilka lätt skola komma er att glömma alla de sorger, som tillhört er barndoms lif.

7 Kapitel.

Vi måste återigen förbigå ett par år, hvilka förflöto utan några tilldragelser, anmärkningsvärda för vår berättelse, och för att, ehuru med sorgset mod, stanna vid det bedröfliga året 1709, som genom det olyckliga slaget vid Pultava öppnade detta sår i Sveas hjerta, genom hvilket så mycket blod förrann, så mycken fosterländsk lifskraft uttömdes, i hvars djup så många ämnen till inre förstörelse samlade sig, och öfver hvilket ärret i mansåldrar ömmade och ännu för historiens och forskningens blick visar den slapphet, som spridt sig från dess blodröda strimma.

Kung Carl var icke mer den oöfvervinnerlige; czar Petter hade slagit honom och tillfångatagit tjugetusen man af hans tappra folk, hvilka i flockar, såsom boskap, drefvos genom Rysslands marker, från den olyckliga platsen för deras nederlag, till orter, der de skulle förvaras intill dess besegrarens vilja vidare bestämde deras öde. Emellertid hade de svenska fångarne, som vid Dorpt, Narva och flera andra ställen fallit i Ryssarnes händer, njutit ett jernförelsevis lyckligt öde. De hade alla fått kvarstanna i Moskau, der flera gjort sig kända från en sida, som uppkallade aktning för deras nationalitet och värskap för deras personer. Bland dessa kan man i första rummet med allt skäl nämna Stael, hvilken var lika utmärkt genom sitt vackra, fina utseende och umgängeston som genom sina kunskaper och den intelligent kraft, som stämplade hans väsende. Flera af Moskous ädlaste släkter, lemnade honom öppet tillträde till sina kretsar och en stor del af deras unga söner gjorde honom till sitt mönster. I hans bildade, fina skick funno de en typ för ädlingens företräde, hvilket nu äfven i deras ögon måste tagas ut sin rätt framför den råa öfersittande stoltheten, hvar-

med tonen hos dem dittills haft för vana att göra det gallande. Bland dem, som förtroligast sökt Staels umgänge var den unge fursten Alexander Gagarin, som till öfverkommendanten öfver alla de svenska fångarne och en släkting till den unga flickan vi omnämmt, som uppfostrades på Gortschin af Tschammers gemål.

Alexander hade hunnit den ålder, att hans far önskade att han skulle börja tänka på att göra ett val, som kunde anstå hans börd och rikedom, och föreslog honom att företaga en resa till Gortschin för att lära känna Natalia, hvilken, såsom född till Gagarinernas stora namn, skulle vara honom fullt värdig. Alexander hörde det faderliga förslaget med ganska mycket nöje och beslöt sig utan motsägelse att verkställa det, men ung, oerfaren och något blyg af naturen, önskade han att få medföra någon förtrogen som sitt sällskap, och föll med sitt val på Stael, hvilket han dessutom tyckte vara så mycket mer passande som han förmodade honom blifva en välkommen gäst för de unga svenskor. Den gamle Gagarin, som gerna fogade sig efter sin sons önsknings och icke hyste någon fruktan att lemna fången i hans sällskap, medgaf utan svårighet hans begäran.

Ett besök af unga kavaljerer hörde ingalunda till de hvardagliga händelserna på Gortschin, utan var tvertom en af dessa sällsamheter, som sedan både länge och väl kvarstodo som stöd-
jepunkter för tideräkningen. Aldrig kunde unga flickor uppvexa på ett ställe, der de mindre hemsöktes af de frestelser verlden i den formen skickar dem än der. Detta kunna vi dock mera tillskrifva den negativa än positiva sidan af deras beskyddarin-
nas egenskaper, emedan hon alldeles icke af den ofantliga ömhet vi sett henne hysa för sin man, kände sig hindrad att finna ett rätt stort behag i den omvexling som gäster af det nys-
nämnda slaget bringade i det enformiga lifvet på hennes slott, eller att begagna gästfriheten på ett sätt som icke lemnade dem några tvifvelsmål derom. Dessa egenheter beredde äfven åt den unge fursten och hans följeslagare ett bemötande, som omis-
känneligen öfvertygade dem att de ingalunda behöfde räkna på tiden af sitt besök, eller påskynda sin återresa af fruktan att här synas öfverflödiga. Hvarje dag funno de alla medel ställde sig till buds att här förkorta tiden och glömma dess flygt.

Natalia var en af dessa qvinnor, som tyckas skapade för att beherrska mannen genom passionernas spännkraft. Vacker, fri och glad, var hon tillika stolt och nyckfull och af detta lynne, som af sina tillbedjare vill skapa slafvar. Hennes känslor kunde lätt stegras till passionernas glöd, men denna brann alltid på

egoismens hård, och kunde förbränna allt, utan att nånsin försmälta ens ytan af denna sin grund. Hon skulle kunna förbytta kärlek i hat, hat i förtviflan, förtviflan i heroism, och så vidare — lik örnen som jagar från spets till spets — utan att nånsin finna hvila vid dessa ljufva känslor, som skapa qvinnans inre sällhet, eller fatta den kärlek, som hemtar sin styrka af sina egna offers höjd.

Sådan var den sextonåriga Natalia, som med sin åsyn förbländade Alexander och lät honom för första gången erfara kärlekens fruktansvärda makt. Knappast hade han sett henne, innan han erfor det välde hon var skapad att utöfva på hans hjerta. Men ännu en fremling för dess hittills slumrande känslor, och för styrkan af den passion, hvaraf han kände sig beherrskad, dolde han den under blygsamhetens täckmantel och dömde sig till förställningens svårspelta rol.

Det finnes naturer, hvilka, utan att hvarken vara svaga, eller tillbakatryckta af de yttre förhållandenas inflytelse, hafva en oöfvervinnerlig blyghet för blottandet af sina känslor, och till dem hörde Alexander. Utan att kunna förmå sin tunga till bekännelsen af sin böjelse, tillvexte denna dag för dag, tills den snart för honom blef en plåga, vid hvilken äfven svartsjukans qual började fästa sig.

Han hade nemligen trott sig finna, att hans vackra kusin visade den fångne svensken företräde framför honom, och detta var något som hans stolthet lika litet som hans kärlek förmådde fördraga.

Sporrad af dessa begge mäktiga passioner, fattade han äntligen beslutet att bekämpa sin skygghet och bryta sin tungas band.

Furstinnan, som verkligen uppjudit hela sin förmåga att göra tiden angenäm för sin unga släkting och hans sällskap, hade gifvit befallning om en jagt, hvari äfven Natalia och Ingeborg skulle deltaga; och Gagarin föresatte sig att under den söka ett tillfälle att yppa sitt hjertas känslor och begära den älskades hand.

Den afgörande dagen var inne. Det skulle bli en ädel jagt, ty slottets djurgård var upplåten till jagtpark och endast högdjur skulle fallas. Jagtbetjeningen hade förut begifvit sig åstad med hundarne, och de af den högre tjenarepersonalen som skulle uppvakta i herskapets svit suto redan till häst, på slottets nedra borggård, för att sluta sig till kavalkaden då den passerade; utanför slottets trappa frustade hästarna, med sina silfverbeslagna remtyg och guldbroderade schabrak, och stampade otåligt i sanden, i afbidan på sina ryttare, då dessa äntligen syntes.

Sedan Alexander en gång börjat frukta vådan af Staels personliga öfverlägsenhet, hade han också börjat söka tillfälle att undanskymma den; och för detta ändamål, liksom för att äfven bli qvitt hans sällskap under ridten, och derigenom erhålla så mycket friare tillfälle att språka ensam med Natalia, hade han vidtalat stallmästaren att åt Stael, som var utmärkt skicklig både ryttare och jägare, utse en häst som skulle lemna honom tillräckligt att sköta under vägen, samt åt Ingeborg, hvars kavaller han naturligtvis skulle blifva, furstinnans gamla libhäst, hvilken stundom behöfde motionera sig, och som sedan han med sin höga egarinna mätt åldrens skiften, råkat i det stationära förhållande, att han aldrig ville röra sig ur fläcken så framt han ej dertill uppmanades af piskans jemna påminnelser.

Sedan Gagarin hade lyftat Natalia i sadeln och Stael von Holstein visat Ingeborg samma tjänst, svingade sig de begge ryttarne, lätta och viga, som ett par Nubiens söner, på sina gångare och intogo hvar och en sin plats vid sidan af sin dam. Signalen gafs derpå till aftåg, men knappast hade Stael låtit sin häst känna sporrarne, innan denne, i stället att gå framåt, sköt tillbaka och stegrade sig. Alexander såg med nöje framgången af sin plan, och bjöd sin vackra kusin, att med honom begifva sig af i förväg, försäkrande henne att Stael, som väl förstod att styra sin häst, icke länge skulle dröja att upphinna dem. Men Natalia bleknade och kunde icke förmås att lemna stället innan hon sett utgången af äfventyret.

Detta antog med hvarje ögonblick en allt mer hotande gestalt. Stael, som icke kunnat föreställa sig att man gifvit honom en så godt som otämd häst, mot hvars ilskna och okynniga lynne hvarken tyglar eller sporrar tjänade till något, uppbjöd alla ridskolans medel att förmå honom till lydnad, men långtifrån att lämpa sig efter sin ryttares fordringar, retades deraf djuret till den vildaste motspänstighet och sköt, under det det oupphörligen stegrade sig, allt längre ut mot branten af den terrass, hvarpå slottet låg.

— Rädda honom! — ropade Natalia till Alexander. — Blott ett steg och han är förlorad!

— Men Alexander log med ett spotskt hån och sade: — Den kække svensken älskar att leka med faran, och det vore synd att hindra honom i sitt nöje.

Natalia ville vid detta svar sjelf ila åstad, men Gagarin höll hennes häst tillbaka och sade: — Ni skulle utsätta er sjelf min fröken, och det är för högt pris för en fånges äfventyr.

Natalia ryckte med våld till sig tygeln af sin häst, hvilken Alexander fattat och sade: — Förgäfvnes skall ni söka hindra mig.

Emellertid hade Ingeborg, som endast medelst piskan kunde förmå sin häst att röra sig från stället, fot efter fot följt den riktning som Stael's tog, tills den hunnit den fruktansvärda punkten, då nästa steg skulle störta honom med sin ryttare utför branten. I detta förtviflade ögonblick uppgaf hon ett rop, höjde sig i sadeln och sträckte ut armen för att rycka fram Stael's häst, men bemödandet, som dessutom kunnat leda till en större fara, kom för sent. Häst och ryttare försvunno utför muren af terrassen.

Natalia, som nu var vid platsen, uppgaf vid denna syn ett anskri och vacklade på sin häst. Alexander kastade sig af sin, lyftade henne ur sadeln och bar henne nästan sanslös in i slottet.

Händelsen satte inom några sekunder alla menniskor i rörelse och tog deras intresse i anspråk för den unge svensken. Stael upptogs sanslös. Lyckligtvis var den nedra planen invid muren, beväxt med en tät och temligen stark häck, hvilken förmildrade häftigheten af fallet och skiljde Stael från hästen, hvilken annars otvivelaktigt skulle hafva krossat honom med sin tyngd. Furstinnans läkare, som tillika var skicklig kirurg, tillkallades på ögonblicket och förklarade, sedan han nog undersökt Stael's belägenhet, att han, med undantag af ett par afbrutna reffben, kommit förundransvärdt helskinnad från sitt salto mortale.

Under den allmänna bestörtningen hade emellertid ingen fäst sin uppmärksamhet vid Natalia, eller ens kommit att tänka på hvar hon kunde befinna sig, hvarför Alexander helt ostörd blef lemnad ensam med henne. Det intryck som Stael's fara gjort på henne, hade skingrat intill den sista förhoppningen, hvarmed Alexander kunnat smickra sig i afseende på hennes känslor för honom; men med denna upptäckt gaf också hans blyghet helt och hållet vika för hans härm, och han väntade endast på, att Natalia skulle slå upp sina ögon och återhemta sin sansning, för att bestorma henne med sitt hjertas utgjutelser. Natalia hemtade sig icke förr till minnes hvad som förefallit, innan hon frågade efter Stael.

— Min kusin, — började då Alexander, — tillåt mig fråga om det intresse ni visar denne främling, är förenligt med en Gagarins värdighet; om ni verkligen icke finner det vara för mycken ära för en fången fiende, att en dag bland sina förhat-

liga landsmän kunna skryta med att en af Rysslands ädlaste och skönaste döttrar, Natalia Gagarin, varit förälskad i honom?

— Alexander, — sade Natalia, och skrattade honom midt upp i ansigtet. — Hvad har ni med mitt hjerta och dess känslor att göra, ni som sjelf tycks behöfva en Mentor för edra egna?

— Gäckas icke, Natalia, — sade Alexander, — vet att jag älskar er så varmt, så innerligt, som någon menniska kan göra det, att jag ville ge mitt lif för er sällhet, och, jag vågar säga det, att en förening oss emellan skulle uppfylla alla de anspråk vår släkt och vårt namn kunna fästa vid vårt val.

— Visst är Gagarin ett vackert namn, — sade hon, — men det passar illa till ett fegt hjerta; och fegt har ni handlat, min kusin. Eller tror ni att Stael skulle sett er i fara och ej ilat till er hjälp? Men medan ni skrufvar er för svaret, så ber jag er säga mig om han är räddad!

— Åter Stael!

— Jag frågar er om han är räddad?

— Ni är grym, Natalia!

— Hvad begär ni?

— Ni har hört min bekännelse.

— Och ni min fråga.

— Ni vill icke svara?

— Det är er det tillhör att svara. — Ni säger mig sjelf att jag älskar en annan, och ni vill i samma andedrag att jag skall besvara er kärlek. Om ni verkligen hyser de känslor ni säger er ega, min kusin, så fruktar jag att de verkat lika försvagande på er omdömeskraft som på ert mannamod.

Med dessa ord försökte hon att resa sig upp.

— För Guds skuld, Natalia! Hvad ämnar ni?

— Förskaffa mig en visshet, som jag märker att ni icke vill unna mig.

— Natalia, för Guds skuld! jag skall! . . .

— Det är nu jag, min herre, som vägrar att emottaga en tjänst, den jag vida säkrare skall veta förskaffa mig. — Och med dessa ord lemnade hon Alexander.

Så stodo sakerna på Gortschin i det ögonblick då generalen dit återvände. Sedan armén efter den afgörande segren vid Pultava återtågat, och krigshändelsernas afstannade gång lemnat befälhafvarne tid att vända sig till det enskilda lifvet, hade längtan att återse Ingeborg kallat Tschammier tillbaka till detta slott, vid hvilket, såsom vi känna, han annars just aldrig funnit sig fästad af några bindande intressen. Den nyss timade händelsen med Stael gaf ännu alla menniskor så mycket att tänka på

och tala om, att ingen märkte generalens ankomst. Den förste han träffade, var Alexander, som efter uppträdet med Natalia genast tillsagt om sin vagn och nu stod på trappan färdig att stiga i, för att begifva sig af.

— Hvad nu! — sade generalen. — Har ni väl haft den artigheten att med ert sällskap förkorta tiden för damerna här?

— Jag har haft den äran att tillbringa någon tid här.

— Och ni vill lemna stället i det ögonblick jag anländer? Det är att visa misstanka mot min gästfrihet. Jag ber er likväl vara öfvertygad om min tacksamhet för ert besök, och anhåller att ni måtte ändra ert beslut, för att lemna mig tillfälle ådagalägga den.

— Om förlåtelse, min general, jag har redan allt för länge dröjt här.

— *Allt för länge*, min furste? Tiden skulle således hafva förefallit er lång? Det smärtar mig. Men under sådana förhållanden, hoppas jag att ni måtte ge vika för min rättvisa önskan, som värd, att få söka godtgöra detta genom ett jagtparti eller något dyligt.

— Ni har hört mitt afslag, min general.

— Och ni är obeveklig, min furste? — frågade Tschammer, som verkligen skulle hafva räknat till sin lycka om någon fremmande varit till hands, bakom hvars rygg han kunnat söka skydd mot de utbrott af huldhet och anspråk på uppmärksamhet och hyllning, hvarmed han visste sig hotad af sin dyra gemål.

— Fullkomligt! — svarade Gagarin, och var med ett hopp i vagnen, som rullade af.

Den förste generalen mötte i slottet, var Naddin, som helt makligt gick och spatserade med händerna på ryggen i en af korridorerna.

— Hur står här till, Naddin, då du tyckes så sysslolös? — frågade generalen.

— Jo ser generalen, då det är rätt på tok, har narren ingenting att göra.

— Huru?

— Då är det bara de kloka som ha att bestyra.

— Något tyckes verkligen vara på färde; hela slottet är som utdödt.

— Ack nej, ty värr! Det är bara sysselsatt med att betrakta sin dödlighet vid en dödsbädd.

— Kan du tala ett klokt ord, så säg hvad olycka som hänt!

— Furstinnan mår fullkomligt väl, och är sig aldeles lik. När ni får se henne, skall ni tro att det blott är två dagar i stället för två år ni varit borta, eller rättare, ni skall tro att hon blott varit inne i sin budoir och smakat på ett nytt lifselixir, så föryngrad är hon.

— Fördömda vanvetting!

— Fröken Natalia

— Håll din pladdrande tunga.

— Fröken Ingeborg Men ni befäller mig ju hålla min tunga? Naddin är van att lyda. Förgäfves min general skall ni mera försöka att få ett enda ord af mig. — Och med dessa ord räckte han under en förfärlig grimas ut sin tunga och sammanpressade den mellan sina hvita glänsande tänder.

— Tala! — utbrast generalen.

— Denna befallning ger mig alltså tillåtelse att få skynda till furstinnan och fägna henne med underrättelsen om er ankomst. Och, min general, ni skall icke fem minuter behöfva vänta på hennes omfamningar.

— Tror du inte man kan resa galgar för små narrar?

— Åh jo, emedan det hör till världens uppochnedpävända gång att aldrig lemna småsakerna ogjorda för de stora. Men tror ni min general, att de små narrarne låta skrämman sig, då de mot en stor mans vrede kunna sätta en mäktig dams beskydd? — och med dessa ord kilade han korridoren framåt, tills han försvann genom en dörr vid dess slut.

— Fördömda byting! — brummade generalen efter honom.

— Men slug är han och man måste ha honom på sin sida, om man vill bli väl underrättad om tecknens betydelse.

8 Kapitlet.

Underrättelsen om Staels vistande på slottet i Gagarins sällskap, och om det missöde, som der qvarhöll honom och gjorde honom till ett mål för allas deltagande, var föga fägnande för generalen. Han fruktade, och icke utan skäl, att den unge svensken, skulle, genom det intresse som gemensamheten af fädernesland och fångenskapens öde, måste uppkalla, i förening med det, som en ädel personlighet och bevisade tjänster aldrig underlåta att ingifva, på Ingeborgs hjerta hafva gjort ett intryck, som han fann afundsvärdt för hvarje dödlig. För öfrigt

inledde honom också betraktelsen öfver Alexanders besynnerliga uppförande, den upprörda sinnesstämning, hvori han träffat honom, och hans afresa, just i det ögonblick då Staels lif stod i fara, i hvarjehanda gissningar. Med uppmärksamt öga följde han både Natalia och Ingeborg, men långt ifrån att af deras uppförande och sinnesstämning leda sig fram till någon visshet öfver sakernas förhållande, råkade han just deraf in i hvarandra alldeles motsägande gissningar.

Den förra var våldsam och häftig. Hon anklagade stallmästaren hos generalen för att han velat bryta halsen af den svenske fången, och yrkade på en sträng bestraffning för ett så gement dåd. Hon bestormade läkarn med frågor rörande den sjukes tillstånd, hvarje gång han kom inför hennes ögon, och gjorde spe åt hans konst, som behöfde tiden till hjälp för att bota hvad ögonblicket åstadkommit. Hon tröttnade aldrig att tala om den olyckliga händelsen, och alla omständigheter som dervid förefallit samt, i första och sista rummet, huru stolt och oförskräckt Stael försökt att maniera det vilda djuret, o. s. v. Ingeborg deremot var, om möjligt, mera stilla och mild än vanligt; hon log likså väl som förr, men det var som om en snyftning fått rum jemte leendet på hennes läppar, och som om ögats glans alltjemt lyste genom skimret af en tår. Hon lade aldrig sitt ord i talet om den olyckliga händelsen, och om Tschammer någon gång sökte förmå henne dertill, sade hon blott: — Ni har hört det. Befria mig från att ånyo upprepa det. — Hon anföll aldrig läkarn med sin frågvishet, men då denne hvarje morgon efter frukosten inträdde för att aflemna rapport om sin patients tillstånd, åhörde hon honom med en uppmärksamhet, som af ingenting kunde afvändas, men utan att hon gaf luft åt någon af dessa rörelser, som kommo hennes fibrer att darra af fruktan och hopp.

Tschammer var för litet kännare af det kvinnliga hjertats ädlare instinkter för att veta hur han borde tyda de tecken, som här visade sig, och hvad han skulle tänka om de saker, som förefallit under ytan af händelsernas sken. De intresserade honom emellertid för mycket, för att han skulle nöja sig med att stanna vid toma gissningar, hvarför han beslöt göra ett försök med att kalla Naddins observationsgåfva sig till tjänst.

— Hör på, min kära Naddin, — sade han, då han en dag träffade honom ensam. — När jag lär att närmare känna dig, börjar jag verkligen tro, att du är klokast af alla dem som min gemål fäst vid sin person.

— Af aktning för detta ert omdöme, tillåt mig få påminna er om den erfarenhetslära jag sist upprepade för er.

— Huru?

— Att ni för det mindre glömmet det större: ty ni glömmet ju er sjelf.

— Allt väl! Du har en skarp blick.

— I dårskapens rike måste man lära sig se i mörkret eller blifva stockblind.

— Du lär väl först och främst inse dina egna fördelar?

— I det fallet har den blindfödde skarpare syn än jag.

— Är det möjligt?

— Skulle ni annars finna mig här?

— Jaså, du är missnöjd med din tjänst hos min gemål?

— Kan *ni*, herr general, förtänka mig det?

— Skulle hon kanhända icke belöna dig efter förtjänst?

— Nej.

— Ett frikostigt underhåll plär dock vara dina likars lott.

— Ja, men till ett frikostigt underhåll hör att man förtjenar det utan arbete; och jag försäkrar er, att ingen kan ge en narr mer att göra än er gemål.

— Godt! Du skall då röna mera frikostighet hos mig, såvida du ej räknar det alltför mödosamt att använda den portion förnuft du fått på din del.

— Ingalunda! Det är då med det jag skall tjena er?

— Naturligtvis.

— Jag kan just tro det, emedan jag så litet tror på förhållandet af de äktenskapliga sympathierna här i verlden.

— Du måste afkläda narren, säger jag dig.

— General, jag trampar den under fötterna! — Och vid dessa ord antog dvergen en gravitetisk min, som på ett ganska löjligt sätt kontrasterade med hela hans öfriga väsende.

— Kan jag lita lika mycket på din tystlåtenhet, som på din skarpsynthet; eller skall troheten mot min gemål komma dig att besvika mig?

— Troheten — — — ha, ha, ha! Ja, troheten är en ganska vacker sak för tjenaren som för den *åhta mannen!* Men säg mig, general, tror ni att det är den plantans natur att slå sina rötter djupare i den förres hjerta än i den sednares? Eller tror ni icke fast mer, att egennyttan är lika mächtig hos den *ene* som den *andre?*

— Med samma gadd som biet sticker, samlar det ock sin honung, och vi måste tåla stynget, för att i sinom tid få skörda sötman — sade Tschammer för sig sjelf och låtsade le.

Narren, som icke dessmindre såg verkan af sitt skämt, skyndade att tillägga: — Då jag mottar tillbudet att tjena er, blir jag ju lika förpligtad att visa er min trohet som er gemål? Och förlitar ni er icke nog på mina löften och er egen frikostighet, så har ni ju knutpiskan, Siberien och en galge att ge mig i vederlag för min brutna trohet? Med så stora saker måtte väl en så ringa ting, som en dvergtro vara uppvägd?

— Nå väl, Naddin! Du ser allt hvad som tilldrager sig här i huset, och du har skarpsinne nog att bedöma det. Jag har efter min hemkomst funnit åtskilliga förhållanden, som förefalla mig besynnerliga. Vid min ankomst, till exempel, mötte jag unga furst Gagarin, som i vredesmod lemnade slottet. Hvad kunde vara orsaken dertill?

— Hm! Menniskorna hafva olika tycke, herr general.

— Förklara dig tydligare.

— Alla kunna icke med samma lättnad i hjertat, som ni, vända ryggen till Gortschin.

— Det är icke anmärkningar, det är upplysningar, du är mig skyldig — sade generalen och bet sig i läppen.

— Då är det icke tillständigt att jag talar inför er om Kupidos skälmska bedrifter.

— Huru?

— Emedan ljuset är sin egen upplysning. Men, för att tala allvarsamt, herr general; ni vet att den der bytingen ibland strör rosor och tistlar på samma bana. — För den stackars fursten växte de på afresans väg från detta arkadiska Gortschin, och han, arma karl! skördade in dem i en stor korg.

— En korg? — — — Alexander skulle ha varit här i friareänden? Jag anade något sådant.

— Som jag sade: Ni är ljuset sjelf! Erfarenheten har skärpt er blick för alla möjliga förutseenden, så att narren, eller, som jag *nu* spelar rolen, förnuftet, har inga upplysningar för er, general.

— Natalia har gifvit Alexander korgen, säger du?

— Säger jag? — — Det är ert eget snille, som säger detta.

— Skulle Natalia verkligen älska någon annan?

— Ha, ha, ha, general! Är det ni, som kan göra denna fråga? Ett qvinnohjerta är så genomskinligt som ett postpapper, och man måste vara stockblind, för att ej på ena sidan kunna läsa hvad som står prentadt på den andra.

— Och Natalia skulle vara älskad tillbaka? — frågade generalen med en otålighet, som förrådde att svaret icke var honom likgiltigt.

— Karlarne kunna gömma sina känslor inom förställningskonstens förhyndingar, så att intet öga kan upptäcka dem; därför vågar jag för ingenting gå i borgen, i den vägen. Ni bör dessutom känna bättre hur mycket eld ett krigarhjärta kan tåla från ett par vackra ögon, innan det blir genomskjutet. Allt hvad jag vågar tillägga, såsom frukt af min skarpsinnighet, är min misstanka, att de svenskas ej består af eldfastare murbruk än några andra.

— Godt! — sade generalen och log. — Jag är nästan af samma tanka. Stael skulle alltså hafva fattat kärlek för Natalia?

— Om förlåtelse, general! Jag har icke sagt det, ifall det skulle misshaga er. Måttet af min människokänedom måste naturligtvis stå i samma förhållande till eder, som mina öfriga dimensioner till edra. Jag ber er därför sjelf afgöra, om ni verkligen kan begära, att den fångne fremlingens hjerta skulle vara så tomt både på ärelystnadens och kärlekens känslor, att det skulle förblifva kallt för en så skön eröfring, som fröken Natalias hjerta.

Generalen tycktes öfverväga dessa narrens ord, derpå sade han:

— Skulle du ha rätt, Naddin?

— Om jag bara vågade . . .

— Frukta icke! Tala ut!

— Jag vill då säga er, att elefanten ser inte bättre med sitt öga än fiskmåsen med sitt, och att min skarpsinhet är sju gånger större än eder.

Generalen log och lade några dukater i Naddins hand. I detsamma blef denne kallad att inställa sig hos furstinnan. Innan generalen lät honom gå, förmanade han honom ännu en gång att icke förråda honom.

— Förråda er, — upprepade Naddin med den enfaldigaste min i verlden. — Ni är bra nogräknad, herr general. Hvad har jag att förråda? Ni har velat veta om den svenske fången älskar fröken Natalia; dertill må ni väl äga så godt som faderliga rättigheter, alldenstund er gemål är i moders ställe för henne. Ger ni mig ingenting annat att förråda, är jag färdig att bli er förrädare, blott för att göra min höga herrskarinna till den lyckligaste maka i verlden. Men ni kan i alla fall vara lugn! Guld och löften äro tungans band.

— Ha, ha, ha, — skrattade Naddin då han kom på egen hand — Så enfaldiga de kloka äro, som förråda sig sjelfva och sedan tro på narrars blindhet. Liksom jag icke skulle märkt målet hvartill han ville söka sig väg, och hur han, under utletandet af alla de andras förhållanden ville komma till det, om Ingeborg Horn och Stael von Holstein älska hvarandra. Men pytt fick du vetat! Ingeborg Horn är för god att svara på ditt hjertas vilda rop! Hon ömmade för stackars Naddin, och lade honom guld i handen och goda ord på hjertat då han skulle knutas, det skonade hans arma kropp under profossens hand, och det skonade hans hjerta att brista af förakt för dessa stora dårar, som blifvit skapade till de smås bödlar; hon har lärt Naddin att godhet finnes äfven hos de stora och lyckliga, han skall lära henne att tacksamhet finnes hos de små och ringa. Icke guldet utan erkänslan och hjertat skall köpa Naddins trohet.

Också furstinnan hade börjat se sig om med betänksamma blickar och plåga sig med många oroande gissningar. *Ett* visste hon med förtvifflans säkerhet, nemligen det, att general Tschammer aldrig blifvit hennes äkta man, om icke ruinerade affärer tvungit hans hjerta att kapitulera för hennes penningars skull, och att det icke finnes mycken trohet att räkna på hos fångar, som på detta sätt bortkasta sin frihet.

Denna osvikliga visshet tillika med minnet af hans möte med Ingeborg för tvenne år sedan i parken, och makten af den tjuskraft som sedan dess utvecklats sig i denna unga flickas väsende, plågade furstinnan med misstankar och svartsjuka af den olidligaste art. Ett enda medel kunde förekomma allt det onda hennes inbillning fruktade, nemligen det: ett af Stael och Ingeborg ömsesigt fattadt tycke för hvarandra. Men emot detta skapade hon sig åter ett hinder i Natalias alltför tydligt visade böjelse för den förstnämnde.

Sålunda befinnande sig i en labyrinth af misstankar, planer och önskingar, men utan egentliga stödjepunkter att fästa sig vid, utan förmåga att bedöma hvarken människor eller förhållanden, tog furstinnan slutligen äfven sin tillflykt till narren.

— Naddin — sade hon då hon låtit kalla honom från sitt samtal med generalen — Jag vill en gång höra dig tala ett klokt ord.

— Det vill säga, ers durchlaucht befäller mig tala ett fremmande språk. Men tillåt mig fråga, hvem skall då bli min tolk?

— Inga dumheter, som du hör! Du måste besvara mina frågor?

— Med lika klohet som de göras?

— Fullkomligt, med lika klokhet.

— Men furstinna, ni begär det omöjliga af en narr.

— Inga motsägelser!

— Stackars Naddin. En narrs hufvud borde vara inrättadt som ett husapothek med sina afdelningar för allt hvad tillfälligheten kräfver.

— Har du observerat min gemål?

— Åh Guds moder! Hvem skulle väl våga sig taga honom till observationspunkt, af fruktan att möta ers durchlauchts blickar?

— Hvad tänker du om den unge svensken vår fånge? . .

— Att han brutit benet af sig, stackars karl, och . . .

— Du tystnar?

— — —

— Fortfar!

— Jag kan icke!

— Hvad säger du?

— Ser ni, en stackars narr har ganska svårt att hålla fast kloketens trassel i löpande fart; bäst det går, kommer dårskapen och klipper af de nya tankarnas tråd.

— Men jag befäller dig.

— Annars knut och Sibirien! Tack, stora furstinna! Det jagar sunda förnuftet som en ertappad öfverlöpare tillbaka i sitt öfvergifna kvarter. Ack, jag finner morgonrodnaden af kung Salomos vishet uppgå i mitt hufvud, och tar därför på mitt ansvar att Staels bräckta refben svida djupare i fröken Ingeborg Horns hjerta, än i hans sida.

— I fröken Horns hjerta, säger du. Och hvad menar du derunder?

— O du store St. Niklas! Skulle min höga herrskarinna icke se klarare med sina durchlauchtiga ögon än dess narr med de arma lysstickor, som dårskapen upptändt i hans förmörkade skalle? Eller, furstinna, tror ni verkligen att fröken Ingeborgs hjerta sitter förvaradt inom en kopparport, på hvilken kärleken förgäfves kunde hamra med hela styrkan af det intresse som ungdom, ridderlighet, landsmanskap och gemensam fångenskap ingifva?

— Du har då trott dig finna att fröken Ingeborg älskar Stael von Holstein?

— Lika visst som jag tror att hon bär ett qvinnohjerta i sitt bröst, så vida ers durchlaucht annars icke skulle se illa derpå.

— Visst icke! Och jag vill till och med åt dig anförtro ett uppdrag, med afseende derpå, som ingen annan kan utföra.

— Det skulle på det högsta smickra mig, ifall jag icke alltförväl hade mig bekant, att dårskapen helst väljes till handtlangare vid de vigtigaste ärenden.

— Jag vill nemligen, att både Ingeborg och Stael skola lära känna att jag vill vara en vän och beskyddare af deras böjelse för hvarandra, och att de kunna räkna på mitt ädelmod som en sköld, hvarunder de kunna vara trygga. Men som min värdighet förnekar mig att sjelf gå dem tillmöte med en sådan uppmantran, kan den icke lämpligare komma dem tillhanda än genom din privilegierade frispråkighet. Du torde nu förstå ditt uppdrag.

— Så till punkt och pricka som ers durchlaucht kan önska det. Ni vill med ert ädelmod föreställa den kruka, ur hvilken ni tillåter mig droppa olja i deras kärleks låga, och var säker, ädla furstinna, att er narr skall veta utföra sitt uppdrag så . .

— Jag hör atù du förstått min befallning.

Åter skrattade Naddin rätt hjertligt när han befann sig ensam och utbrast:

— Ädelmod, o, du stora skugga af en liten kropp, hur du kryper ihop och försviinner då denna synes under sanningsljusets middagshöjd! Hvad betyder ditt prunkande namn här? Svartsjuka och begär att göra sig en fruktad rival qvitt — — Ha, ha, ha! Kunde du ock, arma furstinna, förvisa den sista sköna qvinna jorden bär undan din mans ögon, skulle du dock aldrig återfå den spira, som ungdomen och hjertats egenskaper för alltid ryckt dig ur händerna. Men på din narr kan du lita. Han skall icke uppfylla en enda prick af din befallning, för att icke blotta din svaghet och lägga strå på kärlekens vägar.

9 Kapitlet.

För att fullfölja sina planer, det vill säga, att på samma gång reta sin man och underblåsa den böjelse, som för tillfället skulle lugna hennes svartsjuka, uppfann furstinnan ett alldeles ofelbart medel. Hon låtsade sig nemligen i en hast få en öfvervinnerlig lust att lära sig svenska språket, och inhämta det under daglig öfning med de svenska fångne, som befunno sig på Gortschin. Af denna anledning gick hon, så snart följderna af Staels fall tillät honom att ligga ofvanpå sin säng, att med Ebba och Ingeborg dagligen tillbringa några timmar i hans rum, för att af honom "taga lektion", som hon sade, och deltaga i den svenska konversationen, hvilken dock alltid slutade så, att hon efter en stunds förlopp, tog Ebba under armen och begaf sig bort, med befallning likväl till Ingeborg att kvarstanna för att afbida hennes snara återkomst. Under tiden uppsökte hon vanligen sin man, antingen i hans rum eller på hans promenader och gycklade öfver de unga tu, som hon lemnat på egen hand; samt uppehöll honom med det tommaste pladder hela ändlösa timmar, tills hon slutligen, låtsande påminna sig att hon borde återvända, vanligen afbröt med denna anmärkning:

— Mina svenska språkmästare kunna kanske tro, att jag öfvergifvit dem, och sucka efter mig. Dock en ung flicka och en vacker karl finna aldrig timmarne långa tillsammans, hvarför jag hoppas de veta att trösta sig öfver att jag förglömt tiden hos min gemål.

Under de stunder, som på detta sätt gäfvos Stael och Ingeborg att träffas, slog med djup och stadig kraft den första kärleken sin rot i deras hjertan, utan att de sjelfva visste dess namn. Liksom plantan tittar upp i jordbrynet med betäckningen af sitt fröskal, öfver sina slutna hjertblad, och i detta stadium icke lemnar någon visshet om sin art eller form, så uppskjuter kärleken ofta i rena ädla hjertan under det blyghetens skygd, som lemnar hjertat sjelf i okunnighet om sina vaknande känslors rätta namn. Så var verkliga förhållandet med Stael och Ingeborg. Den ovilkorliga vördnaden för en ädel och utmärkt krigare, samt det naturliga deltagande som ungdomens och älskvardhetens lidanden ingifva, skulle i Staels egna ögon fullkomligt hafva rättfärdigat hans känslor för den tappra Horns dotter — om han annars trott sig behöfva ransaka dem för detta ändamål — liksom Ingeborg lätt bedrog sig på sina, då hon vägde dem på vågskålen af den tacksamhet hon räknade sig skyldig

den som en gång räddat hennes lif och visat sig så deltagande för hennes och hennes syskons utvexling.

Så begagnade Stael de dagliga tillfällen furstinnan gaf honom att träffa Ingeborg, med en vördnad, som aflägsnade alla faror från deras ensamhet, utan att likväl undertrycka något af den vexande kärlekens makt, tills händelsen slutligen för dem båda upptäckte naturen af deras egna känslor.

Czaren hade nemligen låtit utgå ett bud till alla orter, der svenska fångar uppehölo sig, att de skulle infinna sig i Moskau vid det stora triumftåg — hvartill vi på ett annat ställe skola återkomma — som han lät förbereda till firande af sin seger öfver kung Carl; och med anledning deraf hade äfven till Gortschin kommit anmaning, att Stael skulle återvända så fort hans förbättring medgaf det. Detta oväntade påskyndande af hans afresa, lät honom med skilsmessans bitterhet också erfara den rätta anledningen dertill.

Varm och lågande bröt sig då, vid nästa möte, bekännelsen derom ur hans hjerta och besvarades af Ingeborg med denna blyga rodnad och denna sänkta blick, som så väl tolkar hjertats känslor, utan behof af tungans språk. En sak pressade dock Ingeborgs bröst, — tankan på de egna förhållanden, som försatt henne så ensam, i detta viktiga ögonblick, på en fremmande jord och förnekade en faders välsignelser att helga hennes hjertas val. En oemotståndlig ovilja bemäktigade sig henne derjemte vid tanken på att låta den fremmande omgifningen med sina kalla likgiltiga blickar intränga i hennes hjertas helgedom, och skåda de känslor, som hon kände värda englars blickar. Det var både henne och Stael som om den kärlek, hvilken fästade dem vid hvarandra, lösbröt dem från hela den öfriga verdens gemenskap, och gjorde den icke allenast likgiltig utan äfven motbjudande för dem.

Som Staels tillstånd, enligt läkares intygande, tvingade honom att ännu dröja några dagar, innan han kunde företaga afresan, så vida faran af det nyläkta brottets återuppdykande genom skakningen under åkningen ville undvikas, framlesde han och Ingeborg under de timmar furstinnan fortfor att lemna dem ensamma, dessa tjusningens ögonblick, som endast tillhöra den första kärlekens etheriska drömmar, och förgäfves efterjagas sedan de en gång uppgått i det tidmått som bestämmes och begränsas af verkligheternas förhållanden.

Under det furstinnan, på det sätt vi sett, arbetat för sina planer, hade generalen icke heller lemnat sitt mål ur sigte. Tid efter annan hade han tillsport hvad narrens öga kunnat upp-

täcka, och alltid visste Naddin att med nya färger uppfriska den teckning han en gång inför generalen uppdragit.

Så nalkades den afgörande tiden för Staels afresa. Kort förut hade generalen gjort en resa till Moskau, hvarifrån han dock hastigt återvände. En ovanlig glädje strålade i hans anlete, och i hela hans väsende låg en vänlighet, som annars var fremmande för hans karakter.

För att, såsom furstinnan uttryckte sig, fira glädjen af sin gemåls *snara* återkomst — hvarpå hon annars, som läsaren vet, var van att i långa år få vänta — samt för att bereda sin språkmästare ett minne af den sista qväll han tillbringade på hennes slott, sådant att det kunde försona honom med de obehag, han der måst utstå, gaf furstinnan en fest för sitt hof-folk och slottets tjenstemän.

De kallade voro tillsagda att på bestämd timma samlas i galleriet — en stor sal, hvars alla väggar voro behängda med porträtter af furstinnans förfäder, de ädla Gagarinerna med deras gemåler, samt utmärkta med dem beslägtade män — hvarinom furstinnans egna, enskilda rum voro belägna.

På det utsatta timplaget inträdde både Stael och Ingeborg. De voro de första som anlände, och tycktes således noggrannast hafva iakttagit tiden. Som de funno sig ensamma, drogo de sig till en fönsterfördjupning, för att ännu vexla några af dessa redan tusende gånger sagda ord, som på kärlekens tungomål bli så välljudande, men som vi vilja bespara läsaren att på papperet återfinna i deras prosaiska tarflighet, då de helt nära sig hörde en röst som sade:

— Ta'n er i akt! J hafven lefvande ögon som bevaka er!

Ingeborg darrade och såg sig omkring. Ingen lefvande meniska utom Stael syntes, men det var henne som om alla de gamla Gagarinerna sett ner på henne med olycksbådande skadefröjd i sina anleten. Hon ville fly, men Stael höll henne tillbaka och sade: — Hvad skulle vi ha att frukta om än hela världen fästade sina ögon på oss?

I detsamma rörde sig bilden af en bister Bojar i kroppsstorlek, som afskar vinkeln af fönsterfördjupningen, der den stod, och bakom den tittade Naddins fysionomie fram med detta sarkastiska leende, som vanan stereotyperat på hans ansigte: — Af mig har ni ingenting att frukta, ty när var icke dårskapen en trogen bundsförvandt i kärlekens rendez-vous? Men . . . fröken Ingeborg — fortfor han och vände sig mot henne, — Ni gaf mig en gång guld, nu vill jag ge er och er vän ett godt råd. Gömman ännu hemligheten om er kärlek! Upptäc-

ken J den, springen J i lejonets gap. Gån förr in på allt än att förråda den! I den afgörande stunden skall hjälpen komma ifrån det håll J minst vänter det. Jag har icke tid att säga er mera. Farväl, varen på er vakt!

Knappast hade narren uttalat dessa ord och återtagit sitt gömställe, innan dubbeldörrarne till furstinnans rum sprungo upp och hon, släpande sig vid sin mans arm, samt beledsagad af Natalia — som visade sig i en långt mera lysande och omsorgsfull dräkt än tillfället kräfde — inträdde. I samma ögonblick fylldes galleriet från en annan sida af de öfriga, på förhand samlade, gästerna.

Furstinnan grågula ögon tindrade af en dolsk glädje, i det hon drog generalen med sig fram till fönstret der Stael och Ingeborg befunno sig, och sade: — Skulle J vara de enda, som man försummat gifva tillkänna min förändrade befallning om samlingsrummet? Dock, det är icke troligt; men J hafven funnit för godt att låtsas er i okunnighet derom.

Både Stael och Ingeborg ville förklara sig, men furstinnan afbröt dem, skrattande.

— Er förvirring förråder er! Säg mig, min dyra gemål, om det är möjligt att misstaga sig på betydelsen af dessa rodande kinder, dessa nedslagna blickar och denna stammande röst. Ha, ha, ha! Men man måste vara öfverseende med ungdomen. — Vändande sig åter till Stael och Ingeborg, hvilkas bryderi man lätt kan föreställa sig, återtog hon: — J rodande unga, jag förlåter er, ja, än mer, jag vill förklara er mitt sanna deltagande.

Min furstinna, — sade generalen, — detta borde i första rummet hindra er ifrån att begå en grymhet. I fall ni någonsin erfarit ungdomens ömtåliga känslor, eller ert minne kan föra er nog långt tillbaka för att återkalla den grannlagenhet de kräfva, så vågar jag be er upphöra med detta skämt.

— Min dyra gemål, jag ber er komma ihåg att jag ingalunda är van att låta afbryta mig i mitt tal! Jag har ännu mycket, ganska mycket att säga dessa såta turturdufvor.

— Som jag vågar be er, af aktning för er sjelf åtminstone, uppskjuta till ett annat tillfälle.

— Tvertom! Jag vill deraf göra en högtidlig förklaring. Er gemål, min general, har ännu aldrig tagit emot föreskrifter af någon, eller låtit hejda sig på halfva vägen. Hade icke det olyckliga kriget jemt ryckt er från min sida, skulle ni ha lärt er att bättre känna styrkan af min karakter. Nu förlåter jag

er, i hopp att ett lyckligare öde hädanefter skall komma er på bättre tankar om mig.

— Tillåt mig dock fråga om ni öfvervägt de förhållanden, hvori de personer det gäller, stå till czaren och hans rike, och behörigheten af hans trogne undersåter, — särdeles af en så hög rang, som eder — att blanda sig i hans fångars öde?

— Det intresse ni, min dyra gemål, ådagalagt för fröken Horn, har för alltid gifvit henne rätt till mitt deltagande.

Vid dessa ord, som beledsagades af en min, hvaraf de fingo sin rätta udd, uppblossade generalens kinder. Han kastade på sin gemål en blick, hvori en hel orkan tycktes lösbruten, och som verkligen för ett ögonblick förstummade henne. Af den plötsliga paus som härigenom uppstod, begagnade sig generalen, vände sig till de församlade gästerna och sade med en tyglad, men ingalunda dold förtrytelse:

— Mina vänner, då furstinnan samlat er i afton, har det naturligtvis varit hennes afsigt att förskaffa er denna glädje, som stora själar alltid älska att sprida bland sin omgifning. Hennes kapell sitter redan med hornen för munnen, och väntar blott att se er inträda i salen för att traktera er med dess klang och lifva er till dans. Jag gör mig därför blott till en tolk af min gemåls egna önskningar, då jag ber er dit inträda, och afbida vår ankomst, sedan jag här till kapten Stael von Holstein afbördat mig ett uppdrag från czaren, som jag besparat till detta tillfälle.

De tilltalade aflägsnade sig, och de närvarande stodo med stor förvåning på sina ansigten, undantagande Natalia, på hvars stolta panna en triumferande glädje lyste, då generalen åter tog till ordet: — Georg Bogislaus Stael v. Holstein, kapten i konung Karl den tolfte af Sverge tjenst, er monarks fejder med vårt land har gjort er till vår fiende, men det förhållande ni under fem års fångenskap bland oss ådagalagt, har gjort er till alla ädla och ridderliga ryssars vän. Vår store czar vet att uppskatta förtjensterna hvar de finnas, och räknar sig till behag att fästa dem vid sin thron. Den tidiga befordran ni vunnit i er konungs tjenst och den tapperhet ni lärde oss att känna, då ni blef vår fånge, har ingifvit vår store monark ganska fördelaktiga tankar om er, och han går att lemna er tillfälle att på ett lysande sätt rättfärdiga dem, då han genom mig erbjuder er att ingå i hans tjenst och härmed benådar er med fullmakt att vara chef för ett af hans regementen.

— Min general, — sade Stael, utan att mottaga den framräckta fullmakten. — Jag värderar alltför mycket er monarks

aktning för att jag skulle vilja göra mig den förlustig genom villfarandet af en låg handling.

— Jag måste be eder komma ihåg om hvem ni talar, och att czarens trogne undersåtare icke tillåta sig höra en sådan benämning på någon handling, som föranledes af hans höga behag.

— Jag skulle alltförmycket bedraga mig om jag ej här talade med en man, som är nog fosterländskt sinnad, för att sjelf kunna dömma om rätta namnet på en handling, genom hvilken jag skulle vända mitt svärd, icke allenast ifrån, utan till och med emot det land jag svurit att försvara; och jag smickrar mig därför med, att ni icke kan draga i tvifvelsmål hvilket svar jag måste be eder återbringa czaren.

— Kapten Stael, tillåt mig tala med eder såsom vän! Som sådan förstår jag lika väl att beundra den ungdomliga entusiasm, som lifvar edra känslor och dikterat ert svar, som jag känner mig uppmanad att rikta edra tankar på er egen fördel. Besinna er belägenhet! De underhandlingar, som flera gånger varit å bane om utväxling af fångarne, hafva alltid måst afbrytas till följe af er konungs höga anspråk. Efter den vändning krigslyckan sednast tagit, hafva utsigterna och deras genomdrifvande blifvit än mindre gynnsamma, hvarför er hela ungdomstid torde komma att förflyta i denna overksamhet, som lika litet kan gagna ert land, som tillfredsställa ert lifliga och efter bragder törstañde sinne. Dessutom bereder sig czaren i detta ögonblick till ett triumftåg, hvori ni med edra kamrater skall åtfölja hans segervagn, till hån för hela Europa, som i detta ögonblick håller sina blickar riktade på kung Carls stolte besegrare, hvarefter ni, liksom edra öfriga kamrater, kommer att föras till någon trakt i Siberien. Besinna allt detta, säger jag, och välj sedan att förblifva i fångenskapen, eller också sluta er till segrarens lycka och vinna utmärkelser, hvilka skola berättiga er till förbindelser med vårt lands förnämsta familjer.

Dessa ord, vid hvilka Tschammer lade en ganska egen tonvigt, beledsagade han dessutom med en blick på Natalia, som gaf den en förstärkt betydelse.

— Jag skall räkna mig det till en större att dela mina landsmäns förnedring, än förråda min tro mot min konung och mitt land — svarade Stael.

— Blinde dåre! — utropade Tschammer. — Ni fattar då icke huru långt min välvilja sträcker sig emot er. Jag har genomskådat ert hjerta. Se här er belöning! — Och han visade på Natalia.

— Min belöning? — stammade Stael. — Vid Gud, detta är

— Min general, ni missräknar er lika mycket på hans hjerta, som på anspråken af det namn er gemåls fäder burit! Aldrig skall en Gagarin tillåtas en förbindelse med en simpel fremmande adelsman! — utropade furstinnan, lågande af stolthet och harm.

— Det är här *jag* som handlar — återtog generalen helt perceptoriskt. — Stael blir icke en fremmande adelsman, då han ingår i czarens tjenst och naturaliseras bland oss. Och hvad den plats beträffar, som nu erbjudes honom, vill jag blott underrätta er, min furstinna, att den varit eftersträfvad af ingen mindre än just en Gagarin, nemligen unge furst Alexander af detta namn, då jag erhöll den af czaren för Staels räkning, för att derigenom visa mitt deltagande för den sköna fröken Natalia, er släkting och gunstling.

Furstinnan stod härvid liksom träffad af åskan. En allmän tystnad inträdde.

— Natalia — afbröt Tschammer, och lemnade henne fullmakten — det tillhör dig att besegra hans skrupler.

Natalia öfverräckte den nu till Stael, med ett inställsamt leende; men han drog sig, under en vördnadsfull bugning, tillbaka och sade:

— Aldrig, min fröken!

— Natalias kinder vexlade från en rodnande glöd tilf en dödlig blekhet, och hon hade all möda i verlden att lägga band på den känsla, som hon vid denna vägran erfor.

— Ha, ha, ha — skrattade furstinnan. — Framgången gäckas med edra planer, min gemål. Med en skarpare blick, eller med litet större förtroende till er gemål, skulle ni ha besparat er den otacksamma rol ni här spelar.

— Det anstode er bättre, min furstinna, att i detta ögonblick begagna er värdighet, som Natalias beskyddarinna, än edra sarkasmer — anmärkte Tschammer bittert.

— Om ni då ändtligen fordrar att jag skall inblanda mig i denna sak, som ni med en serdeles ömtålighet ända hittills tycks hafva förbehållit åt ledningen af er egen skarpsinnighet, så är jag visserligen villig, att gifva vika för er önskan, men endast för att säga er, att den skymf, för hvilken ni utsatt er gemåls unga släkting, är lika sårande för en qvinna, som oerhörd för en Gagarin, och att, om kapten Staels lycka är er så angelägen, ni borde laga att fröken Horn blefve sänd på samma väg till Sibirien som han.

— Jag har icke utbedt mig edra råd! — stammade Tschammer med darrande läppar och fästade sina lågande blickar på Ingeborg, som svigtade och var nära att nedsjunka.

Stael, som varseblef hennes rörelse, tog ett steg emot henne och utsträckte sina armar för att uppehålla henne, men generalen undanstötte honom och bar henne bort i rummet till en fönsterfördjupning, der han nedsatte henne på en stol.

— Ingeborg, du älskar Stael? — hviskade han, i det han nedböjde sig öfver henne.

— Du svarar icke! Denna tystnad säger mig nog. Det är din kärlek, som ställt sig i vägen för hans lycka.

— Nej, vid Gud!

— Icke? Säg det ännu en gång, säg att du icke älskar honom, att inga förhållanden till dig binda honom!

— Inga! — framstammade Ingeborg.

— Inga! — uppropade Tschammer. — Och detta är ditt allvar, ditt oåterkalleliga allvar?

— Ni har hört det!

— Välan! — utropade han med klarnadt ansigte och lemnade henne för att återvända till Stael. — Det är ungdomens sätt — att i hänförelsens ögonblick bedraga sig på sina egna känslor, och förblindad af ärans och pligtens skenbilder, bringa dem offer, hvilkas pris den icke sjelf lärt sig bedöma, och som den därför får sent ångra. Jag vill således, långtifrån att straffa er öfverilning, som ett fel, endast betrakta den som en ädel exaltation, från hvilken jag vill lemna er rådrum att återkomma, innan ni oåterkalleligt afgör ert öde. Men glöm icke att ni ej har längre tid att besinna er, än till morgondagen.

— Om den kunde ändra mitt beslut, skulle jag föredraga ännu i dag att skjuta mig en kula genom bröstet, för att dö, begråten af ett hjerta, som vet hvad den svenske krigarns pligt och ära tillhör.

— Trotsige, denna djerfhet skall finna sin lön!

— Det är grymt af er, min gemål, att så misskänna kärlekens makt. Eller vill ni längre tvifla på, att kapten Stael och fröken Horn älska hvarandra, och att det är detta som bestämmer det handlingssätt, med hvilket ni tyckes roa er att fördubbla er egen förödmjukelse.

Det är sannt, — sade Stael med stolthet, — att mitt hjerta lågar för dottren till den hjelte, som vid Narva lärde ryssen hur den svenska fosterlandstroheten låter dagtinga med sig; men skulle jag också det förutan kunna lyssna till förslaget att af

falla från min tro mot konung och land, måtte hon då slita min bild ur sitt hjerta och lemna mig till den usla lott, som löf-tesbrytarn och lycksökarn förtjenar!

Nu föll det sista fjället, hvarmed Naddins försäkringar och generalens eget hopp betäckt hans öga, och en förfärlig blyxt bröt fram genom det ljus som uppgick deri. Hade icke Stael varit czarens fånge, och Tschammer vördat sina förbindelser mot hans lif som sådan, våga vi ej svara för den hämd ögonblickets raseri kunnat ingifva honom. Nu tvingade han med krampaktig styrka sina känslor inom sitt eget bröst, och skyndade att afbryta detta uppträde, i det han påminde om den pligt som kallade furstinnan och honom till deras gäster.

Knappast hade de lemnat rummet, innan Naddin kröp fram undan sitt gömställe och med en bedröfvad min utbrast:

— Så hafva de blottställt min heder som ärlig bedragare i tacksamhetens tjenst. Med narrens kloka anseende är det förbi, och med mitt skinn! . . . Hända hvad som hända vill, få de nu skylla sig sjelfva! Ha, ha, ha! Hade de blott kunnat hålla god min, med hvilken innerlig fröjd skulle icke furstinnan ha ställt ihop dem, det första generalen vände ryggen till slot-
tet; och det har då aldrig låtit länge vänta på sig.

10 Kapitlet.

Den 20 December var inne. En tung grå himmel låg öfver Moskau och en kall frostig luft insvepte dess gyllene kupoler och dess marmorglänsande palatser i en dunkel yta. Det var som om sjelfva naturen velat draga en sorgeduk öfver den skåde-bana, som väntade det ädla lustspelet af den ryska örnens segerfest öfver det svenska lejonet, och förhånandet af de tappre krigare, hvilka skurit odödlighetens lagrar åt sitt tidevarfs mannamod och kämpadygder. I sitt kvarter i Beloigorod eller Hvita staden, — en af de förnämsta delarne af Moskau — stod Stael vid sitt fönster och såg hur de från alla kanter ankommande svenska fångarne, i större eller mindre flockar drefvos genom gatorna, för att föras till de för dem utsedda kvartererna. Aldrig hade svårmodet så tryckande lagt sig på hans unga bröst som vid denna syn.

Så stod han ända till dess skymningen började inbryta, då han hörde dörren till sitt rum öppnas, och såg en person in-

träda. Allt sedan hans återkomst från Gortschin hade han funnit sin förut medgifna frihet så kringskuren, att han hvarken, såsom dessförinnan, fick mottaga eller besöka någon, utan måste lefva alldeles afsöndrad från alla, hvarför åsynen af en menskelig varelse i hans ensamhet var honom ganska välkommen.

Detta glada intryck minskades ingalunda då han, på ärlig svenska och af en röst som klingade med ett från fornda dagar bekant ljud, hörde sig helsas:

— God afton, hederlige vän! Skulle vi då återse hvarann i den babyloniska fångenskapens elände?

Förgäfvos sökte han väl i skymningens matta dager, att i de, af ett yfvigt skägg kringväxta anletsdragen, hvilka visade sig från inhägnaden af den höga, uppslagna kragen på en soldatkappa, samt af den kolosala figur som denna tycktes omsluta, upptäcka den bekantskap rösten återkallade; men då den fremmande slutligen, kastande af sig kappan och nedhalande från sina armar ett litet menniskobarn, återtog:

— Hvad, kapten! Jag tror ni känner icke igen er gamle vän och trätobroder! — tviflade Stael ej mer på verkligheten, utan öppnade mot den fremmande sina armar och utropade:

— Hysing, min hederlige, förträfflige Hysing!

— Så, ni känner nu ändtligen igen mig? — sade denne och knäppte upp sin lifrock af elgskinn, som räckte ned till knäna, hvilka höljdes af kragarne på ett par stora ryttarestöflor, och ganska väl aftecknade hans väl proportionerade vext.

— Ni måste ursägtä att jag icke genast gjorde det, men denna dräkt och den der. — Och han pekade på barnet.

Jag förstår er! Ja, denna dräkt är den besannade olycksprofetens embetsdräkt. Men det är icke värdt att skämta med eländet om icke för att visa att man är *man* att bära det.

— Den dräkten har trohet mot kung och land adlat, och jag hoppas att vår Herre känner sina tjenare lika väl under den ena kappan som den andra.

— Det är rätt! För första gången gräla vi alltså icke, kapten, och det är den der soldatkappan skuld till; icke för att den bäres af mig, förstår ni, utan därför att ett helt himmelrike af kärlek och frid bott under den. Ja, Gud bevare kungen! Men nog hade det varit bättre om hans makt hindrat honom att låta det komma så långt, hvarken med honom sjelf eller hans arma folks elände.

— Men i olyckan har kung Carl visat sig störst; och hade han icke förmått sätta allt på spetsen, skulle han icke heller

kunnat utveckla detta öfvermenschliga hjeltemod och denna oböjliga karakterstyrka, som ännu bryta sin glans genom hans lyckas mulnade himmel och sprida en gloria öfver hans rykte, hvilket utgör hans fienders afund.

— Men denna förbländande storhet väger blott på individens vågskål, då deremot det pris hvarför den köptes kostat millioners lif och väl.

— Och hvilket svenskt hjerta tror ni klagar för det pris som svenska namnets odödlighet kostat?

— Ack, min kära kaptten, tyvärr återfinner jag er efter sju års skiljsmessa på samma punkt, som då vi skildes! Det är beklagligt!

— Det är jag återigen färdig att bestrida er. Det utgör mannens ära att förblifva fast vid sin en gång fattade öfvertygelse.

— Utan sjukdom stannar barnet aldrig i vexten. Så är det ock med våra ungdomsbegrepp; äro de friska måste de vexa ut och förändra sig med vår erfarenhet och tidens förhållanden. Fördomar och ensidighet äro de sjukdomar som göra dem till dvergar. — Men, kaptten, ni har väl en mugg öl och en pipa tobak att bestå mig? Tungan kännes mig som fastfrusen i hal-sen, och min gom är så anstucken af den otäcka ryska löken, att den behöfver en grundlig luftvexling för att bli qvitt derifrån.

Stael ringde och efterskickade sin värdinna, hvilken han tillsade om några förfriskningar åt sin gäst.

— Än barnet då? — sade denna, sedan hon mottagit hans requisitioner. — Skall det ha intet, stackars liten! eller håller det redan till godo med samma slag?

— Barnet, — utropade Hysing. — Nå Gud välsigna frun för den påminnelsen! Nej, det får icke läppja på sådana saker. Gif det litet varm mjölk eller ölsoppa med några skorpor till.

— Mjölk och ölsoppa? — Jo det lär ni svenskar föda-upp edra piltar vid!

— Var god och skaffa hit det, som jag bedt er.

— Några lökar skulle det väl vara till skorporna? Jag har just några nystekta af den finaste sorten, uppfrästa i olja.

— Nej, min goda fru, sådana läckerheter har det icke lärt sig förstå.

— Men lite bränvin får jag väl hålla i ölsoppan, för att sätta smak och kraft i den skälla födan.

— Besvära er för all del icke med sådana kokkonstens finnesser, så framt barnet skall kunna äta den, min goda fru! — bad Hysing.

— Gud förbarme sig! — utbrast han då värdinnan lemnat rummet. — Är icke ändå den råaste qvinna mera outhärlig för människoslägtet, än den klokaste karl! Fördömda egoism, du skulle utöda det med dina manliga bragder om det blefve lemnadt i våra händer! Detta barn, som jag älskar som vore det mitt eget, och till hvilket jag känner mig ha, om möjligt, än större pligter, skall ha en fremmande qvinna att tacka för att det slipper hungra, under det jag tänker på att smörja mitt eget krås!

— Hvems är då detta barn? frågade Stael.

— Ingens nu mera! Derför är det mitt. En präktig unge, eller hur tycker ni? — och han lyftade upp barnet på sitt knä och vände dess lilla ansigte mot Stael.

— Jag håller med min värdinna, att det behöfver annan föda än mjölk och skorpor. Det är ju vekt som en flicka.

— Och heter Sigrid.

— Det är då en flicka?

— Just det och ingenting annat; fast förhållandena varit sådana, att man bättre kunnat reda sig med henne som pojke, hvarför hon blifvit klädd som sådan. Men det der tillhör en historia, hvarom vi skola tala en annan gång, om ni behagar.

— En annan gång är för mig en oviss sak, emedan det nu mera hör till sällsyntheterna för mig att få träffa någon menniska, så att det verkligen förundrar mig att lyckan att få mottaga er blifvit mig förunnad.

— Det hafva vi min oförsynthet att tacka för, ska ni veta! Så fort jag kom till staden, lagade jag att få se listan på här befintlige fångar, och då jag varseblef ert namn, skaffade jag mig genast anvisning på er bostad, och begaf mig, åtföljd af en vaktare, hit. Man nekade mig till en början att träffa er. Det gjorde mig ondt, och förargade mig tillika att så snöpligt bli afvisad. Som min vaktare såg ut att vara en beskedlig karl, frågade jag honom, då jag kommit några steg ut på gatan, till hvem jag skulle vända mig för att vinna tillåtelse att råka er. — Hvad man icke får, det får man icke, — svarade han helt lakoniskt, men tillade omedelbart, i det han visade på en kubitka, dragen af ett par ståtliga hästar, som kom körande emot oss: — Om någon skulle kunna hjälpa er, vore det väl guvernören för de svenska fångarne, som kommer der åkande. — Här är ej värdt att vara buskablyg, tänkte jag, och klef så på

och bad, ropande, att få tala ett ord till hans durchlaucht. I kitchan satt en gammal man af ett ganska vänligt och ädelt utseende, och till honom anförde jag, i så ödmjuka ordalag som min lilla färdighet i ryska språket medgaf, min anhållan, hvilken han icke allenast beviljade, utan till och med påstod vara obehöflig, enär han icke utfärdat några förbud för kapten Stael att mottaga hvem som helst. Dessutom bad han mig försöka kraften af furst Ivan Gagarins namn mot alla egenmäktiga hinder; och för den nyckeln sprang dörren genast upp till ert rum.

— Förträfflige vän! — utropade Stael. — Hvilken upplysning ni förskaffat mig! Förbudet utgår icke derifrån, det gäller icke alla fångarne; det är mig, man således gjort till ett föremål för en hemlig förföljelse. Det är på det sättet man i detta land vet att akta ära och tro.

Emellertid hade de begärda förfriskningarne blifvit inburna. Innan Hysing sjelf tog sig något till godo deraf, lagade han att lilla Sigrid fick sin förplägning, hvarpå han med öm omsorg inbäddade henne i kappan och lade henne att sofva, under det han till Stael yttrade: — Också hon har fått betala sin dyra skatt af de offer de sista olyckorna utpressat.

— Hennes far har då stupat i kriget.

— Stupat, — det vore afundsvärdt, nej!

— Tittut, pappa Hysing! sade barnet och stack leende upp hufvudet ur kappan.

— Sof, din lilla satunge, ty nu vill jag prata med denna herrn och vara af med dig. Du kan dessutom vara både trött och sömnig.

— Nu vill jag prata med dig. Kom och sätt dig här hos mig!

— Kryp ner i kappan och sof, säger jag dig; skall du få se på min klocka då du vaknar.

— Nej! Nu vill jag ha din klocka! Gif mig den genast!

— Nu? Nej, det sker aldrig!

— Jag vill ha den, hör du! Gif mig den bara, söta snälla goda rara

— Satunge, hvem kan säga nej längre? Men vill du sofva sedan?

— Ja, — svarade flickan. Men knappast hade hon fått klockan i sin hand, innan hon sprang upp, yrvaken; fattade eldgaffeln och började rida häst, hvarvid hon dinglade med klockan mot både stolar och bord, samt bringade dessa i ett kaos midt på golvet och förde ett väsende, som ingalunda gjorde skam åt den drägt hon bar.

— Ha, ha, ha! skrattade Stael. — Ni som så noga tycks öfverväga teorierna för maktens bruk och missbruk, ni låter ett barn få envåldsmakten öfver våra örons ro.

— Hade det varit en pojke, kapten, skulle jag gifvit honom en stut vid hans första knystning, och vi skulle fått se om han icke sofvit vid det här laget; men, en flicka! Hvem kan då ha hjerta dertill! Tyst Sigrid! du hör kapten tycker icke om att du larmar!

Men Sigrid tycktes icke höra derpå, och Stael sade: — Ni tycks verkligen ha tagit er vatten öfver hufvudet, min vän, med den der lilla skyddslingen.

— Jag fruktar det, men jag älskar henne likväl som en far, ja, som en mor. Hon har sofvit vid mitt bröst, jag har burit henne på mina armar, och skyddat henne för kölden under samma kappa, som skyddat mig. Utan mig skulle hon legat förfrusen mellan de hjertan som varmast älskat henne. Jag har ryckt henne från döden. Detta skall, hoppas jag, hennes mor från himlen skåda, och förlåta mig att jag icke blifvit någon så exemplarisk uppfostrare för kvinnokönet.

Vid dessa ord vände sig Hysing bort och torkade obemärkt en tår ur sitt öga — barnet märkte det; stannade i sin lek och sade:

— Det är om mamma du talar. Då vill jag vara tyst och snäll och höra på.

— Ni skulle göra äfven mig ett nöje genom en berättelse om detta lilla barns öde, och det så mycket mer, som jag af det deltagande ni visar, kan dömma, att äfven ni kommer att framstå deri. Jag råder er att begagna den tid er lilla herrskarinna tycks vilja lemna er rådrum till.

— Alltför gerna, om jag dermed kan uppfylla också er önskan; men jag ber er påminna er, min kapten, att det finnes händelser af så enkel och rörande beskaffenhet, att hvarje försök att utstyra eller förblomma dem blir vanställande fläckar på sanningens rena duk.

Derefter började han:

— Kort efter vår sista skiljsmessa, som ni väl torde påminna er, blef regementet beordradt att garnisonera i Riga, der vi också qvarlågo ända tills vi med den öfriga arméen under general Levenhaupt tågade af, för att stöta till konungens här. Under första året af vårt vistande på nyssnämnda ställe, sammanvigde jag löjtnant Holzt med en ung Liffländska. Aldrig har jag sett tvenne människor lyckligare genom sin kärlek, eller mera förtröstansfulla blicka emot framtiden än de. Då jag någon gång

talade med dem om de krigiska oroligheterna, som så hastigt kunde afbryta deras lycka, sågo de på hvarandra, i stället för att svara, och i deras blick låg ett helt himmelrike af kärlek, mod och förtröstan. Så förgingo några år, tills, såsom jag redan nämnt, regementet fick order att bryta upp och begifva sig på marsch. Detta var i Juni månad förlidet år. Då kom en dag Holzts unga maka till mig och bad mig, att som skiljedomare uppträda emellan henne och hennes man. Jag såg på henne: hon stod framför mig lika vacker, lika förtjusande och, som jag tyckte, lika frimodig, som i den stund jag lade hennes hand i den lycklige brudgummens. — Skiljedomare — upprepade jag och drog en djup suck öfver kärlekens obeständighet och skönhets lögnaktighet. Som hon tycktes vilja undvika några vidare förklaringar, afhöll jag mig från alla slags frågor, men inställde mig i hennes hus på utsatt tid. Då jag kom träffade jag endast mannen. Han såg dyster och nedstämd ut. Grannlagheten förbjöd mig att öppna ett ämne af så ömtålig natur, som det för hvilket jag trodde mig kallad, hvarför jag under ett likgiltigt samtal beslöt att afbida den andra partens ankomst. Efter en stunds väntan inträdde en ung livréklädd betjent. — Herr pastor — sade han till mig — löjtnant Holztt vägrar att taga mig i sin tjänst under marschen, på mina egna uppgifter om trohet och öfriga erforderliga egenskaper, hvarför jag ber er, såsom vår församlings pastor, att ni måtte intyga min frejd och bringa honom till ett jakande heslut.

— Pastor, kära pastor! — sade Holztt och slog armarne omkring sin makas hals, ty ni förstår väl att det var hon, och kyste henne rätt hjertligen. — Har ni väl någonsin sett en sådan frestare? Gif mig nu, om ni förmår, andans kraft att besegra den med, ty jag börjar förstå, att jag annars måste gifva mig förlorad.

— Nej — sade hans hustru — det är till *min* bundsförvandtt han är kallad, och jag lemnar åt honom att tolka betydelsen af dessa ord: — Hustrun skall dela ljuft och ledtt med sin man. — Ni har sjelf — fortfor hon och vände sig till mig — uttalat dem för mig; säg mig nu, om Guds bud skola begagnas endast som en spegel, hvarti vi vid högtidliga tillfällen få skåda den styrka och de ädlare drifter de förutsätta hos oss, eller om vi icke skola taga oss dem till esterrättelser för lifvet, och i deras uppfyllande sätta vår ära och vår sällhet?

Ehuru denna fråga icke kunde besvaras på mera än ett sätt, sökte jag likväl eludera de pligter hon åberopade till öfverensstämmelse med de förhållanden naturen och de medborgerliga

förbindelserna föreskrifva; föreställde henne de besvärligheter, för hvilka hon utsatte sig och förenade mig med hennes man att afböja hennes beslut.

— Herr pastor, — sade hon, — ni tviflar på min styrka och mitt mod, emedan ni icke kan bedöma det. Min far stupade vid Narwa år 1700; några år derefter, under ryssarnes förödande härjningar i Liffland, satte kosackerna eld på vår gård, plundrade vårt hus, mördade min moder och togo mina tvenne unga bröder tillfånga; förtviflad vid åsynen af alla dessa grymheter, sprang jag att gömma mig i en vrå af det brinnande huset, beslutad, att hellre omkomma i lågorna än falla i de råa bödlarnes våld. Jag hörde dem storma deromkring under svordomar öfver att jag undkommit dem, utan att de likväl vågade förfölja mig inom flammornas lågande vakt; jag hörde tak och sparrar ramla, jag kände hettan och röken med hvarje ögonblick ökas; färdig att qväfvas, sprang jag fram till en liten fönsterglugg, den jag utslog; jag såg då en ung officer i spetsen för en liten flock svenska soldater rycka an, samt kosackerna fly för dess blotta åsyn. En känsla af glädje och tacksamhet, sådan den aldrig kan beskrifvas, bemäktigade sig mig, med den förlorade jag allt vidare medvetande, intill dess jag kallades till lif af den unge officeren, som höll mig i sina armar. Vid åsynen af det brinnande huset hade han störtat ditin, för att söka om något menniskolif der var att rädda, och funnit mig. — Denne unge officer, mitt lifs räddare, blef sedan min make. Ni finner nu allt hvad kriget beröfvat mig, och allt hvad Försynen återskänkt mig; och jag ber er öfverväga, om icke alla faror och besvärligheter måste synas mig ringa, vid jemnförelsen att skiljas från den jag högst älskar.

Jag kunde allenast återupprepa hvad jag sagt, och föreställde henne gränserna för en kvinnas krafter.

— Ni tager då icke i betänkande dem, som mycken motgång och mycken kärlek skänker själen?

— Men ni har också ett barn, en liten tvåårig flicka, och det tillhör er, som moder, att taga edra pligter äfven mot henne med i beräkningen.

— Ni har rätt — sade hon — och jag har också öfvervägt detta. Moderskärleken skall äfven komma min styrka till hjälp. Min lilla flicka är kry och rask; jag skall kläda henne som gosse och låta henne medfölja. Henne har jag ämnat be er få, till en del, anförtro åt eder vård, emedan ni färdas åkande med någorlunda beqvämlighet.

I Lithauen, dit marchen lärer vara bestämd, har jag välmående släktingar, der jag kan lemna henne, om så skulle fordras, och der hon i alla händelser skall vara bättre och säkrare än här; ty hvad skulle icke här kunna drabba henne då, som troligt är, ryssarne skola få fritt spelrum i landet, sedan kärnan af svenska trupperna dragits derifrån. Som jag sagt, hennes ord kommo från de skönaste läppar och, hvad mer var, från det varmaste hjerta. De hade ock en så öfvertalande kraft att jag, oaktadt min kristliga ståndpunkt, måste erkänna henne som en valkyria med segrens afgörande makt i sin hand. Jag kan icke neka att jag också, i de framtidsminnen hon gick att samla åt sin lilla dotter, såg ett rikt arf till henne af sådana exempel af kärlek, mod och försakelse, som sällan faller på qvinnans lott.

Som det då icke gafs någon aning om de oerhörda strapatser och olyckor som voro arméen förbehållna, utan denne, van vid segerlycka, tvertom trodde sig gå gyllene öden till mötes, var det omöjligt att förutse ens hälften af de mödor och lidanden, som blefvo lönen för den unga qvinnans mod och trohet.

Sedan hon öfvertalat sin man till eftergift och mig till medhåll, började vi nogsamt taga verkställigheten af hennes plan i öfvervägande.

Öfverstelöjtnant Sass, hvilken anförde regementet, emedan Dela Gardie sjelf af sjukdom var hindrad från att åtfölja det, hade tillbjudit mig att under marchen begagna hans vagn. Detta blef nu en omständighet, som erbjöd stora förmåner. Vi beslöto att Maria, så hette Holzts maka, skulle i sin nya förklädnad, och under förevändning af en ledvrickning i ena foten, få plats bredvid mig i vagnen, och barnet likaledes i ombytt drägt, åtfölja mig som en skyddling, från hvilken jag icke velat skilja mig.

Som vårt, jemte general Lewenhauts eget, och öfverste Knorings regementen voro de första, som aftågade, funno vi i början af vår march öfverallt goda qvarter och fulla förråder, tills vi i Czereja fingo veta att ryssarne afbrändt Mohilev, som låg i vår väg, och att arméen skulle vända sig in åt Severien, för att der stöta till konungens. Här frågade Holzt sin maka, om hon ej redan pröfvat nog af en krigsmarschs besvärligheter, och föreslog henne att begifva sig in åt Lithauen, till sina släktingar, men hon ville icke lyssna dertill.

Kort derefter föreföll det olyckliga slaget vid Liesna, som med sin dyrköpta seger blef förebudet till våra stundande mot-

gångar. Här började också missödena att sätta hjeltemodet och ståndaktigheten af Marias karakter på hårda prof.

När regementerna, efter träffningens slut, åter samlades, för att, skyddade af det påfallande mörkret, draga sig undan för en öfverlägsen fiende, mot hvilken de icke hade styrka uthärda ännu en sådan seger, saknades Holzt på sin plats. Då ilade hans maka till fältet, der striden stått. Till en liten skogsdunge, der ryssarne trenne gånger blifvit anfallna af vårt fotfolk, och der striden varit som skarpast, leddes hon af sina aningar. Der, bland blodet och de stympade liken, sökte hon och fann sin make. Blodet flöt ur hans öppna sår, men hans hjerta klappade och hans pulsar rörde sig ännu. Maria bandt sin näsduk öfver hans sår och släpade honom på sina axlar med sig, tills hon träffade några soldater, hvilka lade honom på sina kappor, och så, liksom i en hängbår, buro honom till bagaget der de sårade förbundos och funno sin skötsel. Från denna stund var Maria upptäckt. Hon lemnade icke ett ögonblick sin makes sjukvagn. Till fots följde hon den dagarne igenom, och omgaf den lidande med dessa tusende små välgörande omsorger, som blott qvinnan kan uppfinna, och som i ödemarken liksom i palatset öfva samma magiska verkan på vårt lif. Upp-täckten af hennes hjeltemod och åsynen af hennes trogna uppförande gjorde henne snart till hela regementets afgud; generalbefälhafvaren hade icke hjerta att krossa så mycken kärlek, utan tillät henne, tvert emot det allmänna förbudet för qvinnor, att åtfölja sin man; hvarje officer helsade henne med vörndnad och hvarje soldat gjorde honnörstecknet för henne, såsom för sin förman. En hvar egnade henne sin aktning, och skulle hafva ansett för en outplånlig skam ej allenast att mot henne tillåta sig någon slags förnärmelse, utan äfven att lemna en sådan ohämnad, om den blifvit henne tillfogad. Så gick hon trygg och hedrad midt ibland en rå och ohyfsad soldatmassa med sin skyddande vakt inom sitt eget bröst.

Oaktadt vi voro temligen framskridna i September månad, hade vi att fagna oss åt den mildaste luft och de herrligaste dagar. Under dessa gick jag ofta hela milen till fots bredvid sjukvagnen och dess trogna följeslagerska, och plockade än bär, blommor och mossor i skogarne åt lilla Sigrid — som nu färdades i sjukvagnen, på en liten bräda, slagen öfver den sjukes fötter — och än talade med den unga maken och modren om dessa allvarliga sidor af lifvet, hvilka åsynen af död, lidanden och elände framställa, hvarunder jag lärde hur djupt religionen slår sina rötter i det sinne, som beherrskas af kärleken.

Vår väg började allt mer och mer fördjupa oss i skogar och ödemarker. Hvarje dag besvek oss hoppet att påträffa konungens armé och erhålla någon visshet om målet för våra mödor. Otåligheten bland trupperne började allt omisskänneligare ge sig tillkänna, sedan hunger och törst blifvit våra dagliga ledsagare i det främmande ödelagda landet; endast Holzts trogna maka klagade aldrig. Hon fann alltid vägen lätt och brödet tillräckligt, äfven då blott några smulor kunde falla på hennes del.

Under sådane omständigheter fortsatte vi tåget, tills vi ändtligen, i början af Oktober, stötte på några svenska regementen vid byn Trokanow. Jag vill icke försöka att beskrifva de känslor, som uttryckte sig hos alla, från soldaten till generalen, vid detta efterlängtrade sammanträffande, emedan det skulle föra mig från mitt ämne; jag vill blott säga er, att den blåa jackan var som broderstecknet mellan alla, höga och låga, och att både trötthet, möda och hunger glömdes för känslan att vara svensk, och nöjet att få utvexla berättelserna om ömsesidiga mandater.

Man hade allmänt förmodat att konungen ämnat intaga Starodub, och der öfvervintra, förläggande sin armé i den bördiga trakten deromkring, men vi fingo nu veta att ryssarne bränt denna stad och att ingen var klok på konungens afsigter.

På detta sätt ryckte händelserna oss med allt större makt in i deras ström; och ehuru hoppet om ett önskad mål nu vek allt längre bort, var det dock förgäfvets att söka någon annan tillflykt än i sin egen ståndaktighet och förtröstan till ett högre beskydd.

Genom Ukrän gick marchen genom fruktbara länder och bland ett folk som ansåg oss som vänner, emedan det knöt sina förhoppningar att befria sig från ryska oket vid kraften af den svenske hjeltekonungens svärd. Men denna lustmarch var icke långvarig, och sedan fingo vi på så mycket skarpare allvar erfara hvad nöden i dess ytterligaste grader ville säga. Hvad vi förut lidit var ett lekverk mot hvad som nu drabbade oss. Utan all möjlig tillgång till lifsmedel, hade vi också att kämpa mot en köld, sådan hvarken menniskor eller djur äro skapade att uthärda. Fåglar föllo i stora skaror förfrusna ner på snön, bäckar och källor voro bottenfrusna och soldaternas händer fastfröso icke sällan vid musköttkolfven. Jag vill icke omtala de tusentals, som om morgnarne lågo ihjälfrusna på snön *) efter våra bivuaker, eller de ännu talrikare, som med

*) 4000 man efter Lewenhaupts uppgift, 6000 eft. andra.

stympade lemmar fingo betala sin gärd för att ha undkommit döden. Ni kan emellertid finna att under sådana förhållanden var det icke stora utsigter för en sårad att tillfriskna. Holzts blesyrer bröto också gång efter annan upp och höllo honom allt jemt bland de sjukas antal. Emellertid och för att förlätta hans makas omsorger, köpte jag honom en egen kibitka, deri hon kunde färdas vid hans sida; deras lilla flicka deremot åkte stundom med mig, stundom hos dem. Så stort hade det allmänna deltagandet under tiden blifvit för den trogna hustrun, att sjelfva soldaterna, när nöden det fordrade, sammansköto af sin otillräckliga kost för att skydda henne, hennes man och barn för hungern, och att, så fort vi trädde i qvarter, det bästa af hvad huset bestod frivilligt lemnades henne.

Men qvarter väntade oss, ty värr, icke hvarje afton; många, att icke säga de flesta nätter, fingo tillbringas under bar himmel. En morgon efter en af de bistraste, med en snöyra, som skulle gjort det omöjligt att midt på ljusa dagen upptäcka hvad som befann sig på två alnars afstånd, saknade jag kibitkan, hvori Holzt med sin maka och sin lilla flicka befann sig, och hvilken i trängen vanligen brukade hålla sig i närheten af min vagn. En dyster aning genombäfvade mig. Jag steg ur och, vadande i snön nästan till knäet, gaf jag mig in i massan af bagaget för att efterfråga Holzts åkdon. Ingen hade sett det, eller visste något spår efter det. Då tog jag några soldater till häst med mig, skaffade mig sjelf en sådan och vände tillbaka på vår väg, emedan jag fruktade att kusken, förvillad af snön och mörkret, tagit vilse om spåret och kommit ur trängen. Denna fruktan var endast alltför välgrundad. I en snödrifva, icke tio alnar från vägen stodo hästarne och kibitkan nedsjunkna; i den senare funnos Holzt och hans trogna maka ihjälfrusna. De suto sida vid sida, under den der samma kappan, som ni nyss sett mig bära, hon lutad öfver hans sårade och lidande bröst, som hade hon ännu i dödsminuten velat beskydda honom och med sin andedrägt uppvärma honom, han med armen om hennes lif; och midt emellan dem satt flickan der hopkrupen. Antingen nu blodet flyter hetare i barnets ådror eller att kärleken ur föräldrarnes brustna hjertan meddelade det lifvets värma, allt nog, på dess ansigte förmärktes ett tecken till lifsfärg och då jag lade min varma hand på dess hjerta, började dess slag höja sig. Jag knäppte nu flickan inom min egen kappa och förde henne så, framför mig, på min häst tillbaka till min vagn, under det soldaterna spände sina hästar för kibitkan och följde efter. Kanhända bidrog skakningen af

ridten att sätta blodet i omlopp på lilla Sigrid, ty vi hade icke hunnit långt innan hon började röra sig och krya upp sig, fråga efter — mamma och pappa. — Frampå dagen kommo vi till en by, der vi funno ett godt kvarter; och der hon efter en ändamålsenlig behandling återvann sin förra liflighet och raskhet.

I en liten skogspark, som låg helt nära byn — der vi i tvenne dagar fingo qvarstanna och hvila ut — uppkastades af soldaterna en graf under den djupa snön, der, vid trummors klang och snart sagdt, hela regementets snyftningar, löjtnant Holz och hans trogna maka nedsänktes, sida vid sida, bröst emot bröst, såsom döden funnit dem. Kappan hvarunder de utandats sitt lif och kärlek, uppoffringar och ståndaktighet, tog jag som ett dyrbart arf åt deras dotter. Under många svåra strapatser har den sedan följt oss, — mig och lilla Sigrid, ty ni kan förstå att vi efter den dagen hörde tillsammans, och under den har jag alltid funnit oss såsom under makten af en skyddande talisman.

— Men, — sade Stael. — Hvad i all verlden tänker ni taga er till med flickan?

— I sanning, om jag det ännu rätt vet, och er fråga skulle göra mig ett ganska stort bekymmer, om jag icke tänkte att *han*, som icke låter en sparf falla till jorden utan sitt behag, har kärlek och makt till öfverflöd för detta lilla stackars barnets framtidsöde.

Men, kapten, min berättelse har redan allt för länge uppehållit oss vid ämnen som för er icke kunna hafva samma intressen som för mig. Förlåt mig det! Nu är turen hos er att underhålla mig och jag ber er att icke göra ett alltför kort sammandrag af berättelsen om edra öden under de år som förflutit sedan vi sist samspråkade.

— Om fem års fångenskap skulle det knappast vara fem ord att säga om

— Ni afbryter er. — — Vidare!

— — — —

— Om icke hjertat hade sin historia; eller hur, kapten? Har jag gissat rätt?

I detsamma lät Hysings vaktare påminna om att den timme var inne då fångarne, en och hvar borde befinna sig i sina kvarter, och mot denna påminnelse fanns ingen apell.

— Farväl min kapten! — sade Hysing. — Ett ord måste jag dock säga er, innan vi skiljas. Min prestkappa och min

handbok har jag ännu till er tjenst, i behåll; oakadt de goda ryssarne i öfrigt sökt befria oss från all den löseghedom, som kunnat påminna oss om bättre tider.

II Kapitlet.

Alltsedan den i ett föregående kapitel omtalade aftonen på Gortschin, hade Stael icke hört någonting från Ingeborg. Skriftvexling var på den tiden ingen så vanlig sak som nu, hvarför kärlekens låga under skilsmessans tider måste hemta sin olja mera från tron på den älskades beständighet, än den öfvertygelse som derom kunde inhemtas per posto.

På sin Ingeborgs trohet och tillgifvenhet tviflade Stael ingalunda; men hans saknad var därför icke mindre djup och otålig, och den upptäckten att enskilda förbud begagnades mot honom, hvilka hvarken gällde hans medbröder i olyckan, eller ens voro kända af guvernören, förbittrade hans belägenhet i ganska hög grad. Förgäfves väntade han att med påföljande dag få se Hysings besök förnyas; både en och tvenne lupo till ända, utan att detta hopp uppfylldes, då slutligen den förhatliga dagen uppgick, som såg så många hjeltars hjertan blöda, så många vunna lagrar trampade i stoftet, så mycket mannamod, så mycken ståndaktighet i nöd och mödor, så mycken kärlek för kung och fosterland belönade med spott och hån.

Den 23 December gick in. Hela Moskaus befolkning var redan vid daggroningen i rörelse och böljade öfver dess gator och torg med nyfikenheten och nyhetsbegäret målade på sina ansikten. Redan dagen förut hade czaren låtit hopsamla och uppställa alla fångarne, för att taga dem i betraktande. Sjelfva staden var på det festligaste utsmyckad. Sju triumfbågar, uppresta på de förnämsta platser, samt en mängd skilderier och emblemer till segervinnarens ära och de besegrades skymf, utmärkte den väg triumfatorn skulle taga, från Strelitzerförstaden genom Kremln*) ända till tyska slabboden. Redan på morgonen satte sig tåget i rörelse, förkunnadt af pukor och trumpet, som företrädde det, hvarpå det öppnades af gamla furst Mikael Gallizin, såsom generallöjtnant och öfverste för lifgardet till häst och simonowskiska gardet till fots, hvarefter simonow-

*) Den förnämsta delen af staden.

skiska gardet till häst visade sig, hvilket efterträddes af svenska fältartilleriet, tillika med alla de fanor och standarer, hvilka Levenhaupt i slaget vid Liesna måst lemna i sticket till byte åt fienden; så kommo allt det manskap, underbefäl och kompani-officerare, som före slaget vid Pultava blifvit fångne, åtföljde af Preobrazinskis garde; derefter följde den vid sistnämnda ställe och vid Dniepern tillfångatagna armén, i nyss iakttagna ordning, samt under- och öfverbefålet af artilleriet, äfvensom detta, tillika med alla fanor, standarer, pukor och trummor, som der blifvit segervinnarnes rof. Sedermera följde först alla svenska majorer, öfverstlöjtnanter, generaladjutanter och öfverstar; derefter de af konungens hofstat, som råkat med i fångenskapen samt den sönderskjutna båren, dragen af tvenne hästar, på hvilken Carl låtit bära sig under hela slagtningen; slutligen de svenska generalmajorerne Hamilton, Stackelberg, Roos, Kruse, Creutz och Schlippenbach, samt till sist generalen, grefve Levenhaupt, fältmarskalken grefve Rehnsköld och kungliga rådet grefve Piper. Härefter kom czaren sjelf till häst, något steg framför de begge furstarne Menzikoff och Dolgorucki, hvilka intogo hans högra och venstra sida, åtföljd af hela sin stab.*)

Så gick tåget ända till Kremlns murar och inom dessa till platsen utanför czarernas stolta palats, hvilket gifvit hela denna stadsdel sitt namn. Här, liksom på flera andra ställen voro estrader anbragta, på hvilka förfriskningar höllos tillhanda för alla utan undantag, såväl svenskar som ryssar.**)

Under det tåget här på en gifven signal stannade och fångarne, liksom deras besegrare, begåfvo sig till mat- och dryckesdiskarne, blef Tschammer, som var med i czarens stab, varse Stael, som ensam och med ögonen sänkta mot jorden stod orörlig som en bild på den plats der hans led stannat, utan att deltaga i de flödande förplägingarne eller tyckas hafva någon uppmärksamhet för de andras ifver dervid. Då vände Tschammer sin stolte gångare emot honom och red honom så nära att han lät denne stänka fradgan från sitt silfverbetsel på Staels kläder.

— Ni ser icke ut att befinna er afundsvärd, min kapten! Det gör mig ondt! Men som jag sade er, ångren kommer för sent, då man förkastar sin lycka.

— Ni bedrar er, herr general — svarade denne, utan att rubba sig ett enda steg. — Jag känner mig tvertom ganska afundsvärd i detta ögonblick.

*) Historiskt.

**) Historiskt.

— Är det med mig, och i denna belägenhet ni tillåter er att gäckas?

Gäckas — upprepade Stael. — Det är långtifrån mig. Men tillåt mig fråga, om ni verkligen icke anser det afundsvärdt att icke finna en skymf af tyngre art än skum? — Och han skakade härvid, med baksidan af sin hand detta från sin rock.

Tschammer ryggade sin häst och sade: — Ert mod står ännu ganska högt. Men se dit! — och han visade på ett skilderi, som föreställde ett bundet lejon, fördt vid handen af en ryss *). — Se dit och betrakta hur vi förmå qväsa det svenska öfvermodet, äfven der det med mera skäl kunde ursäktas än af en person sådan som ni.

— Det är blott skada att man till förtydligande af bilden glömt ditsätta devisen: Endast bunden vågar man håna mig — anmärkte Stael.

Tschammer bet sig i läppen.

— Bojan kan brista, min general, och säg mig, tror ni väl då, att den ryska förarn vågade vända sig om och se lejonet i dess gnistrande öga?

— Jag har icke uppfordrat er till spörsmål, som ni torde erinna er. Och det smärtar mig, att er ungdomliga öfverilning skall bortstöta en vän, som vill ert bästa. Men, för att kunna älska människorna, måste man glömma deras fel och framsöka deras dygder, och hos er, min herre, behöfver man icke söka förgäfves. Jag vill derfor säga er helt uppriktigt, att er kärlek till fröken Ingeborg Horn är fruktlös. Hon skall, hon kan aldrig tillhöra er. Efter denna underrättelse, lemnar jag er ännu en gång att, som ett förhastande återtaga det val ni en gång missaktade. Tro mig, vasstrået, som böjer sig för vinden, står säkrare på sin svaga rot, än masten på det skepp, som trotsar stormar och vågor. Ett ord, ett enda ord af er, och ni är ryckt från denna förnedrande plats; de tusende ögon, som från alla dessa palatserns fönster blicka ned på czarens stolta tåg, skola icke mer räkna er bland hans slagna fångars antal.

— Ni har talat om fröken Horn — sade Stael då generalen slutat — och rörande henne torde jag få påminna er, att de rättigheter till hennes tacksamhet, ni genom ert beskydd förvärfvat, må vara huru stora som helst, kunna de dock icke sträcka sig till en myndighet, som allenast tillhör den faderliga värdigheten, och ber er derfor vara förvissad om den ringa verkan edra hotelser på mig kunna hafva.

*) Ett sådant fanns verkligen bland de omnämnda skilderierna.

— Jag har icke begärt ert utlåtande öfver saker som angå endast mig. Men på min ståndpunkt kan jag förlåta er. Ert nästa ord blir det sista afgörande för er sjelf.

— För mig? — — Ni har en gång hört mitt beslut, och om jag skulle hafva något att tillägga, vore det blott mitt erkännande af den högre grad af tacksamhet för lyckan att vara svensk, som czaren genom detta tåg hos oss alla vetat väcka, och af den negativa ära han derigenom bevisar oss; ty konung Carl har med sina svenskar segrat en emot tio af edra, utan att han ansett det förtjent af något skryt.

— Trotsige! — utbröt generalen och kastade med rynkade ögonbryn om sin häst — Jag har velat besegra honom, nej, henne. Genom mitt ädelmod, jag har afklädt lejonets natur för lammets — — Ha, hvilka underverk kan ej kärleken åstadkomma! Men han har trotsat mig. Med Ingeborgs fosterlandskänsla, sammanväxt med kärleken för en fader, som därför vågat sitt lif och sitt blod, skulle hennes kärlek genom Staels öfvergång, kommit i en stark strid och lätteligen besegrats — men nu — — Brytningen måste dock ske. Hon skall glömma honom och bortförvisningen blir nu enda medlet. Du har så velat det, min stolte Stael! Hennes tårar falle öfver dig! — Så talade Tschammer i sina tankar, under det han lemnade Stael och i sakta gång återtog sin plats i närheten af czarens person.

— Stael blef emellertid icke länge öfverlemnad åt sig sjelf, ty knappast hade han sett generalen förlora sig bland czarens talrika svit innan han hörde en röst som tilltalade honom:

— God vän! Ett glas på världens vägnar, att muntra er med! Sådane gästbud består icke alla dagar! Hvad man fritt får bör man också fritt förtära.

Då han såg sig om blef han varse Naddins ansigte, som skrattade mot honom med sitt vanliga grin.

— Också du hväser med din lilla ormtunga! Det finnes då intet verktyg så lumpet, att det icke kan tagas i tjänst för tillfällets ädla syftemål.

— Bah! Gäckas icke med de små verktygen! Det är just med dem de finaste saker åstadkommas; det vill jag genast bevisa er. Derpå vände sig Naddin till soldaten, som qvarstannat som bevakning i Staels närhet, och sade:

— Min gode vän, och arma satan! Mitt hjerta vill brista vid att se dig stå här och torka ut, som ett träsk i solsken, under det en hel syndasflod rinner i dina kamraters strupar. Gå och drif upp din lifström med några goda klunkar, ty ser jag rätt är du snart bottenfrusen, och jag lofvar dig att här föreställa

din värda person, det vill säga, jag svarar dig för denne gode fånge, och att du skall återfinna honom lika spak som du lemnar honom.

Soldaten såg på dvergen tvekande.

— Hvad! Du ser på mig, din kanalje, som förstode du icke att det finnes folk med hjerta i bröstet, och att, då detta fått sin plats i mellanvåningen, mellan strupen och magen, det lätt kan från beggedera hållen få påminnelser om sin nästas behof.

— Ni svarar för fången? — sade soldaten, som länge stått och sväljt på förtreten att icke få en droppa med af trak-taten.

— Fången! Din åsna! Hvar ville fången ta vägen? Befinner han sig icke inom Kremlns murar och de goda Moskoviternas vakt? Men det är sannt, vi stå här så ensamma som ett sjö-märke på ett grund, och du kan icke vika från din plats utan att bli sedd. Låt om oss dölja oss i hopen!

Han gjorde ett betydelsefullt tecken åt Stael, men denne rörde sig icke från stället.

— Hvad! Ni lyder icke mina råd? Tycker ni icke spektak-let är nog stort det förutan?

— Jo visst! Och därför behöfver det icke förökas med extra scener af en narr.

— Herre, vet ni hvad en narr är? — — Fast han gjort gycklet till sin konst är han menniska till sin natur, och kan så mycket varmare offra sig för tacksamhetens känslor som dessa så sällan väckas i hans själ.

Stael fästade forskande sin blick på honom. Naddins hela fysiologi var förändrad; det var som om han för ett ögonblick bortkastat en vidrig mask; men i det nästa låg löjets tvungna grin ånyo på hans tjocka läppar, och han sade:

— Följ mig, som vore jag galionen och ni akterstammen på samma skutal — och med dessa ord drog han sig in bland en hop som flockat sig utanför portalen till ett af de stora palat-serna kring platsen.

Här lemnade soldaten dem. Knappast såg Naddin sig qvitt detta besvärande vittne, innan han hviskade till Stael:

— Vet ni, hvem detta palats tillhör?

— General Tschammer.

— Nå väl! Säger ert hjerta er ingenting? Se uppåt fönstret med den gröna jalousien.

Stael följde med sina blickar mekaniskt riktningen af Naddins hand, och fästade den på den gröna jalousien. Denne bör-

jade röra sig och dallra, och mellan de uppslagna spjelarne skymtade en hvit gestalt.

Stael's hjerta sade honom hvem det var som rörde sig derinom, och en namnlös känsla bemäktigade sig honom.

— Misstror ni mig ännu, eller skola vi fortsätta våra röler, och styra dit upp i hamnen?

— Jag följer. — En Gud har sändt dig.

Som en liten rännil i botten på en flod, trängde dvergen sin väg fram genom människomassan, till en af palatsets sidoportar, den han öppnade för Stael, som tätt följde i spåren. Genom denna förde han honom, genom en labyrint af mörka hvalfgångar och trånga vindeltrappor, till en liten korridor, i hvars slut befanns en dörr. Här stannade han och sade:

— Klappa på och ni skall sjelf vidare förskaffa er tillträde. Men glöm icke att lyda signalen till återtåg, som jag vill gifva er i lagom tid att ej bli ertappad. — Och med dessa ord drog han sig hastigt tillbaka.

Stael stod ett ögonblick förstenad. Han bäfvade, han darrade, men det var af en ljuf, namnlös känsla, skild från all slags fruktan, men dock full af all slags oro. Han tänkte på dessa lyckliga drömmar, som, förvillande oss med sina skenbarheter af sanning, skilja oss från alla verklighetens bittra erfarenheter, men sluta med att lemna oss åt deras fulla inslytande, och han trodde sig nästan bedårad af en sådan. Han tvekade om han vågade vidröra dörren, för att icke skingra den ljufva villan, och likväl kunde han icke afhålla sig derifrån. Han hörde den sakta knackningen derpå af sin egen hand, utan att den väckte honom och såg i nästa ögonblick Ingeborg sjelf, utan att verkligheten ryckt hennes bild från hans tjusta öga.

12 Kapitlet.

Vi vilja icke försöka skildra den första förtjusningen af detta återseende som Naddins tacksamhet och — låtom oss gerna tillstå det! — naturliga böjelse att blanda sig i andras angelägenheter och göra sig vigtig genom sin slughet, förskaffat våra unga älskande. Det var en lika stor öfverraskning för Ingeborg som för Stael, emedan allt, såsom vi sett, vid dess verkställighet berodde mera på slumpen än på en plan, möjlig att beräkna på förhand. Vår lilla dverg, som visste att Ingeborg

och hennes syster denna dag höllo sig stilla, inom stängda dörrar och täppta fönster, för att slippa bevittna sina landsmäns skymfliga lott, hade således ögonblickligen begagnat sig af det gynnande tillfället, då han såg Stael ensam, för att inleda det.

Emellertid hade den första förblindande glädjen knappast hunnit gifva rum åt det sansade ögats iakttagande blick, innan Stael varseblef en förändring hos Ingeborg, som syntes så stor, att han icke vågade tillskrifva den skilsmässans smärta allena.

— Dyra älskade Ingeborg, — sade han och tryckte hennes hand. — Har någon olycka händt dig?

Ingeborg lutade sitt ansigte mot hans bröst och började högt snyfta.

— För Guds skuld, älskade, tala! Denna smärta förkrossar mig!

— Jag kan icke! O, Stael, detta, blott detta, ville jag dölja för dig! — Och dock, jag måste tala.

— Ingeborg, ögonblicken äro dyra, hvarje minut kan kalla mig härifrån, detta möte förefaller mig ännu som en gåta, för himlens skuld, låtom oss icke för sent ångra att vi förspilt dess frukter.

— Jag måste det då! General Tschammer älskar mig.

— General Tschammer? Hvad säger du?

— Han har älskat mig redan tvenne år, då jag ännu blott var ett barn, och han kom för att återföra mig och Ebba till vår fader. Det var han som vid vår ankomst hit, utverkade det förbud af czaren, som omintetgjorde våra käraste förhoppningar och kvarhöll oss i fångenskapen; det var sina egna planer han ville gynna då han, i stället att understödja dina ädelmodiga förslag till vår utlösen, lemnade dem oförsökta hos czaren, och besegrade dem med en föregifven vägran; det är för dem han offrat mig åt saknaden af en fader som jag tillber, och till detta odrägliga lif på Gortschin, hvilket han förutsåg att hans makas väckta svartsjuka skulle dagligen förbittra — han har tillstått det, och

— Fortfar!

— Nej! Jag afskyr! . . .

— Jag anropar dig vid himlen och vår kärlek, tala.

— Trott sig kunna försona all denna grymhet och återgälda alla mina lidanden genom sin kärlek.

Stael's läppar darrade, han förmådde icke uttala ett enda ord, utan förde blott krampaktigt sin hand till sidan, der han burit sin värja.

— Det är denna förhatliga lidelse jag har att tacka för att jag nu befinner mig här; ty han tillstod det utan förbehåll. — Han föredrog att föra sin maka hit och underkasta sig hennes närhet framför att lefva skild från mig.

— O Gud!

— Vi kunna frukta allt, ty han misskänner helgden af allt som sätter sig emot hans passion. Han förnekar sina förbindelser till sin maka, den han aldrig hvarken älskat eller bedragit med några hycklade känslor; och kastar de förebråelser till hvilka han under andra förhållanden skulle göra sig skyldig, tillbaka på henne sjelf, som, i stället att ålägga honom aktningens pligter, endast inger honom vedervilja och förakt.

— Och förstår du icke nu att binda sammanhanget af detta vid planen af de frestelser han trott sig utlägga för mig?

— Emellertid uppstår hos mig ett hopp om räddning.

— Dyra, älskade, tala!

— O, Stael, himlen har sjelf förlänat oss denna stund för att beskydda vår kärlek! Han har för andra gången sändt dig som min räddare. Ryck mig undan min förföljares våld! Frukta icke fångenskap, mödor, Siberiens kalla luftstreck, eller ödemarkernas hemskhet, — allt skall bli mig ljuft vid din sida, och känslan att tillhöra dig skall inge mig kraft att trotsa de hårdaste lidanden.

Mätte himlen beskydda så mycken kärlek! Ack, hur usel är den lott, som min närvarande belägenhet kan bjuda dig! Och dock, jag känner det, en barmhertig Gud kan icke lemna ett hjerta sådant som ditt utan sin lön. Blott i ädla själar låter himlen aldrig hoppet slockna! Vi skola ega det och . . .

Nu lät en trumhvirfvel höra sig utifrån Kreml-platsen, och genast derefter en knackning på dörren, som var signalen till Staels återvändande.

— Redan? — utropade han. — Just nu då hela vårt öde väger på stundens öfverenskommelser. O, Gud, hur kan din kärlek så skoningslöst afväga livets vigtigaste ögonblick?

— O, Stael, låtom oss icke klaga, men tacka barmhertighetens Gud för det oändliga hjertats lif, som kan innefattas i minutens korta rymd, och för all den tröst, den styrka och det hopp som kunna framblomstra från ett ögonblick sådant som detta!

— O, min Ingeborg! Aldrig skall jag svigta i min förtröstan till kraften af den genius som bor i din själ, aldrig till en rättvis himmels beskydd öfver ett hjerta, sådant som ditt.

Nu förnyades knackningen på dörren, och nästa minut slet de älskande från hvarandras sida.

Icke förr än mörkret inbrutit och den ståtliga illumination, som slutade denna märkvärdiga högtidlighet, utgjöt sitt sken öfver staden, hade tåget tillryggalagt sin bana och hunnit den punkt, der det ändtligen upplöstes och de, i dubbelt afseende, uttröttade svenskarne blefvo förde till sina kvarter och undsluppo den tanklösa mängdens gapande blickar och råa åtlöje.

Det vore omöjligt att skildra de känslor, som bemäktigade sig Stael, då han efter de många stridiga intryck, som denna dags händelser qvarlemnade befann sig ensam i lugnet och tystnaden af sitt kvarter. Ensamheten, som från själens strängar lyfter den sourdin, hvarmed verdens uppträden och buller bedöfva dem, och till sin högsta styrka stegrar kraften af de toner våra känslor derpå anslå, de må nu vara sorgliga eller glada, ensamheten, säga vi, öppnade för Staels inbildning en obegränsad rymd att låta dess föreställningar vexa uti, till dessa gigantiska former som slutade med att öfvervåldiga honom själf. Han såg Ingeborg hotad af tusende faror, än sliten från hans sida, än kämpande med en segrande kraft för den kärlek hans hjerta hade att bjuda henne, än sjunken i ett vilddjurs famn, än strålande i en engels gloria. Hvarken trötthet, mattighet eller hunger kunde kalla sömnens lugn till hans sinnen, och morgonen fann honom lika vaken som nattens stjernor, mot hvilkas klara ljus han tusen gånger höjt sina blickar med bön, med klagan och hopp.

Lika väl efter, som före denna märkliga dag, fann Stael sig hindrad från att gå ur sitt kvarter. Han hoppades dock att Hysing skulle återkomma, eller att någon af hans många öfriga kamrater och bekanta från fordom, hvilka nu voro samlade i Moskau, och bland hvilka han visste sig ega många vänner, måhända skulle bana sig väg till honom, och han såmedelst kunna sätta sig i någon förbindelse med den yttre verden.

Den ena dagen gick dock efter den andra, utan att uppfylla hans hopp, och med hvarje återkommande dags slut blef hans belågenhet odrägligare. Slutligen började han ana, att man tagit sina mått och steg äfven mot kraften af själfva furst Gagarins namn.

Som han lefvat nog länge bland de goda ryssarne för att hafva lärt känna deras beskedliga medgörlighet för penningens bönespråk, beslöt han att, ehuru stridande det egentligen var emot hans bättre känslor, begagna sig deraf, såsom af det enda

återstående medlet och erbjöd sin vaktare en rubel för hvarje minut han tillät honom få njuta friheten, under det han lät en full pung glimma för hans ögon.

— En rubel för hvar minut! — utropade vaktaren och gjorde stora ögon. — Ack herre, ni skulle få ha er frihet till domedag, om jag bara vågade. — — — Men knutpiskan, hasselpåkarne och galgen. — — — En rubel för hvarje minut! Du store St. Niklas! Ett sådant bud skall aldrig göras mig mera! — — — Men knutad, piskad, hängd. — — — Ack herre, hvartill tjente mig då de sköna rublerna?

— Jag ger dig mitt löfte att vara åter innan vakttimmans slut.

— Mycket hederligt af er, men om jag bara vågade, brådska de det icke med er återkomst. Olyckan är just den, att aflösningen hos er icke sker på bestämda tider, annars skulle ni i mig finna den barmhertigaste vaktare i världen.

— Huru? Icke på bestämda tider säger ni. Skall ej all militärisk vaktgöring ske på bestämda tider?

— I vanliga fall plägar det så vara, men Ingen stund kunna vi här vara säkra för ett ombyte, och som hederlig vidergällning är utlofvad för angifvaren mot en kamrats bestickande af er, så är faran så förb—, att det är omöjligt med bästa hjerta i världen.

— Hvilket behandlingssätt. Det kan icke utgå från czarens befallningar!

— Det vet jag icke och gör det mig detsamma; från löjtnanten har jag ordena och honom måste jag lyda.

— Men, som jag säger dig, löjtnanten befäller i detta fall hvarken i czarens eller guvernörens för de svenska fångarne namn; och jag ger dig mitt ord, att försvara dig inför furst Gagarin och utverka hans nåd för dig, om så skulle fordras.

— Furst Gagarin! — — Så gerna kunde ni lofva att försvara mig hos St. Niklas sjelf. De stå begge två för högt öfver mig. Men kan ni svara för mig hos löjtnanten?

— Hvad har du att frukta af honom, om rättvisan

— Allt, om ock den heliga jungfrun sjelf, lifslevvande ville stiga ned och beskärma sig öfver mig. Han skulle ha låtit omskapa mig till en sönderslagen köttklump, innan hon ännu hunnit halfvägs ner ifrån himlen till prekassen, der hon icke mer skulle finna mig, emedan jag längesedan vore nedgräfd, som en död hund. Ni ser att ert hederliga anbud är mig onyttigt; men kan jag i något annat fall tjena er, så

Stael insåg nu att han var föremål för en större vaksamhet och kraftigare åtgärder än han hittills föreställt sig, och kunde icke betvifla från hvilket håll och i hvilken afsigt de rigtades mot honom. Beröfvad hvarje hopp att få meddela sig åt någon mensklig varelse, grep han slutligen till det sista försöket och sade, i förlitande på den tjenstvillighet vakten nyss yttrat: — Ni har tillbjudit er att tjena mig; kan jag förlita mig på detta goda löfte?

Vaktkarlen betygade honom sin goda vilja; och sedan Stael sagt honom, att frågan handlade om framlemnandet af ett bref, och han, till bevisandet af sin tjenstaktighet, betingat sig det lilla brefbärarearfvodet af två rubler, hvarpå ingen afsprutning sattes ifråga, hastade Stael att nedskrifva några rader till Hysing, afmålande sin belägenhet och den oro, hvaraf han led, samt ålade vännen att icke lemna några medel oförsökta att förskaffa honom underrättelser om Ingeborg samt bryta strängheten af hans fångenskap. Sedan han med ännu en god förhöjning i den öfverenskomna drickspenningen sökt vinna sin budbärares bevågenhet, öfverlemnade han sig åt det ljufva hoppet, att snart finna tillfredsställelse för sin längtan, och erfara något från henne, som sysselsatte alla hans tankar.

Men gode läsare, har du nånsin i striden med förtviflans makter och färdig att duka under för ditt ödes krossande slag, sett hoppets sol glimta fram öfver din mörka valplats, och lifva dina sjunkande segerkrafter, endast för att gömma sig under ett moln, som lemnar dig i ett djupare mörker, så skall du utan tvivel kunna försätta dig i Staels ställe, då han såg den ena dagen gå efter den andra, utan att han hörde något af sin vän, och med hvarje stund fick nya skäl att betvifla tillförlitligheten af den köpta troheten.

Åtta dagar hade förflutit under den plågsammaste oro, då han en dag, fördjupad i de svårmodigaste tankar, med pannan lutad i handen vid bordet, der hans lilla middagsmåltid stod orörd och kallnad, väcktes af ett samtal, som på en gång dref blodet upp i hans bleknade kinder och kom hans hjerta att klappa med förnyade slag.

— Hvad! — röt en grof omornad röst, den han ej kunde misstaga sig på, tillhörde hans väktare. — Har du icke stulit nyckeln till rummet der under mitt hufvud, medan jag tog min middagslur? Fort hit med den! ty vet, jag är förbjuden att insläppa någon.

— Jag vet det, min gode man! Låt därför icke störa er i

er goda middagssömn, och ni har till punkt och pricka iakttagit förbudet.

— Fördömda byting! Det är hvarje människa förbjudet att besöka fången.

— Fördömda åsna! Begriper du då icke att jag icke är räknad som människa och har därför rättighet att slippa in! Men, min gode man, är det du? Gnugga sömnen ur dina ögon och känn igen mig! Var det icke jag, som triumfdagen på Kremlns torg befriade dig från din vakt om den ensamme svensken och lemnade dig åt njutningen, att supa dig full af den rika förplägning, som alla ryssars nådige pappa spenderade på laget af alla sina både barn och styfbarn?

— Åh, är det du? Jo vid St. Niklas, samma lilla satan! Ja det var en heders tjänst du då bevisade mig.

— Så må du räkna den, i fall han visar dig sina tjänster af lika godt hjerta, som jag; i alla händelser må du sjelf hålla reda på rangen af de väntjänster du erhåller. Emellertid, min gode man, bevisade jag dig då, att jag är karl att lita på. Du bör därför icke tvifla på, hvad jag nu har att säga dig. Du är förbjuden att insläppa någon

— Det är sannt.

— Och vidare att låta *någon människa* besöka fången . . .

— Det också.

— Sådana order har löjtnanten för vakten utfärdat.

— Vid St. Niklas! Du är så slug i din narrkåpa, som om du komme från Corps de gardet.

— Du hör att jag är bekant med förhållandena och går till väga med sanning. Order måste lydast, annars — — — Gud vare din arma kropp nådig! Nu sker något hemligt, som ingen människa får veta, och du aldraminst behöfver hafva aning om; det är en stor herre, en mycket stor herre, som vill så ha det. Du vet i hvems tjänst jag står. Nå väl! Fast han kan kommandera upp och ned på både order och löjtnanter, har han dock af aktning för subordinationen och barmhertighet med dig arma satan, valt mig till sitt verktyg. Lagg dig därför ner igen, min gode man, och sof, och låt mig förrätta saken, så har du både inför löjtnanten och den helige Niklas fyllt din ärliga soldatpligt! Du förstår mig?

— Nej, vid min och alla trogna ryssars skyddspatron, om jag förstår tre ord af allt det der, mer än det att jag skulle åter börja min goda middagssömn!

— Godt! Det är summan af den befallning du har att ef-

terkomma. Se så blunda nu, din satan! Alla afgörande expeditioner gå fermt. Om fem minuter må du vakna igen.

— Godt! Men ni ger mig väl i alla fall en liten drickspenning?

— Drickspenning? — — Satans Tiggare! Tror du att när man går i riktiga ärender, man för drickspenningar med sig. Sina rättigheter behöfver man icke köpa sig till. Det vore endast i fall jag vore stadd i orätta ärender, som du kunde smickra dig med förhoppningar på sådane.

Detta samtal, hvari, såsom läsaren redan torde hafva gissat, Stael igenkänd Naddins röst och språk, föreföll honom ändlöst under den feberaktiga spänning det hos honom uppkallat. Mer än en gång hade han varit färdig att spränga dörren och affordra den pratsjuke det afgörande ordet om innehållet af hans budskap, om icke besinningen tagit rösten af hans känslor och hejdat honom i utbrottet af hvarje öfverilning.

Äntligen såg han det efterlängtrade ögonblicket inträda då Naddin öppnade hans dörr.

Stael förmådde icke röra sig emot honom. Blek, som en bildstod, stirrade han på hans vidriga ansigte, som hade han i dess uttryck velat läsa hvad han hade att förkunna, då Naddin tog till ordet: — Blott fem minuter, i min höga herrskarinnas namn och — i edert! Som jag aldrig funnit er ha smak för qvickheter, och mitt uppdrag mera består i handling än ord, så ämnar jag icke bevärda er med mycken tidsspilla på de senare. Se här och — farväl!

Med dessa ord räckte han ett bref till Stael och lemnade rummet.

Stael betraktade brefvet och igenkände Ingeborgs handstil. Han tryckte det mot sina läppar. I nästa ögonblick slukade han med sina ögon dess innehåll.

“Dyra Stael“, skref Ingeborg. “Aftorka dina tårar och lyft tacksamt dina blickar mot den himmel, som sjelf beskyddar vår kärlek, och innan kort skall lyckliggöra oss! O Stael, mitt hjerta är så fullt, jag darrar, jag bäfvar, och känner mig dock färdig att upplösas af idel sällhet. Vi skola tillhöra hvarandra; innan kort skall du vara min beskyddare, och tusen mil skilja mig från denna man, som vill heta min välgörare, men blifvit min tyrann. Med hvilken förtjusning tänker jag icke på de aflägsna trakter och okända öden, jag skall möta vid din sida! Det är mitt nöje att skapa mig ödemarker och faror af tusende slag, för att mot dem pröfva min kärlek och visa dig hur stark den är! Jag är skyldig dig en redogörelse för hvad som här tilldra-

git sig, och bringat vårt öde till den lyckliga, förhoppningsfulla punkt, hvarpå det nu ler åt oss; men ack, hur skall jag kunna sammanhålla mina tankar och reda dem för en ordentlig berättelse?

När jag såg den smärta, hvarmed du skildes från mig, efter vårt oväntade möte, och föreställde mig de qual, hvilka jag genom min bekännelse förorsakat dig, ville mitt hjerta brista, och jag ångrade nästan som en svaghet att hafva betungat dig med ett lidande, som jag kanske till lyckligare tider bort bespara dig. Min inbillning skapade mig tusende förebråelser, dem mitt hjerta likväl vägrade att erkänna. Är icke förtroendet kärlekens heliga pligt; men upphäfves den ej af den ännu heligare att aflägsna all smärta från den man älskar? Dina qual stodo för mig i dagens tankar och i nattens drömmar, och jag kunde icke blifva ense med mig sjelf. Detta skulle ha bringat mig i förtviflan, om icke en högre kraft hejdat mig på vägen, och ingifvit mig ett beslut, det Gud sjelf gynnat med framgång.

Furstinnan, för hvilken jag alltid hyst en oemotståndlig bafvan, och som ofta, synnerligast på dessa tvenne sista åren, så dyrt låtit mig umgälla den omvårdnad jag sedan vår fångenskap, med min syster åtnjutit på hennes slott, framställde sig i hast för mig såsom en räddningens engel. Skulle det icke ligga i hennes intresse, om jag nalkades henne med den öppna bekännelsen om den förklaring hennes man vågat göra mig, att befrämja *vår* förening. Skulle hon icke af hat till mig finna sig befogad att låna sin hand till min lycka? O Stael, hur stor är icks Guds barmhertighet öfver vår kärlek, som skapar den beskyddare af våra fiender! Jag återkallade i mitt minne det besynnerliga uppförande hon vid flera tillfällen, och synnerligast sista aftonen af sitt vistande på Gortschin; iakttog mot oss, och jag började öfverväga om det kunde finnas någon annan orsak, än af de besynnerligheter som tilhörde hennes natur och dagliga lynne. O, jag ville så gerna tro, att i hvarje menniskohjerta ligger en gnista som lifvar till värma för andras väl! En mäktig, obeskriflig känsla, jag ville kalla den ingivelse, besegrade min förra fruktan för hennes närhet. Jag sjönk till hennes knän, jag bekände, jag bad, jag suktade hennes händer med mina tårar. — Stael, kan du tro det? hennes kalla öga log emot mig, hennes hand, som jag aldrig sett henne utsträcka, utan att det förefallit mig, som om hon dermed velat stöta någon ifrån sig, lade hon på min panna och bad mig vara lugn, ty innan kort skulle jag vara *din*, hon var mild, hon var god, det var som en engel fått makt med henne.

Hon sade, att hon visste, det du på det nogaste bevakades, och att allt tillträde till dig var strängt förbjudet och skulle fruktlöst försökas, men hon bad mig afbida och förtro mig till hennes makt. Hon underrättade mig tillika, att de svenska fångarnes öde nu var afgjort, och att de om fjorton dagar skulle spridas till alla delar af Ryssland; men dessförinnan, eller om en veckas tid, skulle hennes man åtfölja czaren till Elbingen, der de våra nu starkt belägras af ryssarne, och att hon skulle begagna hans frånvaro för att sammanknyta vår förening.

— O Stael, denna glädje kändes mig nästan tyngre att ensam bära än sjelfva min smärta; först delad med *dig* kan den bli min salighet. Jag har gråtit bittra tårar för det jag icke på tankens vingar kunnat skicka dig budskap derom; för det icke mitt hjerta kunde tala genom rymden eller tränga till ditt och hviska: "vi äro lyckliga." Då hörde jag en röst af mitt hjertas ingifvelser, den bjöd mig vända mig till Naddin. Med en sällsam tillgifvenhet har han alltid visat sig färdig att tjena mig; och äfven nu har han lofvat att göra det troget och framskaffa ett bref till dig. Hvarför skulle han bedraga mig? Nej, jag fruktar det icke. Men skall han äfven lyckas? — — — Barmhertige Gud! — Han skall, han måste det! Han måste det för *din* skuld, min Stael, ty är icke hvarje minuts ovissheet en plåga för ditt hjerta, och vakar icke himlen alltid för de ädlas beskydd?

Farväl! Jag räknar minuterna till Naddins återkomst. Måtte detta bref kunna utplåna minnet af de qual jag hos dig uppväckt! Bida ännu, och var lycklig! Din Ingeborg.

13 Kapitlet.

Detta bref gaf en ny lifsväckelse åt Staels i svärmod försjunkna sinne. Kärlekens molnskymda sol steg åter klar fram på hans himmel, och hopp och frihet vinkade honom i sin öppnade famn. Han läste och omläste det tusende gånger, han tryckte det mot sina läppar, mot sitt hjerta och kände sig icke mera allena i sin enslighet. Oförklarliga makt, som vid det döda tinget förmår fästa hela tjuskraften af dens närvaro, som vi älska, och ifylla saknadens tomhet med ett lif af oändligen mycket mera innehåll, än det verkligheten under sina skiftande förhållanden och förströelser skänker oss!

Så förgick den tid, efter hvars förlopp han hoppades så mycket af sin lycka, då Tschammers afresa, som skulle blifva signalen dertill, bebådades honom en vacker morgon, derigenom att han från sitt fönster såg folket i stora hopar begifva sig åt Kremlin, tydligen för att begäpa czarens aftåg, hvarmed den förres stod i oåtskiljaktigt sammanhang. Från denna stund helsade han med den otåligaste väntan hvarje flyende minut. Hvarje klockslag, hvarje knäpp eller kny tydde hans spända inbillning som en föregångare till ett budskap från hans älskade, tills han äntligen såg sin dörr öppnas.

— Himlen vare lofvad, kapten, att vi åter få träffas! — ljud Hysings röst.

Ehuru bedragen i sin väntan, erfor dock Stael vid denna helsning den angenäma känsla, som den trogna och bepröfvade vänskapens stämma alltid väcker i en själ med gehör för dess rena klang, och öppnande sin famn mot den inkommande, sade han: — Välkommen, redlige vän, efter en så ändlös längtan att få återse er!

— Jo, — återtog Hysing, — man behandlar oss just rätt hyggligt i vår fångenskap! Som missdådare, dem man för sin säkerhet fruktar, snarare än som ärliga kristna och en ädel konungs redliga undersåter.

— Jag har trott att skäl till denna klagan endast skulle vara mig förbehållet, — anmärkte Stael, — och hoppas att det blott är i vänskapens namn som ni funnit anledningen dertill.

— Alldeles icke! Men om än så vore, vore den väl mindre befogad för det? Hvad har ni gjort för det man skall inspärra er på detta sätt?

— Hvad jag gjort? — — — Min kära pastor, det hör till en annan historia. Låtom oss nu glömma — för minuten åtminstone — det förflutnas vedervärdigheter och prisa lyckan att hon äntligen gjort mitt fängelse tillgängligt för vänskapen och . . . Jag gissar, det icke är ert första försök att intränga till mig, som i dag lyckats?

— Nej, det må himlen yeta! Jag har långt för detta gjort allt hvad göras kan; jag har mutat, jag har hotat, jag har brummat, men olyckligtvis icke ånyo mött furst Gagarin.

— Och genom hvad medel har det i dag lyckats er öfvervinna de stora hindren?

— Tillträdet till er, min kapten, var mig lika fritt, som utgåendet från mitt eget rum. Hvarken eder eller min vakt gjorde någon svårighet; det tycks som deras order nu mera blott anginge att bevaka, men icke att inspärra oss.

— *Oss*, säger ni. Jag hoppas likväl att det sednare endast angår *mig*.

— Nej, min vän! Också jag har haft min inspärningshistoria fastän den varit af kort varaktighet. En vacker dag, må ni tro, befann jag mig som Jonas i hvalfiskens buk. Ingen ut och ingen in, hette det.

— Också ni! Och af hvad orsak?

— När redogör godtycket för orsakerna till sina handlingar? De upptäckas endast af det allseende ögat deruppe, som lika lätt genomtränger det mörker der våldsgerningar sammanspinnas, som oskulden hos den lidande, hvilken drabbas deraf. Min föga betydande eller inflytelserika personlighet borde ej inge någon fruktan.

— Min vän, förmodligen är det för min skuld ni ådragit er detta. Ni har fördubblat eder enträgenhet att få träffa mig sedan ni fick mitt bref? . . .

— Ert bref? . . .

— Hvars vigt ni förstod och

— Ert bref, säger ni! Jag har sannerligen aldrig sett spår efter något sådant.

— Hvad! Ni skulle icke hafva erhållit det? — sade Stael och hans panna mulnade. — Jag kortsynte, — återtog han efter en stunds besinning, — jag borde hafva insett det! Skulle icke Ingeborg derom hafva talat i sitt bref? Ack, berusningen gör menniskan blind för allt, som ligger utom kretsen af hennes lyckas trollkrets.

— Ni talar i gåtor för mig.

— Det är sannt, det måste så förefalla er. Men säg mig, innan ni fordrar förklaringen; när begynnade er arrest?

— Sjelfva nyårsdagen, min kapten. Då jag på morgonen stod färdig att begifva mig till fältmarskalkens kvarter, att der med våra landsmän fira gudstjensten och anropa den högste om ett bättre tidskifte för Svea land, dess konung och folk, vägrade man mig att lemna mitt rum; vakten sade sig ej våga släppa mig öfver tröskeln, och det har fortfarit till i dag, då jag, som ni ser, åter finner mig i min gamla frihet.

— Förräderi, förräderi! — utropade Stael. — Gåtan löser sig och allt blir mig klart. Som jag sagt, det är för min skuld ni måst lida detta!

— För er skuld? — — Det vore ändå en läkande salva på — Gud förlåte mig! — min vredes sveda. Men jag förstår icke ett ord . . .

— Det bref jag omtalat, sände jag er qvällen förut. Det är intet tvifvel underkastadt att det ju blifvit lemnadt i orätta händer, i hans, i hvars intresse, liksom i hvars makt det låg att så både hämma och hämna. Men den eviga rättvisan söker andra vägar för sina afsigters vinnande!

— Men, min bästa vän, ni förgäter att ni eggar min nyfikenhet, utan att tillfredsställa den, och att detta omöjligen kan vara er öfverlagda vilja.

Stael, som insåg befogetheten af sin väns anmärkning, berättade honom icke allenast brevets innehåll, och de, ty värr, endast alltför grundade misstankar han egde mot general Tschammers innersta ledning af den stränghet, som öfvergått både honom sjelf och Hysing, utan äfven den lyckliga upplösning, som, trots allt detta, lofvade att bekröna hans framtid med en sällhet, som skulle komma honom att glömma allt hvad han hittills lidit.

— Nu har jag gåtan upplöst och saken klar och, Gud ske lof! er lycka närmast i kikarn! En god hustru är ändå det förnämsta af allt hvad jorden ger oss — — — nej, icke jorden, ty sannerligen är hon icke en gån afvanifrån, en riktig Guds gån. Hon allena kan jemna lifvets vägar och i kärlekens jordmån omplantera dess sorger till doftande blommor för en högre glädje och frid. Gud välsigne er, kapten! Jag ville säga mera, men här — han lade handen på hjertat — här ligger konceptet och ni kan läsa det utan tolk — tillade han med en stockning i rösten, som omisskänneligen förrådde den del hans hjerta hade i hans önskan för Staels lycka.

— Tack, min kära Hysing, tack! — sade Stael och tryckte vännens hand.

— Jag skulle vara den otacksammaste människa i verlden, om jag ett ögonblick kunde tvifla på den vänskap, hvarpå ni gifvit mig så många prof. Utan öfvertygelse om dess oföränderlighet i med- och motgång, skulle jag icke nu vända mig till er med en ny begäran om biträde af er.

— Tala, och ni skal ej finna skäl att beklaga er öfver min bristande beredvillighet.

Äfven nu gällde Staels önskan ingenting mer eller mindre, än att Hysing ville blifva hans budbärare hos Ingeborg. Af fruktan att träda furstinnans befallningar i förväg, och genom något sejlftaget steg såra hennes herrsklystnad och uppväcka hennes missnöje, vågade han icke sjelf visa sig; men till skadeersättning för detta våld på sina känslor, kunde han icke afhålla sig från att skriftligen betyga Ingeborg sin längtan

att återse henne, och meddela henne den frihet, som nu upphäft alla svårigheter, att med underrättelser möta hvarandra.

Sedan han för henne tolkat allt hvad han i ord uttrycka, begaf sig Hysing af med brevet.

Unga läsare, du som ännu älskar med den *första* kärlekens varma, drömmande längtan, du hvars hjerta klappar ömt för de lidanden och sorger, som flyta ur samma källa, hvarur du hemtar dina högsta fröjder, för dig behöfva vi icke måla hvarken den sinnesstämning, hvarmed Stael afbidade sin väns återkomst, eller hvad han erfor vid de upptäckter, som åtföljde densamma, ty du är din egen konstnär och målar detta allt sannast och bäst inom ditt eget inres verld: och hvad dig beträffar, vördnadsvärde läsare eller läsarinna, som hunnit denna prisvärda grad af lefnadsvishet, der man ser ner på kärleken — den der friska varma ungdomskärleken — som på en barnalek, den man glömt för den lofliga omsorgen om gods och guld och materiens förkofran, dig vilja vi icke uppehålla med skildringar, hvilkas brister du kanhända skulle finna i ett förmycket, der vi sjelfva måste erkänna dem bestå i ett förlitet, utan gå derföre hellre att fullfölja handlingens gång, än uppehålla oss vid så kritiska detaljer.

Efter en timmas förlopp ungefär återkom Hysing; men blek och med krampaktigt sammanpressade anletsdrag, hvari en hel olyckshistoria tycktes fått sitt kompendium.

— I himlens namn! — utropade Stael och tog ovillkorligen ett steg tillbaka vid hans åsyn. — Hvad har händt? Något förfärligt står att läsa på ert ansigte.

— Ja, i sanning! Min vän, min arma vän! . . . — Och Hysing tryckte Stael i sina armar.

— Tala! — ropade Stael med darrande läppar — Hvar är Ingeborg?

— I himlens beskydd vill jag hoppas; tÿ Gud öfvergifver aldrig oskulden.

— Hvar, hvar? — stammade Stael med bleknande kinder.

— Det finnes saker så bedröfliga, att inga förberedelser kunna mildra dem. Fröken Ingeborg Horn är — försvunnen.

— Försvunnen? Hvad säger ni? Försvunnen?

— Ja, försvunnen! Ingen har sett henne, ingen vet hvart hon tagit vägen.

— Försvunnen! — — — Omöjligt! Det är en lögn hvarmed man velat bedraga er.

— Ty värr, blott alltför sannt! Hela huset var i uppståndelse, då jag kom att fråga efter er fästmö. Och hennes syster! Ni skulle sett henne! Hon var otröstlig. För-gäfves frågade jag alla jag träffade. Ingen kunde ge mig ett tillfredsställande svar. Allt hvad man hade sig bekant var, att någon af betjeningen sett en täckt vagn tidigt på morgonen stanna utanför palatsets port, och kort derefter afgå; men huruvida det hade något sammanhang med fröken Ingeborgs försvinnande eller ej, fanns ingen som kunde afgöra.

— Barmhertige Gud, kan din rättvisa tillåta sådant? Nej! Jag måste ut; jag måste ange detta förräderi hos furst Gagarin. Han skall, han måste uppsöka och återbringa henne! Han skall inför Gud, inför vår och sin egen monark svara, för hvad som drabbar de fångne som stå under hans högsta uppsigt.

— I himlens namn, lugna er, kapten! Betänk er vanmakt emot dem, som här torde handla emot er. Furst Gagarin lär visserligen vara en ädel man, hvilket ni dessutom torde känna bättre än jag; men han är, efter hvad jag hört er säga, i slägt-skap med general Tschammers gemål; och jag lemnar nu åt er sjelf att dömma, huruvida det är troligt att han skulle taga, om det så fordrades, några steg emot en släktings hus. Nej, kapten! Mig tyckes det, att om ni skulle hafva någonting att vinna emot sådane förbindelser, borde det vara af henne, hvars egna intresse bjuder henne att bistå er. — — Ni förstår, af furstinnan.

— Af furstinnan!

— Men saken är ömtålig, ömtålig för alla; men mest för henne, som är er kärast. Ni måste väl besinna er, innan ni skri-der till någon handling.

— Besinna mig! O, Gud, jag är icke mäktig af besinning. Tänk ni för mig! — Och Stael sjönk ner på en stol, satte han- den för pannan och stirrade stelt framför sig.

Hysing försökte icke att med förnuftets ord besvärja den brusande stormen af hans upprörda känslor; han visste att des- sa, liksom de stora orkanerna i naturen, måste ha sina tider att rasa ut, och att alla menckliga tröstegrunder äro svaga bål- verk mot deras framfart; han visste, att menniskan måste skatta till sin egen svaghet genom sin smärta vid alla olycksslag, dem hon icke kan betvinga, och att hennes skattpenning först efter långa tidsförlopp, och förhållandenas ändringar kan vända till- baka med vinningen af lugn och hopp för det krossade hjertat. Han vördade därför sin väns lidande såsom billigt och naturligt,

och behandlade det som en klok fältskär det friska såret, hvilket han låter blöda ut innan han derpå försöker verkan af läkekonstens medel.

De stora både kropps- och själslidanden som sedan någon tid hopat sig, liksom för att pröfva krafterna af Staels natur, segrade genom detta sista slag på det långvariga motstånd, som trotsat dem, och nedlade vår hjelte i en brännande feber på sjuksängen.

Emellertid stod hans namn på listan öfver dem af krigsfångarne, som skulle afföras till de inre trakterna af Ryssland.

De skulle afsändas kolonnvis, hundra och hundra i hvarje afdelning, och den med hvilken Stael var bestämd att följa, borde om tvenne dagar aftåga. Emellertid förvärrades hans tillstånd synbart och, snart sagt, med hvarje timma, så att intet tvifvel var öfrigt det ju icke den några och sjuttio mil långa färden, midt i en rysk januari-vinter, äfven om den kunnat, företagas med större bekvämligheter än de närvarande förhållandena gånge vid handen, ovilkorligen skulle hafva gjort ett slut på hans lif.

Hysing, som under de långvariga fälttågen och den utsträckt verksamhet, som hans människokärlek föreskref honom, ofta delat den lekamliga läkarens värf och vant sig, så väl vid bedömandet af sjukdomars art, som vid deras behandlande, insåg hela vidden af den förestående färdens följder för sin vän och beslöt, att åtminstone göra allt hvad på honom berodde för att rädda honom derifrån. Utan att göra några jemförelser mellan det sätt, hvarpå krigsfångarne behandlades af czar Petter och kung Carl — hvilken senare, då han hemskickade de sachsiska, lät gifva hvarje soldat bland dem nya kläder *) — trodde likväl Hysing att den allmänna känslan af mensklighet, som man äfven hos en fiende kan påräkna, skulle hos dem, som hade något att säga i saken göra sig gällande till fördel för hans vän. I denna tanka infann han sig hos kommandanten, som, åhörande honom med tålmod, fästade på honom en ganska forskande och djup blick, hvilken till en början tycktes innebära mera öfverläggning än hårdhet, och hvilken Hysing också med glädje tolkade till ett bifall, men under en fortsatt tystnad, ju längre ju mer, öfvergick till en ligkiltighet, som slutligen konstaterade sig i ett ganska kärft uttaladt "nej", åtföljdt af den anmärkningen: att täckta sjukkläder finnas för transporterandet af sådana fångar, som deraf kunde vara i behof.

*) Historiskt.

Förgäfves gjorde Hysing honom den föreställningen, att Stael omöjligen skulle kunna uthärda resan, hur den än företoges.

Kommandanten ryckte på axlarne och sade:

— Det får stå sitt kast. Mina instruktioner göra inga undantag för sådana fall.

Inseende att här ingenting var att erhålla, men förtviflad vid föreställningen, af att hans vän skulle utan vård eller skötsel omkomma i en eländig sjuksläda midt ibland Rysslands snö, eller i ett uselt kyffe bland Kasans tartariska horder, beslöt han att våga ännu ett steg, förtroende framgången deraf till den makt, som skyddar den redliges sak.

Det var till furst Gagarins slägtinge, och general Tschammers gemål, hans ingifvelse bjöd honom att vända sig. Hos henne väntade han att finna förmåga, inslytande och allt hvad förnuft och hjerta kan lägga i vågskålen, förenade för att bispringa hans önskningars framgång.

Han lyckades vid sitt besök att genast blifva införd till henne, och träffade henne sällskapad af Natalia, i hvars närvaro hon befallde honom meddela sitt ärende.

Hysing, hvilken, sanningen att tala, var ingenting mindre än fruntimmerskarl, och aldrig i sitt lif tänkt att som supplikant sätta sig i beroende af en dams ädelmod, erfor en egen besynnerlig pressning öfver sitt bröst då han nu befann sig i åsyn af tvenne, hvilkas rang och högdragna hållning dessutom ännu mera vidgade svalget mellan hans och deras ståndpunkt.

Under hvarje annat förhållande skulle han säkert varit högst angelägen att undanbedja sig närvaron af det öfverflödiga vittnet till hans bryderi, men, intagen af vigten af sitt åliggande, öfvervann han obehaget af sin egen belägenhet och sporrade sin uppmärksamhet endast på undvikandet af allt, som kunde äfventyra stämningen af furstinnans lynne. Han föreställde henne Staels belägenhet och vådan af den förestående resan, han åkallade hennes inslytande, som slägtinge, hos furst Gagarin för att förmå honom till ändring, eller åtminstone uppskof af hans afsändande; han påminde henne om sitt utlofvade kall som stiftarinna af hans och Ingeborgs lycka och prisade den sälla lotten af en makt, som förstär sträcka sin verksamhet till de lidandes hjälp; hans hjerta gjorde honom vältalig, och den värma, hvarmed han förde dess språk hade otvifvelaktigt varit förtjent af ett lyckligare resultat, än det Tschammers maka lernade honom.

— Min herre, — sade denna. — Ni tycker således icke att jag gjort nog, då jag förberedt och verkligen ämnade att in-

nan kort fullborda Staels förening med det föremål han älskade? Efter fröken Horns försvinnande, hvad har jag väl för skäl att bry mig om honom? Hvad gör det mig om han vistas i Kasan eller här? Jag har verkligen ingen lust att lägga mig i edra landsmäns, de otacksamma svenskarnes öde; ty som jag funnit, blir harm och otack lönen därför; och jag ber er icke mer besvära mig med förböner för en person, hvars öde hädanefter icke kan vara mig annat än fullkomligt likgiltigt.

Efter denna afgörande förklaring, stod Hysing några ögonblick liksom förstenad.

— Det är då ert allvar, att ni icke värdigas använda ert ädelmod till den olyckliges räddning, att ni vill låta honom förgås hellre än att begagna ert inflytande?

— Min herre! — Jag frågar er ännu en gång: Hvad har jag med denne eder landsman att göra? Och jag hoppas att ni skall finna obefogenheten af er begäran och det besvär som deraf skulle falla mig till del.

— Barmhertige Gud! — sade Hysing och lyfte sina ögon emot himlen — han skall då omkomma! Det är din vilja, emedan du sluter hvarje bröst för barmhertighetens känslor.

14 Kapitlet.

Innan vi gå längre i vår berättelse, vilja vi här stanna några ögonblick, för att kasta en blick in i Natalias hjerta och göra oss bekanta med dess historia och de känslor, som der kämpat allt sedan kärlekens gnista börjat verka i dess brännbara elementer.

I en själ sådan som Natalias måste den naturenligt bryta ut i en härjande låga, och taga alla andra känslor under sitt välde, hvilket också blef fallet, intill den stund den kritiska vändningspunkten inträffade, som afgjorde dess brytning.

Som sträng taktiker hade Tschammer, för att bereda framgång åt sin eröfring, genom undanröjdandet af de hinder dem han, trots alla Naddins föregifna beräkningar och iakttagelser, alltid fruktade, troget och hemligt underblåst Natalias böjelse för Stael, och smickrat hennes fåfänga med föreställningen om hans tysta dyrkan, under det han arbetat på den plan, hvars lyckliga genomdrifvande han ofelbart trodde sig uppnå genom den öfverraskande manöver vi sett honom använda den sista aftonen på Gortschin.

Djupt sårad af Staels liknöjdhet för henne och kärlek för en annan, steg med blygsels rodnad på Natalias kind, begäret till hämnd i hennes hjerta. Hade hon i det ögonblicket varit en drottning Kristina, skulle Stael kanhända blifvit en ny Monaldeschi; nu tvingad inom trängre gränser af makt, tog äfven hennes hämnd en annan rigtning. För att hämnas förakt med förakt och låta Stael förstå hur flygtigt det intryck var, han gjort på hennes hjerta och hur ringa saknad det kvarlemnade i hennes själ, gaf hon snart sitt samtycke till sin förening med Alexander. Sedan hon på detta sätt, så att säga, vändt den hämnande dolken mot sitt eget bröst, var det hennes stolthets angelägnaste omsorg att dölja hur svårt såret blödde. Anländ till Moskau, der hennes skönhet och hennes rang snart ådrogo henne allmän uppmärksamhet och hyllning inom hofvets kretsar, kastade hon sig, med rusig lust och svindlande fart i nöjenas hvirvel. De många festligheterna som åtföljde czarens triumfdag, hade gifvit den yppersta läglighet dertill och blifvit verkliga triumfdagar för Natalia. Allt som hade öga och sinne för skönheten, fängslade hon vid sin dyrkan och behandlade som slafvar. Det var nu herrsklystnaden och stoltheten, som i detta sjudande hjerta intagit den thron som tillhört kärleken. I berusningen af ständiga segrar ville hon glömma att hon en gång varit besegrad.

Till denna punkt hade det kommit med Natalias hjerta, då hon blef det oförmodade vittnet till Hysings samtal med hennes tante. Då hon såg honom färdig att afträda, lemnade hon i förväg, och genom en annan dörr än den han hade att passera, rummet, och gensköt honom i en af de yttre salarne. Der trädde hon honom till möte med den inponerande hållningen af sin ståtliga gestalt, ställde sig i hans väg och sade, under det hennes fingrar vårdslöst lekte med den i briljanter infattade miniaturbilden af hennes trolofvade: — Det är för den svenska kaptan Stael von Holstein, ni nyss anropat furstinnan, min tant. Men tro mig, min herre, hvarken hon eller gouvernören, furst Gagarin förmår uppfylla er önskan.

— Huru, ädla furstinna? — svarade Hysing. — Man säger dock att den sednare är både mäktig och ädelmodig, och lyckan har gifvit mig sjelf ett prof, som fullkomligen besannar det.

— Ni har rätt, min herre, men på furstens höga plats får man lätt fiender af afundsmän; och hafva dessa väl hunnit bemäktiga sig den högste herrskarens öra, så måste den afundade låta sitt ädelmod bevakas af försigtigheten om han icke

ohjelpigt vill falla. Den ädle furst Gagarin står på denna punkt. Hans lycka, hans anseende, ja, sjelfva hans ädelmod uppkalla tusende stämplingar till hans undergång. I denna kris skulle den ringaste handling af egenmäktighet i hans embetes kall lätt bli ett vapen i hans fienders händer, och därför skall den gamle veta att akta sig. På den vägen skall ni ingenting vinna för er vän.

Jag finner att hans undergång är besluten, oåterkalleligen besluten. Öfverallt omöjligheter, omöjligheter, omöjligheter! — utropade han och stampade med foten. — Förlåt mig, ädla furstinna! Men det förfärliga öde! . . . Gud vare honom nådig! Det finnes då ingen räddning.

— Den skulle ej finnas, om icke. . . — Natalia hejdade sig, hennes kinder skiftade färg, det syntes att en strid försiggick inom henne.

— Den skulle ej finnas om icke? — upprepade Hysing, sedan han med återhållen andedrägt väntat att få höra slutet på denna premis.

Natalia tycktes behöfva en stund för att bekämpa sig innan hon kunde fullfölja; derpå återtog hon stadigt och liksom vägande på hvarje ord:

— Om icke ni begagnar er af *mitt* ädelmod.

— Tala, ädla furstinna, och ni skall aldrig hafva funnit edra ord tacksammare mottagna än af den otålige, som här väntar dem!

— Gå till kommandanten, som är närmaste mannen under guvernören, smickra hans fåfånga genom en oinskränkt tillit till hans makt, och bjud honom att sätta hur högt pris han behagar för ett underslef med Stael von Holsteins afsändning.

— Hysing tog ett steg tillbaka och fästade sina ögon på Natalia med ett uttryck, som omissskänneligen afspeglade hela den bestörtning hennes ord uppväckte.

— Jag har försökt denna utväg.

— Och med hvad verkan?

— Han är obeveklig.

— Obeveklig, säger ni?

— Fullkomligt.

— Det är kanske hans fordringar som låta er finna honom sådan, men, min herre, jag betalar hvad han begär.

— Hvad? återtog hon, då Hysing icke kunde återkomma från sin bestörtning. Ni synes obeslutsam, tvekande, förvånad.

— I sanning, min furstinna.

— Sade jag er icke, att det är ur *min* hand summan skall utgå.

— Denna stora frikostighet af er, ädla furstinna, förvånar mig mindre än än

— Hvad vill ni säga?

— Än möjligheten för mig att våga föreslå ett sådant vilkor. Kommendanten skulle tillåta sig att till en underordnad person, en fremmande undersåte och krigsfånge, *sälja* sina tjänster?

Natalia skrattade.

— Ni har vänt er till kommendanten, utan att förstå understödda edra önskningsar? Ha, ha, ha! Och ni beklagar er öfver att de misslyckats! Min kära pastor, edra goda landsmän måtte icke rätt förstå hvartill penningen är nyttig.

— Till köp och handel, min furstinna; men hos oss finnes det saker, dem man aktar för högt att göra till kramvaror. Vår unga konung låter hänga soldaten, om han under brinnande krig öfvar roflystnad, och hans fader skonade föga mindre de tjänstemän han märkte vara fala för mutor.

— Hvarje land har sin sed, men öfverallt gäller regeln, att man måste antaga den brukliga dit man kommer. Ni har förstått mina råd, och jag ber er följa dem; ty blott derigenom kan ni lyckas. Kommendanten riskerar ingenting och ingen blir komprometterad; ty att se genom finger med en underordnad är något helt annat, än att sjelf bryta emot föreskrift.

— Välan! — sade Hysing. — Må Gud förlåta mig att jag inlåter mig i en så usel handel! Men här, om någonsin skall han taga den ursägten till godo, att ändamålet helgar medlet. Färväl, ädla furstinna. Mätte himlen belöna ert hjertas deltagande och mildhet!

— Färväl! — sade Natalia. — Glöm icke att göra guldets värtalighet gällande, och att visa kommendanten till mig, för att erhålla sin vedergällning.

— Var öfvertygad om att jag ingenting skall glömma af edra befallningar! Gifve Gud att jag lika troget kunde uppfylla mina egna önskningsar i afseende på tolkandet af en tacksamhet, som icke känner några gränсор.

Då Hysing stängt dörren mellan sig och Natalia, stannade han några ögonblick, lyfte sina blickar gladt och hoppfult emot himlen och drog ett djupt andedrag, fullt af lof och beundran för den försyn, som så underbart framkallar räddningens medel

för den lidande, der våra egna beräkningar icke mera förslå, samt styrde derpå med lätta steg sin vandring till kommandanten.

— Hvad nu? — sade denne, då han åter blef Hysing varse. — Ni lemnade mig ju nyss, och jag sade er då, att jag ingenting kan göra för er. Ingenting, min herre, ingenting! Och jag hoppas att icke mer bli försatt i nödvändighet att upprepa det.

— Jag vågar dock be er betänka

— Jag tänker aldrig på saker, dem jag ej ernar befatta mig med.

— Den olycklige sjukas belägenhet . . .

— Rör mig icke.

— Och den tacksamhet, hvarmed er godhet skulle uppvägas.

— Hm! Hvad var det ni sade?

— Att er godhet skulle *riktligen* och *tacksamligen* belönas.

— Min vän, saken är kinkig, ytterst kinkig! — — — Hur var det ni önskade?

Hysing, som fann att medlet verkade kraftigare och mera direkt än han kunnat föreställa sig, fruktade nästan vid denna fråga att sätta en trängre gräns för en tjenstvillighet af så elastisk natur, än den, öfverlemnad åt påtryckningen af sina egna beräkningar, skulle medgifva, hvarför han sade:

— Som jag redan haft äran att nämna, är kapten Stael von Holsteins tillstånd sådant, att han omöjligen kan uthärda resan till Kasan; och hänskjuter jag, i förhoppning till herr kommandantens mensklighet och makt, åt dess godtfinnande att afgöra om bästa och säkraste sättet att rädda honom derifrån.

Den ädle mannen tycktes nog betänka sig på saken, han lade sin panna i djupa veck, tog sig dubbla priser ur dosan och sade:

— Det skulle göra mig öndt om han doge på resan. — En rätt hygglig karl, Stael von Holstein. — — Man måste ha barmhertighet med sina medmenniskor, äfven om de tillhöra fiender! — Måhända skulle det vara möjligt, i anseende till de ganska viktiga förhållandena, att helt och hållet qvarhålla honom. — — Guvernören är en human man; man skulle kunna slå honom en dunst i ögonen . . . Men företaget är vådligt, i hög grad vådligt, det fordrar i sanning sin vedergällning.

— Ni eger att bestämma den så högt ni behagar.

— Fyra tusen rubel är en bagatell för en sådan tjenst.

— Fyra tusen rubel! — upprepade Hysing och tog ett steg tillbaka; ty en så oerhörd begäran hade han verkligen aldrig trott kunde ifrågasättas.

Kommandanten, som såg hans bestörtning, skyndade sig att tillägga:

— Det torde synas er mycket, men risken, risken. — — Vi skola betänka oss; kanhända kunna vi något jemka.*)

Här var likväl icke tid att länge uppehålla sig vid köpslagandet. Natalias frikostighet — och Staels egen förmögenhet voro tillräckliga garantier för en räddning, som för penningar kunde erhållas. Lemnande jemnkningen till ett annat tillfälle, ilade Hysing, att för Natalia redogöra för utgången af sitt ärende.

Leende lyckönskade hon honom till hans framgång och sade: — Bär kapten Stael den hälsningen, att det är Natalia Gagarin, furst Alexander Gagarins *trolofvade*, som skänker honom hans lif, och det med ju mer nöje ju högre dess pris uppskattas. Se der ännu tusen rubel. — Och hon uppräknade summan. — Använd dem att förskaffa honom den vård och de bekvämligheter hans tillstånd kräfver. Omgif honom med allt som kan tillfredsställa hans behof och önskningsar, och säg honom då han njuter deraf, att det är på höjden af min egen lycka, som jag känner mig rörd till medlidande med honom.

Vid dessa sista ord bröt sig dock en suck ur det unga, stolta bröstet, och hon kastade kedjan, som bar det briljanterade porträttet af hennes fästman hastigt åt sidan, hvarpå hon, under en synbar rörelse, med en kort nickning på hufvudet lemnade Hysing.

Denne begaf sig nu till Stael. Det var emot aftonen, och han fann honom, såsom vanligt är vid denna tid på dygnet med febersjuka, mycket orolig och betydligt sämre, än först på dagen. Af fruktan, att den tidning han hade att bringa honom, skulle i detta tillstånd verka alltför lifligt på hans genom sjukdomen retligblifna sinnen, och jaga den välgörande sömnen bort för natten, beslöt han att uppskjuta den till en lägligare tid, och infann sig ånyo den följande morgonen.

Han träffade då Stael betydligt stärkt, som det syntes, både till kropp och själ, och erfor af de första ord hvarmed han tilltalade honom, att hans tankar voro sysselsatta med hvad som hörde till den förestående resan. Detta i förening med den sig

*) I efterlemnade anteckningar af flera bland fångarne i Ryssland finnes anekdoter af liknande slag.

tydligt visande förbättringen, bestämde Hysing att upplysa honom om den förändring, som skett, och med den, i glädjen som sorgen, lugnande och fridgifvande hänvisningen till försynens kärleksfulla vård om våra öden, berättade han nu hvad som tilldragit sig.

Stael hörde uppmärksamt ända till slutet. Då räckte han honom sin hand och sade:

— Tack, Hysing, tack för hvad ni gjort. Er vänskap är alltid densamma, liksom mitt hjerta för er! Men himlen har annorlunda beslutat.

— Hvad för slag, kapten?

— Nej, aldrig skall jag undfly mitt öde för detta pris!

— Kapten, vänd er åt väggen och sof en smula. Ni talar nu litet på tok; sjukdomen har det med sig. Den tål icke starka sinnesrörelser, och hvad jag berättat er, har naturligtvis till någon del uppskakat er.

Sömnen stärker och reder själens tankar. Ni skall vakna med andra beslut.

— Nej, min redlige vän! Jag tackar Gud, att jag i detta ögonblick känner mig redig och stark att kunna afgöra öfver min belägenhet. Aldrig, jag upprepar det, aldrig skall jag af fröken Natalias hand mottaga min räddning, aldrig skall jag låta krossa mig af detta stolta ädelmod!

— Kapten, ni gör er skyldig till otacksamhet emot himlen; och ni misskänner den högstes förbarmande då ni vägrar att begagna de medel han sänder till er räddning. Jag skulle med Guds och förnufvets ord kunna bevisa er, att ni icke eger rättighet, som en kristen, att förfara som ni gör med vår Herre sjelf och säga: Jag vill icke rädda mitt lif, emedan du kastar till mig den här men icke den der plankan att fatta uti! Jag skulle kunna slå er med en hel straffpredikan, men, det är icke värdt nu, kapten, ni behöfver bättre hvila än aga; ni är upprörd *nu*, och i denna belägenhet tillhör det vänskapen att bestämma i ert ställe.

— Ty värr, — sade Stael, — jag kan fatta min belägenhet i hela dess fasa. — Mitt lif betyder — intet. Dess glädje är röfvad, dess krafter äro brutna. Hvad skall jag med ett hjerta utan min älskade, med min arm utan mitt fädernesland, med min framtid utan förhoppningar, utan verksamhet. Nej, Hysing, jag känner hur arm jag är, och jag prisar Guds barmhertiga skickelse då jag följer ett öde, som snart skall göra ett slut på mitt elände. Jag vill, jag skall följa det; ty jag känner att det lif, hvilket jag till råga på dess börda skulle bära som en nådegåfva från den hand som nu bjudes mig, det skulle innan

kort bli mig så förhatligt, att jag icke svarar för till hvilket förtvifladt steg det kunde bringa mig. Låtom oss icke fresta Gud, och pröfva våra krafter utöfver det mått, der de ha sin gräns! Ni har nu hört mitt beslut. Jag känner mig på ett förunderligt sätt styrkt: liksom blott för att kunna afgöra det. Hysing, haf min tack, min hjertinnerliga tack, för allt hvad ni gjort för mig; men gif mig ert hedersord att dervid låta det stanna, och säg fröken Natalia Gagarin, att jag af henne aldrig vill mottaga min räddning.

Må läsaren föreställa sig den redlige Hysings känslor vid allt detta. Lik sjömannen, som vid inloppet till hamnen öfverraskas af en orkan, hvilken drifver honom tillbaka till de skär hyaremellan han nyss framlotsat sig, och krossar hans farkost mot någon förrädisk undervattensklippa, den han icke anat, stod den trogne pastorn der och såg frukten af all sin möda strandad mot dessa oföväntade hinder. Bedröfvad, ja, nära förtviflad, lemnade han Stael sedan han ännu förgäfves sökt öfvertala honom att ändra sitt beslut, och ämnade att gå hem till sig sjelf, för att der i ensamheten öfverväga hvad han borde göra, innan han gick att å sin väns vägnar uppfylla det föga angenäma värf, som återstod honom hos Natalia.

Denna dag rådde mycken rörelse bland de svenska fångarne. Den nära förestående astrupningen, som skulle sprida de käcka skarorna, hvilka åt kung Carl vunnit hans oförlikneliga segrar och odödliga rykte, till alla vinklar af det land, som nyss darrat för deras svärd, kallade en hvar att uppsöka trogna kamrater, kära vänner, och dyrbara anhöriga för att säga dem ett farväl, hvilket knappast mildrades af något hopp om ett återseende, samt anropa himlen om beskydd för de okända öden, som de alla gingo till mötes.

Då Hysing kom ut från Stael, mötte han på gatan några officerare och bland dem en viss kapten Du Rietz, — afkomling till den bekante läkaren af samma namn, hvilken under drottning Kristinas tid från Frankrike kallades till hennes lifmedikus. — Denne var en gammal bekant både till Stael och Hysing, emedan Westerbottens regimente, vid hvilket han tjent, låg, liksom De la Gardies, under Schlippenbachs befäl, till Lifflands försvar, vid den tid den förstnämnde kommenderades till den hjälpsändning, hvarvid han blef tillfångatagen; och han dessutom genom mycken öfverensstämmelse i tänkesätt och karaktersanlag på den tiden närmast sig denne och slutit sig till ett förtroligare umgänge med honom. Då han nu mötte Hysing, med en uppsyn som var ett bedröfvansens och förtviflans

sannskyldiga signalement, och hvilket så mycket skarpare sprang honom i ögonen som det, likt ett åskmoln på en i öfrigt ljus sommarhimmel, starkt stack af mot det annars så klara och fridfulla ansigtet, stannade han, träffad af en ovilkorlig förvåning och frågade huru han befann sig, samt om icke han, liksom Du Rietz sjelf, hörde till deras antal, som fick qvarstanna i Moskau, hvilket i sanning borde betraktas som en lycka i jemförelse med att försändas in till det ryska rikets okända trakter.

— Jo, — svarade Hysing, — visst skall jag qvarstanna här, men gifve Gud jag kunde utbyta denna fördel! Bland annat har äfven det projektet runnit mig i tankarne, men *han* kan inte förrätta presttjensten här bland våra landsmän, och det ena spektaklet skulle snart förråda det andra.

— Min bästa pastor, — sade Du Rietz, ert tal förefaller mig något otydligt, alldenstund jag, som ni lätt torde inse, icke har mig det ringaste bekant om hvad eller hvem ni talar.

— Ni har rätt! Förlåt mig att jag glömde detta! Ack, min kapten, vi visa oss lika egoistiska både i sorg och glädje, enär det förefaller oss som om en hvar borde vara upptagen af och fördjupad i ämnena för våra känslor. Ni känner ingenting om orsaken till mitt bekymmer, det är sannt; men jag glömde det, då det angår en person, den jag vet att ni en gång känt och värderat. Jag vill därför berätta er det.

Du Rietz, som ännu i andra ledet bibehöll den egendomliga värman af det fransyska blod han på fädernet ärft, med det deraf alstrade lifliga temperament, hvilket så lätt låter uppdrifva sig till denna ädla exaltation, som i alla tidevarf varit så karakteriserande för hans ursprungsstam, samt af sin svenska acklimatisering vunnit denna kärlek till äfventyr och faror, hvilken, utan att så noga beräkna deras vidd, kastar sig i deras famn af ren lust till den omvexling de erbjuda, — Du Rietz, säga vi, hade knappast hört Hysings berättelse till slut, innan han sade:

— Låtom oss icke förlora hoppet att rädda ett så ädelt lif, innan vi försökt det sista! Jag vill låta bädda ner mig i hans sjuksläda och företaga resan i hans ställe, om ni lofvar att bedrifva saken *så* hos Stael, att han icke gör några upptäckter i otid, utan förblifver i menlös okunnighet tills sprattet redan är verkstäldt och således icke kan ändras, och vidare tar edra mått och steg till afböjande af de äfventyr som deraf kunde uppstå för framtiden.

— Var öfvertygad, — sade Hysing, — att det skall blifva mig en helig pligt, att hellre draga äfventyret af hvad som kan

hända öfver mitt eget hufvud, än låta hvarken er eller Stael deraf drabbas. Och nu, måtte himlen belöna er för en uppoffring, som räddar ett ädelt lif! Den har gjort er till ett redskap för sina afsigter, den skall ock . . .

— Nog, nog, kära pastor! Vi hafva icke mycken tid för utgjutandet af våra känslor. I morgon bittida lärer aftåget skola ske, och vi torde begge behöfva taga tiden i akt för våra förberedelser. Farväll!

Med dessa ord skildes han från Hysing, som vid tanken på sitt kort förut så plötsligt misslyckade försök, gjorde en tyst önskan, att icke äfven denna plan måtte ha sina dolda hinder, att stranda emot.

15 Kapitlet.

Staels sista ansträngningar hade emellertid så uttömt hans få, för några ögonblick återhämtade krafter, att Hysing då han kom tillbaka, fann honom i en belägenhet som ty värr, gaf ingenting mindre att frukta än något motstånd, vare sig i fysiskt afseende eller till följe af hans viljas kraft. Med brännhet andedrägt, blossande kinder och halfslutna ögon låg han i en djup dvala och gaf inga tecken till medvetande af hvad som tilldrog sig omkring honom, eller af hvem han var omgifven.

I ett litet hus i en af de obetydligare förstäderna till Moskau, hade Hysing, tillika med Du Rietz och flera andra af de svenska fått sina kvarter, emedan man helst logerade fångarne flera tillsammans för att göra bevakningen lättare.

Aftonen före afresan invigde våra begge räddare några af sina boningskamrater i sin hemlighet och begåfvo sig med dem i en täckt kibitka till Stael, under förevändning att säga honom sitt sista farväl. Men i stället togo de honom ur sin säng, och svepte honom med all den sorgfällighet hans tillstånd kräfde och de förmådde använda, i sina egna pelsar, och förde honom så, på sina armar i mörkret mellan sig ut i slädan och till deras kvarter; hvaremot Du Rietz intog platsen i sjukbädden. Till undvikande af misstankar, qvarstannade Hysing, som för god betalning förstått att afvinna kommandanten särskilt tillåtelse dertill, hos sin förmente sjuka vän och lemnade honom först följande morgonen, sedan han sett honom behörigen insvept i täcken och fallar nedlaggas i sjukslädan,

Der befann sig nu Du Rietz i daggryningen, väl nedbäddad och med kuren till hälften uppslagen, öfver sitt hufvud, färdig att bortföras till en aflägsen och obekant förvisningsort.

Sedan Hysing gjort sig försäkrad om att allt lyckats efter önskan lade han några kopek i körsvennens hand och ilade bort, otålig att öfvertyga sig hur den verkliga Stael befann sig efter förflyttningen. Sjuk-kusken, som tagit tiden väl i akt, och fann sig utan fara kunna uppskjuta aftågandet några minuter, lemnade slädan för att genast på närmaste krog göra sig qvitt de drickspengar han erhållit för att väl behandla den sjuke.

Sålunda öfvergifven midt på gatan, låg Du Rietz och förargade sig i sitt hjerta öfver följderna af Hysings gifmildhet, och de ringa förhoppningar han kunde fästa vid en följeslagare, som så började sin tienst, då han såg någon skymta vid sidan af slädan, och straxt derpå blef varse en liten fin hand, inom ett rikt pelsverk, nedlägga bredvid honom en bok, samt hörde af en ljuf röst, på vacker inhemsk svenska sägas: — Tag den med er på den långa färden! Hon, som af oss begge så ömt saknas, så djupt begråtes, har dervid dagligen anropat himlen om sitt beskydd öfver er. Låt den i sorgens ögonblick tala tröstens ord till ert hjerta! Ni finner i den en blomma, som jag afklippt af den myrten jag vårdat för hennes brudkrans. Jag kunde icke veta att ni fördes härifrån utan att säga er ett farväl, utan att lemna er ett minne, som jag vet ni förstår att värdera. Farväl!

Du Rietz satte sig upp i slädan och den okända uppgaf ett rop.

— Gudomliga uppenbarelse, himmelska syn, eller . . . Ett ögonblick, ett enda ögonblick, att jag må öfvertyga mig om verkligheten af er tillvaro! — Och med detta utrop fattade Du Rietz hennes hand.

— Store Gud! Ni är icke Stael von Holstein! — stamma de Ebba Horn, som i tanka att det var han, förskaffat sig detta tillfälle att få säga honom ett farväl.

— Ni finner att jag bedragit mig och

— För Guds skuld förråd mig icke! Ni skulle endast dermed blottställa honom som som eger ert deltagande. Det är icke för mig jag ber er.

Af förvåning och öfverraskning förmådde Ebba icke uttala ett enda ord, utan räckte endast handen mekaniskt efter boken.

— Nej, o, nej! — bad Du Rietz. — Beröfva mig den icke!
— Och han bäddade den ner under sin hufvuddyna. — Den
skall bli min dyrbaraste tröst.

— Omöjligt! Ni måste återge mig den. Det kan icke
vara ert allvar att så vilja bemäktiga er hvad blott ett miss-
tag

Ebba hann icke tala ut innan körsvennen stod vid slädan,
och helt plötsligt gjorde slut på hela uppträdet, i det han, brum-
mande några ryska krafteder, stoppade ned Du Rietz's hufvud,
lika okruserligt som om det varit en hunds, tillslöt derpå kuren
öfver slädan och körde af, ungefärligen med samma varlighet
som om han forslat ett lass torgvaror eller dylikt.

16 Kapitlet.

Må vi, innan vi gå att vidare förtälja läsaren vår hjertes
öden, för en kort tid lemna honom i de goda händer, vi sett
fatta vård om honom, och i hvilka vi kunna vara förvissade om,
att han skall röna all den omsorg vänskapen kan upptänka, för
att följa Du Rietz's kolonn till dess bestämelseort, och der nå-
got sysselsätta oss med de öden den hade att gå till möte.

Må hvem som vill föreställa sig den några och sjuttio mil
långa färden längs Wolgas stränder, som denne hade att göra,
tillryggalagd i en sjuksläda och under iakttagandet af en rol, som
tvingade till afsägende af den tröst, som under vissa, mera om-
fattande olyckshändelser har en så egen stärkande kraft på men-
niskolynnet, nemligen sällskap i nöden — må hvem som vill,
säga vi, föreställa sig Du Rietz's resa och han måste erkänna
det temligen kinkigt att träffa en synpunkt, ur hvilken den kan
betraktas annorlunda än både oangenäm och plågsam, och dock
egde Du Rietz mot dessa vedervärdigheter en talisman, som
på ett underbart sätt förtog honom känslan deraf.

Det var minnet af Ebbas bild, sådan den visat sig för ho-
nom i ögonblicket af hans afresa. Oupphörligt stod den för-
trollande synen deraf så liflig för hans själ, som i det ögon-
blick den framträdte för hans blickar; och likväl föreföll den ho-
nom så omotiverad, så flygtig, så besynnerlig, att han skulle an-
sett den för en dröm, eller ett foster af en uppdrifven inbill-
ning, om icke boken och blomman stått honom qvar och vitt-
nat om dess konkreta verklighet, Alla sina tankar och känslor

fästade han nu vid dessa och målade inom den täppta kuren af sin sjuksläda, taflos så sköna, så underbara, så innehållsrika för hela hans framtid, att timmarne dervid flydde som minuter, och hela den besvärliga resan förbyttes i en skön dröm, om hvars längd man vid uppvaknandet icke har något minne.

På boken, som var en psalmbok, inbunden i dyrbart franskt band, med rika förgyllningar och knäppen af guld, stodo initialerna I. C. H. och öfver dem en friherrlig krona. Ehuru otillfredställande och föga upplysande denna upptäckt i det hela kunde vara, hade den dock en oändlig retelse för Du Rietz's inbillningskraft, och lemnade honom intet tvifvel, att ju den okända, sköna herrskarinnan öfver hans alla tankar, tillhörde den börd, hvarom hela hennes väsende bar vittne.

Så, mera lefvande i inbillningens fria drömmar, än i verklighetens hårda tvång, upphann Du Rietz och hans afdelning målet för deras färd. Detta var Sviatski, en liten på den tiden — och vi erkänna vår okunnighet om, huruvida den, sedan dess, i ett eller annat hänseende, gjort några stora framsteg — obetydlig stad, med ett svagt fäste och dertill afpassad besättning, i guvernementet Kasan — det från fordom sagorika Kittellandet, såsom namnet egentligen betyder, till utmärkande af landets rådande naturformation — och endast tjugo verst aflägsen från staden af samma namn.

Här fann Du Rietz fortsättandet af sin sjukrol besvärligt; men med detsamma han återtog bruket af sin goda hälsa och började visa sig bland sina kamrater, som till stor del förut känt honom, borde han äfven göra sig betänkt på, att för de ryska auktoriteterna hålla sin förvexling hemlig, såsom ännu varande i ovisshet, om hvilka följder en upptäckt skulle kunna ådraga både honom och den, hvars person han föreställde. I denna afsigt förtrodde han sig åt öfverstelöjtnant Rühl — korpral vid kung Carls bekanta drabanter — hvilken rådde honom till behållandet af det lånade namnet och lofvade använda sitt inflytande bland kamraterna till hemlighållandet af hans egna.

Öfverstelöjtnant Rühl var en af dessa män, hvars *ja* eller *nej* man plägade taga för goda såsom ett dokument, bestyrkt med underskrift och signet. Du Rietz fick också snart erfaras, ej allenast att hans hemlighet obrottsligen vårdades af hans kamrater, utan äfven att hans bekännelse tillförskaffat honom en annan vinst, som i hans ögon var af nästan lika högt värde, nemligen Rühls personliga vänskap. Ehuru temligen skiljda i år, när Du Rietz tillhörde Staels ålder, hade dock hans handlingssätt tillvunnit honom den förres aktning och fästade denne

med ett band, som stärktes ju mer, ju längre de hunno i bekantskapen af hvarandras karakter.

Under sådana förhållanden intog Du Rietz här sin sjelfvalda plats bland sina svenska bröder.

Snart började enformigheten och overksamheten af det lif våra svenska krigare här måste föra, att blifva dem tung och odräglig. Nästan hvarje dag som förgick uppkallade från de flydda åren minnen af segrar och äfventyr, hvarvid jemförelserna med det närvarande gjorde detta ännu svårare att uthärda. För att fördrifva de långa aftnarne brukade officerarne — som här i det hela fingo åtnjuta mycken frihet och gå obevakade hvar helst de behagade inom stadens område, blott de icke utan sin vakt begåfvo sig derutom — att samla sig i större eller mindre kotterier, för att förtälja sina upplefvade äfventyr och glädja sig åt minnena af sina förra mandater.

En afton började Rühl, hvilken såsom drabant, på nära håll omgifvit konungens person och följaktligen varit vittne till många af hans bedrifter, att berätta en mängd af de nästan sagolika bragder, han i slaget vid Holoftzin, der han kämpat vid hans sida, sett honom ådagalägga. Han berättade hur han, då han såg hären stanna tvekande framför ett moras, gifvit sig deri, och vadat genom vattnet, som steg honom under armarne; huru han midt under hetaste striden gifvit den sårade Gyllenstjerna sin egen häst och sedan kämpat till fots, der elden var starkast; hur han slog en kossack till jorden, i det ögonblick han spände sin pistol emot honom, vred honom vapnet ur handen och afsköt det öfver hans hufvud, i det han sade: — Du är icke värd att dö för en konungs hand, m. m. Han talade med värma och hänförelse, han talade så, att hans ord verkade som tändbara gnistor i alla sinnen. Alla händer knöto sig, alla blickar brunno och hvarje bröst höjde sig. Det gick en oro genom ringen af de fångna krigarne; det var, som den susning, hvilken låter höra sig i luften före orkanens utbrott.

Då Rühl blef varse denna stämning, då han märkte, hvilken den låga var, som hvälvde sina flammor i kratern af hans åhörarens hjertan, reste han sig upp från sin plats, ställde sig midt på golvet och rätade upp sig, så att hans hufvud stod högre än alla andras. — Då vi hafva sagt, att han tillhörde kung Carls drabanter, ha vi med samma trott oss gifva läsaren ett begrepp om hans yttre gestalt; ty, som vi veta, valde kungen dessa bland de

mest högvesta, ståtliga och martialiskt sköna bland sina tappra kämpar. — Allvarlig, hög och inponerande kastade han en blick omkring sig i samlingen, och började derpå med djup, stadig stämma.

Mina bröder, det svallar mäktiga känslor genom ert bröst; de heta kung Carl, frihet och fädernesland. Gud sjelf har skrivit dem som stjernorna på fästet, klara och oföränderligt desamma i hvarje svenskt hjerta. Vi stå djupt inmörknade i olyckans natt, men de skola lysa oss liksom de himmelska ljusen vandraren genom öknens faror. Välan! Vi vilja icke stanna här i en neslig fångenskap! — — Sä g bröder! Det vilja vi ju icke?

— Det första steget ur trälldomen heter *mod*, det andra *ståndaktighet* och *trofasthet*. Dessa kunna föra oss långt, långt! — — — — Känner J eder färdiga att taga ut dem?

Alla de närvarande sågo frågande på hvarandra, de visste att Rühls ord aldrig brukade vara munväder, och slutade således till att dessa måste ega en afsigt, den de ännu icke kände.

Rühl såg deras förundran och återtog:

— Frågen ej med edra blickar hvarandra om det svar J bören gifva. Hvar och en af eder är en svensk man. Låte han sitt eget hjerta tala! Ären J färdiga till *mod*, *ståndaktighet* och *trofasthet*.

— Ja! — ropade såsom med en mun alla och uppräckte sina händer?

— Välan, kamrater! — fortfor nu talaren. — Jag vill då upptäcka för er en plan, hvilken sedan någon tid lifligt sysselsatt mig. Vi kunna göra oss lediga från denna förhatliga fångenskap. Vi kunna afskudda detta ok, som lägger trälldomens märke på våra fria skuldror. Det beror på oss sjelfva; vi äro här etthundra defemtio svenskar. Hvad förmå ej de med *mod*, *ståndaktighet* och *trofasthet*? Bröder, när ha de svenske tviflat på *sina* krafter? Vi äro här lamt bevakade; hvad skulle hindra oss att gripa kommandanten, binda honom och öfvermanna besättningen, bemäktiga oss krigskassan, vapen och ammunition, och så, i slutna leder, beväpnade till anfall som till försvar, tåga mot polska gränsen och der sluta oss till general Marschalks armé? *)

Öfverraskade af detta lika oväntade som djerfva förslag, stode de närvarande några ögonblick stumma, betraktande hvaran-

*) Rymningsförsöket af nämnde anstiftare, efter anförda plan och med enahanda utgång är historiskt. För detaljernas sanning gå vi icke i god.

dra, liksom för att lyssna till hvem som först skulle taga ordet. Då afbröt Rühl:

— J tveken, J ogillen alltså mitt förslag? Rätt kamrater, att J i tider gifven mig det tillkänna! Bättre att vägra i första stunden än svika i den sista. Låtom oss då hädanester återfinna hvarandra på den punkt dit olyckan nedtryckt oss, undergifna och tålmodiga! Låtom oss fortfarande roa oss med att, likt gamla koketter, som i ålderdomen stoltsera på de eröfringar deras skönhet i ungdomen vunnit, öfva vårt manliga skryt på uppreandet af våra gamla minnen.

— Nej, vi vilja följa dig.

— Följa mig? — sade Rühl. — Detta begär jag ej. Jag har blott för eder visat vägen till frihet; det tillhör er att uppgifva en bättre om J veten någon, och att slutligen och i alla händelser efter ert egna fria val afgöra, om J viljen hafva någon i spetsen för eder, och i det fallet, utse den, för hvilken J hysen det högsta förtroendet.

— Öfverstelöjtnant Rühl! — Drabantkorperalen Rühl! Må han bestämma. Honom vilja vi höra och följa.

— Godt, kamrater! — sade Rühl — Jag har icke misräknat mig på edra svenska hjertan, då J väljen ett tappert och modigt sätt att bryta edra händer ur en neslig boja för att åter räcka dem till ett dyrbart fäderneslands tjänst! Det är icke jag, det är icke J, kamrater, som äro bundna genom denna vår fångenskap; det är fäderneslandets krafter, hvilka ligga i dess söners händer. Och — fortfor han och sträckte ut sin hand, till hvilken alla de andra liksom mekaniskt fogade sina — hvilken massa af kraft ligger i denna knut af trofasta händer! Verke den, verke den för vår konung och vårt fosterland!

— Lefve vår konung och fosterlandet! — ropade det genom den lilla skaran.

— För att vinna målet af dess fördelar, hvilka endast kunna berättiga oss till hopp om framgång, efter den eviga Försynens råd, böra vi gifva våra planer den största utsträckning som är förenlig med möjligheten af deras utförande. I Kasan ligga, såsom vi känna, de regementen, hvilka Schlippenback, Hjelm och Schreiterfelt uppsatte af värfvade tyskar och hvilka efter ackord vid Pultava ingingo i rysk tjänst. Dessa, tillika med alla våra svenska kamrater derstädes, böra vi äfven indraga i vårt företag, och så komma, återbringande en manstark här i vår armés sprängda luckor.

Dessa företagens förstörade dimensioner sporrade endast till ett lifligare intresse därför. Alla biföllo, och oaktadt Rühls för-

nyade uppmaningar till ett betänksammare öfvervägande och enhälligare öfverläggningar blef han dock på stället vald till företags anförare.

— Jag tackar eder, kamrater! — sade han — Med ert val läggen J ock ansvaret af utgången på mina skuldror. Jag är svag, och delar med er alla den bristen att lätt förblandas af hoppet om framgångar; men låtom oss alla låna hvarandra våra ögon, för att upptäcka stötestenarne på vägen, och lyckans smala stråt som framgår deremellan, och våra hjertan för att stärka förbundet med vänskapens fasthet, blott så kunna vi hoppas att lyckas i våra bemödanden för den gemensamma saken! Och nu låtom oss komma till tals om medlen för dess verkställande.

Rühl tystnade här för att ge ordet åt sina kamrater. Men dessa bjödo honom tala och ville icke höra någon annan.

Då återtog han:

— En klok anförare bespejar^a terrängen innan han uppställer sina trupper till strid, så måste äfven vi göra. Mig tyckes derföre, att vi böra sända ut kunskapare att undersöka trakterna häromkring så långt sig göra låter, spåra upp vägarne och göra sig underrättade om hvad vi kunna hafva att vänta af motstånd eller understöd af innevånarne på vår väg, m. m., samt anförtro någon att under sannolik förevändning söka tillstånd att begifva sig till Kasan för att gå i råd och författning med våra dervarande kamrater. Som företags kärna bör knyta sig omkring oss, såsom dess upphofs män och ännu de enda delaktige af hemligheten, böra vi utvälja bland oss dem som härutinnan skola bistå oss. Låtom oss alltså företaga valet!

För det första uppdraget skedde detta med temlig enighet, emedan kompetensen dertill nödvändigt måste, till väsendtlig del, bero på färdigheten i ryska språket, hvori en kapten Lindston, samt löjtnanterna Gieske och Vass hade ett afgörande företräde framför de flesta andra: men vid det senare förnyade sagan om Erisäppet sin gamla sanning. Emellan Du Rietz och en viss adjutant Brink delade sig de flesta rösterna, dock så, att ingen fick något öfvervägande antal, hvarföre man beslöt att öfverlemna afgörandet åt slumpen, och låta det bero af en lottkastning. Denna utföll till den förres fördel.

Vid detta utslag kunde Rühl icke dölja sin tillfredsställelse. Hans panna klarnade och han sade, i det han hjertligt skakade Du Rietz' hand:

— Ert uppdrag kräfver en lika klok som redlig och tillförlitlig man. Ni skall icke låta vårt hopp komma på skam, min kapten. Ni går att åt er kung och ert fosterland återtaga en eröfring, icke af ett stycke jord, utan hvad mer är — af en massa mannakrafter till dess skydd och försvar. — Ni förstår ert värf; den kännedom jag eger om er karakter, öfvertygar mig derom. I den konungs namn, för hvilken vi alla kämpat, och i hvars tjenst vi ännu kanhända skola utgjuta vårt blod, vågar jag upphäfvva min röst då jag önskar er lycka och framgång, och inviger er till ert värf genom att öfverlemna er, som ett minne af honom, detta vapen — och han framtog härvid en pistol ur sin bröstficka — hvilket jag en gång hade lyckan slå ur en rysk kosacks hand i samma ögonblick jag såg det rigtadt emot konungens person. Det har sedan aldrig lemnat mig, ej en gång såsom ni ser i sjelfva fångenskapen — der jag, mot mitt hedersord att aldrig ladda det, förvärfvat mig tillstånd att bära det — och jag ber er deri tillika se beviset på min egen aktning för, och tillförsigt till er, såsom vår agent i detta viktiga värf.

Under det Rühl så talade, märkte Du Rietz att ganska olika känslor målade sig på hans kamraters ansigten. De som röstat för honom sågo belåtna ut och önskade honom, i det de skakade hans hand, lycka till hans företag med all den innerlighet och tillfredsställelse, som framgången af deras val naturligtvis måste åstadkomma, under det de andra mer eller mindre tydligt förrådde sitt missnöje. Ingen dolde likväl med mindre höflighet sin förtrytelse än den närmaste medtäflaren, Brink, som utan att ens räcka Du Rietz handen, kallt sade:

— Utan att hafva lyckan känna de stora egenskaper, som berättiga till de förhoppningar öfverstlöjtnant Rühl så smickrande uttalat om er, förenar jag mig med dem, som önska att lyckan måtte gynna oss alla, i att snart slippa från vår led samma fångenskap.

Vid dessa ord uppblussade vredens och den sårade stolthetens låga i Du Rietz's öga, och i det han vände sig till Rühl, sade han:

För er, herr öfverstlöjtnant, tillhör mig att först och främst nedlägga min tacksamhet för de goda tankar ni täckts yttra om mig, och försäkra er, att jag skulle anse mig hafva illa förstått deras värde, om jag skattat dem annorlunda än som en djup och allvarlig väckelse till bemödandet att en dag rättfärdiga dem. Men sedan jag nu uppfyllt denna pligt återstår mig den icke mindre angelägna, att betyga er, mina kamrater, — och

han vände sig till de församlade officerarne, — det jag icke kan betrakta valet till ett så ansvarsfullt värf, som det J viljen ombetro mig, fullgilltigt på det sätt som det här tillgått och att jag räknar det ovärdigt att åt slumpen inrymma en röst der så många mäns fria öfvertygelse eger att tala. Alltså, mina herrar, insen J, att jag af lika aktning för er, som af billighet för min medtäflare till ert förtroende, hvarken kan eller vill emottaga det, så, som det nu blifvit på mig öfverlåtet; utan får jag anhålla att J ånyo och mera enigt uttalen er för den J hedren med ert val.

Emot detta alldeles oväntade inkast upphäufde sig många invändningar, hvilka likväl tillintetgjordes af Du Rietz's fasta beslutsamhet. Ett nytt val måste alltså företagas. Det utföll på samma sätt. Ett sorl af missnöje lät höra sig genom hela kretsen, och Brink darrade af förtrytelse. Man började redan uppgöra förslager till förekommande af samma resultats förnyande, då Du Rietz åter begärde ordet och sade:

— Innan J skriden till några nya mått och steg, torde jag få påminna er derom, att en orättvisa denna gång är begången både emot adjutant Brink och mig, enär J tycks hafva glömt, att också vi borde få ha våra röster med i valet.

Brink hånlog vid denna anmärkning och sade:

— Er uträkningskonst är verkligen beundransvärd, min kapten, om ni här af kan frambringa några resultater.

Men Du Rietz, som fullföljde sitt påstående på grund af den rättvisa, som låg deri, gaf icke vika innan han såg det segra. Ehuru äldre och i graden framför sin medtäflare, lemnade han likväl honom första rösten. Den föll, såsom man lätt kan föreställa sig, på en tredje, för utgången fullkomligt oskadlig person. Nu afgaf Du Rietz sin, och segren tillhörde — Brink.

Den plötsliga rörelse som detta verkade hos Brink och hans parti, skulle hos den uppmärksamme människokännaren tolkat den gamla sanningen, att förtjensten *alltid* blir en nagel i ögat på dem, som dervid ej hafva något att vinna, och att afunden aldrig dör ut, så länge medelmåttan och underlägsenheten hafva sina anspråk på att lyckas bland människorna.

Häraf förstod Du Rietz emellertid klart hvad han från detta håll kunnat hafva att vänta, om han, utan att söka ändring i valet, låtit det första blifva gällande. Vid åsynen deraf, och beräkningen af de vådor som afunden kunnat ådraga sjelfva företagets framgång, beslöt han att till det yttersta afväpna den,

och återlemnade därför det vedermåle, han nyss emottagit på Rühls enskilda vänskap, i det han sade:

— Detta dyrbara minne tillhör ej mera mig att förvara; det är till ett annat hjerta det skall tala, ett annat mod det skall lifva. Dess röst är stark, dess kraft mäktig, och skall otvifvelaktigt finna sin del i framgången.

Med mörk uppsyn tog Rühl pistolen ur Du Rietz hand och lemnade den till Brink med dessa ord:

— Mätte företagets goda genius hafva styrt detta val! Det tillhör er och framtiden att göra rättvisa deråt. Ni är svensk, adjutant Brink, och edra landsmän vänta sig mycket af er. Mätte ni uppfylla det, och en stor tacksamhet skall fästa sig vid ert namn. — Härpå räckte han honom handen och gjorde tecken till uppbrott.

17 Kapitlet.

Emellertid hade samma hand som ombesörjt Ingeborgs hemliga försvinnande äfven styrt så till, att Ebba icke länge fick kvardröja hvarken i Tschammers hus eller i Moskau. Då hon återkom från det afsked hon ämnat Stael, träffades hon af underrättelsen derom, med det tillägg, att hon måste bereda sig på att genast blifva afförd till Kasan, dit hon med en stor del af de i Narva tillfångatagne och hittills i Moskau kvarhållne innevänarne fått sig sin upphållsort för framtiden anvisad.

Med dessa mått och steg syftade den hemlige upphofsmanen, i hvilken läsaren redan torde hafva igenkänt general Tschammer, till ett dubbelt mål. Sorgen förlamar själens krafter. Alltså borde förlusten af Ebba — den huldaste systemen, den förtrognaste vännen — oron öfver hennes aflägsnande till en obekant, långt bort belägen ort, bekymret öfver hennes öde bland okända menniskor och nya förhållanden, nedstämmande och förkrossande verka på Ingeborg och göra hennes besegrande lättare; dessutom borde systemens öde lära henne erkänna värdet af de omsorger, som räddat henne sjelf derifrån; liksom generalen, genom begagnandet af sitt inflytande, på dertill passande tid, för att utverka den kära systemens återkallande, ju skulle förvärfva sig vidare rätt till Ingeborgs tacksamhet.

Lyckligtvis hade han vid dessa planläggningar icke åsidosatt om tankan hvarken på Ebbas värnlöshet och ensamma, öfvergifna ståndpunkt, eller på de behof hennes uppfostran och lefnadsvanorna

i hans hus gjort för henne outhärliga, utan med den bättre sidan af sitt hjerta omfattat dessa och så styrt för henne, att hon blef sammanförd med en familj, inom hvilken hon skulle finna både omsorger, välvilja och trefnad. Det var i förre guvernementssekreterarens i Narva, Tepati och hans hustrus sällskap, hon blef aförd till sin förvisningsort och i deras hem hon fann en plats för sig beredd. Tepatis voro människor af lika ädel karakter, som fin själs- och lefnadsbildning, och kunde genom den stora förmögenhet de i gods och fastigheter kvarlemnade, alltid, hvarhelst de kommo, förskaffa sig medel till ett godt och bekymmerslöst uppehälle.

I Kasan inrättade de också sitt hus godt och trefligt, höllo det ständigt öppet för sina finska och svenska bröder — hvilka här, liksom vi förut omnämnt, i Sviatski, åtnjöto mycken frihet — samt förvärfvade sig, genom dessa egenskaper, som öfverallt göra sig gällande, vänner äfven bland de bättre och ädlare ryssarne, med hvilka de innan kort kommo i ganska vänligt umgänge.

Emellertid hade Brinck, som på antagliga föregifvanden lyckats utverka sig tillåtelse, att få begifva sig till Kasan, knapast dit anländt och börjat sätta sig i behöriga förbindelser med de svenska officerarne, innan han från alla läppar hörde ett namn uttalas med denna enthusiasm, som vanligen i lika hög grad uppdrifver inbillningen, som retar nyfikenheten.

Detta namn var *Ebba Horn*.

Vi hafva hittills betraktat henne så i skuggan af hennes äldre syster, att vi nästan lemnat läsaren utan något egentligt intryck af hennes personlighet, hvilket vi dock nu vilja godtgöra, i det vi gå att i korthet skildra denna. Hon var, liksom alla general Horns barn, af en intagande skönhet, ehuru mycket olik den som utmärkte Ingeborg. Ebbas hade mindre af formens fulländade skönhet, mindre af denna plastiska regelbundenhet, som det är mejselns stora konst att återgifva i dess fulla ädelhet, än af denna mjuka, smältande harmoni i anletsdragen och detta varma, rika känslouttryck, som blott penselns resurser förmå åskådliggöra. Med en liflighet, som lättare trängde till ytan af hennes väsende, fängslade hon hastigt hjertan; men utan behagsjuka, liksom utan fåfänga, var hon sjelf alltid okunnig om sina eröfringar, och ännu fullkomligt obekant med kärlekens vaknande känslor. Med detta lätta lynne, som midt under olyckans hot kallar hoppet till sin tröst, och icke är fremmande för leendet också då tåren skymmer blicken, spred hon alltid en lifvande och välgörande sinnesstämning omkring sig

utan att likväl någonsin blanda deri tanklöshetens toma flin eller satirens skärpa. Bedröfvansens eller tungsinthetens moln kunde lika litet finna något stadigt fäste på hennes panna, som någon ond eller bitter tanka i hennes själ.

Sådan till sitt utseende och sitt väsende, hade Ebba här, bland sina olyckliga landsmän, tillvunnit sig en kärlek, som, blandad med vördnad för hennes faders förtjenster och det deltagande, som alltid fäster sig vid en stor mans barn, gjort henne till allas afgud.

Den rådande tonens magiska kraft kunde naturligtvis icke länge blifva utan sin verkan på Brinck. Midt ibland de allvarsamma tankar och omsorger, hvarmed hans vigtiga värf sysselsatte honom, pockade hjertats underliga bud på gehör; och han hade icke uppehållit sig tvenne dagar i staden, innan han lät införa sig i Tepatis hus, för att med egna ögon se och lära känna det föremål, som aftvingade alla hjertan sin hyllning.

Allt hvad ryktet berättat om dess skönhet, behag och älskvärdhet, allt hvad hans retade inbillning målat för hans väntan fann han vida öfverträffad af verkligheten.

Ebbas första anblick satte hans hjerta i låga. Men långt ifrån att strida mot den tjuskraft, hvaraf han kände sig beherrskad, fann han sin sällhet i att öfverlemna sig åt dess inslytande och dagligen förnya intrycket deraf, i det han, begagnande sig af Tepatis gästfrihet, blef under sitt vistande på stället, en hvardagsgäst i hans hus.

Vi skulle emellertid göra Brinck i hög grad orätt, om vi tilläto läsaren fatta den föreställningen om honom, att han detta oaktadt försummade eller otillfredställande handhafde sitt ombetrodda uppdrag. Tvertom återvände han vid den tid, som var honom föreskrifven, till sina kamrater i Sviatski med den glada underrättelsen, att icke allenast de svenska officerarne i Kasan, utan äfven de der förlagde, förut omtalade regementerna, med lif och själ slöto sig till deras förslag, och med ifver ville arbeta för dess framgång.

Äfven de andre utskickade återvände med underrättelser, som icke voro mindre gynnande. De hade icke allenast inhämtat kunskap om den väg de borde taga genom Ukrän till polska gränsen, utan äfven fått veta, att ryssarne hade hela sin styrka sammandragen i Lifland, för intagandet af Reval och Riga, så att de kunde vara säkra för öfverrumplingar under vägen och ej behöfva frukta att någonstädes stöta på deras trupper.

Sålunda tryggade och förstärkte genom den lycka, som följde förberedelserna till det djerfva fribrytelseverket, gingo våra

förbundna bröder med det förtröstansfullaste hopp och den största otålighet dess verkställande till möte.

Emellertid erfor Brinck först vid hemkomsten hvilket välde han låtit kärleken vinna öfver sitt hjerta, och hur besinningslöst han öfverlemnade sig åt den trollmakt, som Ebbas närvaro på honom öfvat. Allt som icke påminde om henne var honom idel tomhet. Han kände sig af en oemotståndlig längtan dragen tillbaka till den ort, der hon fanns; kände sitt intresse för allt annat svalna, och räknade med saknad hvarje minut af den tid, som mätte skilsmessan från det ställe, der hon lefde och andades.

Så led det slutligen till den tid då minan skulle springa, för att öppna den efterlängtrade befrielsens väg och en bana till nya äfventyr och bragder för våra i företaget invigde. En hvar, som dertill egde medel, hade i största hemlighet skaffat sig hästar och betingat sig vägvisare. På viss dag och timma voro alla svenskarne färdiga att tåga upp till fästningen, tillegna sig krigskassan, och så i god ordning och fullt beväpnade aftåga igenom det fiendtliga landet utan att kunna hejdas på sin djerfva väg.

Emellertid hade Brinck återvändt till Kasan, för att underrätta de der i företaget inbegripne, att allt var färdigt, och att tvenne uppstigande raketer skulle underrätta dem om tiden, då de borde företaga sitt anfall efter samma plan som det förut blifvit aftaldt. Den förra resans företag, utan alla äfventyrliga följder, och Brincks punktliga återkomst, hade förskaffat honom äfven denna gång, utan några svårigheter, kommandantens tillåtelse att få förnya den. Af skäl, som vore öfverflödigt att närmare upprepa, hade han, under föregifvande för sina kamrater, att försigtigheten det fordrade, ifall några mått och steg voro försummade och borde godtgöras, tagit så god tid på sig, att han skulle få tillbringa några dagar i Kasan, innan den afgörande tidpunkten var inne, hvilken för alltid borde rycka honom derifrån.

Beredde att offra sitt lif för företagens genomdrifvande och hellre försvara sin eröfrade frihet intill sista blodsdroppan, än ånyo underkasta sig fångenskapen, svuro de samlade svenskarne ännu en gång, i det de tryckte hans hand till afsked, att utan vank framhärda i *mod, ståndaktighet* och *trofasthet*, önskan- de honom lycka till sitt företag tills de på utsatt ställe skulle få återse hvarandra.

Lik dåren, som leker med elden, tills den fattar i hans kläder och förbränner honom, lemnade sig Brinck vid Ebbas åter-

seende åt hela häftigheten af sin kärlek, och tillbringade sina dagar från morgon till afton i Tepatis hus. När dagen var inne, som borde sluta med det afsked, hvilket skulle blifva det sista och för alltid slita honom från Ebbas åsyn, fattade honom en feg förtviflan. Företagets äfventyr, betraktade med samma öga som måtte skilsmässans fasa, antogo så förfärliga dimensioner att de isade honom med bäfvan.

Från Tepatis hus styrde Brinck i qvällens skymning sin kosa till kommendanten och upptäckte för honom hela planen. Endast hos den samvetslöse, principmässige bofven mognar förräderiet långsamt, i form af plan; hos den svage, för grundsatser främmande eller kraftlöse, den moraliskt halte eller blinde, ingifves det deremot af ögonblickets öfverväldigande frestelse. Så förrådde Judas sin mästare för de trettio silfverpenningarne, och i sanning, kärleken är ingen mildare frestare än girigheten.

Hur månget öga slöt sig icke denna qväll under bön om Herrans beskydd för sin egen och sina medfångars befrielse; hur många drömmar målade ej de sköna taflorna om återseendet af fordna kamrater och nya lagrar, skurna i de segervande svenska krigslederna; hur månget hjerta klappade icke med längtan och förtröstan emot morgondagens sol, då nattens tystnad plötsligen afbröts, och det gamla fredliga Kasans innevånare väcktes af patrullers och piketers slamrande tåg genom gatorna.

Denna ovanliga rörelse i den annars så tysta och stilla staden, hvilken icke hört af krigsgny på nära tvenne sekler, eller sedan landets eröfring från dess tartariska herrar fullbordades af Wassiliewitsch den andre, jagade alla menniskor ur sömnens armar och retade deras nyfikenhet på orsaken till en så ovanlig händelse. Alla skyndade att kasta sig i kläderna, och inom några ögonblick voro alla fönster uppfyllda af åskådare.

Natten var månljus och klar. Endast det lömska, det lurande försåtet söker mörkret, men våra svenskar, som valt det öppna våldet, den frimodiga kampen till sin räddningsplanka, hade för sitt verk valt en tid, då himlen tändt sin milda fackla för att låna dess ljus åt nattens mörkerhöljda stigar. I skenet af den fulla månans glans stod äfven Ebba, väckt af den plötsliga oron, i sitt fönster och såg utåt gatan. Hela den ryska garnisonen var på fötter och styrde sin kosa till kasernerna, der de förut omtalade tyska regementena voro inqvarterade, och der den vid den visitation som der anställdes fann dessas gevär skarpladdade och flera tecken, som tydde på en nära fö-

restående katastrof. Med denna upptäckt var också stafven bruten öfver de förråddas hufvuden. Ryktet om ett, af svenskarne tillställdt myteri, åtföljdt af ett skadelystet jubel öfver dess upptäckande, sorlade genom gatorna från tusende ryska tungor. — Svenskarne, de förb—de svenskarne, lära ämnat rymma! Men, tack vare vår kommandants vaksamhet; han har i tider vädrat brändt horn! Nu ha vi hela bagaget i våra klor. Det skall bli ett spektakel, som lönar att se på! Knut och af rättningar, och stegel och hjul! Ha! Så mycket på en gång ha vi väl aldrig varit trakterade med! Lefve kommandanten! Hurrah för vår kommandant!

I denna anda ljödo de ord, hvarmed pöbelmassorna till synbar uppbyggelse och förlustelse helsade hvarandra, och som från de tätt samlade folkhoparne på gatan trängde sig till Ebba, der hon lyssnande och undrande stod vid sitt fönster. De isade henne med fasa; men det intryck hon af dem erfor var dock ringa emot det, som verkades af den syn, som kort derefter mötte hennes blickar, då hon fick se sina arma landsmän, Sveriges ädle söner, som stridt och blödt på ärans fält, omgifna af ryska soldater och efterföljda af profosser med knutpiskor i hand, i stora hopar föras upp till fästningen.

Ännu låg likväl allt dunkelt och oredigt för hennes föreställning; hon fann att något förfärligt måste vara på färde, men hon kunde icke föreställa sig hvari det bestod; ingenting var henne fullkomligt klart. Förgäfves spejade hon bland mängden på gatan efter en enda svensk, hvilken hon genom sitt öppnade fönster kunde tilltala och hämta upplysningar af om sammanhanget af hvad som tilldrog sig; alla dem hon såg passera voro beledsagade af rysk bevakning, och med dem hade hon ingen håg att våga sig i samtal.

Så stod hon betagen af gissningar och ängslan, då hon i en skyggt framsmygande person, som med bortvändt ansigte tycktes undvika mötet af några svenskar, igenkände Brinck. Ebbas lifliga fantasi målade honom i samma fara som de öfriga, och hennes hjerta kände sig rördt af medlidande. Som han gick nära under hennes fönster, öppnade hon detta och vinkade åt honom att stanna. I nästa ögonblick öppnade hon sjelf porten till huset och bjöd honom att stiga in.

Vid lampan, som hon bar i handen, såg hon ett blekt och vanställdt ansigte. Hans läppar darrade, hans ögon voro insjunkna, han tycktes knappast ha styrka att lyfta dem från jorden.

— Var lugn, adjutant Brinck, — sade Ebba. — Ni är räddad, åtminstone för ögonblickets fara. Någonting förfärligt måste tilldraga sig med våra arma landsmän. Men hemta er! Den adle Tepati, hvars gästfrihet är er bekant, skall icke misstycka hvad jag gjort, eller vägra er det skydd hans hus kan lemna. Dröj här och lugna er, medan jag går att underrätta honom och hans maka om den gäst jag infört till dem! Ni skall sedan för oss berätta om allt hvad som tilldragit sig.

— För Guds skuld! — stammade Brinck.

— Er sinnesförfattning låter mig verkligen frukta det värsta; något som öfverstiger hvad jag ens kunnat föreställa mig.

Brinck höjde på axlarne och gömde bort ansigtet.

— Tala, säg hvad det är! Ni kan icke låta modet fattas er! Ni är svensk.

— O, vel!

— Er tvekan är förskräcklig. Säg mig ett ord, ett enda ord om hvad som tilldragit sig, hvad som försatt er i denna sinnesstämning.

— — —

— Ni vägrar? Jag hade icke väntat mig det. Tala, säger jag! Vore det än det förfärligaste ni hade att förtälja, skulle jag dervid ej förlora min fattning till samma grad som ni.

Brinck försökte att framstamma några ord, men hans tunga vägrade honom sin tjänst.

— Adjutant Brinck, — sade Ebba. — Gör er icke värd en qvinnas medömkan! Hvad skulle kung Karl säga om han såg en af sina krigare i denna författning?

— Brinck ryste tillbaka med förvridna anletsdrag. — Ha! Det är en straffande försyn, som lägger dessa ord på *er* tunga! Kung Karl, säger ni? — — Bort, bort med den tanken!

— Jag lemnar er för att tillkalla herr Tepati, och hoppas att det skall bättre lyckas honom att lugna och bringa ordning i edra tankar, än mig.

— Lemna mig? Nej! Af barmhertighet lemna mig icke allena!

— Hvad, min herre? Ni låter fruktan förnedra er till en grad att ni bäfvar för ensamheten?

— Utan er, ja utan er. Förskjut mig! — — Himmel, helfvete! — — Förskjut, men öfvergif mig icke! — Och han störtade till hennes fötter.

— I himlens namn! Ni har förlorat edra sinnen.

Förskräckt ville Ebba, hvars hand han fattat, slita sig från honom; men han fasthöll henne och bad med vansinnets och förtviflans styrka:

— Nej, nej! Lemna mig icke.

Då inträdde Tepati och hans fru, hvilka, liksom alla andra, blifvit störda af nattens allarm. De kommo att genom fönstren, som lågo ut åt gatan, se till hvad som stod på. Deras öfverraskning vid åsynen af Ebba och Brinck, lemna vi åt läsaren sjelf att bedömma. Men det dröjde icke länge innan den gaf rum åt medlidandet, vid upptäckten af den sinnesstämning som bemäktigat sig den senare. I förmodan att denna frambringats af någon hotande fara, som torde stå i sammanhang med de nattliga uppträderna, om hvilkas orsak och syfte den ädle Tepati ännu befann sig i den fullkomligaste ovisshet, qvarhöll han Brinck i sitt hus för att så vidt möjligt var skydda honom för allt slags våld, och genom en ändamålsenlig vård återbringa honom till lugn och sansning.

Detta ädla bemötande tycktes till en början icke heller vara fruktlöst. Redan nästa morgon visade sig Brinck, till följe af den goda, lugnande behandling han erhållit och nattens stärkande sömn, fullkomligt redig till sinnes, ehuru han var ytterst blek och ögat hade mycket qvar af denna skygghet och irrande rigtning, som en engång rubbad inre jemnvigt gerna qvarlemnar. Slug, som han var, då passionen ej qväfde förnuftets röst, visade han icke något minne af den föregående aftonens uppträde; och både Tepatis och Ebba undveko sorgfälligt att vidröra hvarje ämne, som de fruktade kunde återkalla det, eller anslå de känslor, hvars uppdrifna våldsamhet de tillskrefvo hans tillstånd.

Sedan de förut anförda motgångarna brutit löst öfver de svenska krigsfångarne i Kasan och de med dem förbundne, drog sig det olycksbådande molnet emot kamraterna i Sviatski, och utskickade sin åska lika oförberedt och krossande öfver dem. Att beskrifva hur den der nedslog, de förhoppningar som den splittrade, den förbittring den antände, m. m. skulle endast blifva ett upprepande af hvad vi nyss anført.

Kommendanten i Kasan, som blifvit väl underrättad, icke allenast om företagets hela vidd och utsträckning, utan äfven om upphofsmanen och dess förnämsta handtlångare, hade nemligen, så snart han hunnit öfvertyga sig om angifvelsens riktighet, sändt ett ilbud till sin konfrater i Sviatski, med underrättelse derom, och förhållnings-order i afseende på de mått och steg han hade att vidtaga. Till dessa hörde, att han genast skulle afsända Rühl och tolf andra — hvaribland vi finna de förutnämnda kunskaerne samt Du Rietz — till Kasan, under sträng bevakning, på det han, (kommendanten,) måtte förme-

delst sin stränghet mot dem ådagalägga sitt underdåniga nit i sin monarks tjänst, intill dess befallningar hunnit inhemtas om den speciellare behandling som mot dem vidare skulle användas.

Ebba stod just vid fönstret, och ett stycke från henne Brinck, som försökte att framkonstla en viss glädtighet i sitt väsende, för att derunder dölja de dyningar efter gårdagens qual som rörde sig i hans bröst, och förjaga alla misstankar emot sig, då plötsligen Rühl och hans medanklagade, sammankopplade såsom brottslingar, på några eländiga ryska fordon kommo färdande förbi på gatan.

Vid denna bedröfliga syn uppgaf Ebba ett rop och gömde ansigtet i sina händer. Brinck skyndade till, men hon sade: — Se icke dit! För ert lugns skuld se icke dit. Ni kan icke uthärda dervid!

Men hennes varning kom för sent. Brinck hade redan sett ut och fått ögonen på sina olyckliga landsmän, åtföljda af en gapande folkhop, som än under hån och försmädelser högt ytttrade sitt hat mot "de förb—de svenske", och sin tillfredställelse att se dem så handterade, och än, under starka hurrarop, sin beundran för sin kommandant, som "så qvickt" förstått att upptäcka deras komplott, m. m.

Var det af en händelse eller af en hämnande Nemesis' ingivelse, som Rühl vid förbifarten kom att kasta ögat upp till det fönster der Brinck stod? Såg han verkligen förrädarns märke på hans bleka panna, eller läste han det onda samvetets anklagelseskrift i hans ansigtes muskelryckningar? Vi veta det icke, men i den blick, som Rühl fästade på honom läste Brinck tydligt denna dom: "Jag känner dig, förrädare! Förb—dt vare ditt namn bland dina bröder, som blifvit svikne på ditt *mod*, din *ståndaktighet* och *trofasthet*!"

En ångestsvett, kallare än den döden pressar, perlade fram på hans panna, och med ett fasans rop sjönk han ned på en stol. — Då inkom Tepati med ett bref i handen, stäldt till Brinck; men i stället att framlemna det, gömde han det vid åsynen af den honom ånyo påkomna paroxysmen, och sade, sedan han genom Ebba gjort sig underrättad om anledningen dertill:

— Det synes visserligen, som om de i rymningsförsöket deltagande hade liten skonsamhet att hoppas. Till hvilken grad ni, herr adjutant, kan för er del vara blottställd, är mig visserligen obekant; men jag ber er dock, att ni såsom man, och svensk, icke måtte låta edra krafter öfvervinnas af blotta fruk-

tan, ty den plågar icke mindre än sjelfva verklighetens sträng-
het, uthärdad med mannamod. . . .

— Ha, ni tror mig feg? — utropade Brinck och sprang upp,
i det denna misstanka inför Ebba vände alla hans känslor i vre-
de. — Låtom oss förskaffa oss vapen och ni skall finna om jag
är värd denna skymf! . . .

— Sakta, sakta, min herre! Ni talar här med en vän, som
ingalunda vill förolämpa er, utan endast uppmana er att använ-
da den behjertenhet, han ingalunda betviflar er ega, mot de fa-
ror, hvarmed förhållandena närmast hota er. Jag har en under-
rättelse att gifva er, mot hvilken ni genast torde behöfva den.
Men innan jag skrider till dess meddelande, vill jag förut be er vara
förvissad, att mitt hus skall i det längsta blifva er en säker till-
flyktsort, och att mitt deltagande för er och edra landsmän al-
drig skall tröttna att till lindring i ert öde använda det inflytan-
de, som jag måhända kan ega bland de anseddare af de här vi-
stande ryssarne.

Brinck stirrade på honom utan att svara.

— Jag ser — återtog Tepati — att ert svenska hjerta icke
skall förneka sig, och att ni skall veta stålsätta det mot hotel-
serna af de underrättelser, som torde vänta er. Se här — och
han framtog nu brevet. — Detta är från kommandanten, och
en ordonnance väntar derute.

Då Brinck läst brevet blef han ännu blekare, hans ögon
sjönko in i sina gropar, så djupt, som om de velat gömma sig
för dagens ljus, hans knän vacklade, som om de ej längre för-
måde uppehålla honom och han var färdig att sjunka i van-
makt. — Vid åsynen af denna verkan, hvilken Tepati trodde
framkallad af brevets hotfulla innehåll, tog han Brinck i sin
famn och sade:

— Det må gå hur det vill, men ni stannar qvar i mitt hus.
Jag går i borgen för er, och skulle jag än bli misstänkt, så un-
derkastar jag mig det. Lugna er och stanna qvar! Jag går ge-
nast att muntligen tala med kommandanten, och skall innan kort
vara tillbaka med goda löften åt er.

— Nej, nej! Ni skall icke tala vid honom! O Gud!

— Lugna er, och afbida min återkomst!

— Det är för mycket! Jag förgås.

— Ni är ytterst sanguinisk, min herre. Det är olyckligt för
er sjelf! Men er känslighet bör lätt säga er, att man aldrig
kan göra förmycket, då det är fråga om att förmildra en ädel
människas hårda öde, allraminst då denne är en landsman.

— Landsman — — Ädel — — Bespottare! Ni vill tortera mig med glödande kol! Bort, bort härifrån! Ni vill tala med kommandanten, vill gå i borgen för mig? Ha, ha, ha! Lemna mig åt mitt öde!

Tepati, som såg att vansinnet åter hotade att slå honom med sin hemska gissel, tryckte honom i sina armar och sade:

— Ni fruktar kanhända att jag skall blottställa mig sjelf; men låt mig upplysa er. Jag är en gammal man och tillhör dessutom den civila klassen; för mig äro alltså inga äfventyr att befara. Ehuru min fångenskap här på stället knappast räckt ett år, har jag dock kommit till en viss förtroligare bekantskap med kommandanten, som berättigar mig till det hoppet, att han icke skall tro sig hafva något farligt att frukta vid villfarandet af min begäran, helst jag lofvar att förorda edra egna egenskaper, så att de skola stämma honom till en jakande mening.

— Nej, säger jag eder! Nej, nej, nej! Himmel och helvetel! Icke ett ord af allt detta!

— Barmhertige Gud! Skall då min välvilja här vara förspild? Nej, nej! Fröken Horn, bed min hustru komma hit! Kanhända skall han bli lugnare under hennes och eder behandling.

Hu! Ni strör salt i mitt öppna sår, för att le åt de ryckningar, som smärtan åstadkommer! Djefvul!

Olycklige! — sade Tepati och stannade en stund rådvill vid detta envisa motstånd. — Olycklige! Skall då ingen räddning finnas? — Efter några ögonblicks besinning ingaf honom hans outtröttliga människokärlek en ny tanke, och han sade: — Förtviflan kan ännu finna en lindring, och den bjudes af förtroendet. Låt mig blicka in i den fara, som hotar er! Detta bref från kommandanten kan icke innehålla några personliga hemligheter; tillåt mig läsa det!

Under en förfärlig åtbörd kramade Brinck ihop brevet i sin hand och störtade under ett epileptiskt anfall till golfvet.

Förskräckelsen bemäktigade sig härvid Ebba, som återkommit. I en hast ilade hon ut, att berätta hvad som förefallit och tillkalla hjälp.

Under bemödandet att uppbyta de krampaktigt slutna händerna, såsom vanligt är vid behandlingen af dessa sjukdomsanfall, föll det omtalade brevet på golfvet. Först sedan paroxysmens häftighet börjat sakta sig och de omgifvande hunnit lugna sig efter det första hemska intrycket deraf, blef Tepati det varse, upptog det, öppnade och läste, ledd af en drifkraft, den vi icke tro oss behöfva rättfärdiga inför läsaren. Men hvem kan be-

skrifva den ädle mannens förvåning och fasa, då hans ögon följde på följande innehåll:

„Min herre!

„Till min förundran har jag hört att ni allt sedan förliden natt, eller tiden för den afgörande katastrofen, hållit er undan-stucken, liksom hade ni någonting att för er person frukta af det öde som måste öfvergå edra landsmän. Är detta måhända en fint af er, för att vända alla misstankar från er? Låt vara! Detta blir er ensak, hvarmed jag icke har att befatta mig. E-mellertid, sedan jag nu lyckats upptäcka ert tillhåll, skyndar jag att ånyo tillförsäkra er om mitt beskydd, och förnya mina löften om framställandet på högsta ort af edra förtjenster, på ett sätt som fullt kan berättiga er till de största förhoppningar om belöningar, sådane vår store czar aldrig underlåter tilldela dem, hvilka han finner vara honom trogna och nitiska tjenare.”

„För att faktiskt bestyrka dessa mina ofvan nedskrifna ord, vill jag fästa er uppmärksamhet på det gynnande tillfälle ni själf öppnat er till en lysande befördran, genom de många befäls-platser, som troligen komma att bli lediga vid de tyska rege-menterna härstädes, efter de i rymningsförsöket indragna office-rare, hvilka förmodligen till största delen komma att förvisas eller degraderas. Ehuru ni visserligen ingenting sagt mig om er afsigt, att ingå i vår tjänst, kan jag lätt föreställa mig, att ni förnäm-ligast derigenom ernar söka belöningen för eder bevisade tjänst emot oss, och vill derföre icke låta er gå tillfället förbi att vin-na allt hvad ni åstundar; ty svårligen skulle ni kunna möta något afslag på hvilken grad som helst, under rådande förhål-landen.

Äfven bör ni veta att jag låtit iordningställa rum för er på slottet, i samma våning jag själf bebor, och att ni från och med denna dag skall vara en välkommen gäst vid mitt bord.

Försäkrande er om min bevågenhet tecknar jag

Matwe Narritskin,

Kommendant i Kasan.“

Stel som en bild stod Tepati, efter läsningen af detta bref och stirrade på den, som det syntes, ännu sanslöse Brinck. Ebba, som gått efter luktsalt, kom med detta och ett glas kallt vatten, för att dermed återkalla honom till lifvet.

— Håll! — utropade Tepati, då han såg henne färdig att med det kalla vattnet bestänka Brincks tinningar — Håll! Låt icke er hand komma vid honom! Jag förstår nu hvilka qual, som bränna hans själ! Lycklig om han finge sluta så, hade icke döden värre qual än lifvet till lön åt — förrädarn.

— Förrädare! — utropade Ebba med fasa och lät vattenglasen, som hon höll, halka sig ur handen. Det öfverströmmade Brincks ansigte; dess kyla flöt ned öfver hans bröst och lifvade plötsligt det stannade blodet till ny rörelse, nytt omlopp. Han spratt till. „Förrädare“, ljöd det i hans öra, i hans hjerta. Han slog upp sina ögon, på ena sidan stod Ebba, bortvändande sitt ansigte med afsky, på den andra Tepati med föraktet måladt på samma anlete, der nyss välviljan och vänskapen stått i läsliga drag. „Förrädare“! ljungade det ur den nedslagna blicken, „Förrädare“, ljöd det ur den oafbrutna, liflösa tystnaden till förrädarnas samvete. Det var den olycklige, som om genljudet af detta anklagande ord framkallades från allt hvad han såg och allt hvad här omgaf honom; och drifven af dess förfärliga klang ilade han upp och ut, flyende för sig sjelf och sitt förföljande medvetandes röst.

18 Kapitlet.

Dagen efter det de olycklige anstiftarne till det förrådade flyktförsöket från Sviatski anländt till Kasan, erfor Ebba, att på namnlistan öfver dem äfven befanns Stael von Holsteins namn. Denna underrättelse uppfyllde naturligtvis hennes själ med den lifligaste smärta. Hvilket skulle det öde bli, som väntade den ädle Stael, han, som redan erfarit så många motgångar och träffats af så hårda skickelser? Skulle han här gå döden eller en hårdare fångenskap till mötes? Skulle hans starka själ ännu ega krafter kvar för de pröfningar, som väntade honom, eller skulle han duka under för denna tyngd?

Förkrossad af dessa och tusende dylika sorgliga föreställningar rörande honom, ilade Ebba till Tepati och bönföll hos honom det han hos kommandanten ville utverka tillåtelse för henne att få tala med Stael. Hon kände att hon ur sitt varma systerliga hjerta skulle ha något att säga honom till tröst eller att det åtminstone skulle bli honom en lindring i hans smärta att erfaras hennes deltagande och se henne blanda sina tårar med hans vid minnet af flydda dagar och saknaden af den för begge så dyra Ingeborg.

Efter den bekantskap med Tepati, hvori vi redan inledt läsaren, skulle det vara temligen öfverflödigt att säga om han uppfyllde Ebbas önskan; men hvad som deremot svärligen tor-

de säga sig sjelf är, huruvida kommandanten lät beveka sig till eftergifvenhet för en bön till någon af de straffskyldiges fördel. Detta blef likväl, efter några invändningar, händelsen, och redan påföljande dagen skulle Ebba på sjelfva slottet få träffa och tala vid den förmenta Stael; likväl med det förbehåll att det måtte ske i närvaro af vaktens, som hade att svara för den fångnes person.

Af aktning och välvilja för Ebba, lät emellertid kommandanten — hvilken ingalunda vägrade skönheten och den qvinnliga älskvärdheten mer sin hyllning än hvarje annan af hans kön — för det tillåtna mötet upplåta tvenne rum, för att ej genom vaktens omedelbara närhet besvära henne.

Må läsaren föreställa sig den ömsesidiga förvåningen, då Ebba och Du Rietz befunno sig midt emot hvarandra! Begge stannade så stela, så orörliga, som om åskan slagit ned emellan dem.

Ebba hämtade sig likväl först, och drog sig, efter en fremmande helsning, emot dörren.

— Nej, min fröken! — sade Du Rietz — Ni kan icke så obarmhertigt vilja lemna mig. Ett ögonblick, ett enda ögonblick, att jag må öfvertyga mig, att det icke är en dröm! Sedan, ack sedan . . .

En oemotståndlig kraft qvarhöll henne, och hon sade med en röst, som tolkade ingenting mindre än förebråelse eller förtrytelse:

— Hvem är ni, som tycks leka med att gång efter gång ikläda er en annans ställe för att bedraga mina förhoppningar?

— Hvem jag är? — Jag är den, som, sedan ni en gång, som en högre uppenbarelse, ställt er för hans syn, icke haft en skönare förhoppning än den, som detta ögonblick uppfyller; men som tillika skulle känna sig otröstlig om han drabbades af er vrede.

— Detta ögonblick var beräknadt för ett viktigt ändamål. Jag trodde mig här träffa en person, hvars lif och hvars öde äro mig kära; men jag har bedragit mig och . . . — Med dessa ord gjorde hon en mjuk, behaglig böjning på hufvudet såsom till afsked.

— Nej! Ni har icke bedragit er! — sade Du Rietz och trädde henne ett steg närmare. — Detta ögonblick skall bli er viktigt genom den underrättelsen, att den lycklige, som eger ert deltagande, icke hotas af någon fara. Han är i säkerhet.

— I säkerhet? — — Det är icke möjligt. Ni vill bedraga mig för att lugna mig.

— I säkerhet, emedan han icke befinner sig här. Han är qvar i Moskau.

— I Moskau? Hans namn står likväl på listan bland de olycklige.

— Hans namn fins der, men han sjelf befinner sig icke bland dem. Det är deraf den förvexling uppstått som bedragit er, men öfver hvilken jag anropar er att icke förtörnas.

— Store Gud! Skulle det verkligen så förhålla sig?

— Ni ser mig i hans ställe.

— Huru, min herre? Jag börjar ana!

— Saken är enkel. Stael var sjuk och kunde icke utan lifsfara företaga den långa färden. Man vägrade honom att få qvarstanna tills han hunnit hemta sina krafter. Det fanns icke mer än ett sätt, hvarpå han kunde räddas; det begagnades

— Och ni blef hans räddare?

— Låtom oss icke uppehålla oss vid det!

— Ni har uppoffrat er för honom.

— Jag, eller någon annan! Hvem skulle känna Stael von Holstein utan att vara färdig låna honom samma tjänst, hvar till lyckan utsett mig? Men tillåt mig erinra er om vigten af att förtiga denna, så att den icke må komma till de ryska auktoriteternas kunskap, hvilket skulle kunna skada Stael fullt ut så mycket som mig.

— Var öfvertygad om att jag inser detta och skall veta iakttaga den tystlåtenhet, som begges er säkerhet kräfver. Men vägra ej att yppa mig det namn, vid hvilket jag hädanefter får fästa så mycken tacksamhet och beundran!

— Du Rietz.

— Du Rietz, — upprepade Ebba. — Ack, hur varmt skall jag ej hädanefter bedja Gud för den ädle Du Rietz's beskydd!

Dessa ord från dessa läppar försatte Du Rietz i den högsta förtjusning.

— O, himmel! — sade han. — Hur litet har jag förmått göra, och hur rikligt har du belönat mig! Ack, ett bifall af er!

Ebba slog ner sina ögon för de lågande blickar som brunno mot henne, och gjorde rodnande en rörelse för att aflägsna sig.

— Nej, icke än! — bad Du Rietz. — Ni glömmar att ni lemnat mig i okunnighet om det namn hvarvid jag länge fäst

min dyrkan och hvilket evigt skall bibehålla den. O, tala; säg mig hvem ni är!

— Det är Ebba Horn — som af den ädle Du Rietz tvenne gånger blifvit bedragen på den ädle Stael, hvilken eger en broders rätt till hennes deltagande.

— Ebba Horn, — fröken Ebba Horn. Ett namn värdigt denna bild, som så underbart föresväfvat mig sedan . . . sedan . . . O, min fröken, minnes ni denna? — och han visade boken som han bar i sin bröstficka. — Och denna? — och han framtog en liten medaljong som inneslöt myrtenblomman, hvilken han funnit i boken. — Ni ser om jag troget vårdat mina minnen. Och hädanefter, huru mycket mera värda skola de ej blifva, då de skola tala till mig om er förnyade åsyn?

— Ni fästar för mycken vikt vid dessa . . . stammade Ebba.

— För mycken, o nej! Och i mitt kanske snart utrunna timglas, skola de ännu förvandla den sista sanden i guld Korn.

Vid dessa ord böjde han ett knä för Ebba, och fattade hennes hand, den hon utan motstånd lät honom föra till sina läppar och trycka mot deras purprade brand.

Midt under detta stumt talande ögonblick instörtade Brinck. I förfärliga drag vexplade samvetsqualens och vanvettets uttryck på hans ansigte. Håren stodo som resta på ända, ögonen rullade vilda, som ville de spränga sina gropar, och läpparne darade blåbleka af konvulsiviska ryckningar. Vid åsynen af Du Rietz för Ebbas fötter var det som en ny storm brutit löst öfver hans inres söndrade verld och slungat de sista spillrorna af det skeppsbrutna förnuftets lemningar ned i det djup, som aldrig återger sitt rof.

— Du Rietz! — utropade han. — Du här! Helfvetet har skickat dig att plåga mig! Det har skickat mig ditt ädelmod till baneman. Fullborda, fullborda! — och han framryckte pistolen, som Du Rietz afstod åt honom den afton han intogs i det företag som varit honom ämnadt. — Skjut af, skjut af kedjan med hvilken djef — bundit mig.

— Han är vansinnig! — stammade Ebba och ryste förskräckt tillbaka. Du Rietz såg på Brinck, och äfven han vek med fasa bort från hans åsyn.

— Du vägrar? — ropade Brinck. — Ha! Du håller dig för god att lossa ett skott mot en förrädares hjerta. Skjut, skjut! — återtog han med bedjande stämma. — Här, här! — och han lade handen på bröstet. — Det är icke förrädarns

hjerta, det är den gissel hvarmed djef— sargar mig, som skall träffas här.

— Store Gud! — sade Du Rietz.

— Du vägrar? ropade Brinck i raseri. — Ha, är det nu så långt kommet, att du håller dig för god till denna tjänst!

— Brinck, — sade Du Rietz med imponerande allvar och gick med stadiga steg emot honom; men den olycklige sträckte hotande pistolen emot honom och sade: — Skjut eller! . . . I ditt blod skall det svenska blyet icke sky att bada sig. I mitt . . . — Han lade härvid handen öfver hjertat. — Ha! Öfver afgrundens svalg förmår det då icke räcka! . . . Tre gånger har jag lossat. — Bah! Det har ingen nåd för den svenska förrädarn! Den stöpta kulan vill icke smälta vid förbannelsens lågor! — — Men den skall! Skjut, säger jag!

Vid åsynen af hans ursinniga åtbörder störtade Ebba till, och kastade sig med förtviflans mod emellan det mordiska vapnet och den deraf hotade, och ryckte honom med konvulsivisk styrka åt sidan, i det hon ropade: — Hjelp, hjelp!

Vid ljudet af dessa rop inträdde vakten, en morsk ryss, väpnad med sabel och karbin.

Med tillhjälp af den lilla färdighet i ryska språket Ebba kunnat inhemta, åkallade hon honom till försvar emot den vansinnige. Men denne hade knappt blifvit varse den inträdande, innan han stannade och betraktade honom, hvarunder hans ansigte synbart ljusnade.

— Ha! — utropade han. — Du är sänd att göra det! Du är icke för god! . . . Upp med karbinen! . . . Sigta och skjut! . . . Här — och han lade handen på hjertat — här innanför bränner elden, som längtar att få smälta det ryska lodet.

Vakten betraktade honom, utan att lemna sin orörliga militäriska hållning.

— Karl, gif akt på kommando! Lägg an! Fyr! — — Slynge! Du lyder ej? . . . Vet du hvad det kostar? . . . Jag är din chef. — — Satan, underskref fullmakten med mina landsmäns blod. . . Signetet flammar, du skall brännas vid dess eld! . . . Fyr! . . . — — Usling, är också du för god? — — Jag skall lära dig hur det tillgår!

Vid dessa ord lade han pistolen till ögat.

Soldaten, som insåg att han hade med en ursinnig att göra, af hvilken ingen reson var att vänta, och trodde sitt lif stå på spel, drog sin sabel, i tanka att dermed slå Brinck pistolen ur handen. Men knappt såg den olycklige den blanka klingan blotad innan han, lik den flämtande hjorten, som får se källan,

med ett språng störtade sig deremot. Den gick honom tvärtigenom bröstet. Ögonblickligen störtade han till golfvet, badande i sitt blod.

Detta allt gick så hastigt och oförberedt, att ingen mensklig makt kunnat förekomma det. Ett rop af glädjens mer än af smärtans stämma lät höra sig från hans läppar, vid det blodet i heta purpurströmmar frusade ur det breda såret.

De rop, som Ebbas fasa aflockade henne, hunno ända till kommandantens öron och kallade honom genast till stället.

Han anlände i lycklig tid, för att sjelf och med egna ögon öfvertyga sig om sanningsenligheten af det sätt, hvarpå händelsen tilldragit sig, ty ännu befunno sig alla betagna af den fasa den uppväckt; den ryske karabinieren stod ännu med utsträckt arm efter sabeln, som satt i den fallnes bröst, och denne höll ännu sin hand hårdt knuten omkring den hotande pistolen, hvilken dock, vid närmare undersökning, befanns oladdad, tvärtemot den föreställning Brincks upprörda fantasi fattat, till ytterligare uppdrifvande af hans själs olideliga marter.

Du Rietz och vaktsoldaten buro den olycklige in i de rum på slottet, som blifvit upplåtna åt honom, och dem han bebott sedan vi sett honom gårdagen fly från Tepatis gästvänliga boning.

Man lade honom på hans säng, och försökte stämma det flödande blodet, intill dess läkaren hann anlända; men Brinck afvisade de hjälpsamma händerna, som ville sysselsätta sig med honom, och hviskade: — Låt vara, låt vara! det svalkar så godt!

Vid undersökningen af såret förklarade läkaren det af svåraste beskaffenhet.

Med det sjudande blodets förlust hade förvirringen och våldsamheten af de känslor, som rasat i den olycklige Brincks själ, lagt sig, och lugn och redighet åter börjat vinna makt med hans sinnen. Efter några timmars förlopp antogo hans plågor en karaktär, som bebådade hans snara slut. Han hörde det med glädje och han bönföll hos kommandanten, icke med anspråken af en fordran för en bevisad tjänst, utan som en nåd mot hans arma själ, att han före sin död skulle få se och meddela sig till öfverstlöjtnant Rühl och hans öfriga kamrater från Sviatski, hvilka blifvit hemtade till Kasan. En önskan från en döendes läppar har en öfvertalningskraft, den få hjertan äro skapade att motstå, och ehuru vår kommandant just icke gjorde det gerna, lät han dock beveka sig till bifall.

Vid de efterlångtades inträde gjorde Brinck ett försök att uppresa sig i sängen, hvilket dock aflopp fruktlöst; hvarefter han, som en botgörare, sammanknäppte sina händer öfver bröstet och talade:

— Jag skulle icke uthärda er åsyn, om icke dödens mörker redan skymde mina blickar. Redlige svenskar, nyss mina bröder, jag är icke värd att lyfta mina blickar till er och se den trohet i ögat, som jag förrådt. Och dock har jag en bön att lägga på edra hjertan. Jag ber er icke tillgifva hvad jag brutit — det vore att förnedra er till min egen ståndpunkt — jag ber er icke sända en suck till Gud för min arma själ, ty jag är den icke värd; jag ber er icke strö glömskans aska på mitt brott, eller förstumma inför verlden den förbannelse detta påtryckt mitt namn; nej, jag ber er deremot, att J måtten stämpla mitt minne så, att hvarje hjerta ryser dervid och hvar ärlig man spottar i förrädarns fotspår; att J måtten strö tistel på min graf, och, om ni för min skuld skolen gå döden till möte, intill sista minuten visa verlden den himmelsvida skilnaden på förrädarns och fosterlandsvännens slut. Förkrossen mig med edra ord och edra exempel, och lären tid och efterverld att sky min bana; blott så kunnen J af mitt förräderi göra fosterlandet ett gagn; blott så kan mitt brott lända det till nytta! Förvissad härom, ser jag ännu ett hopp vid grafvens rand, *det*, att som dess *sista* förrädare nedsjunka i dess mörker. Svärjen, ack svärjen mig, att uppfylla detta löfte!

— — —

— J tigen? — — Den eviga rättvisan skall dock tala — — Förbannelse åt förrädarn!

— Barmhertighet åt den ångerfulle! — sade Rühl.

— Brinck drog en djup suck. Det var den sista.

19 Kapitlet.

Det vådliga företaget af Staels förflyttning, midt under en brinnande feber, hade följts af en gynsam utgång. Det var som om Försynen till detta sista räddningsförsök velat spara all den framgång, den nekat de föregående. Näst dess bistånd hade Stael därför att tacka de lika kloka som ömsinta åtgärder Hysing iakttog, till förekommande af alla olyckliga följder, och de vaksamma omsorger, hvarmed han oupphörligen omgaf honom. Detta oakadt blef dock hans sjukdom ganska långva-

rig, och flera veckor, ja månader förgingo innan han återkom till så pass styrka och klarhet i sinnet, att han fullkomligt kunde fatta sin belägenhet och draga sig till minnes de händelser, som bringat honom dit, der han nu befann sig. Siutligen segrade dock hans ungdom och fysiska kraftfullhet, så att han i hälsans åter mot honom öppnade famn, började liksom morna sig till för lifvet och dess intryck.

Med lika mycken tacksamhet som förvåning, erfor han då allt hvad vänskapen för honom gjort, och med hvilka uppoffringar den arbetat för hans räddning.

Emellertid hade Stael icke länge varit vid det lyckliga bruk af sina sinnen, att han åter kunde reflektera öfver hvad som tilldrog sig omkring honom, innan han saknade lilla Sigrid och gissade att Hysing måtte hafva skickat henne ifrån sig för hans skuld. Då han visste hur ömt hans vän älskade barnet och hur en skilsmessa säkert kostade honom mycken smärta, beslöt han att hellre än att förlänga den, underkasta sig obehaget af allt det väsen den lilla brukade åstadkomma, och frågade honom, då han inträdde, efter henne med uppmaning att snart återkalla henne.

— Kära kaptén, — sade Hysing — inte kunde jag ha både henne och er, som sjuk, i huset på samma gång; därför skickade jag bort henne, så snart jag tänkte på att få er hit.

— Men det gör mig ondt om både er och henne.

— Åh, bry er icke om flickan! Hon är i godt förvar der hon är. Jag har verkligen icke, jag finner det till mitt bekymmer, några rigtiga teorier för flickuppfostran, och praktiken är, Gud bättre mig, ännu sämre. Alltså har flickan ingenting att förlora, stackars liten!

— Men ni sjelf, ni saknar henne.

— Jag håller af henne, det är sannt, och det är min skyldighet, som ni vet, men jag håller äfven af er, och då flickan har det bra och sjelf finner sig nöjd, så ser jag hellre hon vistas bland sitt eget kön, än bland karlar, så liten hon är.

— Ni har då funnit ett godt ställe åt henne.

— Godt? — — Det må den allseende Guden dömma om. Jag tror det icke, i det hela, men för henne kan det vara godt, emedan hvad den ena ytterligheten skadar, kan den andra bota. Hvad soldatlifvet förvildat i hennes natur, skall klosterlifvet tämja; och hvad den religiösa olikheten vidkommer, är jag öfvertygad, den icke skall lemna några intryck, utan gå henne obemärkt förbi, emedan hon är för liten att lägga det vid sig.

— Det är alltså i ett kloster ni insatt henne?

— Inpensionerat henne tills vidare. Hvad skulle jag väl ta mig till med henne? Det klostret jag valt är ett af de minst stränga, och dess syfte är välgörenhet mot fattiga och sjuka. Detta vill jag hoppas icke skall hafva något menligt inflytande på hennes späda sinne, utan tvertom väcka mången mild qvinnlig känsla, som förhållandena hittills lemnat åt sitt öde; och hvad de katholska trossatserna beträffa, tänker jag, såsom jag nyss sagt, att hon är för späad att kunna inhemta något; eller hvad menar ni?

Saken intresserade i det hela Stael alltför litet att han skulle störa sin vän i öfvertygelsen att han gjort rätt, hvarför han lät honom dervid förblifva, och såg honom dag efter dag stoppa sötsaker i sin ficka, för att gå och besöka sin lilla skyddling, utan att han nånsin gjorde hans uppfostrings-regim till något tvistämne med sin förre trätobroder.

Den förra tvistlusten hade också till stor del försvunnit. Sjukdomen och, mer än den, sorgen och den oöfvervinnerliga oron öfver Ingeborgs öde, hade krossat hans själsstyrka och försänkt honom i ett svårmod, som gjorde honom likgiltig för allt, som förr fängslat hans intresse. Ensamheten, der han ostörd fick öfverlemna sig åt sina minnen, sin smärta och sin fruktan, blef hans käraste tillflykt; af kärlek till den blef han liksom människoskygg. Han stängde sig inne i sin boning, sökte sin förströelse endast i läsning, och sin glädje i att hemligt och på tysta vägar sprida hjälp till många af sina ekonomiskt tryckta bröder. Detta lif, som hans böjelse föreskref, och som dagligen stärkte intrycken af hans smärta, hade emellertid en annan sida, hvars fördelar icke böra förbigås, det var det, som gynnade det incognito hans säkerhet föreskref, och allena gjorde det möjligt för honom att med ett utseende, som så skilde sig från mängdens, kunna under längre tid bibehålla det, midt i en folkrik stad, der ett mångårigt vistande gjort honom känd af många bland både höga och låga.

Nära ett år hade förflutit på detta sätt, utan att Stael ett enda ögonblick kunnat glömma sin oro och smärta eller ens känt den förminskad. Hans vedervilja mot hvarje försök att hemta någon förströelse från den yttre verlden hade snarare till- än aftagit. Ej en gång i sina landsmäns små enskilda koterier kunde han förmås deltaga. Om några nyheter från fäderneslandet som kunde ega något särskilt intresse för hans fosterländska känsla, bland dem vankades, skulle de blifvit honom obekanta om ej Hysing tillfört honom dem.

Alla de forskningar, som denne sednare i sitt outtröttliga nit under tiden kunnat anställa till utrönande af Ingeborgs öde eller vistelseort, hade emellertid aflupit fruktlösa, och icke efterlemnade någon annan sannolikhet än den, att spåren derefter blifvit så omsorgsfullt igensopade att ingen ledning fanns till någon upptäckt deraf.

Sedan allt hopp sålunda längesedan lemnat äfven Hysings hjerta, hände det en afton, då han efter hemkomsten från klostret, der han besökt lilla Sigrid, slängde kappan af sig på en stol i sitt rum, att han hörde någonting klingande slå emot golfvet. Utan att bry sig derom och utan att i skymningen kunna upptäcka hvad det egentligen var, började han spatsera öfver golfvet under det han med bekymrad röst sade:

— Hm, hm, den flickan kommer verkligen att göra mig bekymmer.

— Så-å. Börjar ni redan erfara det? — sade Stael.

— En flicka — Hm! Det är ändå något helt annat än en pojke. Hon har en annan natur och andra böjelser. Det är icke allt, att lära henne sanning och uppriktighet, rättrådighet och förtröstan till sin egen kraft och sjelfständighet; hon behöfver . . . Ja, himmelens Gud vet hvad hon behöfver. Ser ni, kaptan, då Gud skapade mannen, gjorde han det af jordens stoft och inbläste i det sin anda; han är alltså en grof lerkruka, den herren helgat till ett heligt kärl; den mystiska trädstock, som gömmer gnistor af himlens eld; en enkel sammansättning af rå materia och gudomlig anda. Men qvinnan deremot, hon skapades af männens refben, af de redan amalgamerade elementerna, och därför är hon till hela sin natur ett obegripligt kompositum. Kan ni tro, kaptan, att flickan är redan både fåfång och intrigant?

— Det vore mycket, det!

— Af hvem skulle hon hafva lärt det, låge det ej i hennes egen natur? Ni skulle sett i dag när priorinnan släppte henne genom gallret ut till mig, med hvilken omsorg hon hade sin lilla kofta tillfästad. När jag upplyftade henne på knät, kände jag något hårdt i form af en medaljong på hennes hals. Jag ville se hvad det var och ville därför öppna koftan; men då skulle ni sett hvilket minespel som började på den lillas ansigte; huru hon, utan att säga ett ord, betäckte sig med händerna och slängde ögonen åt priorinnan, som mer tycks vara tillstädes för att bevaka våra ord än våra rörelser.

Då hon såg att priorinnan icke gaf akt på oss, öppnade hon något litet på koftan och visade mig ett porträtt af ett fruntim-

mer, infattadt i en dyrbar briljanterad medaljong. Hon såg att jag blef förundrad vid denna syn och skyndade att lägga handen på min mun för att qvarhålla mig i tystnad. I detsamma märkte hon att priorinnan betraktade henne. Hon blef röd som blod i sitt lilla ansigte, men sade, för att ej låta sig märka: "Det är fasligt varmt härinne."

Hvad tycker ni kapten? Tror ni att en pojke vid hennes år skulle förstått att finna sig så? Nej, på min heder! Han hade förr låtit upptäcka sig, hade han ock vetat att han för sitt fel blifvit klappad både gul och blå. — Men nu kommer det bästa af alltihop! Priorinnan tillsade henne att aftaga koftan emedan hon var för varm. Hvad tror ni nu hon gjorde för att dölja den grannlåt, hvarmed hon påtagligen olofligen utsmyckat sig? Jo, hon hoppar ned af mitt knä, går bort till stolen der min kappa ligger, löser upp sin kofta, drar upp den till armarne, och svänger den, med en alldeles egen manöver, öfver hufvudet, hvarvid hon låter kedjan med medaljongen åtfölja. En stund derefter ser jag henne, med ryggen mot gallret och, som det syntes, opererande i min kappa, sysselsatt med att i botten på sin russinstrut inpraktisera porträttet. — Säg nu kapten, är icke detta rigtiga instinkter af qvinnolist? Om jag blott mäktade, skulle jag sannerligen skrifva en afhandling öfver qvinnans psykologi, som skulle lägga de underbaraste saker i dagen.

— Ni kan gömma det tills ni slutat lilla Sigrids uppfostran, — sade Stael, som oaktadt all sin nedslagenhet icke kunde afhålla sig från att draga på munnen, lika mycket åt sin väns allvarsamma demonstration, som åt sjelfva den lilla betydelselösa handling som föranledt den.

— Gyckla icke öfver den saken! — sade Hysing under det han tog fram ljuset och elddonet och började slå eld, hvilket efter den tidens method icke var något ögonblickets verk. — Hända hvad som hända vill, skall hon dock slippa att en dag stå fremmande och förfrusen bland sina likar, utan minne af deras kärlek, utan förtroende till deras godhet. Skall hon bli bortskämd af mig må det då ske genom förmycken. De känslor den qvarlemnar blifva åtminstone icke hat eller misstro mot hennes medmenniskor.

— Ni har rätt, min vän, och min mening var ingalunda att såra er.

— Jag vet det, och lägger det därför icke på sinnet. Jag har ändå min tro om den flickan, och ni skall en dag få se att det var icke för ro skull vår herre lade henne i mina armar.

Nu hade Hysing äntligen fått eld på ljuset, och vid det första sken som deraf spreds i rummet, såg Stael någonting glindra på golvet, bredvid stolen, der den förres kappå låg.

— Hvad är detta? — sade han vid det han lutade sig ned och upptog det lysande föremålet. — Men ögonblicket derpå stod han liksom förstenad och stirrade med orörliga blickar.

— Så sannt jag är en syndare, har icke den listige ungen låtit det medfölja! — — Nej, icke låtit; det har hon väl hvarken vågat eller haft för afsigt; men det har fallit ur russinstruten i fickan, och ur denna sedan här . . . Men, i himlens namn, hvad är det med er, kapten?

— Hur har detta hitkommit? — stammade Stael.

— Jag sade det ju! Och det är icke möjligt att det kunnat tillgå på något annat sätt! Men, ni mår illa, ni är er icke lik.

— Det är hennes! utropade Stael och tryckte medaljongen mot sina läppar.

— Hvems? I himlens namn, sansa er!

— Fröken Ingeborg Horns.

— Fröken Horns? Er fästlös.

— Det är hennes och kan icke tillhöra någon annan.

— Bedrar ni er icke, kapten?

— Omöjligt! Det är hennes mors porträtt. Jag igenkänner hvarje drag, så liknande hennes egna. Jag har sjelf räddat det, den dag Narva intogs, ur en roflysten hand, som ryckte det från min Ingeborgs hals och mordiskt vågade hota hennes lif. Jag kan icke bedraga mig.

— Hvilken upptäckt! Och utan Sigrid hade den icke skett. Kan ni mera tvifla på att den flickan är mig skänkt af himlen? Er fästlös skulle då vara förgömd i detta kloster? — — Och så underligen upptäckt! Men nu måste vi med allvar tänka på huru vi skola kunna utlösa vår bergtagna prinsessa.

— *Huru?* — sade Stael och rätade upp sig med en spänstighet, sådan Hysing ej på lång tid hos honom sett spår af. — *Huru?* Äro vi icke här nog många svenska officerare för att kunna befria general Horns dotter ur ett kloster?

— Sakta, sakta, min vän! Så får det icke tillgå. Klostermurar äro farligare att storma än fästningsmurar, emedan de hafva hela rikets vidskepelse till sitt värn och hvarje enfaldig själ till sin hämnare. Ett annat medel måste vi tillgripa; vi måste gå försigtigare tillväga.

— Försigtigheten är ett godt ord att skyla fegheten med. Vi skola kanhända gå och krusa med den der försigtigheten, tills

— Gudskelof, kapten, ni vaknar upp igen till den gamla kraften af er liflighet. Det är just en glädje att så der bli snubbad af er. Emellertid upprepar jag ännu att ni måste lugna er och tänka på försigtigheten. Ja till en början min bäste kapten och för att något lugna er, bör ni till och med föreställa er, att det kunde vara möjligt att er älskade sjelf icke befunde sig der.

— Kom icke med en sådan förutsättning! Det skulle bringa mig till förtviflan.

— Möjligheterna äro många, och ehuru jag, liksom ni, älskar att tro, att himlen upptäckt för er det tillhåll man sökt för att beröfva er henne, så önskar jag dock att ni skall handla med en klokhet som ej i något fall, eller i hvilket förhållande saken egentligen står, kan komma att blottställa hvarken er eller den ni önskar befria. Vet ni hvad, kapten, en tanke faller mig just nu in.

— Låt höra! Blott det leder till en säker och hastig utgång.

— Vi måste här, som seglarn på det villande hafvet, styra vår kosa efter de tecken vår herre upptändt för vår syn, det vill säga vi måste göra våra slutsatser efter de anledningar omständigheterna gifvit oss vid handen. Om det är fröken Horn sjelf, hvilket visserligen synes det troliga, som tillåtit flickan att leka med och hänga på sig en nipp, så dyrbar i alla afseenden, tyckes det som om hon tillåtit henne ett visst förtroligt insteg hos sig; hvilket är så mycket sannolikare, som qvinnans hjerta i allmänhet hyser kärlek för barn, och det gemensamma modersmålet ännu mer borde bidraga att göra Sigrid väl anskrifven hos henne

— Och ni kan förbise, min kära pastor, att i stället för att stå här och öfverlägga, skulle ni, genom att ännu i detta ögonblick återvända, med ett enda ord af Sigrid kunna bringa vissheten i dagen?

— Och ni kan förbise både vådan och ändamålslösheten af ett sådant steg? Nej, de kära i sin otålighet skulle skämma bort de bästa planer, finge de råda sig sjelfva! Jag sade er ju, att vi måste vara försigtiga och styra vår kurs efter de tecken vi fått? Ser ni, priorinnans ständiga tillstädesvaro vid mina besök hos lilla Sigrid, och flickans förbud att med mig tala annat än tyska, hvilket priorinnan förstår, bevisa ju en misstänka, som måste hafva en annan grund, än i hvad som kan

angå mitt förhållande till barnet sjelf; och jag lemnar åt er att döma, om den icke möjligen skulle kunna gälla en fruktan för någon upptäckt å flickans sida angående — just fröken Ingeborg, er fästmö? Om, som jag nyss visade er vara troligt, flickan närmare fäst sig vid henne, skulle icke hon för mig hafva berättat det, om icke ett förbud afhållit henne derifrån? Under sådana sannolikheter, hvartill skulle väl ert förslag leda? Nej, omtanken bjuder oss att gå annorlunda tillväga. Se här! — och han tog fram bland sina få böcker en liten svensk bönbok. — Prenta här, på det rena bladet i början, några ord som kunna gifva er tillkänna för er fästmö, och i morgon vill jag lemna boken, tillika med en liten lektion åt Sigrid, öfvertygad om, att hon icke skall underlåta att repetera sin lexa och framvisa sin bok för den som förstår dess språk, och hos hvilken hon funnit kärlek.

— I morgon? Hvarför icke genast i afton?

— Emedan det redan ringt till bön och klostrets portar äro stängda. Dessutom torde ni behöfva någon tid på er, ty för det första bör ni betänka, att edra ord möjligen skulle kunna komma under andra ögon än dem, för hvilka de äro ämnade, och stilisera dem derefter, och för det andra måste ni prenta dem med tryckstil, för att ej väcka de fromma systrarnes misstanke, att den lilla boken skulle kunna innehålla verkligt kontriband.

Ehuru detta förslag hvarken tillfredsställde Staels otålighet, eller öfverensstämd med de åtgärder, genom hvilka han ville komma till ett afgörande resultat, insåg han dock alltförväl den klokhed och försigtighet som låg deri, liksom den sanna vänskap, hvaraf Hysing leddes, för att han skulle vilja göra några vidare invändningar deremot. Han tog alltså utan motsägelser boken och prentade deri:

Har du af Narvas fall ännu ett minne,
 Af Horn, som lade en odödlig bragd
 Vid dess försvar? Står ännu för ditt sinne
 Den hemska bild af rysk mordlystnad, lagd
 I dagen mot hans dotter? Tolka då
 Att du mins hennes räddare också!

Redan påföljande morgon återvände Hysing till klostret, återställde porträttet, och gaf lilla Sigrid en så vacker och grundlig förmaning mot verldslig fåfänga, att sjelfva priorinnan ej kunde underlåta att betyga honom sitt bifall och beklaga, att han ej omfattat den enda saliggörande tron; hvarpå han anbefalldes Sig-

rid åt en godhetsfull ursäkt, samt slutligen gaf henne en liten lexa ur boken, den han ålade henne att hafva i godt minne och felfritt kunna upprepa när han nästa gång återkom.

Nu skulle det följande besöket upptäcka resultatet af hans uträkningar. Må man föreställa sig Staels otålighet under väntan derpå; men också hans förtjusning, då Hysing vid återkomsten öfverräckte honom boken, deri han på andra sidan af det af honom betecknade bladet fann dessa ord:

Ju mera ögat gråter, hjertat lider,
Ju klarare står bilden från de tider.

Det kunde numera icke finnas något tvifvel att det ju icke var Ingeborg sjelf, som befann sig i klostret, och att hon ännu var densamma som förut, med hjertat fullt af trogen kärlek och tankarne ömt fästade vid sin älskade. Återstod nu blott att skrida till verket af hennes befrielse! Stael kände nu sin otålighet fördubblas med hvarje minut; han ville trotsa alla hinder, och återkom med förnyad ifver till förslaget af de våldsammaste åtgärder, såsom de hastigast afgörande.

Här fick Hysing nya strider att bestå, och lade honom under ögonen den dubbla oförsigtighet, hvartill han genom detta steg skulle göra sig skyldig, då han skulle på samma gång upptäcka sin hemliga härvaro, och gifva sin mäktige motståndare det skarpaste vapen i händerna till hämnd, genom de anklagelser han skulle kunna uppfinna mot anledningarne dertill, samt huru hans räddare, Du Rietz, svårligen skulle kunna undgå att äfven få sin hud märkt af det retade lejonets hämnande ram.

— Betänk — sade han — edra förpligtelser både till kärleken och vänskapen! Om ni utsätter er sjelf, och kallar öfver er en hämnd, som säkerligen ingenting högre eftertraktar än att fullkomligen kunna undanrödja er, hvad skall blifva af er älskade? Åt hvilket öde öfverlemnar ni henne? Och om ni ger pris på er för ett brott, som kräfver ett förfärligt straff, kan man ens för att rättvisa det, undandraga den, som befrämjat er qvarvaro här, delaktighet deraf, och hvad blir väl då den ädle Du Rietz' lott? Och för sådana skäl, min kapten, har ni icke styrka att lägga band på er otålighet?

Stael gick några hvarf upp och ned på golfvat, utan att svara, kämpande med sig om hvad han borde göra eller icke göra, tills han slutligen stannade framför Hysing och sade:

— Nå väl, min kära Mentor! Låt höra edra föreskrifter, hvilka ni väl ändå lärer påstå vara mig de klokaste och nyttigaste att efterfölja?

— Den som älskar att någorlunda uppmärksamt följa För-synens ledande af våra öden, kan ej annat än lätt varseblifva hur alla förhållanden, de må nu vara onda eller goda, kunna be-främja lyckliga sakers framgång; och hur de menckliga svaghe-terna ofta blifva en häfstång för så vackra ändamål. Om jag icke misstager mig, kan ni just nu få tillfälle att, öfvertyga er derom. Eller hvad tror ni, kapten? Skulle icke general Tscham-mers gemål böra blifva er en god bundsförvandt, till vinnande af edra planer?

— General Tschammers gemål? Henne afskyr jag.

— Det må vara, och jag ber er alldeles icke göra henne några förklaringar, om motsatsen; men det klokaste jag anser er kunna företaga, vore att helt enkelt vända er till henne med förtroendet om er upptäckt af fröken Horns vistelseort, och läg-ga ert öde i hennes händer; och jag vågar tio mot ett att hon icke skall släppa saken, innan hon, till hämnd öfver sin man, ser er och er föstmö ett lyckligt par, samt till på köpet, be-tryggat er säkerhet för följderna af er olydnad att befinna er här.

— Ni tror verkligen detta?

— Och tror ni det icke sjelf?

— Men skall icke vidskepelsen eller bigotteriet afskräcka henne för klostermurarne?

— Kommer ni icke ihåg hvad ni sjelf berättat mig om si-sta aftonen på Gortschin? Försöket lönar åtminstone mödan att göra. Det är er fästmörs räddning det gäller.

Stael öfverlemnade sig åt något betänkande och sade derpå:

— Nå väl, ehuru motbjudande detta steg i öfrigt må före-falla mig, känner jag att för detta skäl må alla betänkligheter vika.

Furstinnan afhörde med särdeles välbehag Staels anfö-randen. Segerfröjden just lyste henne i ögonen då han slutat och hon sade:

— Ni vet, min kära Stael, att jag, alltsedan ni var min gäst på Gortschin, hyst mycket deltagande för er. Jag lofvade er då, att beskydda er förening med fröken Horn, och ni skall snart lära känna hur en Gagarin förstår att uppfylla sina löften. Farväl! Ni kan vara lugn! — Och med dessa ord räckte hon honom sin hand att kyssa.

Hvad furstinnan lofvat var emellertid ingen lätt sak att uppfylla; helst en svårighet föga mindre än sjelfva klostermurarnes otillgänglighet mötte henne. Hon förstod, nemligen, af den beskrifning Stael gifvit henne på klostret der Ingeborg skulle befinna sig, att det var det, hvori en hennes mans syster var abbedissa. Under en säkrare vakt mot alla hennes möjliga bemödanden att sträcka sin hand efter Ingeborgs frihet hade han aldrig kunnat förtro henne; emedan denna syster, som älskade sin broder med ovanlig värma i lika mån hatade den, som utgjorde hans lifs plåga, en sinnesstämning den hon fattat och bibehållit alltsedan hon, i början af de begge makarnes giftermål, och innan hon egnat sig åt klostrets tjenst, tillbringat någon tid i deras hem, och der, på närmare håll, lärt känna sin svägerskas karakter och egenskaper.

Af detta skäl insåg furstinnan att hvilken rättighet hon än skulle kunna åberopa emot sin svägerska öfver Ingeborg, genom det skydd denna njutit i hennes hus, och huru tydligt och klart hon än skulle kunna lägga henne under ögonen, att ingenting mindre än några heliga afsigter till befrämjande af dygdens triumfer lemnat den unga flickan i hennes våld, skulle hon likväl aldrig utbekomma henne.

Men de försvårade hindren afskräckte icke hennes mod. Tvert om, ju större försigtighet hon spårade i sin mans planer, ju mer öfverlagda och välbetänkta hon fann hans mått och steg tagna, ju mer eggades hon att omintetgöra dem och derigenom förskaffa sig en hämnande triumf.

Furstinnan hade visserligen, såsom vi veta, lysande förbindelser, och räknade bland sina närmare släktingar många af czarens mäktigaste och inflytelserikaste gunstlingar; men hon egde *inga vänner*, ingen till hvilken hon kunde vända sig i en sak af sådan beskaffenhet, som den för handen varande, med det ringaste hopp att erhålla hvarken bifall eller biträde. Under sådane omständigheter, och sedan hon ansträngt hela sin skarpsinnighet, stannade hon slutligen vid en plan, hvilken, om hon lyckades bringa den å bane, skulle bryta både murar och hjertelag.

Den allsmäktige Petters ännu allsmäktigare Catharina var den egid, bakom hvilken hon ville vinna sina segrar. Catharina, som visat sig mäktig att frigöra czarens hela armé, innesländ mellan de fiendtligaste elementer, eld och vatten — skulle icke hon förmå befria en stackars flicka ur ett kloster, der tvånget qvarhöll henne tvertemot hennes religions bruk och billighetens föreskrifter? Och skulle Catharina vägra att låna sin

hand dertill? Man kände flera drag af henne, som bevisade både att hon älskade att öfva den makt czarens kärlek medgaf henne, som ock att hon brukade göra det till befrämjande af lidandes lycka, och att hon i allmänhet visade mycken kärlek mot sina landsmän.

Furstinnan tviflade alltså icke, att ju ej Catharina — hvilken lyckligtvis just nu, tvertemot sin vana att åtfölja czaren på hans krigståg, befann sig i Moskau — skulle beskyddande uppträda, om förhållandet framställdes för henne, och hennes hjälp anropades. Men hur detta skulle tillgå blef åter en annan betänklighet, alldenstund furstinnan äfven här fruktade en ogynsam sinnesstämning, enär hon en och annan gång låtit undfalla sig förnärmande yttranden om Catharinas börd, hvilka tjenstaktiga tungor låtit komma denna för öronen.

Dock, hvad furstinnan kände att hon ej sjelf mäktade åstadkomma, visste hon att Natalia så mycket säkrare skulle förmå.

Natalia hade redan något år varit gift och utgjorde ännu genom sin skönhet, sin liflighet och alla sina förbländande yttre behagligheter hela ryska stora världens förtjusning. På hoffesterna hade czaren sjelf vid mera än ett tillfälle skänkt henne sin uppmärksamhet, och, sedan Catharina der börjat visa sig, sammanfört henne med denna, hvilken för den unga furstinnan fattat så mycket behag, att hon bedt czaren för den stundande förmälningen utnämna henne till hennes hofmästarinna.

Nu kunde intet sätt vara säkrare att vinna Catharina än om Natalia ville lägga sig ut derför. Men skulle återigen hon, med sin karakter och sina minnen från sista aftonen af Staels vistande på Gortschin, kunna förmås dertill? Natalia var icke den qvinna, som hvarken kunde förlåta, eller glömma, eller bevekas att visa en eftergift för tårar eller böner; kunde det väl då vara något af henne att vänta?

Qvinnan är emellertid aldrig slugare än när hon vill vinna sina afsigter; och sällan ger hon vika, innan hon pröfvat sin motståndares alla svagheter och öfvertygat sig om den punkt, hvarifrån han möjligen kan besegras; den annars korttänkta och enfaldiga blir i detta fall ofta skarpsinnig, och träffar liksom instinktmässigt medlet hvarigenom hon kan lyckas. Huru det inträffade här skola vi snart lära känna.

De skäl, som förmått Natalia att skänka Alexander sin hand voro ingalunda sådana, att de kunde betrygga ett äktenskaps sällhet. Också blef det ingenting mindre än lyckligt. Stolt, egoistisk och fordrande, ansåg Natalia sig icke hafva några förbindelser att lyckliggöra den hon lofvat sin tro, utan att kunna

skänka sitt hjerta, men kände deremot vid allt som väckte hennes missnöje att hon uppoftat sig; detta hade gjort henne bitter, och så mycket djupare kvarhållit känslan af den första och enda verkliga kärlek hon någonsin erfarit. Under sådana förhållanden kunde furstinnans begäran icke annat än upprifva såret deraf; men för stolt att visa dess blödande smärta dolde hon det under ett kallt hånlöje.

— Hvad, min tant, — sade hon — skulle ni behöfva att taga er tillflykt till mig? Ha, ha, ha! General Tschammers gemål skulle med någon annan vilja dela triumfen af en så storsinnad handling! Det är omöjligt.

— Då jag delar den med dig, har jag åtminstone valt ett fullt värdigt föremål.

— Ni är oändligen förbindlig, min goda tant! Men just därför skulle jag rodna om jag icke erkände min ovärdighet.

— Du gör dig blygsam, Natalia.

— Då frågan är att mäta mig med er, min tant.

— Natalia, du kan icke vara blind för den gunst, hvori du står hos den blifvande czarinnan.

— Än sedan?

— Du vet hvad jag sagt dig, hvartill jag önskar du skall använda den. Jag har redan gifvit Stael mitt löfte.

— Jag hoppas emellertid ni icke ingått några förbindelser å mina vägnar?

— Jag har sagt honom att jag ämnade vända mig till dig, emedan det genast föll mig in, att räkna på dig.

— Ha, ha, ha! Tillåt mig säga, att det då blott återstår er att gifva honom tillkänna, att ni missräknat er.

— Du är en Gagarin, och du rodnar icke vid att säga detta?

— Jag tillstår att jag snarare skulle rodna öfver att göra mig till handtlangare för de svenskes angelägenheter.

— Ha, ha, ha! — skrattade furstinnan nu i sin ordning. — Och du tror dig kunna bedraga mig med detta? Ack, hvad du illa förstår att dölja ditt hjerta!

— Mitt hjerta? — Och en rodnad flög upp på Natalias kinder. — Mitt hjerta? — Ni tycker då icke att det redan är nog många hjertan förut inblandade i denna sak?

— Förgäfves söker du dölja dig! Vore Stael dig likgiltig skulle du handla annorlunda; du skulle visa den stolte svensken ditt förakt genom att bidraga till hans förening; du skulle visa honom att Gagarinerna äro skapade att beskydda svagheten, men icke att dela den; du skulle genom denna handling

nedtrycka honom i stoftet för dina fötter, i stället att nu, genom din vägran säga honom, att det är han som beherrskar dig

— Min tant

— Ha, ha, ha! Hur stolt han skall brösta sig bland sina kamrater! Och om ryktet om den förtjusning du väcker hinner honom, hur stolt skall han icke le åt de qval han vet sig förorsakat dig och säga: Den skönaste furstinnan i Moskau kunde vara min, om jag ville bevärdiga henne

— Det går för långt, min tant!

— Det är du sjelf, som drifver det så vida. Man skulle vara bra obekant med karlarnes egenkärlek för att kunna förmoda något mindre.

— Är ni hitkommen för att förolämpa mig, min furstinna?

— Tvertom, emedan jag kom hit i den öfvertygelsen att de stolta Gagarinernas blod, som flyter i dina ådror skulle tala mäktigare än denna ovärdiga böjelse, som låter dig glömma hvad du är skyldig ditt namn, och ger det till pris åt den högmådige svenskens åtlöje eller ömkan. Farväl, min furstinna! Ni är obeveklig, jag märker det, och vill därför icke besvära er vidare. Om trenne timmar far jag sjelf att bönfalla hos Catharina. Om jag hos henne icke kan berömma mig af den gunst ni njuter, skall det kanhända smickra hennes höghet nog att se en Gagarin som suplikant, för att aflocka henne ett bifall.

Med dessa ord lemnade hon rummet.

20 Kapitlet.

Vi vilja nu återvända till klostret för att der uppsöka Ingeborg och göra oss bekanta med det öde, som drabbat henne, och huru hon befunnit sig i denna obekanta tillflyktsort.

Den list generalen mot Ingeborg användt, då han, under föregifvande att hemligen tillåta henne ett afsked med Stael, hvartill han sjelf ville föra henne i sin vagn, istället afreste med henne till klostret, der han, upptäckande för henne beslutet om hennes och systems förflyttning till Kasan, sade sig för att undanrycka henne ett så grymt öde hafva fört henne till denna säkra tillflyktsort, der han anförtrodde henne åt en vördnadsvärd systems beskydd; samt det våld hon känt mot sig begånget, då det nekades henne återvända och dela de faror

och den smärta som väntade en älskad syster; detta säga vi, hade till den grad upprört henne, att hon nära nog råkat i förtviflan, och tagit sin tillflykt till tårar, böner, hotelser och allt, hvarmed hon trott sig kunna beveka sin omgifning. Hon tänkte på hvad Stael skulle lida af sina felslagna förhoppningar och ovissheten om hennes öde, och hennes eget lidande blef derigenom dubbelt. De första dagarne voro förfärliga — ansigten, hjertan, murar, allt var lika kallt, lika stelt, lika obevekligt, under det hon sjelf tärdes af den mest brinnande glöd. Hon var som den vulkaniska elden i ett Hekla.

Sedan den tid var tilländalupen, inom hvilken, såsom hon visste, de svenska fångarne borde hafva lemnat Moskau, förändrades hennes sinnesstämning, och hon föll i ett djupt men stilla svårmod. Hon längtade icke mer till den frihet fångenskapen utom klostermurarne skänkte henne, sedan allt hvad hon älskat var henne beröfvadt. Stael och Ebba voro nu borta; hvad betydde det då, hvar helst hon befann sig? Det enda som i denna belägenhet skänkte henne någon slags glädje var lilla Sigrid, vid hvilken hon snart kände sig fästad med denna egna dragningskraft som qvinnohjertat eger till barnaturen. Och abbedissan, som med nöje såg, att någonting kunde lindra Ingeborgs melankoli, tillät gerna flickan att vistas hos henne, så mycket hon behagade, under det hon likväl följde både henne och Ingeborg med sin noggranna uppmärksamhet.

Flickans späda ålder och barnsliga sinnelag, den vaksamhet som iaktogs vid de besök Hysing gjorde henne, samt den iakttagna försigtigheten att inom klostret gifva Ingeborg ett förändradt namn, voro å ena sidan nog stora hinder, och å den andra nog säkra garantier för upptäckten af hennes vistande der, genom Sigrid, hvarför hon i alla fall ansåg faran minskad, sedan man trodde Stael nära sjuttio mil från Moskau.

Så lefde Ingeborg stilla och undergifvet, underkastande sig ett öde, det hon icke kunde förändra.

Klostrets frid öfverensstämde med hennes sorgsna själs behof, och om icke tankan på det sätt, hvarpå hon blifvit ditförd, och det våld som qvarhöll henne der, stundom revolterat hennes sinne, skulle hennes lidande nästan försonat henne med detta ställe, blott för det heliga lugn, med hvilket det tillät henne öfverlemla sig åt sin smärta.

Så hade tiden förflutit ända till den dag, då den lilla boken tillförde Ingeborg den anförda helsningen från Stael. En hemlig aning öfvertygade henne, att den var från honom, ehuru

hvarken stilen lemnade någon upplysning, eller hon kunde förklara möjligheten deraf.

Under tusende gissningar öfverlemnade hon sig åt hoppet om Staels närhet och sin snart stundande befrielse, då hon snart från en annan sida återkallades till känsla af den verklighet, som hotade henne.

Abbedissan, hvares nit om klostrets ekonomiska välbefinnande och förkofran var lika omfattande och prisvärdt, som någonsin för dess andliga anseende, sade, dagen efter det Ingeborg erhölet den vigtiga underrättelsen, under det hon med mycken vänlighet tog henne vid handen och förde henne in i klostrets vinterträdgård:

— Mitt goda barn, jag hoppas att du funnit det beskydd du njutit inom våra murar, sådant, att det skall erhålla ditt goda vitsord hos min broder vid hans snara återkomst, och jag skulle mycket hafva misräknat mig på den fromhet, som jag trott mig finna hos dig, oakadt din villfarande tro, om den skulle lemna dig likgiltig för den välsignelse och syndanåd man vinner genom de gåfvor man sjelf, eller genom andra förskaffar kloster och kyrkor. Min bror är en mycket frikostig man och han önskade att du skulle finna dig väl. Men mitt goda barn, hvad fattas dig?

— Er bror — upprepade Ingeborg.

— Är som du sjelf erfarit, ädelmodig och gifmild; men blott de gåfvor, som gifvas den heliga modren och helgonen skaffar gifvaren syndernas förlåtelse och . . . Men hvarför denna häpnad?

Ingeborg var blek och orörlig. Hon kände hur blodet stocade sig kring hennes hjerta och hennes knän darrade. — Han kommer? — stammade hon.

— Om en månad, till czarens förmålningshögtid, såsom han skrifer.

— Om en månad! — Och Ingeborg andades lättare. — Och om jag dessförinnan, om jag i detta nu fordrade, att ni återgaf mig en frihet, den ni utan all rättighet beröfvat mig, hvad skulle ni då svara?

Vid denna fråga tog abbedissan ett steg tillbaka, och betraktade Ingeborg med en uppsyn, som betvivlade hon att hon hört rätt; derpå sade hon med lika mycket lugn som värdighet:

— Om den första verkan af din beskyddares återkomst består i bortläggandet af det fromma sinnelag du hittills visat, emot ett öfvermod, som tillstädjer dig försöket att skämta med mig, så kan jag endast beklaga, att de föredömen af fromhet

och ödmjukhet, du bland oss haft för ögonen, icke förmått åstadkomma någon varaktigare förändring på ditt sinne.

— Hvad föreställer ni er, min abbedissa? Skulle jag skämta? Nej! Icke allenast min fråga var allvar, utan ännu mera min bön, min innerliga bön, att ni ej vidare måtte låna er till ett syndigt våld emot min frihet.

— Är det jag som skall mottaga föreskrifter af dig, mitt barn? — sade den stolta abbedissan, som kände sin värdighet på det djupaste förnärnad af detta tilltal.

— Skulle du, efter nära ett års vistelse inom dessa murar icke bättre lärt fatta det språk, hvarmed min värdighet bjuder dig tilltala mig?

— Jag kan och jag bör i detta ögonblick endast tala ett språk, det är *sanningens*, och ert hjerta kan icke vara döft för dess röst, ty i det talar alltid Gud.

— Tyst, mitt barn! Vanhelga icke detta heliga namn, genom att blanda det med ett verldsligt öfvermodis syndiga tal. Han vill endast nämnas af tillbedjande läppar!

— Nej, min abbedissa, äfven af de bedjande, af de sanning och rättvisa åberopande! Hvad vore han, om han icke följde oss in i lifvets alla förhållanden, och der gjorde sig känd af oss? Ja, jag känner, jag erfar att han är med mig i detta ögonblick och skall öfvertyga er om min rättvisa sak! Ni kan icke — och Ingeborg nedslog sina ögon — vara okunnig om de afsigter, som förmått er bror, general Tschammer, att undandraga mig det öde, som jag bort dela med min syster, och vore ni det, skulle den afsky och fruktan, som jag icke mäktat qväfva vid föreställningen om hans återkomst bort säga er nog. Min abbedissa, kan ni längre vägra min bön?

— Min broder har af faderlig huldhet här beredt dig ett skydd. Om du skulle misskänna värdet deraf, och af en påkommen nyck finna dig föranlåten till några egenmäktiga steg, kan det icke förmå mig att svika i mina pligter.

— Och tillåt mig fråga, hvad ni här räknar att vara er pligt?

— Att uppfylla mitt löfte och lemna dig, som ett rent och obesmittadt lam, tillbaka i de händer, som anförtrött dig åt mig.

— Och det är ert samvete, som säger er detta?

— Och klostrets föreskrifter. Dess lagar tillåta ej att vi utkasta någon ur dess sköte åt ett ovisst ödes vexlingar i en syndig verld.

— Kan ni på er höga ståndpunkt, min abbedissa, så förvilla er?

— Förvill mig? — — Barn, du vet icke hvad du säger!
Jag förvill mig? — — Och abbedissan gjorde det heliga teck-
 net öfver sitt bröst.

— Store Gud!

— Det lugn och den undergifvenhet du hittills iakttagit, be-
 visa bäst hur litet du vetat dig hafva att frukta.

— Jag har varit lugn, emedan jag beslutat att förr dö än
 återse er broder. Jag vidhåller detta beslut ännu, men med
 hvilka olika känslor! Jag egde *då* intet annat val, ingen an-
 nan önskan; ty jag trodde honom, som jag älskar, långt, långt
 borta, skild från mig för alltid. Men *nu*, hur annorlunda! Vi
 hafva återfunnit hvarandra . . . Ett ord, ett enda ord, abbedissa,
 och ni sätter en gräns för smärtan och öppnar ett himmelrike
 af sällhet.

— Hvilket tal! J hafven funnit hvarandra? Er vistelseort
 här skulle vara upptäckt?

— Jag hoppas det, jag har anledningar att tro det. Ni fin-
 ner nu, att ni icke skall utkasta mig från klostrets sköte till
 ett ovisst öde; att kärlekens famn är färdig att betrygga det.

Abbedissan såg förfärlig ut.

— Ni svarar icke?

— Hvad skulle jag hafva att svara på detta?

— Ett bestämdt, öppet bifall, eller . . . Nej, ni kan icke haf-
 va hjerta dertill.

— Jag trodde mig icke ånyo behöfva upprepa mina ord.

— De skulle vara desamma. Ni vill vara obeveklig?

— Pligten låter icke beveka sig.

— Jag frågar er ännu en gång, med hvad rätt ger ni er
 dessa pligter mot mig? Jag tillhör icke er kyrka, och är icke
 i den värnlösa belägenhet att ni kan tro det vara en barmher-
 tighetspligt att omfatta mig; hvarken min tro, min andliga eller
 verldsliga ståndpunkt sätter mig under de lagar ni åberopar; ni
 torde alltså finna att hvad ni kallar pligt är — våld.

I stället att visa sin förtrytelse, log abbedissan såsom från
 en höjd der hon var otillgänglig för hvarje annan känsla än den
 af sin egen öfverlägsenhet och sade:

— Den godhet du här erfarit bär en ömkansvärd frukt!
 Må himlen vredgas på dina förolämpningar, jag förlåter!

— Jag har icke förolämpat er! Jag har trott på ert ädel-
 mod, därför har jag visat er mitt förtroende; jag har bönfallit
 hos er med allt det hopp som tillförsigt till rättvisa och billig-
 het kan inge; men ni har varit obeveklig. Det är ni, som upp-
 kallat känslan af rättighet hos mig, och jag skall säga er hur

långt jag vill göra den gällande: Att jag befinner mig här, är ett brott emot czarens bud; det behöfs blott att han får veta det och han skall icke underlåta att straffa den djerfve som vågat trotsa hans bud! och jag, jag skall nog finna medel att underrätta honom derom, lika visst som . . . Er czar skall icke vägra en fremmande konungs undersåter den rätt de till sitt skydd böra påräkna. Få se hur det då går med er broder.

— Stackars barn! — sade abbedissan med en köld, som ännu mer uppdref Ingeborgs värma — Stackars barn, som hotar så starkt innan du ännu mätt graden af dina krafter. Hvad min bror beträffar, tillhör det mig lika litet att granska hans handlingar som att förråda hans förtroende; men hvad jag med kännedom af hans karakter kan försäkra dig, är, att han aldrig skulle tillåta sig några steg, dem han ej skulle veta sig ha kraft att försvara; och hvad jag med afseende på de medel du skryter med, vill säga, är blott det, att klostrets vaksamhet ännu aldrig funnit sig bedragen; men att du till följe af dina hotelser får tillskrifva dig sjelf den fullkomliga isolering du för din återstående tid torde blifva underkastad.

— Barmhertige Gud! — stammade Ingeborg, på hvars föreställning detta hot gjorde ett förfärligt intryck.

— På det sättet fordrar klostrets säkerhet att skyddas. Hvar är nu kraften af dina hotelser? — Och ett ironiskt leende blandade sig med det gudomliga lugnet på abbedissans ansigte.

— Hvar? — — I mitt hopp till Försynens barmhertighet öfver den oskyldigt lidande.

— Ödmjukheten och undergifvenheten kunna endast tillgna sig en sådan tröst, då trotsigheten och det uppstudsiga sinnelaget tvertom hafva allt att frukta.

— Hör upp att tala detta skrymtans språk, som endast väcker hat till den helighet hvarmed ni prunkar. Barmhertige himmel! — återtog Ingeborg och sjönk ned på sina knän, under det hon sammanknäppte sina händer och sträckte dem emot himlen. — Du som kan skapa tusende vägar för den hjälp du vill sända den lidande, räck ut din fadershand mot det våld som triumferar öfver svagheten och beskydda mig; beskydda mig med din fadershand, o Gud! . . .

Snyftningar qväfde hennes röst, men tårarne tolkade det språk tungan icke längre förmådde uttrycka.

— Den stolta abbedissan, lika stålsatt mot tårar som böner, stod der och betraktade henne så kallt och stelt som hade hon sett på en alfreskomålning. Då öppnades dörren och en af sy-

strarne förkunnade abbedissan att någon önskade tala med henne.

— Jag kommer — sade abbedissan och gaf systemn befallning att föra Ingeborg till hennes rum och vidare se till att ingen, och uttryckligen icke lilla Sigrid, fick hafva någon förbindelse med henne.

— Lilla Sigrid — sade systemn — Jag såg henne nyss stå gråtande och klappande vid dörren.

— Det hjälper icke syster, du har hört min befallning.

— Abbedissans vilja vare uppfylld! — sade systemn.

Ingeborg betraktade abbedissan och följde systemn utan motstånd; ty hon visste hur fruktlöst hennes böner skulle falla.

Men i dörren möttes hon af en annan syster, som sade:

— Det är hennes höghet Catharina Alexiewna, som ber att få tala med abbedissan; hon bad mig säga det, emedan hon önskar slippa att vänta.

— Inom dessa murar hafva konungar fått lära att vänta och furstar att glömma sin höghet. Catharina får afvakta min ankomst. Säg henne det.

Systemn gick, men Ingeborg, som hört hvad hon haft att förkunna, utropade, fattad af en glad aning:

— Catharina! Store Gud, kanske har du så förunnat mig bönhörelse?

— Mitt barn, du har hört min befallning.

— Min abbedissa, jag vill tala med hennes höghet, jag vill säga henne allt. Jag skiljer mig icke en handsbredd från er; jag släpar mig i edra fotspår, jag fasthåller mig vid edra kläder. Endast med våld skall ni kunna visa mig från er.

— Vansinniga! — utropade abbedissan, — och det oförändrade lugn hvarmed hon i känslan af sin öfverlägsenhet hittills vetat bibehålla sin värdighet, förbyttes nu i en vrede, den hon ej mäktade återhålla.

Ingeborg stod med sammanknäppta händer och en hållning som visade, att hon var beslutad till det yttersta försöket.

Så stodo de några ögonblick, betraktande hvarandra, liksom tvenne kämpar, hvilka vilja öfvertyga sig om hvarandras krafter för den förestående striden.

— Trotsiga! — sade abbedissan, med ett bittert löje, sedan hon tycktes finna att intet annat medel skulle lyckas — Gå, syster Ursina och säg Catharina, att jag i dag är hindrad.

— O, min Gud! — utropade Ingeborg.

— Ni ser hur det lyckas att strida mot mig.

Men i detsamma hördes ett slag på dörren och en stor, ståtlig fruntimmersgestalt, med utmärkt vackra, men nästan maskulint starka drag, och blå klara ögon visade sig. På hennes hållning och imponerande sätt att föra sig, kunde man nästan se att hon var född att herrska. Detta var Catharina.

— Förlåt, — sade hon, — att jag tvingat mig hit, men detta rum hör ju ingalunda till stället helgedomar, och jag har således icke våldfört mig på edra lagar! Är detta abbedissan sjelf?

Abbedissan gjorde en bejakande bugning.

— Mitt ärende . . .

— Tillgif ers höghet, att jag vågar påminna om klostrets regler, som förbjuda obehöriga vittnen, på det de icke må blanda sina fromma tankar med jordiska föremål och således aflägsna dem från himlen. Och med dessa ord gjorde hon en ganska betecknande åtbörd med handen åt Ingeborg.

Men Ingeborg förblef orörlig.

— Hvad, min fru abbedissa, — sade Catharina med ett uttryck som uppenbarade den blifvande czarinnan. — Menar ni jag är hitkommen för att lära klosterreglorna, eller har världen blifvit er så suspekt, att ni icke tror ert eget kön, liksom den girige icke tror sig sjelf?

— Gå! — befallde abbedissan.

— Jag tillhör icke dem, som denna regel gäller, — sade Ingeborg.

— Mitt ärende, — återtog Catharina, hvars lynne var att icke låta hejda sig af några hinder, — är att fråga er, om under ert beskydd befinner sig fröken Ingeborg Horn?

När personer, som äro vana att utan motsägelse råda och befalla, en gång råkat i schack för en ännu öfverlägsnare makt, falla de ofta ned från sin värdighet och råka i en förlägenhet, ur hvilken de fåfängt söka sin räddning. Så blef också fallet här; och vid Catharinas fråga, blef abbedissans svar ett sväfvande mellan ja, och nej.

— Ers höghet, om det är henne er fråga angår, så tillåt mig få komma fru abbedissans ovisshet till hjälp! Ni ser henne här.

— Jaså, det skulle kanhända vara ni? — Och Catharina fästade sina stora, genomträngande ögon på Ingeborg. — Man har sagt mig, att general Horns döttrar voro vackra, och ni motsäger just icke beskrifningen. Alltså den jag söker!

— Ni, ers höghet, söka mig; den, som ingenting högre önskar än att få falla till edra fötter och anropa ert beskydd?

— Vi möta då hvarandra på halfva vägen, emedan jag just kommer

— O, min Gud!

— Att erbjuda dig mitt, för så vida det handlar om att befria dig från detta kloster, och . . . Men derom får man väl icke tala inom dessa helgade murar. — Och Catharina afbröt sig, skrattande rätt hjertligt.

Må man föreställa sig abbedissans uppsyn vid allt detta, och hvilka känslor hos henne sattes i rörelse!

— Ers höghet! — stammade hon. — Detta är stridande emot klostrets bruk och mina pligter . . .

— Hvad, min värda fru abbedissa! Ni måtte väl icke räkna fröken Horn vigd vid edra bud? Hon kan väl icke vara annat än inpensionerad hos er, och i denna egenskap berättigad att lemna er?

— Hon är en ung, omyndig flicka; och den som är i faders ställe kan endast

— Jag förstår, jag förstår! Men i detta ögonblick skänker jag henne en ny både fader och moder, — czar Petter och mig, — erkänner ni deras förmynderskap?

Abbedissan förmådde knappast svara. Hon, nyss den starka, den i känslan af sin makt så säkra och obevekliga, stod der nu öfvervunnen och besegrad. Hvad ville hon göra emot Catharina, emot henne som egde dens hjerta i sin hand, inför hvilken Ryssland darrade, och som mäktade sträcka sin hämd lika långt som sin vrede, antingen den drabbade inom helgedomens eller verldsliga höghetens gebit? Det fanns icke mer än ett parti att taga. Abbedissan lyftade sina händer mot himlen, och kallade honom till vittne på sin oskuld.

Från klostret förde Catharina Ingeborg med sig till sitt eget palats. Sedan hon der, i ett af smårummen lemnat henne några minuter åt sig sjelf, och eftertankan af allt hvad som passerat, kom hon tillbaka, beledsagad af Natalia, under det dörrarne till en annan sida öppnades, derifrån Stael inträdde.

Må man tänka sig hans och Ingeborgs öfverraskning och glädje vid åsynen af hvarandra! Ett rop undföll dem begge. Stael sjönk till Ingeborgs fötter; Natalia vände sig om och nedpressade en suck, som hotade att qväfva henne.

— Mina unga älskande, — sade Catharina med lika mycken mildhet som värdighet, i det hon steg fram och fattade deras händer. —

— Det är mig ett lika stort nöje att kunna bidraga till er lycka och derigenom visa ett deltagande för er, såsom mina landsmän, såsom ock min välvilja för unga furstinnan Gagarin, hvilken är den, som varit eder förespråkarska hos mig. Hon har sagt mig allt, både hvad J redan lidit och hvad J kunnen hafva att frukta. Ert spel är ganska högt, min kapten, att under en fremmande förvexling vistas här, och den som med er inlåtit sig i detsamma, riskerar icke mindre; ty, tro mig, czar Petter är icke den, som låter leka med sina bud, eller lemnar deras förakt ohämnadt! Men för denna gång må ni vara trygg både för er sjelf och för er vän der borta i Kasan. Det vore synd att straffa den som kärleken vill lyckliggöra. — Och vid dessa ord lade hon Ingeborgs hand i Staels.

Sedan dessa tryckt hvarandras, fattade de Catharinas, dem den ene förde till sina läppar, den andra sköljde med sina tårar.

— Glömmen icke er tacksamhet mot furstinnan! — sade Catharina och visade på Natalia, — ty, som jag sagt eder, är det hos henne J egentligen stannen i förbindelse för er lycka.

— Min furstinna, — stammade Stael.

— Ni har vägrat att af mig mottaga ert lif; skall ni också vägra att mottaga er lycka?

— Intet pris kan vara för högt för den, min furstinna! Må detta säga er *allt* om min tacksamhet! Natalia slog ned sina ögon och en purpurglöd färgade hennes kinder.

I detsamma inträdde en kavaljer och anmälde generalskan Tschammer, som utbad sig ett enskildt företräde. Natalia hviskade några ord till Catharina, som derefter tillsade kavaljeren att införa generalskan.

Vi vilja icke försöka att beskrifva generalskans öfverraskning, då hon här redan fann allt gjordt, hvad hon kom att förbereda. Hennes planer hade segrat, och hon skulle komma till det mål, som lofvade så ljuflva triumfer. För en qvinna med hennes karakter kunde hon icke sträcka sina önskningslängre.

21 Kapitlet.

Innan kort blefvo Stael och Ingeborg sammanvigda af Hysing, midt i kretsen af sina i Moskau församlade landsmän, och hugnade af rika vedermälen, så väl af Catharinas nåd och välvilja som ock af generalskan Tschammers ynnest och beskydd.

Nu framlefde de en tid under en sällhet, för hvilken penseln ej har några färger och tanken inga ord. Liksom vinrankan grönskar lummigast och bär den saftigaste drufvan i askan af den förödda campagnan, så uppsipprade också lyckans lif skönast och bäst ur de flydda motgångarnes pröfningar. Alla de lidanden de utstått föreföllo dem som moln, nedsjunkna mot horisonten, mot hvilkas skuggor solen så mycket klarare bröt sina strålar, och hvaröfver himlen så mycket högre lyfte sitt ljusa blå. Ingenting förmörkade det närvarande mer än fruktan att förlora det.

Hjertan som mycket lidit blifva slutligen misstrogn emot lyckan; de tro icke att hon tillhör dem, utan liksom gästbesöket af en älskad vän förbittras af tanken på skilsmessan, så vänta de att hon också snart skall bjuda dem sitt afsked. Detta inträffade också med Ingeborg. Ofta midt under Staels ömmaste smekningar, midt under den fullaste känslan af deras sällhet, brast Ingeborg ut i gråt, fattad af en oemotståndlig bäfvan. Det gjorde henne ondt, att hon härigenom skulle störa hans lycka, men hon arbetade fåfängt att qväfva denna känsla. Då hennes make stundom ömt förebrådde henne den, svarade hon:

— Det är en svaghet, som du får förlåta mig! Det är min lycka, som med fruktans röst tilltalar mig i allt. Då jag mun emot mun, hjerta emot hjerta med dig helsar en molnfri morgonhimmel, säger den mig: „Jag är lik din lycka, men jag mulnar innan aftonen“; och ser jag på den nyfallna snön, så talar den: „Jag är så ren, så glänsande, så skön, men innan kort, hur trampad och upplöst!“ Ack ja; det är min kärlek som gör mig misstänkt mot allt, därför förlåt, förlåt mig!

Det hemliga spöke, som ständigt injagade denna oro i Ingeborgs själ var tanken på general Tschammers återkomst. Hur stor blef då icke hennes glädje vid den underrättelsen, som hans gemål en dag tillförde henne, att krigsoperationerna kräfde hans qvardröjande vid armén under czarens hemresa! Det var henne ett nytt prof på himmelens underbara nåd och stärkte henne i den öfvertygelsen att hennes lycka stod under dess hägn och beskyddades af dess allsmåktiga kraft.

Nu förgingo ett par månader, som kanske böra räknas som de lyckligaste, emedan Ingeborg derunder började förgäta sin fruktan och i samma mån högre njuta af sin sällhet. Hysing besökte nästan dagligen de unga makarne och strödde vänskapens eterneller bland de rosor, hvarmed kärleken bekransade deras lif. Lilla Sigrid, som efter Ingeborgs afflyttning från klostret der icke kunde finna någon trefnad mera, och därför straxt derefter

blifvit af „pappa Hysing“ hemförd, fann icke allenast ett dagligt tillhåll hos Staels, utan äfven snart ett hem i deras hus, sedan Stael såg att han derigenom befriade sin vän från ett verkligt bekymmer och sjelf kommit till delaktighet af hans öfvertygelse, att den flickan var ett välsignelsens barn, sedan han funnit att Försynen genom henne utlagt Ariadne-tråden till hans Ingeborgs befrielse och begges deras lycka.

Den som rätt förstår kärlekens värde, förspiller aldrig dess goda, från hvilket hjerta det bjudes oss, utan förstår alltid att derigenom utvidga cirkeln, inom hvilken han sluter sin lyckas knut. Så, ehuru rik nog genom sin makes kärlek, försköt dock icke Ingeborg den, som lilla Sigrid skänkte henne, utan återgäldade den med en ömhet som, verkligen kunde kallas moderlig.

Så förflöt någon tid af de unga makarnes lif liksom i ett solbadd af kärlek, vänskap och tillfredsställelse, och föräldrakärlekens hopp fick äfven snart del i deras glädje. Men liksom solen, då hon varmast skiner fram ur molnen, ofta bebådar regn, har ej sällan den klaraste lyckan vexlingar i sina spår.

Men innan vi komma dit, låtom oss ännu några ögonblick uppehålla oss vid Staels och Ingeborgs lycka. Det enda som understundom förekom Ingeborg oroande och fördystrade henne, var tanken på Ebba, om hvilken hon ingenting hört allt sedan hon lemnat Moskau, något som var ganska naturligt, dels i anseende till de på den tiden få och oregelbundna kommunikationsanstalterna der i landet, dels af Ebbas fullkomliga okunnighet om Ingeborgs vistelseort.

Nu hände det sig en förmiddag då hon matt och illamående lagt sig på soffan i ett af rummen i hennes enkla boning, att Stael, med ansigtet strålande af glädje och ett öppet bref i handen, inträdde. Han tog en stol och satte sig vid hennes sida, upplyftade och lade hennes hufvud mot sin axel; hvarpå han öppnade och läste brefvet under det hennes ögon följde hvarje rad. Det var från Du Rietz och innehöll, jemte berättelsen om hvad vi redan veta om hans öden och bekantskap med Ebba, äfven den om hans lycka att sedan någon tid vara hennes make, samt om ett från guvernören i Moskau till kommandanten i Kasan ankommet meddelande af hans rätta namn, samt tillförsäkran om czarens nåd för den ohörsamhet som föranledt hans vistande derstädes.

— O Gud! — utropade Ingeborg och slog sina armar om Staels hals — Detta är nästan förmycket för mitt arma hjerta. Det vill brista under fullheten af så mycken sällhet. Jag kan

knappast uthärda den. — Och hon lutade hufvudet emot Stael och tryckte sig intill hans hjerta.

I detsamma öppnades dörren och general Tschammer, förd af sin gemål, inträdde.

Generalen var resklädd, och det uttryck, som hans ansigte genast vid hans första inträde antog, vittnade lika mycket som hans drägt om hur oförberedd han var för det besök hvartill han fann sig förd.

Vid den syn som mötte honom, tog han ovilkorligen ett steg tillbaka och lade handen öfver sina ögon. Furstinnan, som noga gaf akt på allt, och med blickar, tindrande af glädje, såg framgången af sina planer, lemnade honom några ögonblick åt intrycket af sina känslor, hvarpå hon sade:

— Då min ömhet för er, min dyra gemål, ej tillåtit mig afbida er ankomst, utan jagat mig till möte på er väg, till det min slägtinge tillhöriga slott, der jag visste ni ärnade tillbringa natten, har den lika litet tillåtit mig fördröja upptäckten af dens lycka, som allt ifrån barndomen haft att fagna sig åt ert deltagande och åt hvilken ni gifvit så många prof af er faderliga ömhet. Ni ser här er älskade skyddsling lyckliggjord, som Stael von Holsteins maka, och denna intressanta syn hoppas jag skall ursägta att jag uppskjutit upptäckten, tills den kunde åtföljas af öfverraskningens dubbla glädje.

— Min furstinna — sade Tschammer, under det en dödsblekhet gjöt sig öfver hans kinder, och läpparne darrade, och tänderne hackade, så att han knappast förmådde artikulera ljuden. — Det är öfverflödigt af er att förklara motiverna till edra handlingar, ty ingen, som en gång lärt känna er, kan någonsin misstaga sig derom.

— Ni ser — fortfor furstinnan med satanisk elakhet, utan att ett ögonblick förstummas, hvarken af den förfärliga vexlingen på sin mans ansigte eller af hans bittra anmärkning — hur himlen belönar en trogen kärlek, i det Stael blifvit räddad från färden till Sviatski och i hemlighet vistats här nästan ett helt år, för att slutligen upptäcka den tillflyktsort der hans sköna, liksom en forntids prinsessa i ett förtrolladt berg, satt fången under, himlen och St. Niklas veta, hvilken ond andes makt . . .

— I hemlighet vistats — upprepade Tschammer samt frågade, i det han vände sig till Stal: — Hvem har befriat er från afsändningen till er en gång anvisade fångenskapsort?

— Vänskapen.

— Och tillåtit er i *hemlighet* dröja här.

— Att jag — gjort det i hemlighet, bevisar just att jag icke haft tillåtelse dertill.

— Och det tänker ni kan ostraffadt passera?

— Czarens redan erhållna nåd för mig och min vän hoppas jag är tillräcklig att befria oss från allt slags straff.

— Min dyra gemål! — afbröt furstinnan. — Edra frågor, ehuru det höres, att de endast äro diktade af den ömmaste omsorg för edra skyddslingar, kunna likväl hafva ett menligt inflytande på den unga frun, som ni ser är hon opässlig, ömtålig. — — Var lugn, ty det är czarinnan själf, som lånat sin hand till deras säkerhet!

— Nog, min furstinna! Och såvida edra förekommande afsigter äro vunna, hoppas jag ingenting vidare qvarhåller er? — Och han bjöd henne armen.

— Ni är förfärligt brådskande. Ni har ännu icke sagt den unga frun, fru Stael von Holstein, ett enda ord. Ni är så faderligen sinnad mot henne och man plär hafva så mycket att önska efter sådana viktiga uppträden i lifvet. Jag har just glädt mig åt att få höra er värtalighet flöda.

Nu vände sig generalen till Ingeborg och sade:

— Som min drägt, lika mycket som furstinnans egna ord, bör säga er allt, ända till öfverraskningen af min egen närvaro här, torde ni finna det ganska naturligt, att jag icke finner några uttryck för de känslor, som för ögonblicket intaga mig; men ber er vara öfvertygad att de därför icke äro mindre lifliga, och att jag icke skall försumma ett lyckligare tillfälle att tolka dem.

Dessa ord, som generalen på ett eget sätt betonade, fingo derigenom en betydelse, som isade Ingeborg med fasa. Sedan han uttalat dem drog han sig kallt och bestämdt mot dörren, bugade sig och sade till sin hustru:

— Ni torde ursägta, min furstinna, att jag icke har tid att längre qvardröja! Men i fall ni behagar stanna ber jag er icke genera er för min skuld. Jag skall tillbakaskicka er vagn när helst ni behagar.

Men furstinnan, som icke fann mera skäl att här dröja qvar efter sin man, än skytten i banan sedan målet för hans pris-kott borttagits, följde honom utan alla dröjsmål.

Tschammer hade varit förfärlig att åse, och det våld, hvarmed han sammanpressade sin vrede, lät Ingeborg frukta, att dess utbrott förr eller sednare skulle drabba så mycket obevekligare. Hon såg att vändningspunkten för Staels och hennes lycka var nära, och hon fattades af samma oroliga aningar som förut, men

med den skilnaden, att de nu fingo en obetvinglig kraft öfver hennes sinnen, emedan de visade faran i en bestämdare form.

Vid denna tid hade man börjat tala om en föreslagen utvexling mellan ryska och svenska fångar, emedan czaren, som behöfde skickliga officerare vid sin armé och räknade flera sådana i svensk fångenskap, var benägen till fördelaktiga medgifvanden. Underhandlingar voro redan började med svenska regeringen i Stockholm, och man väntade med hvarje dag att få höra det antal bestämdt, liksom hvilka grader, som skulle ifrågakomma. Håri tyckte Ingeborg sig se räddningsplankan, som skulle kunna föra hennes make till den säkra stranden, honom *ensam*, det är sannt; men det var också blott på honom hon tänkte. Hon hvälfde sina förslag hit och dit; de stannade alltid på samma punkt. — Ja — sade hon vid sig sjelf — det måste så gå, vi skola skiljas! — Tanken vexte hastigt till beslut. Med beslutet steg en tår i hennes öga, hon betraktade sin man hela dagen genom dess skimmer, och det föreföll henne, som om hon aldrig sett honom skönare, ädlare, mera värd att offra sig för.

Catharina var med czaren i Petersburg; till henne kunde hon således icke vända sig med sin bön om Staels befrielse, vid den omnämnda utvexlingen; det återstod henne blott ett val — det att vända sig till Natalia.

Natalia hade väl aldrig genom sin karakter vunnit Ingeborgs tillgifvenhet, men Ingeborg var ändå långt ifrån att rätt kunna fatta den, eller beräkna allt, hvaraf den var mäktig. Hon hade nyss erfarit, som hon trodde, ett så stort prof på Natalias godhet och välvilja; hvarför skulle hon icke äfven nu visa samma ädla sinne, då det blott gällde att fälla en förbön hos sin svärfar, gamla furst Gagarin, som förmådde så mycket i den ifrågavarande saken? Ingeborg var sjelf för enkel och ren att ens kunna ana till dessa mörka gömslen i människohjertat, der egoismen, med alla sina tjänstandar, dikterar de handlingar, som ofta lysa för världens ögon i ädelmodets och dygdernas skenfagra drägt.

Ingeborg fattade alltså sitt beslut, och inseende vigten af den möjligaste skyndsamhet, till förekommande af alla hämndplaner från generalens sida, infann hon sig påföljande morgonen hos Natalia.

Hon fann henne i sin budoir, omgifven af allt hvad lyxen kunde uppfinna till förvekligande af lifvet, och sjelf, skön och behaglig som en gratie, hölj'd af indiska mussliner och spetsar, halfhvilande i en soffa och lekande med pendangerna i sitt briljanterade armband. Det var en skarp kontrast, som framställde

sig vid jernförelsen af all denna prakt och den enkelhet som rådde i Ingeborgs boning, men dock hur mycket kärlek värmdes icke der, hur mycket ljufvare var icke luften?

Då Ingeborg framställt sin bön, sade Natalia, utan att ändra sin vårdslösa halfiggande ställning:

— Min fru, jag skulle då hafva gjort mig så mycken möda att förena tvenne hjertan, hvilka gifvit så sublimes prof på sin kärlek som edra, endast för att åtskilja dem?

— Min furstinna, de kunna icke skiljas, endast uppoffra sig.

— Sublima tro! Det skulle vara grymt att fresta verkligheten. Nej såta turturdufvor, kuttren tillsammans! Jag vill ej bära skulden att hafva åtskilt er!

— Är det er mening att genom detta hån vilja utplåna minnet af det ädelmod ni visat, eller vill ni se mig för edra fötter? Nå väl, ni ser mig der! — Och Ingeborg böjde ett knä för Natalia. — Ingenting blir mig svårt då det gäller att rädda min make!

— Ni är förtjusande, min fru! En så rörande kärlek förtjenade en Provençalisk sång.

— Furstinna, hvad fordrar ni mer? Skall den svenska krigardottern kyssa edra händer, edra fötter?

— Ha, min stolta Ingeborg, du har förändrat dig mycket sedan den tid vi voro i daglig beröring med hvarandra.

— Allt var annorlunda då.

— Du har rätt! *Allt var annorlunda.* Stora förändringar måtte verkligen ha förefallit, för att till denna grad kunnat nedstämma det stolta svenska sinnet.

— Ni är maka, Natalia, och ni förstår ej detta?

— Ha, ha, ha! Det är det ljufva äktenskapets boja, som tryckt ner ditt mod till denna punkt? Nå väl! Det förundrar mig då icke om du vill göra dig den qvitt, men jag vet då ingen bättre och säkrare hjelpare att hänvisa dig till, än general Tschammer.

— Är det ett prof för att mäta styrkan af min kärlek, så ingif mig du, barmhertige Gud, kraft att bära det!

— Min fru, ni spelar väl er rol; det är blott skada att det icke sker inför en ung ogift qvinna, som ännu närar illusionerna om kärlekens beständighet. Inför mig gör ni er fåfång möda; ty kunde ni öfvertyga mig, skulle ni finna mig alltför ömhjertad för att bryta ett så arkadiskt band; och i annat fall anser jag mitt förhållande till general Tschammer fordra, att

jag icke går honom i förväg i ett ärende som skulle förekomma honom afundsvärdt.

— Håll, furstinna! Ni kan icke sjelf tänka hvad ni säger! Ni kan det ej; ty, hvilken vore då den sanna kärlekens kraft? Nej, ni trampar denna heliga makt under fötterna för att få drifva ert gäckeri till slut med ett hjerta det ni — afundas! Jag har bedragit mig då jag trodde er ädel och i stånd att glömma smärtan af en sårad stolthet. Ni är grym och barbarisk! Ni ser att ingen illusion mer förbländar mig, rörande er, och det kan vara er en säker borgen, att ni hädanefter icke mer skall behöfva frukta att finna er besvärad af någon bön från mina läppar.

Med dessa ord lemnade Ingeborg Natalia. Det sista hoppet var släckt, hon hade ingenting mer att försöka.

Under det hon passerade den långa fil af rum, inom hvilken Natalias budoir låg, öfverfölls hon af en oändlig smärta. Med den bittra förtrytelse, som det nyssnämnda bemötandet uppväckt, försvann också den spänstighet som uppehållit henne, och hon kände sina knän svigta och tårarne skölja sina kinder. I denna belägenhet nedsjönk hon på en stol, i en af de yttre salarne, då dörren öppnades och Natalias man sågs inträda.

Vid Ingeborgs åsyn stannade han, betraktade och igenkände henne, hvarpå han gick emot henne och sade:

— Tillåt mig fråga om ni kommer från min hustru, eller om ni här väntar på att blifva införd till henne.

— Jag kommer från furstinnan, och ber er ursäkta att jag ett ögonblick fördröjt mig här! Jag skall genast . . . — Och med dessa ord uppreste hon sig, och gjorde en helsning för att gå.

— För Guds skuld! — sade Alexander. — Låt mig icke störa er! Jag hoppas att ni icke här funnit skäl till den smärta hvaraf ni tycks lida?

Ingeborg suckade.

— Ni svarar icke! Skulle Nata . . . ?

— Min furste, jag går härifrån med ett hopp mindre än jag kom hit. Det är bittert emedan det var det sista. Förlåt därför mina tårar!

— Och ni skulle hafva förlorat det här? Natalia . . . skulle min hustru hafva beröfvat er det?

— Jag anklagar ingen. Tillåt mig gå!

— Ni äger er frihet! Men, min fru, ni misskänner det deltagande som här talar till er. Skulle ni kunna finna mig värd ert förtroende?

— Er?

— Ni tvekar. Men tillåt mig försäkra er om mina tjänster, ifall de kunna vara er till nytta.

— O, min Gud! Ni skulle då vilja? — Nej! Er maka har vägrat det och ni

— Hvad har hon vägrat?

— En bön om min makes befrielse, om Staels utvexling.

— Hans utvexling? — — Har hon nekat er det?

— Ni ser min smärta.

— Var lugn min fru! — Det är till min far hon i detta ärende borde hafva vändt sig med sina böner; äfven mina torde der något gälla. Det är för er man och — er?

— För mig? — — Nej, min furste, så långt sträcka sig icke mina önsknigar. Dottren till Narvas försvarare har intet till sin befrielse att hoppas, men hon har styrka att lida äfven saknaden af den hon högst älskar.

— Förträffliga qvinna! Ni vill af kärlek underkasta er skilsmessan från er man.

— Jag äger honom qvar här! — Och hon lade handen på sitt hjerta.

Alexander betraktade henne och drog en suck. Och Natalia har kunnat motstå en bön af så mycken kärlek? — Ah, hon kan icke fatta den! — sade han vid sig sjelf och vände sig bort för att dölja den rörelse han ej mäktade qväfva. — Ännu en gång — min fru — återtog han, sedan han hemtat sig — tillåt mig bedja er vara lugn och tro att ni icke i en ovärdig hand anförtrott eder angelägenhet, om ni värdigas öfverlemna den i min.

— O, min furste, det är då ert allvar? Ni skulle verkli- gen? . . . — Och Ingeborg fattade hans hand, under det tårar af glädje och tacksamhet strömmade öfver hennes kinder.

— Kan ni tvifla derpå? Redan i dag eller i morgon väntar min fader order från Petersburg om utvexlingen, emedan den der redan lärer vara beslutad; och jag hoppas således att innan kort kunna tillföra er den önskade underrättelsen om er mans befrielse.

Ingeborgs glädje var obeskriflig, och blott hennes tårar för- mådde tolka hennes tacksamhet.

Då hon hemkom, tillbringade hon det öfriga af dagen liksom den påföljande under de hemlighetsfullaste omsorger, och de ömmaste bestyr.

Hon iordningställde allt för den väntade afresan, och sammanlade de penningar hon egde, tillika med alla sina dyrbarhe-

ter, på det Stael icke skulle komma utblottad till fäderneslandet eller under vägen sakna medel att förskaffa sig de förnödenheter och beqvämligheter, som vanan gjort honom behöfliga. Detta allt skedde likväl under den fullkomligaste tystnad, emedan Ingeborg väl visste, att om Stael kom underfund med hvad hon förehade, skulle han sätta sig deremot och omintetgöra hvarje plan, som gick ut på att skilja honom från henne.

Hon tviflade så mycket mindre på att hennes bemödanden skulle vinna framgång och hans räddning lyckas, som hon erfarit att general Tschammer redan samma dag han anländt till Moskau, på aftonen åter lemnat staden. Hon hoppades således att ingenting från hans sida skulle hinna verkställas, innan hennes make redan var i säkerhet och ryckt utom det håll, der han behöfde frukta följderna af sin fiendes vrede.

Hur litet förstod Ingeborg hämndens blinda makt öfver ett hjerta, hvars alla ädlare drifter lades till aska under branden af från så många sidor i lågor satta passioner. Kärlek, stolthet, svartsjuka, hat och förakt voro på en gång bragta i rörelse. Alla dessa känslor, af hvilka hvar och en särskildt så mången gång behöft svalka sig i blod, ropade nu gemensamt på hämnd, hämnd! Den måste blifva förfärlig och dödligt träffa sitt mål, skulle den ock bana sig väg genom tusende oskyldiga hjertan.

Generalen insåg emellertid att han hade ganska betänkliga hinder att öfvervinna och att Stael stod skyddad inom ett värn, der han icke var åtkomlig genom vanliga medel: å ena sidan Catharinas välvilja, hvilken var detsamma, som czarens egen, och å den andra den stränghet, hvarmed Petter ofta bestraffade dem, som läto komma sig något våld emot de svenska fångarne till last, utom det som han sjelf icke sällan tillät sig att anbefalla. Den vigg som skulle kunna drabba genom dessa måste vara skarp, afmått och dräpande.

Men Tschammer var icke den som bäfvade tillbaka för ett förtvifladt steg. Efter några timmars öfverläggning, hade han stadgat sitt beslut, lät spänna för sin resvagn och begaf sig till czaren, som befann sig vid arméen. Han reste genom natt och dag, och tillryggalade vägen, i följd af otroliga ansträngningar och en rastlös skyndsambhet, på hälften af den tid, som annars hade erfordrats. Vid framkomsten begärde han ofördröjligen att få tala med czaren.

Vid det meddelande han hade att aflemna, bleknade Petter. Hans läppar darrade och förebudet till de konvulsiviska skakningar, som häftiga sinnesrörelser hos honom brukade framkalla, började visa sig.

— Åter en komplott! — framstötte han med sammanbitna tänder. — Och det midt i mitt rikets hufvudstad! — Och Stael i spetsen!

— Och ers majestät förundrar sig deröfver, förundrar sig öfver att *Horns måg* omfattar detta tillfälle att visa sitt gömda ägg?

— Du har rätt och detta är tacken för min gemåls beskydd! Ha! det fördömda orospacket! Men jag skall veta att tukta det, och mina goda Moskoviter skola få se hur ett uppror, midt i skötet af deras stad, ändas.

Tschammer fann att han ej missträknat sig, och behöfde icke med några vidare tillägg underblåsa den tända lågan. Czaren lät tillkalla sin kansler och dikterade en order för guvernören i Moskau, hvarmed en kurir genast affärdades.

Ingeborg hade emellertid fullbordat sina bestyr; ett par små kappsäckar stodo packade i en undangömd vrå i huset, på det ej sysselsättningen dermed skulle hindra henne att i sista stunden få njuta af sin mans sällskap; hon väntade nu endast med hvarje minut att få höra det lofvade budet från Alexander. Det hade redan börjat skymma; och Stael och Hysing, som spelade schack, hade flyttat bordet närmare fönstret, för att bättre kunna urskilja de viktiga dragen. Ingeborg hade satt sig i ett hörn af rummet, derifrån hon kunde se teckningen af sin mans ädla profil emot rutan, utan att han behöfde märka, att hon då och då lyftade handen för att aftorka en tår, som tanken på den snart förestående skiljsmessan frampressade. Då inträdde Alexander. Vid hans åsyn undföll henne ett rop. Den viktiga stunden var då inne, som skulle bestämma hennes makes öde och afgöra hans dyrköpta räddning.

Alexanders utseende bebådade emellertid ingenting mindre än några glada budskap.

— Tillåt — sade han till Ingeborg, efter den första helsningen — att jag får tala vid er och eder man utan vittnen.

— Tillåt mig, å min sida, upplysa — inföll Stael och visade på Hysing — att denne tredje person är en vän, för hvilken jag icke har några hemligheter; och emedan jag förmodar att inga angelägenheter som röra er sjelf kan blifva föremål, för det samtal, hvarmed ni ville hedra mig, så

— Er vän, säger ni. — Det är godt! Ni kan då lita på honom?

— Som på en broder.

— Han skall då icke förråda att han sett mig här; ty äfven det bör hållas obekant.

— Om er säkerhet fordrar det, vågar jag gå i borgen med mitt lif för hans tystlåtenhet.

— Här är blott fråga om er egen! Men hvad jag har att säga er, bör i alla fall vara utan vittnen, vore det ock af en broder. Och hvad er beträffar — och han vände sig till Hysing — skulle jag i alla fall råda er att med det skyndsammaste begifva er till ert kvarter och der afbida sakernas gång.

Hysing var icke den som tvenne gånger lät säga sig att han var öfverflödig, utan skyndade sig bort.

— Stael — sade Alexander och gick honom till mötes med utsträckt hand. — Det var länge sedan vi sågo hvarandra; men jag har icke glömt att jag sedan dess har en skuld att godtgöra, och jag är glad att händelsen lemnar mig ett tillfälle att ådagalägga det mitt hjerta icke är känslolöst för denna pligt. Jag behandlade er oädel och förfördelade er grymt, men jag var kär och oerfaren; passionens eld brusade i mina ådror, och — Ni förstår icke hvarthän den kan drifva oss, då vi aldrig lärt att tygla våra känslor. Förlåt mig, och se i mig nu endast vännen! Jag hinner ej säga mera, ty hvarje ögonblick är dyrt. Damoklessvärdet hänger öfver ert och edra landsmäns hufvuden. Men det skall icke träffa er, så sannt ära och tro skyddas af en rättvis himmel. Ni måste genast vara färdig till flykt, om ert lif är er kärt.

— Till flykt? — frågade Stael.

— På ögonblicket.

— Nej, min furste, nej!

— Lyckligtvis erbjuder sig ett tillfälle, som kan befrämja den. Men allt beror på minuten! Ännu medan vi tala närmar sig faran.

— Må hon komma! Jag vill möta henne och underkasta mig allt; blott icke flykt.

— Underkasta er. — Ni vet icke hvad det är fråga om.

— Lika godt! Jag skall föreställa mig det förfärligaste. på det jag ej må finnas oförberedd för något.

— Ni kan det icke och det är blott er hustrus närvaro som hindrar mig yppa . . .

— Min hustru fruktar *intet* vid sin mans sida. Eller hur, Ingeborg? Du bleknar. Store Gud! Skulle ditt mod svigta.

— Det är blott ovissheten och det bedragna hoppet, som inger mig denna fruktan! Tala, furst Gagarin, tala!

— Ni befaller det, min fru. Nå väl, vet då, att i stället för ordena om den förberedda utväxlingen, erhöll min far i dag befallning från czaren att alla fångarne i morgon skola utföras till Camina most *) att nedskjutas **).

— Barmhertige Gud!

— Trösta er! Ty som jag sagt, er man skall räddas. Från mitt regemente skola alla vakterna hos fångarne fördubblas och förses med skarpa skott. Men jag har gifvit mina order med beräkning på tid för Stael att undkomma. Lyckligtvis har jag fått reda på en tysk köpman, som i denna qväll beger sig på resa genom Lithauen åt Polen och i hvars sällskap han tryggt kan färdas. Som tyskens bror är hofmästare i mitt hus, har jag liksom ett band på honom, som svarar mig för att han icke missbrukar mitt förtroende. Allt är således färdigt. Det öfriga beror på er mans egen skyndsamhet. Han måste blott antaga någon förklädnad, som kan dölja hans rätta utseende och gestalt.

— Och min hustru? — Och Stael räckte armarna mot Ingeborg.

— Stael, — sade hon och sjönk i hans famn — du finner mig icke så oförberedd som du tänker. Din befrielse har någon tid varit målet för alla mina tankar och önsknigar. Furst Gagarin kan intyga det, och sjelf skall du finna bevis derpå.

Hon berättade nu det förslag hon uppgjort och de förberedelser hon vidtagit.

— Och jag skulle kunna slita mig från ett hjerta så fullt af kärlek? Jag skulle kunna lemna dig ensam åt faran?

— Faran för mig är ingen. Czarens grymma dom kan ej drabba qvinnorna, — sade Ingeborg.

— Och om er maka behöfver en beskyddare här, tillåt mig få försäkra er att hon skall finna den i mig! — sade Alexander.

— Nej, jag kan icke förmå mig dertill! Min furste! — Och Stael vände sig till Alexander:

— Ni sjelf är make. Säg, skulle ni kunna slita er från ett hjerta som visade så mycken kärlek, som så glömde sig sjelf för er?

Alexander drog en suck i stället att svara.

*) Stenbryggan.

***) Se grefve Bondes anteckningar under hans fångenskap i Ryssland. Ingen kände anledningen till denna stränghet, hvilken uppgafs olika. Samme författare säger dock att den härrörde från en hemlig angivelse om ett af fångarne tillämnadt uppror.

— Ni svarar ej! Det säger mig nog. Ni gillar mig, ni förstår att jag icke kan handla annorlunda. Ni förstår ju ock att min tacksamhet icke därför är mindre?

— Stael, — sade Ingeborg och föll honom om halsen. — Det är icke mannen som får tala detta språk; det är icke han som får öfverlemna sig åt hjertats vecka känsla. Han var fosterlandets son innan han blef make och fader; hans äldsta förbindelser tillhöra detta, hans pligter till det äro de heligaste, emedan dess frihet, dess frid och frejd är det bästa arf han kan lemna sina söner. Skall det lif jag bär under mitt hjerta någonsin lära sig att älska Sveriges dyra jord, om det bland dess stora, allt uppoffrande försvarare fåfängt skall söka sin faders namn? Skall det kunna vörda den kärlek som förlamat hans fosterländska kraft, eller älska den moder, för hvars skuld han gjorde sig till sjelfmördare? Skall jag icke sjelf en dag nödgas förtiga för det fosterlandsmannens pligter, för att skona det för den rodnad, som jmförelsen med dess faders handlingssätt skall uppkalla på dess kinder?

— Håll upp Ingeborg! Du har segrat.

— Nu är du åter min dyre, min älskade Stael!

— Men hvilket skall *ditt* öde bli?

— Hvilket, om du qvarstannar? — — Store Gud, i morgon, i morgon! — —

— Och dock så länge jag är dig nära, så länge jag kan se dig, omfamna dig är du icke värnlös.

— Lydde icke min far, för fem år sedan, sin konung och fosterlandets kallelse och lemnade fyra små värnlösa barn åt ett ovisst öde i detta land. Misströstate han om försynens beskydd för dem? Eller har detta ett enda ögonblick öfvergift dem? Med allt hvad vi lidit, kunna vi väl kallas olyckliga? Hur underbart har icke Ebba funnit lyckan, och jag! — — — Ack, Stael! Sjelfva detta ögonblick, denna strid, som afpressar mig smärtans tårar, hur mycken glädje skänker den mig ej derjemtel! Låtom oss därför icke misströsta! Låt icke så mycken nåd vara förspilld för oss! Skulle den hand, som räckt oss i dag, vara för kort att hinna oss i morgon? Nej, den skall skydda dig på dina vägar och jag känner den nu mer än någonsin sträckt öfver mig.

Med blödande hjerta beredde Stael sig för afresan. Han afrakade sina mustacher, svärtade sitt ljusa hår, anlade en passande drägt, belastade sig sjelf med sin lilla pakotilj, för att så mycket mindre väcka misstankar, och begaf sig så, efter det hjertslitande afskedet från sin hustru, i furstens spår.

Detta var också hög tid, ty knappast hade han lemnat sin boning innan den besattes af den fördubblade vakten, och eftersökningar började anställas efter Stael hos de andra svenskarne, der man förmodade sig finna honom.

22 Kapitlet.

Hvilken himmelsvid skilnad är det icke emellan den föreställning man gör sig om smärtan och denna sjelf. I ena fallet erfara vi den blott med tankan, i det andra med känslan. Vi må så mycket vi vilja med den förra anticipera på bitterheten af den förlust vi se oss till möte, den träffar oss dock helt olika när den kommer i verkligheten.

I förra fallet förmedlas den af inbillningen, hvilken alltid, ehuru beslöjad hon än må hålla den, har hoppet vid sin sida, som lägger sin mjuka hand mellan tryckningen af olycksslaget och vårt hjerta, då verkligheten deremot sätter den skarpa udden deraf på dess nakna nerver. Detta fick Ingeborg erfara, då Stael var borta, och hemmet var tomt. Då dörren tillslöts efter honom och ljudet af hans sista steg på trappan försvann, ville hennes hjerta brista.

Med känslan af att icke mer behöfva för honom anstränga hvarken sin omtanka eller sin själsstyrka, var också den inre spännkraften slappad och den smärta hvaråt hon nu, så att säga, kände sig ega rätt att öfverlemna sig, grym och förfärlig.

Emellertid vilja vi nu följa Stael, för att erfara hur hans flykt lyckades.

Alexander hade så klokt, försigtigt och raskt tagit sina mått och steg för hans lyckliga undkommande, att han timman efter det han lemnat sitt hem rullade genom Moskaus gator, för att aldrig mer återse denna stad, inom hvars murar ett så förfärligt öde väntade hans landsmän.

Närmare emot midnatten kom han fram till en by, med hästombyte. Ehuru ruskigt stället förekom honom, lämpade han sig dock efter sin reskamrats önskan, att der hvila ut några timmar. Hela huset var redan försänkt i sömnens ljufvaste ro, då de anlände; och först efter en lång stunds bultning på den eländiga stugudörren, hördes något tecken till lif derinne. Efter ett förfärligt bråk med det bristfälliga låset gick dörren äntligen upp, hvarvid en fysionomi visade sig som

kunnat tjena till typ för Macbets hexor. Hade Stael haft den allraminsta benägenhet att tro på augurer, så skulle han lätt tagit den gamla qvinnan för ställets onda genius, och genast skyndat derifrån såsom flyende för ett olycksöde; men nu tänkte han snarare att dess uselhet skulle afvända alla efterspaningar, ifall man verkligen skulle hafva anställt sådana efter honom.

Efter otaliga försök att göra sig förstådda af den gamla, som dels var döf, och dels okunnig med hvarje annat tungomål än den simplaste bondryska, och vid hvarje missförstånd lät en ström af eder tolka sin obekantskap äfven med tålmodets vackra dygd, lyckades det äntligen våra resande att här få sig herberge öfver natten.

Såsom man väl kan förstå, var detta ställe icke så beskafadt att resande der gerna inträdde, hvarför ett enda litet gäst-rum var mer än tillräckligt för behofvet, alldenstund det sällan inträffade att någon kände sig frestad att sätta sin fot inom dess tröskel. I detta rum blefvo emellertid Stael och den tyske köpmannen instufvade, under det gumman med mycket knot och krus tillredde de begge sängarne som der befunnos.

Ehuru litet inbjudande för sömnens andar man skulle tro den hufvudgård vara, som tillredts af sådana händer, hade vår hederlige tysk dock knappast, efter det han tömt en god mugg öl, som huset lyckligtvis hade att bestå, nedlagt sitt hufvud, innan de omisskänneligaste sömnljud förkunnade att han icke mer fanns i de vakandes verld. För Stael deremot var ingen sömn att vänta. Tanken på hans älskade Ingeborg och de oväntade händelser som gifvit ett så nytt och äfventyrligt uppslag åt hans öde, höll honom i alltför stark spänning för att han ett enda ögonblick skulle kunna låta öfverraska sig af förgätenheten deraf. Sedan han några timmar kastat sig fram och åter på sin säng, på hvilken han halfklädd nedlagt sig, slog han upp eld och påtände tranlampan, som var den värdiga belysningen åt detta ställe.

Hans känsla sade honom att Ingeborg i hans rensel gömt någon af de böcker, med hvilkas läsning de tillsammans brukade sluta sin dag, och nedkalla himlens beskydd öfver nattens frid; och hans behof dref honom oemotståndligen att öppna dess blad för att hemta den hugsvalelse som religionens kraft och minnet af den älskade der förenade bjödo honom.

Han hade icke bedragit sig. Men vid letandet derefter påträffade han något som han ännu mindre väntat sig, och hvar-af han kände sig lika djupt rörd. Det var det lilla skrinet,

som innehöll alla Ingeborgs nipper och dyrbarheter. Här återfann han alla de prydnader, hvaraf han visste henne vara i besittning, ända till den medaljong som omslutit hennes mors porträtt, hvilket han dock fann uttaget, och således förvaradt af den barnsliga kärleken.

Vid åsynen af detta nya bevis på hennes rörande ömhet, kände Stael sina ögon fuktas af tårar. Han tryckte medaljongen till sina läppar och betraktade med en nästan pietistisk känsla de dyrbara ringarne och smyckena, som voro ett arf af vördade släkten och ämnade att under lyckligare förhållanden i palatsen och konungagemaken blanda sin strålande glans med en skönhet, skapad att der hemta sin beundran och sitt pris.

Ur de många tankar och betraktelser, hvaraf han kände sig öfverväldigad, väcktes han slutligen genom bullret af en vagn, som på långt håll lät höra sig. I den förmodan att det kunde vara någon resenär, hvilken, okunnig om ställets beskaffenhet, här kom att dela hans och hans kamrats lott, men betänkande att försigtigheten är den angelägnaste omsorgen för en person i hans belägenhet, nedlade han i hast nipperna, släckte lampan, kastade elddonet i en vrå och lade sig, med skrinet under hufvuddynan, i sin säng.

Hans förmodan var endast alltför riktig, ty efter en liten stunds förlopp hörde han vagnen stanna på gården, och väldiga slag på förstugudörren förkunna att någon önskade komma in. Men denne arme *någon* var icke lyckligare än han och hans kamrat nyss varit, utan fick fullt ut lika länge hålla på att klappa, tills ändtligen samma slags klinkning på låset inifrån, som bebådade deras inlåtande, äfven nu tillkännagaf samma resultat för honom. Men må man föreställa sig Staels känslor, då han får höra en röst, den han igenkände vara general Tschammers, begära att blifva insläppt och erhålla ett rum! Det minst tiofaldiga upprepandet af samma begäran, hvartill gummans döfhet tvingade den talande, lemnade Stael så mycket säkrare öfvertygelse om att han ej bedrog sig.

— Ett rum, — upprepade qvinnan gäspande, sedan hon ändtligen hunnit öfvertyga sig om hvarom saken handlade. — Vi ha bara ett, och i det ligga redan redan tvenne herrar, som kommit från Moskau i qväll.

— Från Moskau, — sade generalen. — Nå väl, för mig dit in. Jag undrar just om händelsen der redan hunnit blifva bekant! sade han lågare. På så usla ställen måste man underkasta sig de olägenheter som icke kunna undvikas.

— Mycket beskedliga herrar, — mumlade qvinnan. — Nöjde med allt. Lade sig genast och ha sedan icke låtit höra kny af sig. De ska nog inte besvära.

— Min vagn gick sönder här nära intill. Skulle annars icke gjort intrång i detta eländiga kyffe. Laga nu att min kusk genast får reda på en smed . . .

— Ska' er kusk vara med? Då torde det väl bli litet trångt derinne; men han kan sätta sig på kistan.

Sedan generalen rättat hennes villomening och ändtligen hunnit upplysa henne om att han önskade komma derifrån så fort som möjligt, hvaraf icke ett enda ord gått Staels öra förbi, öppnade den gamla dörren, tände lampan och bjöd generalen ta sin plats hvar han kunde, emedan någon säng icke mer fanns att få.

Stael hade vändt sig åt väggen och dragit täcket öfver huvudet, men genom den lilla öppning han lemnat öfver ansigtet, såg han skuggan af generalens gestalt på väggen.

Generalen gick med snabba och häftiga steg öfver golfvet och gjorde vida mer buller af sig än han hade behöft, hade ej hans tydliga mening dermed varit att uppväcka sina medgäster. Men detta var fåfångt, ty den verkliga tysken sof som om han insomnat midt i en laddning vallmo, och Stael var ej den som låtsade sig vara begåfvad med mindre lycklig sömnförmåga.

När generalen således fann att så lindriga medel ingenting uträttade, gick han fram till den förstnämndes säng och stötte omkull stolen, på hvilken den utdruckna ölmuggen stod, så att den klingade i tusende stycken; men också detta var fruktlöst. — Komna från Moskau i qväll. — Hm! Det borde der vara bekant. Jag kan icke tvinga min otålighet. — Och med dessa ord, som han halfhögt frammumlade, tog han lampan i handen och nalkades Staels säng. Han sträckte lampan så att dess sken skulle falla Stael i ögonen, hvarvid han med andra handen fattade i täcket, för att bortrycka det och såmedelst förmå honom att vakna. Men Stael, som i tid insåg hans afsigt och fattade hela faran af sin belägenhet, kände knappast generalens hand vidröra täcket, som tjenade till hans skygd, innan han under brummandet af: "Der Teufel geht los"! slängde upp den ena armen med sådan häftighet och så väl afpassad rigtning, att han slog lampan ur generalens hand, så att den rullade långt ut åt golfvet, hvarvid den naturligtvis slocknade.

Nu var det kolmörkt i rummet. Ett godt värn mot faran att blifva upptäckt.

— Hvad! — brummade generalen. — Ni är något häftig i edra rörelser.

— Hvem tusan stör min goda sömn?

— Ni har släckt lampan. Hur skola vi få eld på den igen?

— Man sofver inte vid ljus, min broder.

— Er broder? — Förlåt mig, min herre, jag är en resande, hvars ekipage gått sönder och därför nödgats taga in här; man har anvisat mig detta rum; jag har därför lika rättighet som ni, att begagna mig af de få förnödenheter det bjuder. Jag vill ha eld på lampan.

— Mjuka tjenare, min herre! Kan icke vara er till tjänst. Var god och anmäl er hos värdinnan på stället. Innan ni hunnit få henne vaken och hon att få eld på lampan, hoppas jag att längesedan vara insomnad, emedan jag känner hvad tid processen fordrar, och ber jag er begagna edra rättigheter i så vidsträckt mån ni behagar, blott att vi, min kamrat och jag, få soffa i fred.

Här gällde nu att antingen qvarblifva i mörkret, eller gå miste om den nyhet han önskade erhålla. Tschammer valde det förra och sade:

— Jag tackar er för rådet. Ehuru otrefligt det är att vara i mörkret, tror jag dock att jag föredrager det framför att underkasta mig alla obehagligheter, som den gamla trollpackans handräckning skulle kunna lägga i ljuset. Ni har förmodligen gjort en lång resa, emedan ni kan njuta en så afundsvärd sömn?

— Åh nej! Bara från Moskau i qväll. Men jag har en liten resa för mig i hopp att göra goda affärer, och då kan man ta sin sömn med hjertans lust.

— I qväll från Moskau, säger ni?

— Ja, vid pass klockan nio. Man kommer alltid sent från hemmet, då man måste slita sig från viktiga affärer.

— Hvad nytt i Moskau, min herre?

— Förlåt min frågvishet. Intresserar det er? Är ni bekant der?

— Jag ämnar mig dit, och tar gerna emot underrättelser derifrån.

— Ni ämnar er dit? I denna natt?

— Så snart min vagn hinner bli lagad, hvilket jag hoppas ej skall dröja länge, emedan man sade mig att en smed skulle finnas i byn.

— Ni kommer då lagom för att få se Man sade att de svenske skulle Men, herre, det är väl icke möjligt att czaren vågar — att han har hjerta, mente jag, att utgjuta deras blod?

— Hvad säger ni?

— Hm, jag talar efter pratet jag. I min bod och på mitt kontor vet man litet om hvad man bör rätta sig efter eller ej af dylika rykten. Dessutom fick jag höra det just som jag satte mig i vagnen. Ser ni, midt öfver på gatan bodde det hos en af mina vänner ett par svenskar, och just som jag skulle fara kom deras värd och tog afsked af mig och sade, att vakterna fått skarpladdade gevär och att något farligt förestod.

— Så! — sade Tschammer och Stael märkte att han andades starkare.

— Det var ändå beskedligt folk de der svenskarne — återtog Stael, som ännu icke funnit skäl förmoda att Tschammer fattat några misstankar mot honom. — Och så kunde vi också något lite förtjena på dem, det vill säga på de rikare, som hade pengar att öda. De måtte spelat bra sinsemellan, de bestarne!

Tschammer svarade icke.

-- Det var en som hette Stael

— Stael von Holstein, menar ni?

— Kan hända, fast jag inte känner honom till hela den ramsan af namnet.

— Hvad har ni er bekant om honom?

— En mycket hederlig karl! Behöfde ofta pengar och hade redbara saker att låna på.

— Och han lade sig i händerna på er?

— Han behöfde min tjenstaktighet, och jag är den hjälpsammaste menniska i världen. Hade alltid goda panter. Hustruns nipper, redbara saker!

— Hustruns nipper, säger ni?

— Ja, stackars liten, inte kan det vara så roligt för en hustru heller att få släppa till sina grannlåter för de pengar mannen behöfver till sina spelskulder. För min del skulle jag hellre — — ja herre, jag ville hellre dö, än att ge min hustru skammen att ha en sådan man!

— Pantsatt sin hustrus nipper, säger ni?

— Ja just det! Men inte har jag något att beklaga mig öfver; ty ser ni, den som förstår sin sak, lemnar aldrig kontanter för mer än halfva värdet.

— Hans hustrus nipper i edra händer?

— I mina händer!

— Kommer ni snart tillbaka till Moskau? Eller snarare, vill ni nu genast vända om tillbaka med mig dit och jag utlöser dem. Affären skall der vara uppgjord på en timma och ni kan sedan fortsätta er resa.

— Återvända med er. — — Nej herre! Jag och min kamrat hafva stämt möte på utsatt dag med några hederliga köpmän i Mitau, och i affärer skall man aldrig mankeras. Dessutom behöfs det icke ifall ni här på stället vill uppgöra affären.

— Huru?

— Ja, ser ni herre, när, såsom jag berättat er, min granne i afresans ögonblick kom och berättade mig det rysliga öde, som förestod svenskarne, så tänkte jag naturligtvis genast att försäkra mig för all slags förlust; och som, om nu Stael skulle omkomma, panterna följaktligen äro mina, så tog jag alltsammans med mig, för att gå i råd med en af de der hederliga vännerna vi skola träffa i Mitau, som just oförlikneligt väl förstår sig på värdet, emedan han sjelf gör affärer med sådane saker; därför har jag hvarenda smula med mig här, här under min hufvudgård, bredvid min respistol. Men ni måste alltid dokumentera er vederhäftighet.

— Min vederhäftighet — — Vet ni hvem jag är?

— Hur skulle jag veta det?

— Har ni hört talas om general Tschammer?

— Egaren till det stora palatset vid Kremlplatsen?

— Han sjelf.

— Om förlåtelse ers durchlaucht! Hur skulle det vara mig möjligt förmoda att komma i transaktioner med en så ädel herre.

— Hur stor är er fordran? Till större delen torde jag kunna godtgöra er den, ur den kassa jag medför.

— Ingen brådska, jag försäkras! Hedern att hafva med ers durchlaucht att göra, anser jag så stor, att jag ber skulden må få innestå tills jag återkommer till Moskau.

— Ovisst om jag vid samma tid befinner mig der qvar.

— När det faller er lägligt, kan ni i annat fall skicka penningarne till min bror på mitt kontor, som qvitterar. Ni finner Ebermans bod i huset n:o . . . — gatan — —

— Och summan?

— Jag minnes icke så noga och vill icke bedraga er. Min bror känner affärerna lika väl som jag. Jag skall ge honom order att visa er böckerna, och icke begära mera än en ganska måttlig procent af er.

— Låtom oss nu räkna nipperna.

— Bagatell! ers durchlaucht. Ni förolämpar mig om ni kunde förutsätta, att jag skulle hysa misstro mot er!

— Hvad! Skulle det finnas så mycken heder hos en köpman?

— Då en köpman har den hedern att uppgöra en affär med en sådan hederlig herre. Men det kör! Det är er vagn förmodligen, som blifvit lagad. Tillåt mig få lemna asken i edra händer!

Och han framtog den och räckte den i mörkret till Tschammer.

Då Tschammer lemnat rummet, sprang Stael upp från sin säng.

— Store Gud! — sade han vid sig sjelf — Är det möjligt att jag kunnat låna mig till så mycken förställning? Är det möjligt att jag kunnat ge min röst och mina ord så mycken säkerhet och sammanhang att de ej vittnat emot mig? Hade han kunnat se mig, skulle jag hafva varit förlorad. Hu! Jag ryser för mig sjelf, och dock, jag tackar Gud! — — — Han hade icke tid att fortfarande öfverlemna sig åt sina tankar, ty han förstod att hans flykt ej länge härefter skulle kunna blifva dold för Tschammer och att försigtigheten bjöd honom skynda undan så fort som möjligt. Han väckte därför sin sofvande kamrat, trots all den möda det fordrade, och uppmanade honom att genast gifva sig af.

Sedan vi nu sett honom lyckligen undkomma en så hotande fara, låtom oss önska honom en god fortsättning af resan och vidare följa generalen på hans vägar!

23 Kapitlet.

Sedan generalen ankommit till Moskau och något hvilat ut efter resans ansträngningar, gick han att besöka Ingeborg. De i staden varande fångarne hade tidigt på morgonen blifvit sammanförda och inspärrade i vissa hus, för att derifrån utföras att nedskjutas*). Att han således fann Ingeborg ensam i sin bönings, försänkt i den djupaste smärta och med spår af tårar på sina kinder, var iugenting annat än han väntat och kunde så-

*) Historiskt.

ledes icke väcka några misstankar om hans officers undkommande.

— Min fru, — sade han i det han förde Ingeborg till soffan och själf tog sin plats på en stol ett stycke derifrån — det hårda öde, som genom czarens stränghet mot edra landsmän drabbat er, har kallat mig hit. Ni skall förlåta mig detta.

Ingeborg gjorde en bojning på hufvudet utan att svara.

— Jag har känt ert lidande som mitt eget, och min enda tanka har varit att kunna befria er man från det öde som väntar honom.

— Er godhet är mycket stor, min general.

— Ni finner det? En större belöning kan icke skänkas mig.

— Den största måste dock vara den, som ni hemtar af ert eget hjertas bifall.

— Mitt hjerta tillhör er, det är således endast genom er, det kan skicka mig sin lön.

— Herr general!

— Ni vredgas, men bortlägg denna vrede, försona er med en känsla, som ni hos mig adlat till trohet, till evig dyrkan, och ni har räddat er makes lif.

— Är det för detta ändamål ni kommit hit, herr general, vågar jag be er lemna fristaden för min smärta, mitt toma och bedröfliga hus obesmittadt af ert deltagande.

— Ha, min fru, vill ni med detta kalla, stolta svar säga mig att ni vågar trotsa på er makt öfver mig? Kanske tror ni att jag icke skulle hafva hjerta låta sorgen bleka rosorna på edra kinder, och tårarne fördunkla edra ögons glans? Men lita icke derpå! Sätt mig icke på ett prof, det jag säger förut, att jag icke skall genomgå! Den ena elden tänder den andra, kärleken förtviflan, förtviflan hämden. Ni misskänner min känsla, endast emedan ni icke förstår dess djup. Och ni har likväl redan erfart hur den äkta mannens kärlek sjunker ner till prosaismens och mäkleriets lumpenhet, då deremot älskarns alltid brinner med dyrkans helgade flamma.

— Hvad vågar ni säga mig, min general? Hvad berättigar er, att inför mina öron uttala dessa vanhelgande jemsförelser?

— Och de skulle verkligen icke själfva hafva tvingat sig på er? Ni har endast varit gift i trenne månader, min fru, och ser er man beröfva er edra dyrbarheter, ni ser edra smycken ryckas från er panna, er hals, edra armar, och hvarför? — på det han må kunna öfverlemna sig åt den uslaste af alla passioner! Ni sitter efter trenne månaders giftermål ofta en-

sam i det toma hemmet, under det er man svärmar i otyglade bröders gillen och söker andra retelser än dem kärleken borde tillfredsställa; och ni skulle icke hafva tänkt, eller frågat er sjelf: — Skulle ej en bättre lott bort vara mig ämnad, skulle icke mitt hjerta förtjena en varmare kärlek?

— Om dessa ord äro uppfunna i tanke att inskjuta ett frö till missroende emot min make, så äro de fruktlöst använda, och, jag nödgas tillstå det — falla med förakt tillbaka på deras upphofsman.

— Ni vill förneka deras sanning? Ni tror mig kanhända tala hvad jag icke kan bevisa?

— Jag gör det förra utan att vilja sätta er på det svåra provet af det senare.

— Än om jag, å min sida, anmodade er derom, för att öfvertyga mig om mitt misstag? Om jag bad er att få se de nipper ni fått efter er mor, hvad skulle ni då säga?

— Herr general, — stammade Ingeborg, och hennes förlägenhet blef synbar, — det skulle vara en förolämpning, att lägga ett bevis i dagen för en oskuld som icke behöfver bevisas.

— Tschammer log. — Det är alltså makans grannlagenhet som afhåller er? O, qvinliga ädelmod! — — Det gör mig ondt, min fru, att nödgas vittna mot er, men jag har intet annat val för att ej se mig misskänd. Se här! — Och han framtog asken och slog ut nipperna på ett bord.

Vid deras åsyn bemäktigade sig den högsta fasa Ingeborg, och hon utropade med bleknande läppar:

— Barmhertige Gud. Ni vet då allt! Han är upptäckt!

— Och er kärlek är ännu densamma? — frågade Tschammer ironiskt.

— Grafven skall icke kunna förändra den! — Och hon sjönk tillbaka i soffan och gömde sitt ansigte i sina händer.

— Tag dem, min fru! De äro edra.

— Mina, o vel! Mätte deras sorgliga lott bli att sjunka med honom, med oss begge i grafven! — Dock nej, de äro profanerade af ert skämt och er lögn! Tag dem, kasta dem i sanden eller i floden, på det de för ingen må sqvallra om hur kärlek och trohet äro dömda att gå under på jorden!

— Ingeborg! — Och Tschammer tog ett steg emot henne.

— Och grymheten segra! — tillade hon i det hon sprang upp och for tillbaka.

— Lugna er, — bad generalen och återtog sin plats. — Ni har sjelf uppmangat mig dertill. Det är således grymt att

straffa *mig* med er vrede. Hvari har jag förbrutit mig? Er mans lefnadssätt är ingen hemlighet. Man kan icke fordra grannligheten af folk, som mäkla med penningar. Men jag kunde icke tåla att dessa dyrbarheter befunno sig i så grofva händer. Jag har löst dem för att återställa dem till er. Det är mitt brott, mitt hela brott! Straffa mig för det!

— Hvertill denna usla lögn! Är det skämt, är det hån, min general? Tror ni att denna stunds smärta icke är nog stor det förutan?

För att rättfärdiga sig, omtalade generalen nu allt hvad som tilldragit sig i gäststugan under natten.

Med en obeskriflig hjertklappning afhörde Ingeborg hvarje ord, men då han slutat utropade hon:

Barmhertige Gud, han är räddad! — Han har icke låtit ertappa sig! — Allt låg nu så klart för hennes begrepp och hon såg att ingen annan än Stael sjelf kunnat vara den, som lemnat generalen asken med nipperna.

Nu inträdde ordningen för generalen att blifva den förvånade. Han såg sig beröfvad föremålet för sin hämd samt hela ändamålet med sin plan förfelad, och, hvad som mest uppretade honom, att han sjelf släppt den fågel ur buren, för hvars fångst han gjort sig så mycket besvär. Hade han efter Ingeborgs glädjeyttringar ännu kunnat hysa något tvifvel om det snöpliga sätt hvarpå han låtit bedraga sig, skulle de hafva försvunnit vid det fruktlösa resultatet han erfor af de efterspaningar han lät anställa efter den föregifna köpmannen.

Då Tschammer på detta sätt såg hela syftemålet af sin hämdplan förfeladt, lät han anmäla sig hos gamle furst Garin.

Lyckligtvis leddes denne mäktige man alltförmycket af sitt menniskoälskande sinnelag och sin djupa människokännedom, för att ställa sig den föreskrifna brådskan med fångarnas nedskjutning till esterrättelse. Han visste ganska väl, att czar Petter var lika mån om sitt anseende som ädelmodig och rättvis, som het och uppbrusande till sitt lynne. Derfor insåg han ock att de stränga ordena måtte vara en frukt af någon häftig vredesparoxysm, liksom att czarens värdighet och anseende i fremmande regenters ögon, och synnerligast i dens, hvars undersåter det gällde, fordrade några, åtminstone skenbara, motiver till den oerhörda domen, hvarför han redan beslutat att på egen risk uppskjuta dess verkställande intill dess han hunnit inhämta ytterligare befallningar, då general Tschammer infann sig för att anmoda honom i samma ändamål.

Furst Gagarin hade också beräknat saken fullkomligt riktigt, såsom dess utgång visade; ty efter få dagar ankommo nya order, att om de förra ännu icke vore verkställda, borde fångarne skonas till lifvet, men i stället afsändas från Moskau och utplanteras i gouvernementerna in uti landet *).

För att emellertid statuera ett varnande exempel, till förekommande af alla vidare försök till oroligheter bland svenskarne, lät czaren dömma de i Rühlska rymningsförsöket mest blottställda och i Kasan ännu bevakade fångarne, att sändas till Moskau, att der arkebuseras; och mot denna dom var, ty värr, ingen protest.

Vid deras ankomst blefvo dessa olycklige genast, såsom läsaren lätt kan föreställa sig, ett föremål för sina få, ännu kvarvarande landsmäns deltagande. Bland dessa befann sig Hysing. Och dragen af sitt menniskoälskande hjerta och sitt kalls pligter, försummade han icke ett ögonblick att inställa sig till de fångnes hjälp och tröst. Hans egenskap af prest förskaffade honom utan svårighet tillträde i deras fängelse, der han bland deras antal upptäckte Du Rietz, samt en annan svensk, som, ehuru för honom okänd, ådrog sig hans uppmärksamhet och medlidande för den ytterliga grad af förtviflan, som stod tecknad på hans ansigte.

Sedan Hysing en stund uppehållit sig med Du Rietz vände han sig till den olycklige och fick, efter några deltagande yttranden, veta att han var kapten Linston, och att orsaken till den förtviflan, som nedtryckte honom, var icke så mycket fruktan för en död, den han måste dela med sina kamrater, som icke mer för hans maka, hvilken tilltvingat sig att få medfölja, i hopp att kunna beveka czaren till nåd för honom, och vid fängelseporten blifvit skild från honom och lemnad åt ett ovisst öde, midt i den stora staden, der hon ingen kände och ej visste hvar hon skulle finna hvarken herberge eller en god människas beskydd.

Vid denna underrättelse stannade Hysing icke länge kvar, utan bjöd Linston farväl, tröstande honom dermed att han gick att skaffa sig underrättelse om den arma hustrun, och försöka uträtta hvad han kunde till hennes hjälp.

Lyckan gynnade också hans barmhertiga företag, så att han ej behöfda söka länge innan han träffade fru Linston, emedan hon stannat i närheten af det ställe der hon sett sin man in-

*) Historiskt.

neslutas, finnande en tröst uti att åtminstone betrakta de murar, som omslöto allt hvad hon egde kärt i lifvet.

Hysing förde henne till Ingeborg och anförtrodde henne till dennas omsorger; viss att hon der skulle finna det deltagande och den ömsinta behandling, som är det lidande hjertats enda balsam. Och hvem skulle bättre kunna bedöma dess smärta än Ingeborg, som nyss sjelf känt fruktan för sin makes lif och erfarit all den tacksamhet, som hans räddning skänkt henne. Det var också med en verklig tillfredsställelse hon omfattade tillfället, att med sin ömhet mot fru Linston erkänna sin skuld till den försyn, som skonat henne från ett lika beklagansvärdt öde.

Emellertid erhöll Ingeborg genom fru Linston underrättelse om, att Du Rietz befann sig bland de dömde. Denna nyhet var henne förfärlig. Men genast fattade hon beslutet, att med fru Linston kasta sig för czarens fötter och försöka hvad tårar och böner kunde vinna öfver hans hjerta. Redan påföljande dagen ämnade de begge kvinnorna att trotsa alla hinder för att bana sig väg till czarens person; men vid det första försöket mötte dem den underrättelsen att han tidigt på morgonen lemnat staden för att begifva sig till Petersburg. Det sista hoppet var släckt, alla utvägar till räddning stängda. Påföljande dagen skulle exekutionen försiggå.

De begge fruarnes smärta var gränslös; de egde icke ett strå att fasthålla sina förhoppningar vid; de sågo icke en skymt af räddning, och timma gick efter timma, blott för att nedtrycka förtviflans dolk så mycket djupare i deras blödande hjertan.

Det vore svårt att afgöra om Hysing, som fått sig uppdraget själasörjarns verk hos de dömde, hade den smärtsammaste pligten att uppfylla hos dem eller hos de begge förkrossade kvinnorna, mellan hvilka han troget delade hvarje stund af dessa sorgliga dagar.

Den afgörande dagen var redan inne. Vi vilja icke plåga läsaren med skildringen af det hjertslitande afskedet mellan Linston och hans maka, eller den bittra smärta, som blandade sig i det färväl, som tilläts Ingeborg och Du Rietz att vexla med hvarandra. Detta uppträde var redan slutadt; snyftande och med tårfyllda ögon sutto de båda olyckliga fruarne åter i sitt hem, då klockans ljud bebådade att den förfärliga timman var inne.

Vid dess slag nådde den arma makans förtviflan sin höjd. Den var för stark, för våldsam att tillåta kroppen denna domning, som tillika döfvar qualen och med medvetlösheten sän-

ker våra sinnen i ro. Hon ville ut; hon ville till platsen; ville återhålla soldaternas arm, eller ställa sig sjelf framför gevärens mynning. Hon var förfärlig. Smärtan gjorde henne till en furie.

Midt under detta utbrott inträdde ett bud och lemnade Ingeborg ett bref i handen. Vid dess läsning undföll henne ett rop. Dess innehåll var:

“Er svåger, Du Rietz, är benådad. Det är *er* han har att tacka för sin räddning genom

T. O. Tschammer.“

Dessa rader voro daterade från czarens nattqvarter i Ple-skow.

Några ögonblick härefter inträdde Du Rietz sjelf.

Vid hans åsyn och vid underrättelsen om hans benådning uppgaf fru Linston ett förtviflans anskri.

Vi vilja icke ge afunden den minsta del i de känslor, som nu öfverväldigade henne; men vid jmförelsen af den lycka, som kunnat vara hennes, föll hennes öde med dubbel tyngd på hennes arma hjerta. Hennes sista krafter voro krossade och både kropp och själ dukade sedan hastigt under för tyngden af sitt eget brystna väsende. Inom kort tid låg hon på sjukbädden med intet annat hopp, än det att snart förenas med sin förutgångne make.

24 Kapitlet.

Gode läsare, då vi inom kort nödgas förflytta oss till en ny tid och en ny skådeplats, för att följa de vexlande öden, som tecknade vår hjertes bana, och lära känna hela styrkan af det fosterländska hjerta, som beredt hans namn dess ärofulla plats på historiens blad, vilja vi, för att icke lemna en alltför stor lucka öppen i händelsernas sammanhang, kasta en flyktig blick på hvad som under den mellanliggande tiden med afseende derpå, tilldragit sig.

Sedan Stael, lyckligen undkommen den fara att blifva upptäckt, hvaraf vi sett honom så fruktansvärdt hotad, utan några vidare äfventyr, som kunna kallas märkvärdiga, återkommit till fäderneslandet, fick han genast en beskickning af rådet i Stockholm till kung Carl i Bender.

Hans vackra, manliga utseende och väsende, hans bekanta taperhet och de många äfventyr han genomgått och med hvil-

kas förtäljande han under sitt uppehåll hos konungen brukade roa honom — tilldrog honom så Carls personliga välvilja, att han genast utnämnde honom till major vid Skaraborgs regemente, för hvilket han sedermera vid sin hemkomst till fäderneslandet satte honom till chef. Det är som sådan vi nu återfinna honom.

Det första bruk Stael, i denna sin nya värdighet, gjorde af sina insteg i konungens gunst, var att bönfälla det Hysing måtte blifva ihågkommen vid nästa utväxling, som skulle kunna komma å bane, emedan hans (Staels) regemente snart skulle förlora sin pastor, som fått en annan befattning, och han icke kände någon, åt hvars religiösa nit han hellre ville anförtro sina soldaters andliga behof än åt denne bepröfvade väns.

Konungen hade sjelf en allt för djup och allvarlig gudsfruktan för att ej förstå dess inslytande äfven på krigarns lif, och hur just dennes råa kraft behöfver tånjas af läran om en annan, en högre makt, som leder hans vapens lycka, och bevistade sjelf alltför ofta gudstjensten i soldaternas läger, för att icke sätta värde på den lärare, som kraftigt och klart predikade Guds ord, allom till salighet som tro; kung Carl var därför icke svår att beveka till samtycke, och kung Carls löfte var detsamma som hans handling.

Det var fem år sedan Stael lemnat sin fångenskap, och under denna tid hade ej någon underrättelse tillfört honom ett ord om hvad som händt hans hustru. Fångarnes kort efter hans flykt inträffade förskingring och det svenska fältkommissariatets i Moskau upplösning, hade afbrutit alla regelmässiga förbindelser mellan fångarne och deras fädernesland, och lemnat åt lyckan eller slumpen, att afgöra om någonsin ett bref framkom till dess bestämmelse eller icke.

I dessa omständigheter sökte Stael en lugnande tröst mot sin alltid gäckade väntan på svar på något af de många bref han tillskrifvit sin hustru, och under den smärta som ovissheten om hennes öde förorsakade honom, fann han sin enda tröst i de pligter fäderneslandet påkallade och de sysselsättningar de gånge honom.

Så, visserligen betungad af oro och smärta, men dock icke öfvergifven af hoppet, befann sig Stael hösten och vintren 1717 med sitt regemente i Skåne, der Carl sammandragit flera trupper, för att vara till hands mot Danskarne, som då hotade med anfall i denna provins. Han låg i trakten af Christianstad, och var julaftonen, med en stor del af sina officerare, bjuden att äta gröten på Araslöf.

Här bodde på den tiden en gammal grefvinna Bonde, stor i åttartal, liksom i rikedomar, emedan hon var dotterdotter af konung Christian den fjerde och hans andra gemål Christina Munk, och icke räknade mindre än trenne då regerande konungar med sig beslägtade.

Enka, barnlös och ensam, hade hon hos sig upptagit och till ensam arfvinge utsett sin systerdotter, fröken Sophia Ridderskantz, hvars skönhet och tjusande älskvärdhet långt mer än den stora förmögenhet som grefvinnans testamente tillförsäkrade henne, tillvann henne alla hjertan och kallade en svärm af tillbedjare i hennes spår.

I detta, vi vilja nästan säga, lilla hof, i anseende till den ceremonie, den fina takt och yppighet, som den gamla grefvinnan vidhöll i sitt hus, se vi Stael, vid aftonmåltiden julaftonen, midt emellan henne och den tjuguariga vackra arftagerskan, vid det af välfägnad och silfverkärl dignande bordet, ett mål för alla de yngre officerarnes afund, och just färdig att tömma sitt glas till fröken Sophias ära, då en betjent inträdde och förkunnade honom att en julgåfva var honom tillsänd från konungen.

— Ifrån konungen! — sade den gamla grefvinnan med mycken vördnad, hvarvid det såg precis ut som bugten på hennes näsa höjt sig en linie. — Konungens bud bryter lagets helgd. och ni eger frihet att lemna *mitt* bord för att mottaga den kungliga gåfvan; så vida det icke annars kan ske här på er plats — tillade hon. — Konungens presenter kunna svårigen vara af annan beskaffenhet än att de kunna presenteras der.

— En fullmakt? Vi skola kanske mista vår chef — hviskade officerarne med mulnade pannor sig emellan.

— En värja eller något annat dyrbart vapen — gissade fröken Sophia.

Nyfikenheten grep temligen starkt alla sinnen. Betjenten fick befallning att efterhöra gåfvans beskaffenhet och inbära den; men återkom med det svar att den af öfversten sjelf borde mottagas ur budets hand.

Detta spände ännu i högre grad den redan väckta undran.

— Min öfverste — sade grefvinnan — man måste gifva kejsaren hvad kejsaren tillhör, och jag beder därför ännu en gång, att icke låta hindra er af er plats vid mitt bord och min sida från att gå och tillegna er konungens gåfva.

Hvem kan beskrifva Staels öfverraskning och glädje, då han i budet från konungen igenkände Hysing? Med ett utrop af förtjusning störtade de i hvarandras armar, och en lång stum omfamning, kind emot kind, fuktade af glädjens tårar, vittnade hur litet tiden verkat på deras känslor.

— Som min ädla värdinna sade: „Kung Carl sänder inga gåfvor som ej kunna mottagas vid hennes bord!“ Kom därför med och tag er plats der! Men först ett ord om min maka! Fort, fort!

Det uttryck denna fråga frambringade på Hysings ansigte isade Stael med fasa. — Hvad vet ni? Hvad har händt? Store Gud, hvad har ni att säga mig? Ert ansigte förråder er, Hysing!

Och hvarje blodsdroppe sjönk tillbaka från hans kinder, lemnande dem bleka och färglösa som ett liks.

— Min Gud! — suckade Hysing och bortvände sitt ansigte.

— Tala, tala, säger jag!

— Jag kan icke! Ni vet då icke?

— Hvad?

— Att er maka . . .

Stael satte handen hotande emot hans bröst.

— Är död.

— Död, — utbrast Stael och vacklade lik pelarn, som af ett jordskalf rubbas ur sin jemnvigt. — Min Ingeborg död! Ni har emottagit hennes sista suck; ni har hört hennes läppar för sista gången upprepa mitt namn? Hon tänkte på mig i döden? Säg, säg! Jag eger styrka att höra allt! — Och han sjönk halfqväfd af snyftningar ned på en stol.

— Ty värr, kan jag icke en gång bringa er denna sista tröst.

— Huru?

— Jag såg henne icke under hennes sista sjukdom. Den lärar varit kort. Hon dog hastigt.

— För kort för att vänskapen skulle hinna till hennes sida? Hysing, det är icke möjligt! Någoting ligger derunder.

— Nej, vid Gud! Jag var sjelf sjuk under de dagarne och derigenom hindrad. Men Du Rietz lärar varit hos henne; han har mottagit hennes sista suck; jag har sjelf sett den graf han beredt henne, och läst den enkla skriften han ristat derå: Här hvilar en svensk makas hjerta, som brustit af kärlek och smärta.

Vi vilja icke försöka skildra Staels smärta, liksom det torde vara öfverflödigt säga det hans plats vid bordet förblef tom för aftonen. I stället att dit återvända, fördes han af Hysing till det rum, som en betjent visade vara tillredt för honom och der en säng äfven blef bäddad för Hysing. Här, i ensamheten med sin vän och sin smärta, begärde han att få veta allt, intill den minsta omständighet, som Hysing hade sig bekant om hans maka.

Detta var, såsom vi nyss sagt, ej mycket; men han berättade hvad vi redan känna om förändringen i fångarnes hårda dom, samt det straff som de olyckliga deltagarne i Rühlska rymningsförsöket måste undergå jemte Du Rietz's benådning m. m. — Min smärtsamma befattning hos de dömde under deras sista stunder, deras afsked på exekutionsplatsen och åsynen af det ädla mod, hvarmed de gingo döden till möte, — fortfor Hysing, — hade så uppskakat min själ och mina sinnen att starka nerflidanden kort derpå angrepo mig och nedlade mig på sjuksängen. Så fort jag kom upp och vågade mig ut, var mitt första besök stältdt till er makas bostad. Men döm om min öfverraskning och min smärta, då jag vid inträdet der möttes af lilla Sigrid i djup sorgklädsel, och af värdinnan erhöll den underrättelsen att er hustru för några dagar sedan aflidit omgifven af sin svåger och fru Linston, hvilka, så snart de sett henne sänkas i grafven, åter rest till Kasan.

Staels smärta var för djup att vara högljudd, eller att söka sin lindring i toma utgjutelser. Ingen hörde hur den gisslade hans själ, eller märkte hur den undergräfvade hans natur, innan den bröt ut i en hypokondri, som lika mycket tärde på hans yttre som hans inre människas krafter.

Staels tillstånd blef snart ett mål för allas deltagande. Den förr så verksamme och nitiske krigarn gick der nu, som en hamn efter en flyktad själ. Ingenting tycktes mer kunna lifva hans ande; han var som död för verlden, eller kanske rättare, var verlden död för honom.

I denna belägenhet, som verkligen fordrar en egen omsorg och behandling, tillbjöd den goda välvilliga grefvinnan honom, att jemte sin vän kvarstanna på Araslöf, hvilket låg inom regementets ståndqvarter, och der räkna sig lika hemmastadd och ogenerad som i sitt eget qvarter.

Lilla Sigrid, som efter Ingeborgs död återkommit till Hysing och fått åtfölja honom vid hans utväxling till fäderneslandet, der han hoppades att icke förgäfves behöfva leta efter milda händer att förtro henne åt, blef icke heller bortglömd af

gästfriheten på detta ställe. Äfven hon blef dithämtad från Christianstad, dit Hysing fört henne, och omhuldad med det beskydd som den gamla grefvinnan räknade till sin värdighet att sprida till alla omkring sig. Här blef den lilla flickan snart en gunstling hos alla och ej minst hos Stael sjelf, som i henne trodde sig se en qvarlemnad skymt af den älskade, hvilken vid henne fästat så mycken kärlek och öfvat en moders huldhet och omsorger.

Den lilla flickan, som nu fyllt sina elfva år, och lärt sig känna behovet af qvinlig huldhet, lemnade emellertid Stael ofta för att söka Sophia. Då han en gång lät sin otålighet deröfver utbrista, sade hon: — Fröken Sophia är god emot mig, alldeles så, som er hustru var det; hvarför skulle jag icke då få älska henne?

— Som min hustru? — upprepade Stael och förmörkades ännu mera.

— Ja, som hon; ty jag känner ingen mer så god, att jag vid henne kan likna fröken Sophia.

— Hvilken jämförelse! — suckade Stael. — Nej, ingen kan likna henne! Man säger väl att af narrar och barn får man höra sanningen, men hur mycket oftare dårskaper?

Och med dessa ord vände han sig för denna gången ifrån flickan; men han behöll dock ej något varaktigt missnöje mot henne.

Vintren förgick, och våren 1718 var inne. Liksom bien i sina kupor, började nu också regementerna att röra på sig, och planerna mot Norge att sysselsätta krigarnes uppmärksamhet.

Då nedkom Stael en morgon, tvert emot sin vana, med Hysing till frukostbordet, och tillkännagaf att han ämnade afresa samma dag.

— Alla sågo på honom med stora ögon, och grefvinnan frågade honom temligen förundrad: — Är detta ert allvar?

— Ni må väl fråga det, min grefvinna! Men så är det verkligen.

— Ni är sjuk, min öfverste, och skall icke kunna uthärda strapaserna af fältlifvet. Ni vet att vår konung icke sparar sina män. Gif er först ro att tillfriskna och infinn er sedan vid armén.

— Jag har nog länge legat här oduglig och eländig; ett bedröfligt föremål för er godhet, men ni skall icke hafva låtit

den falla på en otacksam. Jag vill därför, innan jag känner mig tryckt af känslan att ovärdigt hafva begagnat den, kunna betyga er det dyrbara minne jag deraf alltid skall bibehålla.

Den gamla grefvinnan, som var lika öfvertygad om att det var hela världens ovilkorliga förbindelse att rätta sig efter hennes råd som välment i djupet af sitt hjerta, invände emellertid: — Ni hör af mig, min öfverste, att ni är för svag att stå ut med några marcher och fatiger. Jag tillåter er därför icke utsätta er därför. Ni qvarstannar här tills ni hunnit repa er. Här skall ingenting fattas er.

Er godhet är mig mer än mycket värd, min grefvinna; men jag har min hjudande röst här! — Och han lade handen på hjertat. — Det är min hustrus röst, som der talar; den talar i fäderneslandets och pligtens namn. Den sorg skulle vara ovärdig att egnas henne, som kunde göra sig döf därför. Det är endast i uppfyllandet af dess bud jag kan ära hennes minne, och därför

— Det är vackert och värdigt af en äkta man! Han kan aldrig ära sin hustru nog, hvarken i lifvet eller efter döden. Derfor bör ni icke exponera ert lif innan ni hunnit resa ett vackert monument öfver henne. Det kan ni hafva tid att ombestyra medan ni ligger här och hemtar edra krafter.

— Ni har hört mina skäl, min grefvinna.

— Och jag har förklarat er mina.

— Min goda moster — inföll nu fröken Sophia, med en blandning af godhet och stolt ädelhet i sitt väsende, som äfven på den gamla grefvinnan tycktes göra ett emotståndligt intryck. — Ni kan icke misskänna den ädla bevekelsegrunden till öfverste Staels beslut, eller söka motsätta er det. Nej, hvilken kvinna måste icke skänka det sin vördnad? Låt honom lyda den dyra rösten! Den kan icke missleda honom.

Stael såg tacksamt upp emot Sophia, och mötte en blick, ur hvars blåa djup en så ren och klar känsla strålade, att den icke sänkte sig för hans öga, utan stolt och fritt mötte det.

— Min kära Sophia — sade grefvinnan. — Jag tror mig verkligen så djupt som någon hafva känt hvad en maka harrätt att fordra. Men att mannen skall uppoffra sig efter hennes död, hör till de pligter, som öfverstiga det vanliga måttet, och som han kan åsidosätta, utan allt mankemang för hennes minne.

— Hur kan hjertats bästa, frivilliga offer vägas på den gradmätta pligtens våg? Ack, de äro, de måste vara något helt annat! Och jag skulle mycket bedraga mig om det hjerta, som

kunde fatta en sådan föresats som öfverste Staels, äfven skulle kunna uppgifva den.

— Haf tack, sköna fröken! — Och Stael fattade Sophias hand. — Ni förstår mig. O, hvarför kände ni icke också henne, som jag begråter? Ni skulle då icke förundra er öfver min smärta, utan endast finna den naturlig.

— Jag känner henne. Ni har lärt mig det; ty man egnar icke en sorg, sådan som eder åt en vanlig qvinna. Och jag tackar för den lärdom ni gifvit mig, lärdomen hur en ädel, en högsinnad qvinna skapar sin odödlighet.

— Min kära pastor — sade emellertid grefvinnan till Hysing, hvilken hittills varit en stum åhörare. — Jag ålägger er, att när ni kommer till Malmö, der ni träffar general Liewen, ni lemnar honom ett bref, som jag vill tillskrifva honom, så torde vi få se om icke en generals order skall förmå den hallstarrige att rätta sig efter hvad jag säger.

— Jag känner öfversten — sade Hysing — och jag vågar försäkra, att ni derigenom endast skall ge honom en smärta mer att kämpa emot, utan att dock rubba honom en hårsman från sin föresats.

— Också motsägelser från det hållet! — utbrast grefvinnan helt förtretad. — Nå, så farväl med er, mina herrar! Med min gästfrihet vill jag ingen besvära! Men det säger jag er, min öfverste, att hade ni varit min egen son, hade jag icke handlat med er annorlunda, utom i det fallet att ni då, utan krus, hade varit nödsakad att lyda mig.

När det sålunda blef rent allvar med resan, tänkte Sophia på lilla Sigrid, och på svårigheten för det arma barnet att blifva kastadt hit och dit, hvarföre hon bad att få behålla henne tills vidare, hvartill Hysing så mycket hellre samtyckte, som det lättade ett stort bekymmer, hvilket han annars för henne skulle hafva erfarit; och grefvinnan lät tillsäga om sin egen tackvagn för öfversten, på det han åtminstone "väl konserverad" måtte komma ur hennes hus.

— Ett förträffligt fruntimmer, fröken Sophia Ridderskantz! — anmärkte Hysing, vid det de stodo färdiga att sätta sig i vagnen, och lilla Sigrid vid hennes sida stod i fönstret och vinkade med sin lilla hand till afsked åt honom. — Vet ni, herr öfverste, af alla qvinnor jorden bär, tror jag ändå att de svenska höra till första skoffan.

25 Kapitlet.

Den bekanta katastrofen af den elfte December tillintetgjorde resultaterna af de oerhörda ansträngningar, med hvilka det utblottade landet uppställt en här till Norges intagande, och släckte Staels, liksom många andras förhoppningar, att ännu en gång få se segerlyckan vänd till kung Carls vapen, samt Sverges gamla anseende och makt återupplifvade. Den vändning sakerna fingo i efterträdarens hand är alltför bekant att här behöfva vidröras. Liksom de andra vännerna af Sverges ära och väl, måste äfven Stael låta sig nöja, att se hur allt gick på tok, och hur det arma landet behandlades lik en utblödd kämpe, den man stympar och plundrar intill bara kroppen, utan att kunna lyfta sin hand, eller taga ett enda steg till dess försvar.

Armén var förstörd, dess kassor förskingrade, Norrköping en askhög, Marstrand intaget af Tordensköld, fästningen förrådiskt uppgifven af Dankward, Elfsborg hårdt belägradt, och sjelfva Götheborg hotadt af den danska sjöhjelten, som öfvermodig af sina lyckliga segrar ej hade någonting mindre i sigte än intagandet af denna stad.

Sådant var med få ord tillståndet, då Stael, som med sina Skaraborgare låg kommenderad till försvarandet af sistnämnde stad, som för tillfället hyste sjelfva prins Fredrik och fältmarskalken Rehnsköld inom sina murar*), den sista Juli satt i sitt kvarter, och för den inkommande Hysing gaf sitt missnöje luft i följande anfall:

— Nå väl, min kära Hysing, går det icke bra sedan nageln i ert öga, enväldet, blifvit afskaffadt? En ärofull tid, den närvarande, för vårt kära land!

— Bedröflig, herr öfverste, mer än bedröflig.

— Så! Ni medger det verkligen? Men då måtte ni väl ock kunna förmå er erkänna att makten är tillräckligen styckad åtminstone, för att felet ej skulle kunna tillskrifvas dess koncentring i någon viss hand.

— Det medgifves — sade Hysing och log.

— Också det! Och ni ser följden. Öfverallt feighet, förräderi, slapphet och rådvillhet. Anden, den besjalande anden är borta; strängen, som gaf pilen sin kraft är brusten, och den splittrade makten har hvarken styrka att ge riktning åt nationens anda eller väckelse åt dess ädlare lif.

*) Se Märkvärdigheter rörande svenska adeln af Barfod; sid. 15.

— Kära herr öfverste, nu är det en gång för alla så med våra menckliga stadgar och former, att de aldrig kunna frambringa ett fullkomligt godt; och det just emedan vi, som borde lämpa oss efter dem, äro så ofullkomliga. Då de på ena sidan förebygga ett ondt, äro vi färdige att på den andra öppna vägen till ett nytt. Och hvad tror ni vi böra tillskrifva orsaken till det elände som öfvergår fäderneslandet, om icke just begäret till den makt man inskränkt.

— Huru, min kära pastor?

— Ni skulle då icke kommit till den öfvertygelsen ännu?

— Ni har hört mina tankar. Det är tvertom bristen på en anda, som kan lifva och sammanhålla allt, som är skulden dertill.

— Ni skulle då icke hafva er bekant hvad man temligen allmänt tillskrifver afsigterna med det spel som drifves?

— Nej, jag tillstår. Ni vet att mitt lynne hvarken är att intränga i andras planer eller tyda deras handlingar.

— Ni är för hederlig dertill, min öfverste; och det är ej heller en sådan man som ni är, som man väljer, hvarken till förtrogen eller handtlangare för vinnandet af sådane ändamål här sökas. Det är snarare underligt att man låtit er komma så nära skådeplatsen för den ena afdelningen af det stora sorgspelet. Men kanhända har man trott sig derigenom kunna gifva sig ett sken af rättfärdighet och att er egen ära och heder skall lägga er blindhetens fjäll öfver ögonen.

— Det är väl mycket sagdt.

— Och jag vill säga mera! Hvarför skulle man i detta ögonblick afslå den tappre öfverstlöjtnant Lilljes begäran om undsättning till det, snart sagdt, nedskjutna Elfsborgs försvar, om icke för att också här låta det gå till den yttersta gränsen af olycka, på det man må öfvertyga nationen om odugligheten af drottningens regemente och öfverlemna det åt Hessarn, som ingenting mer älskar och eftersträfvat hos sin gemål än — kronan på hennes hufvud?

— Det är nedriga misstankar. Prinsen kan visserligen vara kall för Sveriges intressen, missförstå dess ära och väl, men . . .

— Af hvilka andra skäl skulle väl Lillje lemnas i sticket, då prinsen har er här, hvares nit och tapperhet han känner? Hvarför skulle ni i denna stund vara okunnig om den begärda hjälpen, om han icke fruktade hvad tvenne sådane män som ni och Lillje skulle kunna göra fienden?

— Hur vet ni, att det eger sin grund hvad ni berättar?

— Hur jag vet det! Sådane rykten sprida sig hastigt. Medan ni sofver er middag, hinna de cirkulera kring halfva staden. Ni behöfver blott gå ned på gatan och tala med den första ni träffar, skall ni höra mina ord besannade, och den bedröfligaste beskrifning på fästningens tillstånd: kanonerna demonterade, murar och hus genomskjutna, soldaterna utan skydd mot de fiendtliga kulorna bakom sina nedramlade bröstvärn, och till råga på allt detta lärer ett kruthus i natt sprungit i luften. Sådän är beskrifningen af budbäraren, som kommer derifrån.

— Och man vägrar Lillje undsättning? Men nej! Jag vill sjelf göra mig underrättad om saken. Ni kan vänta mig här, skall jag om en stund låta er få veta, hur mycket som egentligen är att sätta tro till, af hvad ni berättat med så mycken trovärdighet

— Hvart ämnar ni er?

— Dröj, ber jag er, på det jag vid min återkomst må kunna upplysa er! — Och med dessa ord lemnade Stael rummet.

Efter något mer än en timmas tid återkom han. Det syntes på uttrycket af hans ansigte att ett stort beslut låg stadgadt i hans själ.

— Nå herr öfverste, — sade Hysing, sedan han några minuter väntat på att Stael skulle bryta tystnaden — har jag haft rätt?

— Ty värr!

— Ni har träffat prinsen?

— Ja.

— Och han?

— Reser i morgon bittida.

— Sedan han beordrat undsättning till Elfsborg?

— Nej, Hysing! Men det skall icke gå förloradt! Så sannt jag är en hederlig karl, skall det räddas och Sverige ännu erfara att det finns hjertan och armar att skydda dess väl.

— Hvad tänker ni göra?

— Det sista min Ingeborg bjudit mig — fylla min pligt.

— Herr öfverste, ni har bestämdt ett stort förslag i tankarne.

— Bed Gud för dess framgång.

— Hvad? . . . Dock, så när hade jag gått för långt med mina frågor? Förlåt mig det!

— Jag förstår. Ni önskar veta det?

— Nej, behåll er hemlighet. Jag vill icke framtinga den om ni icke finner mig den värd.

— Hederlige vän! Hvilken hemlighet skulle jag väl fördölja för er! Vet då att jag ändtligen efter mycket motstånd, och sedan jag förbundit mig att af egna medel ersätta förlusten, om de komma att gå förlorade, lyckats få fyra kanoner till min disposition. Ni känner trakten och vet att mellan Elfsborg och Hisingön ligger den lilla klippiga Aspholmen. På denna har den djerfve Thordenskjöld uppkastat ett batteri; och bakom densamma ligger han med sin flotta, framsändande sina kanonpråmar att affyra sina skott mot fästningen och sedan draga sig tillbaka i skygdet af holmens berg. Så ligger han sjelf säker för fästningens skott under det han oupphörligen kan beskjuta den. Nu har jag gifvit befallning att i natt föra mina kanoner ut till det, gent emot Aspholmen på Hisingön belägna Arendahl; och derifrån vill jag i dagningen helsa Thordenskjöld ett godmorgon, hvarvid jag vill se, om han ej skall skrämmas ur sitt säkra kryphål och nödgas lemna oss i fred för alla förnyade försök.

— Låt mig få omfamna er, öfverste, och säga er att Sverige hvarken behöfver frukta envælde eller mångvælde så länge det eger män med sådane hjertan. När hvar och en, såsom ni, lärt sig att ge äran och pligtkänslan högsta makten öfver sitt eget handlingssätt, är det ädlaste och starkast bestående välde grundadt öfver Svea land och Svea folk, och den bäste ande gjuten i dess lif. Gud beskydde er, min öfverste, och gifve sin framgång åt ett så äkta manligt grep!

Och denna af ett varmt sinne uttalade bön, blef icke ohörd. Påföljande morgonen var Thordenskjöld förjagad; Elfsborg, med sin tappra kommandant räddadt, och Stael helsad såsom dess och Götheborgs befriare.

26 Kapitlet.

Då Fredrik af Hessen följande sommarn, såsom Sverges konung, gjorde sin Eriksgata genom sitt nybekomna rike, se vi bland hans omgifning på resan, äfven Stael. — Stora handlingar måste alltid blifva erkända; ty ehuru lågt menniskan än i moraliskt afseende må befinna sig sjelf, bjuder henne dock den allmänna vördnaden för det ädla och goda att skänka det sitt bifall, om icke för annat, så för att derigenom dölja sin egen beskaffenhet. Derfor hade Staels nyss anförda handlings-

sätt, i stället att ådraga honom någon förföljelse från den, hvars intressen det korsade, tvertom tvingat denne att låta enskildt bifall till den allmänna beundran och visa hjelten de utmärkelser, som han i allas ögon förtjenade.

Af detta skäl och för att göra sig populär, se vi Fredrik under denna resa föra Stael såsom gunstling oupphörligt vid sin sida.

Skåne var genom sitt läge, sin historiska betydelse och sin sjelfständiga adel en alltför viktig och betydande provins för att ej bland de första blifva hedrad med konungens besök; och i Skåne var fröken Sophia Ridderskantz, på Araslöf, en alltför betydande ung fröken, att ej äfven förtjena en kunglig uppmärksamhet. Kung Fredrik ställde därför sin resa så, att han på vägen från Christianstad for upp på Araslöf för att frukostera.

Trenne år hade förflutit sedan Stael lemnat detta ställe, der han mottagit den krossande underrättelsen om sin makas död, och der sorgen afpressat honom så många tårar och en så djup förtviflan. Det var med smärtsamma erinringar han återsåg det, men ur dessa framträdde tillika minnet af all den godhet och det deltagande, han här erfärit. Han hade icke förr reflekterat dertill, ty smärtan och saknaden hade undanträngt allt annat, men nu trädde de, med ett verkligt kraf på hans tacksambhet, för hans tankar, och han välsignade rörd de ädla hjertan, som gjort så mycket för att mildra hans lidanden.

Emellertid var den gamla grefvinnan hädangången och fröken Sophia residerade nu ensam på stället. Hon var ståtlig och präktig; hade omgifvit sig med en passande fruntimmers-uppvaktning, bibehållit den gamla trogna, i husets tjenst och ceremonier inöfvade, tjenarepersonalen, och fullföljde samma furstliga lefnadssätt som i grefvinnans tider.

Med den vackra värdigheten, som ädla själgåfvor och ett utbildadt medvetande om sjelfständighetens dyrbara rätt skänker den unga, sannt bildade qvinnan, visade sig fröken Sophia som värdinna för sina kungliga gäster. Älskvärdhet och behag, takt och en belevnad säkerhet stämplade hela hennes väsende. Då hon helsade Stael, sade hon, i det hon räckte honom sin hand:

— Ni har gjort er ett stort namn, sedan jag sist såg er, herr öfverste; och jag skulle verkligen rodna öfver min ringa fosterlandskänsla, om jag icke med det varmaste hjerta dertill lyckönskade er.

— Ni är mycket god, min fröken, och er lyckönskan kan icke annat än vara mig dyrbar; men jag förtjenar den icke,

och fosterlandet skulle vara mycket att beklaga om det skulle nödgas räkna till förtjensterna hos dess män, att de uppfylla sina pligter.

Sophia log i stället att svara. Den skyldiga uppmärksamheten mot konungen och hans gemål tillät henne icke att längre uppehålla sig med Stael, utan kallade henne till kretsen af deras närhet; men så stor var tjusningen af hennes väsende, att hon med oemotståndlig makt drog Staels blickar till sig och fånglade dem under hela detta besök.

Efter återkomsten från denna resa fann Hysing, som alltjemt bodde och vistades hos Stael, att denne började visa en ömtålighet och retlighet, som egentligen voro fremmande för hans lynne och endast kunde tillskrivas någon tillfällig stämning. Sedan han länge och väl funderat på orsaken, under det han dag efter dag fått lära sig att tåla korta, tvära och afvisande svar, då han efter den gamla vanligheten ville inlåta sig i några förtroligare samtal, sade han en gång, sedan han blifvit ganska häftigt afklippt i sitt tal:

— Vet ni hvad, herr öfverste? Det förefaller mig, att jag blifvit en öfverflödig, att ej säga besvärlig eller förhatlig person i er dagliga omgifning, och jag ernar dertfore taga mitt parti, innan ni kanske sjelf en vacker dag jagar mig på porten.

Vid denna oväntade anmärkning, spände öfversten upp sina ögon, såg på Hysing, som om han trott sig få se honom med ett nytt ansigte och sade:

— Är ni klok, Hysing, eller hvad skall detta betyda?

— Och kan ni tro, att jag skulle vara det, om jag icke märkte hur förändrad ni blifvit? Jag har sett er i många skiften af ert lif, men hvad det nu går åt er, vet jag icke, ty ni är icke mer lik er sjelf.

— Ja-såå! — — Har jag förtörnat dig, förolämpat dig, så förlåt mig, kära Hysing! Ser du, med sina vänner kan man glömma sig, just dertfore att man känner dem som vänner.

— Icke behöfver ni bedja mig om ursäkt! Jag menade det icke så, kära öfverste! Men det gör mig ondt att se er så der konstig. Något fattas er.

— Ja, Hysing, någonting fattas mig verkligen, mycket fattas mig, *allt* fattas mig. Det är så tomt omkring mig och så tomt framför mig, hela lifvet utåt, ända till grafven. Jag är

blott trettiofem år, kanhända har jag icke tillryggalagt halfva min bana och likväl har jag förlorat allt, allt som skulle ge den värde och glädje. Innan kort skall en besegrad fred också göra min verksamhet öfverflödig för fäderneslandet, och sedan — — hvad har jag sedan att lefva för?

— Denna skildring är mörk, fasligt mörk; men har ni icke länge haft den för ögonen?

— Utan tvifvel.

— Och likväl är ni annorlunda *nu*. Det måtte ha något annat skäl.

— Den tränger sig nu på mig med våldsammare kraft.

— Såå. — — Och hvarföre? Det är just sedan ni kom hem från er resa med kungen, som en så stor förändring påkommit.

— Kanhända . . . möjligt.

— Den borde i stället hafva skingrat, muntrat er.

— Tala icke om skingring eller muntran för mig!

— Ni har med konungen varit på Araslöf?

En färgskiftning, som af en rodnad flög öfver Staels kind och han svarade med ett kort: — Ja.

— Hur fann ni det der?

— Bittra minnen! Förstår ni icke Hysing, allt hvad jag der lidit och måste erinra mig?

— Kära herr öfverste! Det är icke värdt att gå på omvägar längre. Tillåter ni mig att tala rent ut; säga hvad som fattas er och hvar ni borde finna tröst?

— Ni tviflar väl ej att min gamla vänskap är densamma?

— Nej! Ni lofvar alltså att icke bli förtörnad?

— Den sjuke tar med erkänsla emot hvarje föreskrift.

— Ni borde då tänka på att ersätta den förlust ni lidit och . . .

Han hejdade sig, som för att iakttaga hvad verkan detta skulle åstadkomma på Stael. Denne satt stum som en bild, med ögonen nedslagna mot golvet.

— Ja, ni borde tänka på det, tänka på att gifta er igen — — återtog Hysing. — Och herr öfverste, har ni väl sett någon mera passande för denna plan, någon qvinna så värd att jemföras med er maka, ville jag säga, som fröken Ridderskantz?

— Jag skulle alltid frukta begå en orättvisa emot min Ingeborg, om jag skulle våga jemföra någon med henne.

— Att likheter ju verkligen existera kunna vi ju icke neka till? Men säg mig upprigtigt, har ni aldrig funnit någon sådan mellan den jag nämnde och er salig hustru?

Stael teg.

— Ni vill icke ut dermed! Ni har då verkligen gjort det. Ja, ni har återsett fröken Ridderskantz, och ni kan icke neka att ju hon skulle vara er värdig.

— Kära Hysing! — — — Nej! Jag har icke tänkt på något sådant.

— Och om ni hade det, hvad ondt vore i det? Menniskan är nu sådan en gång, att hon icke kan lefva nöjd med sorgen; hon måste trösta sig, glömma . . .

— Det vore ovärdigt af mig att glömma en maka, sådan som min Ingeborg.

— Jag ber er icke glömma. Tvertom, om nu verkligen fröken Sophia liknar henne, så äger ni ju blott er makas minne? . . .

— Men jag skulle då bedraga fröken Ridderskantz på den tillgifvenhet jag vore skyldig henne. Nej, min kära Hysing, jag tror det ändå vara det klokaste att slå sådane tankar ur hågen.

— Och med dessa ord afbröt han samtalet.

Åter förgick ett år, hvarunder detta ämne ej så sällan upptogs och ånyo diskuterades af våra begge vänner. Då man ofta hör ett förhållande upprepas blir man slutligen förtrolig med dess möjligheter; och då Stael noga öfvervägde de ovanliga egenskaper och naturens och lyckans gåfvor, som funnos förenade hos fröken Ridderskantz, kunde han ej neka, att de voro liksom afvägda, för att ersätta en sådan saknad, som den förlusten af en maka, liknande hans, efterlemnade. Men ändå var det honom svårt att förmå sig taga ett enda steg till närmande af detta mål, och himlen vet om han någonsin skulle hafva beqvämt sig dertill, om han icke slutligen sett sitt enda sällskap i ensamheten sig beröfvadt.

Hysing blef nemligen utnämnd till kyrkoherde i Eskilstuna. Stael skulle alltså förlora äfven denne väns dagliga umgänge. Vid tanken på den enslighet, hvaråt han sedermera skulle finna sig öfverlemnad, började verkligen föreställningen af ett nytt äktenskap att allvarsammare sysselsätta honom; och Hysings uppmaningar började äfven vid denna tid blifva ifrigare, och skälen mera vältaliga.

Så reste Stael ändtligen ned till Araslöf och skred till verket af en förklaring.

Hans stora rykte och de personliga företräden, som utmärkte honom, tillvunno honom det hjerta, som hittills försmått tusendes hyllning. Nu trodde sig Stael i en ny förening kunna börja hoppet af en ny lycka.

Ju mera han lärde känna Sophia, ju mera öfvertygades han verkligen att hon, endast *hon* var den som ännu en gång skulle kunna lyckliggöra honom. Men långt ifrån att denna öfvertygelse undanträngde Ingeborgs bild, kvarhölls densamma så mycket trognare, emedan det blott var minnet af hennes egenskaper och hennes själs ovanliga lyftning, som trädde honom till möte i dem en närmare bekantskap med Sophia allt mer och mer utvecklade. Så älskade han begge, i minnet och i verkligheten, utan att kunna skilja dem nog för att jemföra någonderas företräde.

27 Kapitlet.

I början af sommaren 1722 skulle Stael von Holstein och fröken Ridderskantz fira sitt bröllop på Araslöf. Hösten förut hade freden med Ryssland blifvit afslutad, hvarigenom alla krigsfångarne, å ömse sidor, erhöilo sin frihet, jemte rättigheten att återvända till sitt fädernesland. I anseende till den vidsträckta rymd, hvarpå de i Ryssland varit spridda, och den förestående årstiden, med sina svårigheter att komma fort på vägar och stigar, kunde de icke hinna blifva samlade på en punkt, för att derifrån öfverföras, förr än påföljande våren. Bland de fångne egde fröken Sophia tvenne bröder, hvilka så tidigt gingo ut i kung Carls krig, att kon knappast kunde påminna sig hafva sett dem, men genom hvilkas närvaro hon ville öka glädjen af sin bröllopsfest.

Hysing, som på våren tillträdt sitt pastorat, men vid skiljmessan från Stael lofvat att komma till hans bröllop, för att förrätta vigseln, hade äfven åtagit sig det uppdraget att infinna sig i Stockholm vid fångarnes väntade ankomst, för att underätta brudens nyssnämnde bröder, jemte Ingeborgs alla syskon och anhöriga om den förestående föreningen och formligen invitera dem till brölloppet.

Emellertid var lysningstiden redan inne och Stael, för att vara sin fästmö nära, nedrest till Christianstad, der äfven hans förra svärfar, general Horn, af sin tjenst var fästad, och derifrån de begge tillsammans ofta reste ut till Araslöf, på det äfven den gamle skulle lära närmare känna den, som skulle ersätta hans älskade Ingeborgs plats i Staels hjerta. Och oakadt de mäktiga känslor, som talade för den käraste af hans döttrar, kunde den ädle gråhårsmannen icke vägra sitt bifall till Staels val.

Den tredje lysningsdagen var redan för handen. Det var en ljuf, vacker dag, med något vemodigt i sin milda luft, sitt fullkomliga lugn och sin halfklara belysning, och äfven på Sophias sköna ansigte låg ett uttryck af samma inneboende mening. Sedan gratulationsvisiterna voro borta, lemnade Sophia sin arm åt generalen och bjöd på en promenad ut i trädgården. Från denna vek hon ut i en vacker löfäng, den Stael nu för första gången fann upptagen af gångar, som en liten park, hvilken prydnad naturen annars förnekat detta ställe.

Efter några vandringar hit och dit ledde Sophia sina gäster emot en liten mörk poppellund, tätt genomflätad med caprifolium och murgrön, inom hvars mörka skuggor de funno ett smakfullt, dyrbart marmormonument, på hvars framsida stod en vacker inskription jemte Ingeborgs namn, med en friherrlig krona öfver.

— Stael, — sade Sophia och räckte honom sin hand, under det hon höll sig fast vid generalens arm — det är blott en fruktan som stör min sällhet, den att icke vara värd det hjerta, som lyckliggjorts af en Ingeborg Horn, och att min plats vid din sida skall förbittra hennes faders sänkad.

— Om det så vore, — svarade generalen — skulle det vara emedan åsynen af er skönhet och edra egenskaper så mycket lifligare skulle återkalla minnet af min dotter och påminna mig om hvad jag med henne förlorat.

— O nej, nej! Jag kan icke likna henne. Men må den pietistiska vördnad jag hyser för hennes minne, och mitt *bemödande* att upphinna det ideal af qvinlig fullkomlighet, jag i henne föreställt mig, göra mig värd att intaga den plats hon egt i begges edra hjertan! O, min general, säg mig att en gnista, en enda gnista af den kärlek som tillhört henne, hädanefter måtte falla på min del.

— Sköna fröken! — sade den gamle krigarn, och tryckte sina läppar på Sophias mjella panna — Jag trodde icke att min faderskärlek skulle få fira nya triumfer, men den gör det, då ni ger mig den ljufva rättigheten att dermed få omfatta er.

Sophia tryckte sig intill den gamles hjerta och Stael betraktade henne lika förtjust som rörd öfver den känsla, som uppenbarade sig i hennes ömhet för den ädle åldrige mannen.

En mild, nästan högtidlig stämning grep allas sinnen, och en helig tystnad lade sig öfver stunden. Det var som om sjelfva naturen velat lyssna till slagen af de hjertan, som rördes af så ljufva känslor, då helt hastigt ett svagt rop lät höra sig, och ett prassel förmärktes bakom löfväggen.

Allas ögon sågo frågande på hvarandra, under det en hemlighetsfull darrning skakade allas leder och dref blodet från allas kinder.

Stael gick emellertid till sidan, hvarifrån ljudet hördes, och böjde undan grenarne, för att öfvertyga sig om hvad som kunde förorsaka det. Men knappast var detta gjordt innan han med bleknade läppar utropade:

— Store Gud! — och tog ett steg tillbaka. I nästa ögonblick störtade han dock med pilens fart genom buskverket, så att det knakade och brakade i de nedtrampade grenarne, hvar på dock lika hastigt dödens stillhet följde.

Stael's våldsamma framfart hade emellertid banat en öppning genom den täta grönskan, den nu både Sophia och generalen beträdde. Men till hvilken syn skulle de här blifva vittne!

Bakom den lummiga grönskan, som omgif monumentets plats var en liten fri, gräsbeväxt plan med några mossiga stenar. Der, nedsjunken mot en sådan, låg ett afsvimmadt fruntimmer och vid hennes fötter Stael, blek, stirrande, nästan lika sanslös som hon, och mellan begge en liten åttaårig flicka, lutad öfver den förra, kyssande hennes händer, panna och kinder för att återkalla henne till lifvet.

— Barmhertige Gud, är det ett bländverk? — utropade Horn — Min dotter, min Ingeborg! — Och äfven han var färdig att öfvergifvas af sina krafter.

— Er dotter! Stael's maka? — stammade Sophia och fatta- de omkring stammen af en ung närstående lind, för att icke sjunka till jorden.

— Det är hon! O Gud, hvarför kan jag icke dela mina krafter för att uppehålla begge! — Och han sträckte sina händer mellan Ingeborg och Sophia.

I detsamma trängde sig äfven Hysing, ledsagad af Sigrid, fram genom den nyss öppnade vägen.

— Herre min Gud, så här står till! Ödet har då sparat mig den svåra befattningen af budbärare i detta ömtåliga ämne! Det måste uppkalla stora skakningar! O, min Gud!

Då den lilla flickan, som stod vid Ingeborgs sida, hörde Hysings röst, vände hon sitt lilla ansigte mot honom och sade:

— Ändtligen kommer du tillbaka, snälla pastor. Här är så ängsligt! Se på min mamma! Jag är så rädd. Dessa främmande menniskor, vilja de oss något ondt?

— Frukta intet! Du befinner dig nu för första gången i ditt lif mellan fader och moder.

— Min far! — utropade den lilla flickan och fattade som af en hemlig instinkt Staels hand, lade den i Ingeborgs och höljde begge med sina kyssar.

Vid detta ord och vid denna beröring, slog de begge makarne upp sina ögon; deras blickar sammansmälte med hvarandras och med deras barns.

— Min far, min mor! — utropade den lilla flickan och slog sina armar omkring begge.

Omslutne af ett sådant föreningsband sjönko de begge makarne bröst mot bröst i en omfamning, som måste framkalla englars leende, och tårar i hvarje menskligt öga.

Hvad Sophia skulle erfara, var Ingeborg den första att fatta. Från Staels armar vände hon sig därför till henne och sade:

— Ni hatar mig, fröken Ridderskantz. Hur dyrt måste jag icke köpa den lyckan, att kunna säga till min dotter: „Här återfinner du din fader!“

— Min fru, — sade Sophia med stolt värdighet — man byter icke så lätt känslor, att ett ögonblick skulle förvandla beundran i hat. Och jag tror mig ega vittnen här, som kunna intyga huru jag hittills betraktat er.

— Hittills, men nu, men hädanefter?

— De egenskaper, som jag i min föreställning af er gjort mig till mönster, skulle jag alltför ovärdigt uppfattat, om de icke bjödo rättvisa åt anspråk sådana som edra.

— Fråga vittnet der! — och Ingeborg visade på Hysing — Han skall kunna intyga den fruktan, den smärta och de tårar som tanken på detta ögonblick kostat mig; han vet hur jag stridt med den plågande känslan att bryta eder lycka; och vittnet deruppe, — och hon visade mot himlen — han ser att jag ännu i detta ögonblick skulle vilja offra mig för er begge; men eger jag rätt att beröfva mitt barn i ena fallet dess fader, i det andra dess moder?

— Ja, vid Gud! — sade Hysing — Jag har fällt mer än en tår och spillt mer än en bön vid de bittra strider detta älskande hjerta haft att kämpa, sedan det lärt känna de nya förhållanden i hvilka öfversten inträdt. Jag har användt mer än ett skäl att tvinga det från beslutet att i en obekant vrå af verlden gömma sitt okända lif; och hade icke moderskärlekens kraft varit den segrande, så . . .

— Och det är ni som vill urskulda er hos mig? — sade Sophia till Ingeborg. — Är det icke jag som borde hafva allit af er att frukta?

— Ni? — återtog Ingeborg. — Har jag icke nyss varit vittne till det rörande uppträde, som er godhet och fina känsla här beredt min make och min fader, har jag icke kastat en blick in i ert hjerta? Och ni skulle hafva något att frukta? Det ädla söker det ädla! Hur djupt har jag icke känt styrkan af denna mäktiga dragningskraft, och? — Hon fästade en blick på sin make som tycktes säga: "Hur känner jag den icke än?"

Stael ville tala, men både Ingeborg och Sophia lade sitt finger på hans läppar.

— Och skulle den icke låta känna sig äfven mellan våra hjertan? — sade Sophia.

— Förträffliga qvinna! Hur värd kärlekens lycka! O, hvarför är jag annat än en bild i begges ert minne, er saknad? Ni skulle då älska mig, ni skulle vara lycklig och jag — afundsvärd.

— Ni bör bättre än någon annan kunna inse *huru* ett hjerta kan fästa sig vid en man, sådan som er make; ni skall därför lika sannt som skonsamt se till de känslor, som jag icke vill söka förneka. Men endast det hjerta kan klaga sig olyckligt genom kärleken, hvilket, då den flyr, känner sig beröfvadt tron på alla de egenskaper hvarmed det smyckade den älskade och öfvertygelsen om alla stora och ädla känslors lif i denna enda. Mig har den deremot lemnat qvar aktningen, förtroendet, beundran och rättigheten till — vänskapen. Eller hur? Tillåter ni mig icke blifva er syster sedan er fader lofvat mig en faders kärlek?

— Min och hans — sade Ingeborg och förde Sophia emot Stael, sedan hon först med henne omfamnat sin fader.

Stael slöt Ingeborg i sin famn och kysste ömt Sophias händer.

— O, jag känner det, — sade han, — bredvid den varmaste kärlek kan den renaste vänskap lefva, och den skall lefva der alltid, alltid! Den som lärt känna tvenne hjertan sådane som edra, kan icke glömma det ena utan att vara ovärdig det andra; därför, maka och vän, tillåt mig egna en lika oföränderlighet åt er begge!

Sedan de upprörda känslorna börjat något lugna sig efter detta oväntade och gripande uppträde, och man åter hunnit samla sig för fattningen af de händelser, som kunnat föranleda ryktet om Ingeborgs död m. m., uppstod en mängd frågor och

förklaringar, af hvilka vi, för att undvika en öfverflödigt vidlyftighet, vilja förbigå de förra och af de sednare inskränka oss till hvad utredningen af händelsernas orsaker egentligast kräver.

Som läsaren torde påminna sig, erfor Hysing underrättelsen om Ingeborgs död under omständigheter, som ingalunda lemnade några anledningar att betvifla dess sannfärdighet. Så mycket större blef därför hans öfverraskning då han vid fångarnes ankomst till Stockholm erfor att Staels maka skulle vara deribland. Troende att ryktet derom berodde på ett misstag, ilade han genast att uppsöka Du Rietz, hvilken icke allenast bekräftade det, utan ännu mera förvånade sig öfver, att detta kunde vara Hysing oväntadt, enär han vid afresan från Moskau lemnat ett bref till värdinnan i Ingeborgs boning att framställas till Hysing, hvilket innehöll en underrättelse om det verkliga förloppet, hvilket återigen varit det, att Ingeborg, för att efter Staels undkommande, och den tjänst Tschammer mot henne kunde återopa genom den utverkade lindringen för Du Rietz, sätta sig i säkerhet för alla slags förföljelser från hans sida, samt ock för att kunna erhålla det kära systerliga umgängessällskapet af Ebba, begagnat sig af fru Linstons död, för att med Du Rietz's biträde låta utsprida ryktet om sin egen, och sedan under den verkligen afidnas namn med honom återvända till Kasan, der hon alltsedan lefvat i hans och sin systers hus, ett mål för begges ömhet och hulda deltagande.

Vid denna underrättelse blef det Hysing ganska klart, hvarför de många bref Stael efter sin flykt, och innan han kände ryktet om Ingeborgs död, skrifvit till henne, blifvit obesvarade; liksom Staels långa resor, straxt efter hans hemkomst, i förening med den förutnämnda ovissa brefgången, lätt förklarar att han icke erhållit dem, som blifvit honom tillsända. Äfvenledes blef det honom icke svårt att uträkna anledningen till värdinnans uraktlåthenhet att framlemna Du Rietz's bref, när han fick höra, att denne tillika lemnat henne en liten summa penningar till lilla Sigrids underhåll intill den tid Hysings förbättring kunde tillåta honom att infinna sig och taga vård om henne, hvarom hon förmodligen trodde brefvet skulle innehålla några upplysningar, hvilka kunde vara hinderliga för hennes industriösa omtanka att sedermera debitera honom (Hysing) för flickans underhåll.

Emellertid insåg Hysing den grymma nödvändighet som fordrade att icke fördölja för Ingeborg de nya förhållanden hennes make ingått. Eburu sanningen gaf honom vid handen de mest förmildrande motiver, hafva vi dock erfarit det intryck

som denna underrättelse på henne åstadkom. Först sedan hon efter många strider och för sitt barns skuld, allenast, beslutat sig att gifva sig tillkänna, hade hon såsom vi sett, skyndat med Hysing till det ställe der hennes make befann sig, och der händelsen, medan Hysing begifvit sig upp till stället att söka Stael, påskyndat upptäckten och framkallat den, sådan vi af det nyss föregående sett.

Här upphöra de egentligen romantiska elementerna af Staels lif. Hvad vi vidare kunna säga dig, gode läsare, finner du i hvarje biografi öfver honom. Årad och ansedd uppsteg han till den högsta militära värdighet, den af fältmarskalk, och lefde, gynnad af alla lyckans håfvor med den hulda maken vid sin sida och fröken Sophia till sin vän intill åldrens sena dagar.

Ett vackrare förhållande af qvinlig kärlek och vänskap, samt af qvinlig vördnad för qvinliga dygder än som rådde inom dessa trenne ädla människors krets, kan man svårligen föreställa sig, och torde det vara tvifvel underkastadt antingen man mest bör beundra makans vänskapsfulla förhållande till mannens flamma eller dennas till den älskades maka. Det vissa är dock att blott det ädla förbinder sig med det ädla, och att det rena hjertat är allting rent.

Genom välgörenhetens vackra dygd förstod fröken Sophia att skapa sig ett verksamt och välsignelserikt lif, och vid sig fästa tusende tacksamma hjertan. På sitt stora Araslöf lefde hon och gjorde godt, både i hyddorna och inom de högre men fattigare familjerna, der hon sörjde för barnens uppfostran och fortkomst jemte föräldrarnes uppehälle och bergning. Så glömdes hon småningom att det fanns en annan lycka än den att öfva välgörningar och glädjas åt andras väl, tills hon äntligen skulle besanna den kända satsen att "*gammal kärlek rostar icke,*" i det hon då Stael på sin ålderdom blef enkling fullbordade den engång brutna föreningen med den enda hon älskat, och nu i den gamla familjegravven i Vapnö kyrka, som hans maka, intar platsen på hans ena sida, liksom Ingeborg Horn på den andra.

Innan vi afsluta dessa blad må vi emellertid skänka några ord åt de öfriga der förekommande och med Staels öde förbundna personer. Hvad de i Ryssland kvarvarande mäktiga

fienderna och beskyddarena beträffar, hafva vi oss om dem ingenting bekant. Men den lön som väntade den tappre och ädle general Horn var, att vid fångarnes hemkomst återfinna alla sina fyra döttrar, gifta med svenska officerare, och sedermera dela sin ålderdom mellan dem, i deras lyckliga hem, och se förhoppningsfulla släkten uppvexa för kommande tider, och i deras sinnen inplantera vördnaden för de fosterländska dygder, som utmärkt hans dagar och hans lif.

Hvad vår vän Hysing angår, så gjorde återseendet af "lilla Sigrid," efter trenne års skilsmessa, på honom ett ganska eget intryck. Hon hade nu vext upp och blifvit en femtonårig flicka, i hvars väsende icke allenast inflytandet af det vackra qvinliga efterdöme, som de sednare åren ställt henne för ögonen, tydligen lät förmärka sig, utan äfven en fri, obehindrad utveckling af de vackraste och lyckligaste naturgåfvor. Så var hon på en gång täck och god, med glättighet i sitt lynne, men en djup känsla för livvets allvar och högre fordringar, samt derjemte begåfvad med en intelligens som tillegnat sig allt hvad den tiden förstod med qvinlig bildning, och först och sist en gudsfruktan som adlade alla andra insigter.

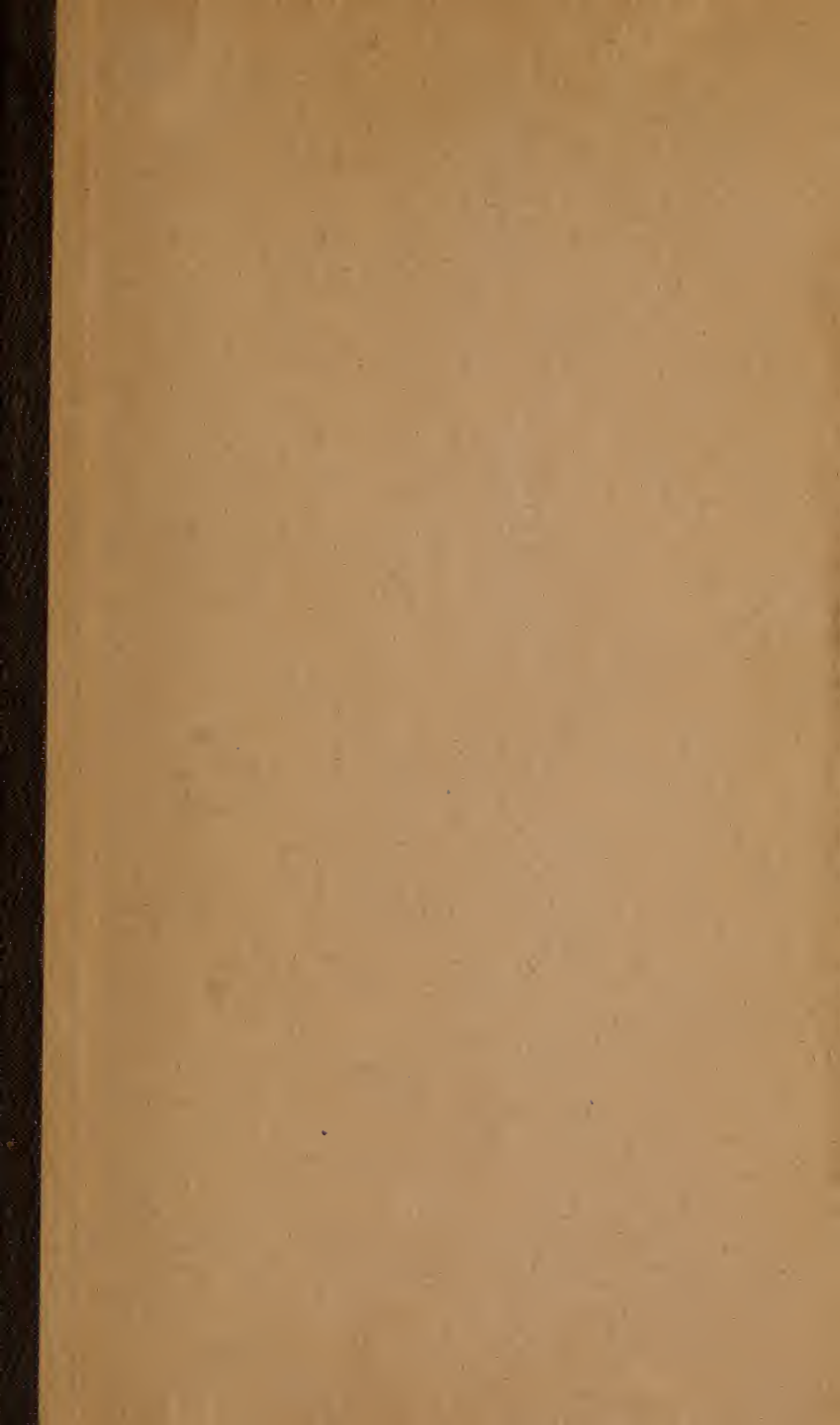
Huru det tillgick, det må läsaren sjelf göra sina gissningar öfver, men det vissa af saken är dock, att hennes och Hysings känslor för hvarandra, under deras sammanvaro på Araslöf, öfvergingo till den form, hvaraf en kärleksförklaring och ett ja blef det närmaste resultatet, och det lyckligaste äktenskapslif i prestgården i Eskilstuna det följande.

Deacidified using the Bookkeeper process.
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: Dec. 2009

PreservationTechnologies

A WORLD LEADER IN COLLECTIONS PRESERVATION

111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16068
(724) 779-2111

LIBRARY OF CONGRESS

0 024 339 605 0